

T.C
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO TELEVİZYON SİNEMA ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TELEVİZYONUN BİLGİLENDİRME İŞLEVİ
ÜZERİNE BİR ÖRNEK: “SÜPER DADI” ADLI
PROGRAMIN İNCELENMESİ

Seda Akçay

2501130904

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Gülin Terek Ünal

İstanbul, 2018

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : SEDA AKÇAY Numarası : 2501130904
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : RADYO TV SINEMA/ YÜKSEK LİSANS Danışmanı : DOÇ. DR. GÜLİN TEREK ÜNAL
Tez Savunma Tarihi : 22.10.2018 Saati : 12.00
Tez Başlığı : TELEVİZYONUN BİLGİLENDİRME İŞLEVİ ÜZERİNE BİR ÖRNEK: "SÜPER DADI" ADLI PROGRAMIN İNCELENMESİ

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. NEŞE KARS		KABUL
2- DOÇ. DR. GÜLİN TEREK ÜNAL		KABUL
3- DR. ÖĞR. ÜYESİ HALDUN NARMANLIOĞLU		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DR. ÖĞR. ÜYESİ İLKAY NİŞANCI		
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ YENAL GÖKSUN		

ÖZ

“Televizyonun Bilgilendirme İşlevi Üzerine Bir Örnek: “Süper Dadı” Adlı Programın İncelenmesi”

Seda Akçay

“Televizyonun Bilgilendirme İşlevi Üzerine Bir Örnek: “Süper Dadı” Adlı Programın İncelenmesi” adlı bu tezde amaç, bilgilendirme işlevine sahip olduğu düşünülen ve çalışmanın örnekleme olarak seçilen Süper Dadı programının içerik analizini yapmaktır.

Giriş ve sonuç bölümleri haricinde dört bölümden oluşan çalışmada birinci bölümde; kitle iletişim aracı televizyon hakkında bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde; televizyonun işlevlerinin yansıtılmasını sağlayan televizyon program türleri açıklanmış, bunlardan bilgilendirme işlevine sahip olanlar üzerinde durulmuştur. Televizyon aracılığıyla yapılan bilgilendirme işlevine sahip olan eğitim program örneklerinden bahsedilmiştir. Bu örneklerinden biri olan Süper Dadı programı örneklem olarak seçilmiştir ve bu programın özelliklerinden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde ise; ikinci bölümde yer alan ailelerin özelliklerinden yola çıkarak çocuk eğitime yönelik yaklaşımlardan ve beslenme eğitiminden bahsedilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise programdaki eğitimlerden ‘yemek eğitimi’ üzerine içerik analizi yapılmaya çalışılmıştır. Süper Dadı tarafından çocuklarının yemek yemeleri konusunda sorun yaşayan ailelere verdiği bilgiler ile çeşitli kaynaklar taranarak tarafımdan oluşturulan ve çocuklarda yemek yeme alışkanlığı kazandırma yolları için belirlenen 20 maddenin karşılaştırılması yoluyla analiz yapılmış ve çalışma sonlandırılmıştır.

Anahtar kelimeler: Televizyon, bilgi, Süper Dadı, yemek eğitim

ABSTRACT

"An Example on the Informing Function of the Television: An Examination of the Program named" Super Nanny "

Seda Akçay

An Example on Television Information Function: In this thesis called olarak Super Nanny düşün, the aim is to analyze the content of the Super Nanny program, which is thought to have an information function and is chosen as the sample of the study.

In the first part of the study, which consists of four parts, except the introduction and conclusion sections; information about the mass media. In the second part; television program types that provide the reflection of the functions of the television are explained. Examples of training programs that have the function of informing via television are mentioned. One of these examples, Super Nanny, was selected as a sample program and mentioned the features of this program. In the third section; In the second part of the study, it was mentioned about the characteristics of the families and the approaches towards child education and nutrition education. In the last part of the study, content analysis on den cooking education 'was tried to be done. The information given by the Super Nanny to families who had problems in eating their children was analyzed by means of a comparison of the 20 items which were created by me and scanned for the habit of eating in children and the study was terminated.

Key words: Television, knowledge, Super Nanny, cooking education

ÖNSÖZ

Televizyonun Bilgilendirme İşlevi Üzerine Bir Örnek: “Süper Dadı” Adlı Programın İncelenmesi Adlı bu tezde, bir ebeveyn eğitim programı örneği olan Süper Dadı programında ailelere yemek eğitimi konusunda verilen bilgilerin içerik analizi yapılmaya çalışılacaktır. Çocuklarda yemek yeme alışkanlığı kazandırılması için yapılması gerekenleri belirten ve tarafımda çeşitli kaynaklar taranarak oluşturulan 20 madde ile program içinde Süper Dadı tarafından yemek eğitimi için ailelere verilen bilgilerin karşılaştırılması ile araştırma analizi gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamın her aşamasında desteğini esirgemeyen, fikirleri ile yön gösteren değerli hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Gülin Terek Ünal’a, her zaman yanımda olan, desteklerini hiç esirgemeyen, canım annem Fatma Akçay, canım babam Ramazan Akçay ve canım kardeşlerim Canan Akçay, Cansu Akçay Kızılkaya, Sena Akçay, Mehmet Akçay ve Şevki Kızılkaya’ya, tezimde elinden gelen yardımı gösteren ve bana her konuda yardımcı olan değerli Murat Çoban’a, ayrı şehirlerde olsak bile her zaman yanımda desteğini hissettiğim canım dostum Hediye Aydoğan’a, tanıştığımız günden beri her konuda desteğini esirgemeyen değerli dostum Cansel Kahraman’a ve yanımda olan tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkürler.

Seda Akçay

İstanbul, 2018

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
TABLolar.....	xi
RESİMLER.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİR KİTLE İLETİŞİM ARACI OLARAK TELEVİZYON

1.1 İLETİŞİM

1.1.1 İletişim Tanımı Süreci ve Öğeleri.....	4
1.1.2 İletişim Türleri.....	7
1.1.2.1 Sözlü İletişim.....	7
1.1.2.2 Sözsüz İletişim.....	8
1.1.2.3 Yazılı İletişim.....	8
1.1.3 İletişimin Özellikleri.....	8
1.1.4 İletişimin İşlevleri.....	9
1.1.4.1 İnsanlar Arasında İlişki Kurma İşlevi.....	10
1.1.4.2 Toplumsallaştırma İşlevi.....	10
1.1.4.3 Haber Verme, Bilgilendirme İşlevi.....	11
1.1.4.4 Çevreye Uyum Sağlama İşlevi.....	11
1.1.4.5.Boş Zamanları Değerlendirme İşlevi.....	12

1.2. KİTLE İLETİŞİMİ

1.2.1 Kitle İletişimin Tanımı Süreci ve Öğeleri.....	12
1.2.2 Kitle İletişimin Özellikleri.....	15
1.2.3 Kitle İletişimin İşlevleri.....	16

1.3 KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI

1.3.1 Kitle İletişim Araçlarının Tanımı.....	17
1.3.2 Kitle İletişim Araçlarının Özellikleri.....	18
1.3.3 Kitle İletişim Araçlarının İşlevleri.....	20
1.3.3.1. Haber ve Bilgi Verme İşlevi.....	21
1.3.3.2 Denetim ve Eleştiri İşlevi.....	22
1.3.3.3 Eğitim İşlevi.....	22
1.3.3.4 Eğlendirme İşlevi.....	23
1.3.3.5 Kamuoyu Oluşturma İşlevi.....	23

1.4 BİR KİTLE İLETİŞİM ARACI OLARAK TELEVİZYON

1.4.1 Televizyonun Tanımı ve Tarihçesi.....	25
1.4.2 Türkiye’de Televizyonun Tarihsel Gelişimi ve Televizyon Yayıncılığı....	28
1.4.3 Televizyonun Özellikleri.....	40
1.4.4 Televizyonun İşlevleri.....	41
1.4.4.1 Haber Verme ve Bilgilendirme İşlevleri.....	44
1.4.4.2 Eğitim İşlevi.....	46
1.4.4.3 Eğlence ve Boş Zamanları Değerlendirme İşlevi.....	48
1.4.4.4 Kamuoyu Oluşturma İşlevi.....	49
1.4.4.5 Mal ve Hizmetlerin Tanıtımı İşlevi.....	50

İKİNCİ BÖLÜM

BİR TELEVİZYON PROGRAM TÜRÜ OLARAK EĞİTİM PROGRAMLARI VE SÜPER DADI ÖRNEĞİ

2.1 Televizyon Program Türleri.....	52
2.2 Bilgilendirme İşlevine Sahip Televizyon Program Türleri.....	58
2.2.1 Haber Programları.....	59
2.2.2 Belgesel Programları.....	59
2.2.3 Yarışma Programları.....	60
2.2.4 Çocuk Programları.....	61
2.2.5 Kültür Programları.....	61
2.2.6 Eğitim Programları.....	61
2.3 Türkiye’de Televizyon Aracılığıyla Ailelere Yönelik Eğitim Programı Örnekleri.....	62
2.3.1 Bir Aile Eğitim Programı Örneği Olarak Süper Dadı Programı.....	66
2.3.1.1 Süper Dadı Programının Genel Özellikleri.....	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUK EĞİTİMİNE YÖNELİK YAKLAŞIMLAR

3.1 Okul Öncesi Dönemde Anne-Baba Çocuk İlişkisinin Önemi ve Çocuğun Gelişimi Üzerindeki Etkisi.....	70
3.2 Anne-Baba Tutumları ve Çocuğun Yaşamındaki Önemi.....	74
3.2.1 Demokratik Anne-Baba Tutumu.....	76
3.2.2 Otoriter Anne-Baba Tutumu.....	77
3.2.3 Aşırı Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu.....	79
3.2.4 Reddedici Anne-Baba Tutumu.....	80
3.2.5 Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu.....	80

3.3 Çocuk Eğitiminde Ailenin Önemi ve Etkisi.....	81
3.4 Aile Eğitiminin Tanımı, Önemi, Amacı.....	83
3.4.1 Türkiye’de Aile Eğitimi Uygulamaları.....	85
3.4.1.1 Ana-Baba Okulu.....	87
3.4.1.2 Anne Çocuk Eğitim Programı(AÇEP).....	88
3.4.1.3 Ebeveyn Eğitim Programı.....	89
3.5 Beslenme Eğitimi ve 0-6 Yaş Arası Çocuklarda Beslenme.....	91
3.5.1 Doğum Öncesi Dönemde Beslenme.....	93
3.5.2 0-6 Ay Arası Çocuklarda Beslenme.....	93
3.5.3 6-12 Ay Arası Çocuklarda Beslenme.....	94
3.5.4 1-2 Yaş Arası Çocuklarda Beslenme.....	94
3.5.5 3-6 Yaş Arası Çocuklarda Beslenme.....	95
3.6 Çocuklarda Yemek Yeme Sorunları.....	97
3.7 Çocuklarda Yemek Yeme Alışkanlığı Kazandırma Yolları.....	99

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ, BULGULAR VE YORUMLAR

4.1 Araştırmanın Sorunu.....	105
4.2 Araştırmanın Amacı.....	106
4.3 Araştırmanın Önemi.....	106
4.4 Araştırmanın Sayıltıları.....	107
4.5 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	107
4.6 Araştırmanın Yöntemi.....	108
4.7 Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	109
4.8 Araştırmanın Bulguları.....	109
4.9 Araştırma Bulgularının Analizi	194

SONUÇ.....	201
KAYNAKÇA.....	205
EKLER.....	224

TABLÖLAR

1. Beş eğitim gününde Yar ailesinde kullanılan maddeler ve bu maddelerin kullanım sayısı.....	195
2. Beş eğitim gününde Turan ailesinde kullanılan maddeler ve bu maddelerin kullanım sayısı.....	195
3. Beş eğitim gününde Korkut ailesinde kullanılan maddeler ve bu maddelerin kullanım sayısı.....	196
4. Beş eğitim gününde Alkan ailesinde kullanılan maddeler ve bu maddelerin kullanım sayısı.....	196
5. Beş eğitim gününde Hotoman ailesinde kullanılan maddeler ve bu maddelerin kullanım sayısı.....	197
6. Beş eğitim gününde Şenol ailesinde kullanılan maddeler ve bu maddelerin kullanım sayısı.....	198
7. Beş eğitim gününde Değirmenci ailesinde kullanılan maddeler ve bu maddelerin kullanım sayısı.....	198
8. İncelemesi yapılan yedi bölümde en çok kullanılan maddeler ve bu maddelerin kullanım sayıları.....	199
9. İncelemesi yapılan yedi bölümde en az kullanılan maddeler ve bu maddelerin kullanım sayıları.....	200
10. Süper Dadı programında yer alan ailelere dair bilgiler.....	234
11. Yar ailesinde kullanılan görüntülerin time codeları.....	238
12. Turan ailesinde kullanılan görüntülerin time codeları.....	238
13. Korkut ailesinde kullanılan görüntülerin time codeları.....	238
14. Alkan ailesinde kullanılan görüntülerin time codeları.....	239
15. Hotoman ailesinde kullanılan görüntülerin time codeları.....	239

16. Şenol ailesinde kullanılan görüntülerin time codeları.....	239
17. Değirmenci ailesinde kullanılan görüntülerin time codeları.....	239
18. Yar ailesinin yer aldığı 4.bölüme yönelik reyting sonuçları.....	241
19. Turan ailesinin yer aldığı 7.bölüme yönelik reyting sonuçları.....	241
20. Korkut ailesinin yer aldığı 9.bölüme yönelik reyting sonuçları.....	242
21. Alkan ailesinin yer aldığı 11.bölüme yönelik reyting sonuçları.....	242
22. Hotoman ailesinin yer aldığı 12.bölüme yönelik reyting sonuçları.....	242
23. Şenol ailesinin yer aldığı 13.bölüme yönelik reyting sonuçları.....	243
24. Değirmenci ailesinin yer aldığı 26.bölüme yönelik reyting sonuçları.....	243

RESİMLER

1. Yar ailesi- Görüntü 1.....	110
2. Yar ailesi- Görüntü 2.....	111
3. Yar ailesi- Görüntü 3.....	112
4. Yar ailesi- Görüntü 4.....	113
5. Yar ailesi- Görüntü 5.....	115
6. Yar ailesi- Görüntü 6.....	118
7. Yar ailesi- Görüntü 7.....	119
8. Yar ailesi- Görüntü 8.....	120
9. Yar ailesi- Görüntü 9.....	120
10. Yar ailesi- Görüntü 10.....	121
11. Yar ailesi- Görüntü 11.....	121
12. Turan ailesi- Görüntü 1.....	123
13. Turan ailesi- Görüntü 2.....	124
14. Turan ailesi- Görüntü 3.....	128
15. Turan ailesi- Görüntü 4.....	129
16. Turan ailesi- Görüntü 5.....	130
17. Turan ailesi- Görüntü 6.....	131
18. Turan ailesi- Görüntü 7.....	131
19. Turan ailesi- Görüntü 8.....	132
20. Turan ailesi- Görüntü 9.....	133
21. Korkut ailesi- Görüntü 1.....	134
22. Korkut ailesi- Görüntü 2.....	135
23. Korkut ailesi- Görüntü 3.....	138
24. Korkut ailesi- Görüntü 4.....	139
25. Korkut ailesi- Görüntü 5.....	140
26. Korkut ailesi- Görüntü 6.....	142
27. Korkut ailesi- Görüntü 7.....	143
28. Korkut ailesi- Görüntü 8.....	144
29. Korkut ailesi- Görüntü 9.....	145
30. Korkut ailesi- Görüntü 10.....	145

31. Korkut ailesi- Görüntü 11.....	146
32. Alkan ailesi- Görüntü 1.....	147
33. Alkan ailesi- Görüntü 2.....	148
34. Alkan ailesi- Görüntü 3.....	149
35. Alkan ailesi- Görüntü 4.....	151
36. Alkan ailesi- Görüntü 5.....	153
37. Alkan ailesi- Görüntü 6.....	155
38. Alkan ailesi- Görüntü 7.....	156
39. Alkan ailesi- Görüntü 8.....	157
40. Alkan ailesi- Görüntü 9.....	157
41. Hotoman ailesi- Görüntü 1.....	158
42. Hotoman ailesi- Görüntü 2.....	162
43. Hotoman ailesi- Görüntü 3.....	163
44. Hotoman ailesi- Görüntü 4.....	164
45. Hotoman ailesi- Görüntü 5.....	165
46. Hotoman Ailesi- Görüntü 6.....	165
47. Hotoman ailesi- Görüntü 7.....	166
48. Hotoman ailesi- Görüntü 8.....	167
49. Hotoman ailesi- Görüntü 9.....	168
50. Hotoman ailesi- Görüntü 10.....	169
51. Hotoman ailesi- Görüntü 11.....	169
52. Şenol ailesi- Görüntü 1.....	171
53. Şenol ailesi- Görüntü 2.....	172
54. Şenol ailesi- Görüntü 3.....	174
55. Şenol ailesi- Görüntü 4.....	176
56. Şenol ailesi- Görüntü 5.....	177
57. Şenol ailesi- Görüntü 6.....	178
58. Şenol ailesi- Görüntü 7.....	179
59. Değirmenci ailesi- Görüntü 1.....	180
60. Değirmenci ailesi- Görüntü 2.....	181
61. Değirmenci ailesi- Görüntü 3.....	183
62. Değirmenci ailesi- Görüntü 4.....	187

63. Değirmenci ailesi- Görüntü 5.....	188
64. Değirmenci ailesi- Görüntü 6.....	189
65. Değirmenci ailesi- Görüntü 7.....	189
66. Değirmenci ailesi- Görüntü 8.....	191
67. Değirmenci ailesi- Görüntü 9.....	191
68. Değirmenci ailesi- Görüntü 10.....	192
69. Değirmenci ailesi- Görüntü 11.....	192

GİRİŞ

Bilgi kavramı çok değişik şekilde tanımı yapılabilecek geniş bir kavramdır. Geniş bir kavram olarak ifade edilmesinin sebebi, insanların yaşamlarını sürdürürken, toplumdaki diğer kişi veya kişilerle ilişki kurarken her şeyin bilgi ile bağlantılı olmasındandır. Dünyaya geldiğimiz andan itibaren bilme isteği hep var olmuştur. Bu yüzden insanlar çeşitli yollar deneyerek bilgiye ulaşma çabası içinde olmuşlardır. Bunda yaşanan çağlardaki gelişmelerde etkili olmuştur.

Ailemizden, yakın çevremizden, gittiğimiz eğitim kurumlarından ve zamanla da kitle iletişim araçlarından aldığımız bilgiler sayesinde günlük yaşantımızda pek çok ihtiyaç duyduğumuz bilgiyi elde edebilmekteyiz. Bilginin insanların gereksinimlerini karşılayabilmesi kişisel iletişim yolu ile ya da kitlesel iletişim yolu ile sağlanabilmektedir. Kitlesel iletişim yolu ile bilginin yayılmasında en etkili olan kitle iletişim araçlarından biri televizyondur. Kısa sürede geniş kitlelere ulaşabilmesi, görsel ve işitsel olarak verdiği bilgileri topluma iletebilmesi, ilettiği bilgilerin tekrarlanabilir nitelikte olması televizyonun diğer kitle iletişim araçlarından daha önemli olmasını sağlamıştır.

Bugün okuma yazma bilen ya da bilmeyen fark etmeksizin toplumda pek çok insan televizyonu bir bilgilenme aracı olarak kullanmaktadır. İnsanlar dünyanın bir ucunda yaşayan canlı türlerini, kendi yaşadığı ülkede ya da başka ülkelerde meydana gelen siyasi ya da toplumsal olayları, bir yemek tarifi püf noktalarının bilgisine televizyonda yayınlanan çeşitli program türleri ile ulaşabilmektedir.

Program türleri içinde aile eğitime yönelik olan ve çocukların gelişimleri, hakkında aileleri bilgilendiren programların önemi fazladır. Geçmişten günümüze toplumun pek çok alanında çeşitli olaylar sonucu köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Meydana gelen onca değişimin içinde değişmeyen şeylerden biri; çocukların yetiştirilmesinde ailenin en önemli kaynak olduğudur.

Çocukların yetiştirilmesinde önemli bir yere sahip olan ailenin çocukla geçirdiği dönemler içerisinde en önemli dönemin 0-6 yaş arası dönem olduğunu görmekteyiz. Uyku, yemek, tuvalet gibi temel alışkanlıkların kazanıldığı bu dönemde

anne ve babanın çocukla olan ilişkisi önemli olmakta, anne ve babanın çocuklarına gösterdikleri tutumlar çocukların kişiliklerini, toplumdaki diğer insanlar ile olan ilişkilerini etkileyebilmektedir. Çocukların ilk öğretmeni olan anne ve babanın ebeveyn olma, çocuk gelişimi ve eğitimi hakkında kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Çünkü çekirdek aile yapısının daha hakim olduğu bu yüzyılda artık aile büyüklerinden çocuk yetiştirme konusunda alınan yardımların yanında alanında uzman olan kişilerden de yardım alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ailelere ihtiyaç duydukları bu bilgiler çeşitli kurumlarda verilebildiği gibi kitle iletişim araçlarından biri olan televizyon ile de verilebilmektedir.

Bu araştırmanın amacı, televizyonun bilgilendirme işlevine yönelik örnek olarak aldığımız Süper Dadı isimli televizyon programının incelenmesidir. Programın yayınlanan bölümleri içerisinde ailelerin çocukları ile yaşadıkları farklı sorunlara yer verilmekte ve bu sorunlar ailelere verilen çeşitli eğitimler ile giderilmektedir. Araştırmada, programda ailelere verilen eğitimlerden yemek eğitimi ele alınmış ve eğitim sırasında ailelere hangi bilgilerin verildiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Tezin birinci bölümde, televizyonun tarihinden bahsedilmiş, Türkiye’de televizyon yayıncılığının gelişimi anlatıldıktan sonra insanların çeşitli ihtiyaçlarını gidermesine yardımcı olan televizyonun işlevleri açıklanmıştır.

Tezin ikinci bölümünde ise televizyon program türlerine mercek tutularak bilgilendirme işlevine sahip televizyon program türleri açıklanmıştır. Televizyon aracılığıyla ailelere yönelik yapılan eğitim programlarından bahsedildikten sonra bu program türünden biri olan Süper Dadı programı çalışmaya örneklem olarak seçilmiştir. Dördüncü bölümünde incelemesi yapılacak olan Süper Dadı programının bu bölümde genel özellikleri hakkında bilgiler verilip üçüncü bölüme geçilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde ise Süper Dadı programında yer alan ailelerin okul öncesi dönem olarak adlandırılan 0-6 yaş aralığında çocuklara sahip oldukları göz önüne alınarak bu bölümde okul öncesi dönem çocuklarına yönelik açıklama yapmak uygun görülmüştür. Bu bağlamda okul öncesi dönemde anne- baba çocuk ilişkisinin önemi ve anne-baba çocuk ilişkisinin çocuğun gelişimi üzerindeki etkileri açıklanmıştır. Çocuğun yaşamında önemli yere sahip olan anne ve babanın çocuğa

karşı tutumlarının, çocuğun yaşamındaki öneminden ve etkisinden bahsedilmiştir. Çocuğun topluma, kendine faydalı bir birey olabilmesi için çocuğun alacağı ilk eğitimde anne ve babanın önemi ve etkisi açıklanmıştır. Bu nedenlerle aile eğitiminin tanımlaması yapılmış, öneminden ve amacından bahsedilmiştir. Yine Süper Dadı programında yer alan çocukların yaş aralıkları dikkate alınarak okul öncesi dönem çocuklarında beslenme eğitimi ve beslenme özellikleri hakkında bilgiler verilmiş, çocuklarda yaşanan yemek yeme sorunlarına değinilmiştir. Yaşanan sorunların çözümüne yönelik olarak çocuklarda yemek yeme alışkanlığı kazandırma yolları için yapılması gerekenler çeşitli kaynaklar taranarak 20 madde olarak belirlenmiştir.

Tezin dördüncü bölümünde ise bilgilendirme işlevini belirlemeye çalıştığımız Süper Dadı isimli programın içerik analizi yapılarak kavramsal bilgiler ışığında tarafımdan oluşturulan ve çocuklarda yemek yeme alışkanlığı kazandırmak için belirlenen 20 madde ile program içerisinde Süper Dadının yemek eğitimi konusunda ailelere verdiği bilgilerin karşılaştırılması yoluyla içerik analizi yapılmış ve bilgilerin örtüşüp örtüşmediği incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİR KİTLE İLETİŞİM ARACI OLARAK TELEVİZYON

1.1 İLETİŞİM

1.1.1 İletişim Tanımı Süreci ve Öğeleri

“İletişim sözcüğü, Latince kökenli communication sözcüğünün karşılığıdır.”¹
“Communication’un kökeninde yine Latince’deki *communis* kavramı bulunmaktadır. *Birçok kişiye ya da nesneye ait olan ve ortaklaşa yapılan* anlamlarındaki bu kavramdan hareketle iletişim sözcüğünün özünde, yalın bir ileti alışverişinden çok toplumsal nitelikli bir etkileşimi, değiş tokuşu ve paylaşımı içerdiğini söyleyebiliriz.”²

“İletişim pek çok farklı alanda pek çok farklı bilim dalında kullanılmaktadır. Bu yüzden her bilim dalının kendi alanına göre iletişim için farklı tanımlamaları yapılmıştır. İletişime ilişkin tanımların sayısı iki yüze yakındır. E.X Dance ve Carl E. Larson, 1972’de iletişim alanındaki tanımları taramışlar ve 126 değişik tanım bulmuşlardır.”³

“İletişim, bilginin, fikirlerin, duyguların, becerilerin, vb. simgeler kullanılarak iletilmesidir.” (Berelson ve Steiner)

“İletişim, esas olarak simgeler aracılığıyla bir kişiden ya da gruptan diğerine (veya diğerlerine) bilgilerin, fikirlerin, tutumların veya duyguların iletimidir.”(Theodorson ve Theodorson)

“İletişim, mesajlar aracılığıyla gerçekleştirilen toplumsal etkileşimdir.”(Gerbner)

“İletişim anlam arama çabasıdır; insanın başlattığı kendisini çevresinde yönlendirecek ve değişen gereksinimlerini karşılayacak şekilde uyarıları ayırt etme ve örgütlenmeye çalıştığı yaratıcı bir edimdir.”(Barnlund)

¹ Ünsal Oskay, **İletişimin ABC’si**, Abc Dizisi:9, İstanbul, Simavi Yayınları, 1992, s.15

² Merih Zılhoğlu, **İletişim Nedir?**, 4.bs., Kültür Dizisi, İstanbul, Cem Yayınevi, Ekim 2010, s.22

³ Erol Mutlu, **İletişim Sözlüğü**, 6.bs., İletişim Dizisi/01, Ankara, Sofos, 2012, s.148

“İletişim, katılanların bilgi yaratıp, karşılıklı bir anlamaya ulaşmak amacıyla bu bilgiyi birbirleriyle paylaştıkları bir süreçtir.” (Rogers ve Kinciad)

“İletişim, sayesinde dünyayı anlamlı kıldığımız ve bu anlamı başkalarıyla paylaştığımız insani bir süreçtir.” (Masterson, Beebe, Watson)

“İletişim, insanların kolektif olarak toplumsal gerçekliği yaratıp düzenledikleri süreçtir.” (Tvenholm ve Jensen)

“ İletişim, insanların birbirleri ile olgu değiş tokuşunda bulunduğu geniş bir alandır.” (Redfield)

“İletişim semboller (simgeler), işaretler, resim, plastik, sözel veya herhangi bir şekilde yapılan bir değiş tokuştur,” (Berlo) ⁴

İletişim kavramına dair yapılan bu tanımlamaların dışında literatürde daha pek çok tanım yer almaktadır. Yapılan tanımların sayısı da şüphesiz giderek artmaktadır.

“İletişim” sözcüğü ile ilgili değişik tanımların varlığına bakarak, bu konuda tek bir tanım yapılamayacağını söylemek de yanlış olacaktır. Farklı yaklaşımlarla yapılan bu tanımlardan çıkarılabilecek ortak noktalar bulunarak genel bir tanıma varılabilir.

İletişim, “belirli araçlar kullanarak, bilgi, düşünce ve tutumların karşılıklı aktarılması” olarak tanımlanabilir.”⁵

“İletişimi tanımlamaya çalışan kuramcılar, yaptıkları incelemeler sonucunda yüzü aşkın tanımlama yapıldığını görmüşlerdir. Tanımlamalardan süzülen bilgilerden elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, iletişim bir süreçtir. Bu sürecin temel eksenlerini ve öğelerini de; kaynak (gönderici), ileti, alıcı ya da hedef biçiminde tanımlamışlardır.”⁶

“İletişim; bir iletinin kaynaktan hedefe doğru, bir kanal aracılığıyla iletilmesi sürecidir. Bir iletişimden söz edebilmek için, bir gönderen (Kaynak), bir mesaj, bir

⁴ Aysel Aziz, **İletişime Giriş**, editör: Aslı Kasar, genişletilmiş 4.bs.,4.bsk.,İstanbul, Hiperlink Yayınları, 2012, s.26-27

⁵ Aysel Aziz, **Televizyon ve Radyo Yayıncılığı (Giriş)**, 5.bs., Ankara, Turhan Kitapevi, Nisan 2006, s.5

⁶ Nükhet Güz, “İletişim Süreci ve Temel Öğeler”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, No:7,1998, s.121

kanal (Ortam) ve en az bir alıcıya (Hedef) ihtiyaç vardır. İletişim sürecinde kaynaktan çıkan bir mesaj, kanaldan geçerek hedefe ulaşmaktadır. Mesajın hedefe doğru ulaşp ulaşmadığı ise geri besleme ile anlaşılmaktadır.”⁷

İletişim sürecini oluşturan öğeleri şu şekilde açıklayabiliriz:

Kaynak: “Her iletişim olgusunda, iletiyi (mesajı) “gönderen” bir kişi, küme topluluk ya da kurum ve kuruluş (lar) vardır. İletinin ilk çıktığı yer olması açısından bu öge aynı zamanda iletişimi başlatan “kaynak” durumundadır. Bu kaynak mesaj ilettiği için aynı zamanda “iletici” olarak da adlandırılır.”⁸ “Kaynak, (konuşan, yazan, çizen, beden veya yüz hareketlerinde bulunan) herhangi bir birey veya (gazete, yayınevi, film stüdyosu veya televizyon istasyonu gibi) bir kitle iletişim örgütü olabilir.”⁹

“Kaynak, hedeflediği kişiye, kişilere erişmek için öncelikle iletisinin taşıyacağı bilgi, duygu, enformasyonu bir iletişim kanalıyla gönderilebilecek biçimde kodlar. Bu kodlamayı sözcükler, resimler, simgeler seçerek yapar.”¹⁰ “Kaynağın ilk amacı hedef kitleyi etkilemektir. Ardından hedef kitlenin duygu, düşünce, tavır ve davranışlarını değiştirilmek, dönüştürülmek ya da pekiştirilmek istenebilir.”¹¹

Alıcı: “İletişim sürecini oluşturan diğer önemli öge alıcıdır. Alıcı aynı zamanda hedef kitle olarak da ifade edilmektedir.

Alıcı tek bir birey olabileceği gibi, küme, topluluk(lar) ya da kurum ve kuruluş (lar) olabilir. Alıcı ya da hedef kitle olmadan iletişimden söz etmek olanaksızdır. Çünkü, kaynağın gönderdiği mesajın hedefe bilgi aktarımı, hedefte tutum ve davranış değişikliği yapması gibi bir amacı vardır.”¹²

⁷ Şerafettin Ekici, Bir İletişim Ortamı Olarak İnternet ve Türkiye’de İnternetin Regülasyonu, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, 2009, s.11

⁸ Aziz, **Televizyon ve Radyo Yayıncılığı (Giriş)**, s.6

⁹ Gürol Gökçe, **Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği**, 2.bs., İstanbul, Der Yayınları, 2012, s.8

¹⁰ Oskay, **İletişimin ABC’si**, s.18-19

¹¹ Metin Işık v.d., **Genel ve Teknik İletişim**, 3.bsk., Konya, Eğitim Akademi Yayınları, Kasım 2010, s.19

¹² Aziz, **Televizyon ve Radyo Yayıncılığı (Giriş)**, s.6

Mesaj: “İletişim sürecinin bir diğer ögesi olan mesaj, “ileti” olarak da adlandırılmaktadır. Kaynak tarafından oluşturularak bir kanal vasıtasıyla hedef kitleye gönderilen her türlü bilgi duygu ve düşünceye mesaj adı verilmektedir. Mesajlar, kaynak tarafından oluşturulmakta, kodlanarak bir kanal ile hedef kitleye sunulmaktadır. Böylece işaretler dizisi olan mesaj yardımıyla kaynak ve hedef kitle arasında bir ilişki kurulmuş olmaktadır.”¹³

Kanal: İletişim sürecini oluşturan diğer önemli öge kanaldır ve kanal araç olarak da iletişim sürecinde ifade edilmektedir ve iletişim sürecinde önemli öğelerden birisidir. Kaynağın belirli amaçlarla alıcıya göndermek istediği iletiyi alıcıya ulaştırmayı sağlayan yoldur kanal. Telefon, e posta adresleri, solugumuz hava kanal görevlerini yerine getiren unsurlara örnek olarak gösterilebilir.

Geri besleme: ““Dönüş süresi” ya da “geri besleme” (feedback) diye adlandırılan bu sistemin, iletişim süreci içinde çok önemli bir yeri vardır; bize, bildirimimizin ne biçimde, ne yönde yorumlanmakta olduğunu anlamamıza yardımcı olur.”¹⁴ Etkili bir iletişim sürecinden bahsedilebilmesi için iletişimi oluşturan bu ögenin iletişim sürecinde olması gerekmektedir.

1.1.2 İletişimin Türleri

“İletişim, çeşitli özelliklere göre türlere ayrılır. Bu özellikler; iletişimde bulunan tarafların hangi ortamlarda, hangi kanalları kullanarak mesajları gönderip aldıkları, araç kullanıp kullanmamaları, verici ve alıcının konumları, sayıları, iletişimin amacı gibi özelliklerdir.”¹⁵ Klasik ve temel bir sınıflandırma yapılırsa iletişim türleri sözlü, sözsüz ve yazılı olmak üzere ayrılmaktadır.

1.1.2.1 Sözlü iletişim

“Sözlü iletişim adından da anlaşılacağı üzere sözcüklerle gerçekleştirilen iletişim türüdür. Burada hem kaynak hem de hedef kitle insandır.”¹⁶ “Sözlü iletişimin,

¹³ Işık v.d., Genel ve Teknik İletişim, s.27

¹⁴ Gökçe, Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği, s.10

¹⁵ Aziz, İletişime Giriş, s.51

¹⁶ Işık v.d., Genel ve Teknik İletişim, s.33

gelişigüzel insan seslerinin sesli imlere, yani harflere dönüşmesiyle başladığı tahmin edilmektedir. Sesler hecelere, heceler sözcüklere derken tümceler oluşmuş ve bugün bildiğimiz anlamıyla sözlü iletişim sistemi geliştirilmiştir.”¹⁷ Yüz yüze iki veya daha fazla kişinin yaptığı konuşmalar, herhangi bir kurumda yapılan toplantılar vb. sözlü iletişime örnek olarak gösterilebilir.

1.1.2.2 Sözsüz İletişim

“Sözsüz iletişim sözcüklerle değil, hareket ve davranışlarla gerçekleşen bir iletişim türüdür. Sözsüz iletişim daha ziyade, sözlü iletişimi pekiştirmek amacıyla kullanılmakta ve böylece kişilerarası iletişimde duygu ve tavırları düzenleyerek sözsüz iletişimi desteklemektedir.”¹⁸ “Bu tür iletişimde ne söz ne yazı kullanılır. Tarihsel geçmişi içerisinde, dilin gelişmesinin daha sonraları olduğu dikkate alınırsa, bu iletişim türünün en eski iletişim türü olduğu kabul edilir.”¹⁹ Bir kişinin el ve kol hareketleri, mimikleri, giydiği giysiler sözsüz iletişime örnek olarak gösterilebilir.

1.1.2.3 Yazılı İletişim

“Yazının icadı ve kullanıma girmesi ile birlikte insan iletişimine yeni bir boyut daha eklenmiş oldu. Yazı, sözlü iletişimin kayıtlara geçen birimi olarak da görülebilir.”²⁰ “Bu tür iletişim, bireysel iletişimlerde kullanılmakla birlikte, yaygın olarak kullanılması, bireylerin yüz yüze olmadığı ortamlarda ve özellikle kurumsal yazışmalarda, belgesel nitelikteki iletişim tiplerinde yoğun olarak kullanılır.”²¹ Mektuplar, dergiler, kitaplar, yazışmalar vb. yazılı iletişime örnek olarak gösterilebilir.

1.1.3 İletişimin Özellikleri

“İletişim üzerine yapılan çalışmalar, iletişimin üç temel özelliğinin olduğunu göstermektedir. Bunlardan *ilki*, iletişim etkinliğinin insanları gerektirmesidir. İletişim ancak insanların birbirlerini anlama ihtiyaçları sayesinde kurulabilir. *İkinci* olarak

¹⁷ Nazife Güngör, **İletişim/ Kuramlar ve Yaklaşımlar**, editör: Bülent Özçelik, Ankara, Siyasal Kitapevi, Şubat 2011, s.39

¹⁸ Metin Işık, **İletişimden Kitle iletişimine**, Eğitim Dizisi:02, Konya, Mikro Yayınları, 2000, s. 27

¹⁹ Aziz, **Radio ve Televizyon Yayıncılığı (Giriş)**, s.8

²⁰ Güngör, **İletişim/Kuramlar ve Yaklaşımlar**, s.40

²¹ Aziz, **Radio ve Televizyon Yayıncılığı (Giriş)**, s.8

iletişim, paylaşmayı gerekli kılar; yani iletişimde gönderici ve alıcı, mesajın ortak bir anlam üzerinde anlaşmaladırlar. *Son* olarak, iletişim semboliktir. Semboller; jestler, mimikler, sesler, harfler, rakamlar ve sözcüklerdir. Alıcı ve gönderici mesaja aynı anlamı verdikleri zaman, tam olarak iletişim ortaya çıkar.”²²

Atilla Girgin ise iletişimin özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır. “İletişim:

1.Toplumsal birimler arasında, bilgi, anlam, duygu ve düşünce alışverişidir.

2.Toplumsal birimler arasında, gerekli ilişkilerin kurulmasına ve toplumsal hayatın devamına olanak sağlayan toplumsal bir olaydır.

3.Aynı zamanda gerek mesaj gönderen, gerekse mesajı algılayan açısından, insan davranışlarını ifade eden psikolojik bir olaydır.

4.Kaynak (gönderici), hedef (alıcı), mesaj, iletişim kanalları ve iletişim araçları gibi birbirlerine sık sıkıya bağlı ögelerin oluşturduğu bir sistemdir.

5. Bir kez gerçekleşen bir eylem değil, kesintisiz devam eden çok yönlü bir süreçtir.”²³

1.1.4 İletişimin İşlevleri

“İletişimle ilgili pek çok tanım, bu tanımların iletişim olgu ve sürecinin farklı açılardan, farklı disiplinlerden ele alınarak yapılmış tanımlarıdır. Bu durumun açıkladığı bir gerçek ise, bu tanımların farklı özelliklerinin gerçekte, bu araçların işlevleri ile ilgili olarak mesaj verdiği hususudur. Öncelikle, iletişimin; bilgi tutum ve davranışların bireyler arasında gidip gelmesi olarak yapılan, çok bilinen tanımlanmasında, iletişimin temel işlevleri de ortaya çıkmaktadır. Bunlar, *ilişki kurmak, haber vermek, bilgi vermek, tutum ve davranış değişikliği yaratmak, sosyalleştirmek/ toplumla bütünleştirmek* gibi işlevlerdir.”²⁴

²² Hasan Tutar, M.Kemal Yılmaz, Cumhuriyet Erdönmez, **Genel ve Teknik İletişim**, 4.bsk., İletişim Kitapları Dizisi:1, Ankara, şekin Yayıncılık, Mart 2008, s.18

²³ Atilla Girgin, **Yazılı Basında Haber ve Habercilik “Etik”i**, İstanbul, İnkılap Kitapevi, 2000, s.15-16

²⁴ Aziz, **İletişime Giriş**, s.65

1.1.4.1 İnsanlar Arasında İlişki Kurma İşlevi

Yaşamımız boyunca iletişime başvurmadan hayatımızı devam ettirmemizin ne kadar imkansız olduğunu söylersek yanlış olmayacaktır. En temel ihtiyaçlarımızdan en özel ihtiyaçlarımıza kadar her türlü durumda iletişim kurarız. Bu nedenle toplumsal bir varlık olan insan çevresinde var olan insanlarla çeşitli iletişim biçimlerini kullanarak iletişim kurar. Sabah uyandığımızda ailemizden birilerinin bize günaydın demesi, okulla giderken otobüsteki insanlarla kurduğumuz göz temasları, derslerde öğretmenlerimizi dinlememiz, arkadaşlarımızla telefonda konuşmamız, sokakta birlikte oyunlar oynamamız, komşularla yapılar beş çayları, hastaneye gittiğimizde derdimizi doktora anlatmamız, daha onlarca örnek bir gün içerisinde insanların birbirleriyle yaptığı bu etkileşimlerin her birini iletişime örnek kabul gösterebiliriz.

“İletişim her şeyden önce, insanın kendini bir insan olarak gerçekleştirmesi ve sosyal süreçlere girmesi bakımından önemlidir. İletişim sayesinde insanlar zihinlerindeki kavram ve fikirleri açığa vurma, onları paylaşma ve değerlendirme olanağına sahip olurlar. Başkalarını etkileme ve onlardan etkilenme, yararlanma, yararlı olma ve bir başarı gösterme iletişim sayesinde mümkün olur. İnsanlar arasında yaşanan ilişkilerin sürmesi iletişim sayesinde mümkün olur.”²⁵

1.1.4.2 Toplumsallaştırma İşlevi

“İletişimi, *“bilgi, tutum ve davranışların aktarılması...”* olarak tanımladığımızda verilen mesajın alıcı tarafa bilgi aktarırken, onun tutum ve davranışlarında değişiklik yapmayı amaçladığı açıktır. Daha açık deyiimi ile verilen mesaj yolu ile karşı tarafın eğitilmesi ya da daha geniş anlamı ile “toplumsallaştırılması” amaçlanmaktadır. Bu işlevin sonunda bireyin, toplumla bütünleşmesi, toplumun bir parçası olması amaçlanır. Çünkü birey, iletişim yolu ile sosyalleşir, toplumsallaşır. Yaşamının her aşamasında yeni bilgilerle donatılır. Bu donatımın yolu ise çeşitli iletişim türleri ile gelen bilgi yüklü mesajlardır.

²⁵ Hasan Tutar, **Örgütsel İletişim**, editör: Ceyda Taşdelen, 1.Bsk., Ankara, Seçkin Yayıncılık, Haziran 2003, s.44

Toplumsallaşma süreç ve olgusunda en önemli araç iletişimdir. İletişim yolu ile birey toplumsallaşır; içinde bulunduğu toplumla bütünleşir.”²⁶

1.1.4.3 Haber Verme, Bilgilendirme İşlevi

“Bilgilenmek, çevresinde olup bitenleri öğrenmek, çevresine karşı yabancı olmama isteği insan oğlunun doğasından gelen bir şeydir. Diğer yandan insanlar içerisinde yaşadıkları dünyada kendilerini daha güvende hissetmek, daha mutlu bir gelecek kurmak, daha iyi hissedecekleri bir ilişki ortamında yer alabilmek için bilgilendirilme gereksinimi duyarlar. Birey, doğduğu andan itibaren duyularıyla, beyniyle, duygularıyla çevresini algılamaya, birtakım izlenimler edinmeye, bir takım bilgiler almaya yönelir.”²⁷

“Bu işlev, geniş alındığında “toplumsallaştırma işlevi” içerisinde bulunmakta ise de dar anlamı ile kişiye haber niteliğinde bilgi aktarma olarak tanımlamak gerekir. Bu tür iletişim amacı, kişiyi yakın ve uzak çevresinde olup biten hakkında bilgilendirmektir. Burada haberin niteliğine göre kişide tutum ve davranış değişikliğini ortaya çıkarabileceği gibi, geniş kapsamı ile bir bilgi aktarma, hatta kültürleştirme kavramı ile de açıklayacağımız türde bilginin verilmesi de söz konusu olabilir. Bu işlevin yerine getirilmesinde her türlü iletişim türü ve kanalı kullanılabilir.”²⁸

1.1.4.4 Çevreye Uyum Sağlama İşlevi

“İletişimin nedenini yalnızca güç ilişkileriyle açıklamak yeterli değil. İnsanlar içerisinde yer aldıkları çevreyle uyumlu ilişkiler kurarak yaşamlarını sürdürmek isterler. Özünde sosyal bir varlık olarak tanımlanan insanın yaşamını tek başına sürdürmesi diye bir şey söz konusu olamaz.”²⁹

“Kişilerarası, gruplararası ve özellikle kitlesel iletişimin bir diğer önemli işlevi, verilen mesajlar yolu ile bireyin, grupların çevreye uyumuna yardımcı olmaktır. Bu işlev geniş anlamı ile toplumsallaşma ve eğitim işlevleri ile birlikte ele alınabilirse de

²⁶ Aziz, **İletişime Giriş**, s.67

²⁷ Nazife Güngör, **İletişime Giriş**, 2.bsk., Ankara, Siyasal Kitapevi, Nisan 2013, s.125

²⁸ Aziz, **İletişime Giriş**, s.69

²⁹ Güngör, **İletişime Giriş**, s.123

ayrı bir işlev olarak incelenmesi gerekir. Bireyin çevrede olup bitenden haberdar olması bu konuda bilgilendirilmesi ile olanaklıdır.”³⁰

1.1.4.5 Boş Zamanları Değerlendirme İşlevi

İletişim sürecinde insanların aldığı mesajlar her zaman bilgilendirme, toplumsallaştırma, çevreye uyum sağlama gibi işlevleri yerine getirmez. Günlük yaşam içerisinde insanlar çeşitli etkileşimler sonucunda onlarca mesaja maruz kalmaktadırlar. Ama bu maruz kalmaların içinde bazen de yaşadığımız çevrede bizi rahatlatacak, kendimizi sakin hissettirecek mesajlara ihtiyaç duyarız. Bu ihtiyacımızı gidermek içinde çeşitli iletişim araçlarına başvururuz. Örneğin MP3 çalar dinleyerek gelen mesajların bizi rahatlatmasını sağlayabiliriz.

1.2 KİTLE İLETİŞİMİ

1.2.1 Kitle İletişimin Tanımı Süreci ve Öğeleri

“Günümüzde insanlar, iletişim yoluyla, birbirlerine eskisine oranla daha çabuk ve farklı yerlerde ulaşabilme gereksinimi duymaktadırlar. Toplumsal ilişki ve etkileşim gereği ile, belli birtakım iletilerin, başkalarına ulaştırılması için, yüz-yüze görüşmenin kaçınılmaz ve tek yol olduğu eski dönemlerin tersine; içinde yaşadığımız toplumsal yapılanmada, gerek hız gerek zaman açısından olan zorlamalar nedeniyle iletiler, artık, ancak bazı araçlar kullanılarak, farklı yerdeki alıcılara gönderilmektedir. Başka bir deyişle, iletişim süreci yapısal olarak aynı kalmasına rağmen kaynakla alıcı arasındaki mesafe uzaklaşmıştır. Bu anlamda, eğer iletiler belli bir zaman biriminde gönderilmek durumundaysa, iletinin ulaşmasını o zaman biriminde gerçekleştirecek araçlar devreye girmelidir.”³¹

“Kitle İletişimi, *“bilgi, düşünce ve tutumların büyük ve dağınık bir kitleye, bu amaç için geliştirilmiş araçlarla iletilmesi”* olarak tanımlanabilir.”³² “1940’ların

³⁰ Aziz, **İletişime Giriş**, s.69-70

³¹ Ahmet Haluk Yüksel, “İletişimin Toplumsal Boyutu Olarak Kitle İletişim”, **Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi**, C:VII, No:7, 1990, s.20-21

³² Aziz, **Televizyon ve Radyo Yayıncılığı (Giriş)**, s.10

başında Harold D. Lasswell siyasal erk ve propaganda üstüne yaptığı çalışmalarda ilk kez “kitle iletişim” terimini kullanmıştır.”³³

“Kitle iletişimi diğer iletişim türlerinden teknolojik iletişim araçlarını kullanıldığı ve var olduğu düşünülen izleyici kitlesine ulaştığın gerekçesiyle ayrılır. Binlerce hatta milyonlarca kişiye ulaşabilen kitle iletişimi, televizyon, radyo gibi kitle iletişim araçlarıyla sağlanır. Genel anlamda kitle iletişimi, kitle iletişim araçları kullanılarak genel izleyici kitlesini bilgilendirmek, eğlendirmek ya da reklamlarda olduğu gibi ikna etmek amacıyla mesajların gönderildiği bir süreçtir.”³⁴

“Kitle iletişim araçları okuyucu ya da izleyici kitlesi ile iletişim kurduğunda bir süreç başlatılır.”³⁵ Kitle iletişimin bir süreç olarak oluşmasını sağlayan unsurlar iletişim sürecini oluşturan unsurlarla aralarında bazı farklar olmasına rağmen aynıdır. Kitle iletişimin sürecini oluşturan unsurları; kaynak, alıcı, mesaj, kanal ve geri besleme olarak ifade edebiliriz.

Kaynak: “Kitle iletişiminde ana kaynak bir iletişim örgütü ve kurumlaşmış bir kişidir. İletişim örgütüyle, bir gazete, bir radyo veya televizyon istasyonu, bir film stüdyosu, bir basımevi, vb. kuruluşlar kastedilmektedir. Kurumlaşmış kişiden kasıt ise, bir gazetenin editörü gibi, gazetenin görüşlerini belirten sütunda ve bu kurumun sağladığı olanaklarla yazı yazan; bu kurum olmadan fazla önem kazanmayacak, “sesi” tek başına dikkati çekmeyecek kişilerdir.”³⁶

“Mesajı oluşturup kodlayarak, bir kanal ile hedef kitleye ulaştıran kaynak, hedef kitlenin bu mesajı kendi istediği biçimde algılamasını sağlamaya çalışmaktadır.”³⁷ “Mesaj sunumu yoluyla hedef kitleyi etkileme amacı güden kaynak, kanaat, tutum ve davranışların değiştirilmesinde birinci derecede rol oynamaktadır.”³⁸

³³ Mutlu, **İletişim Sözlüğü**, s.188

³⁴ Hasan Ali Erdoğan, **Günümüz Kitle İletişim Araçlarının Görünen ve Görünmeyen Yüzü: Türkiye Örneği**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, 2009, s.9

³⁵ Ayseli Usluata, **İletişim**, İstanbul, İletişim Yayınları, Mart 1994, s.74

³⁶ Gökçe, **Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği**, s.11

³⁷ Metin Işık, **Kitle İletişim Teorilerine Giriş**, 2.bsk., Konya, Eğitim Kitapevi, Mart 2005, s.21

³⁸ Işık, **İletişimden Kitle İletişimine**, s.37

Hedef Kitle: “Kitle iletişimde gerçek kimlikleri bilinmeyen kişi ve gruplar, hedef kitle olarak adlandırılır.”³⁹ “Kitle iletişiminin ulaşmak istediği hedef okuyucu, izleyici, alıcı, seyirci ve tüketici gibi nitelendirmelerle adlandırılan insanlardır. Bu insanlar kitle iletişiminin kitlesini oluştururlar. Bu kitle teorik olarak birbirinden kopuk, örgütsüz, kim ve ne olduğu belli olmayan insanlar olarak görülür. Aslında, bu kitle potansiyel olarak kitle iletişiminin ulaştığı alıcıların tümüdür.”⁴⁰ “Bu bağlamda; gazete için okuyucuları, radyo için dinleyicileri televizyon için ise izleyicileri genel olarak hedef kitle olarak nitelendirilmektedir.”⁴¹

Mesaj: “Kaynak tarafından oluşturularak, bir kanal aracılığıyla hedef kitleye gönderilen her türlü bilgi, duygu ve düşünce mesaj olarak kabul edilmektedir.”⁴² “Kitle iletişimde bir tek mesajın milyonlarca alıcısı olabilir.”⁴³

Kanal: “Oluk olarak da nitelendirilen kanal, kaynak tarafından oluşturularak kodlanan iletilerin hedef kitleye iletilmesinde kullanılan bir araçtır. İster yüz yüze iletişimde, isterse kitle iletişimde iletileri kaynaktan alıcıya ulaştırmak için mutlaka bir kanala ihtiyaç duyulmaktadır.”⁴⁴ “Bu kanalın, aracın niteliği ise iletişimin türünü belirler.”⁴⁵ Kitle iletişimde radyo, televizyon gibi araçlar birer kanal görevini yerine getirmektedir.

Geri Besleme: “İletişim sürecini başlatan kaynak tarafından belli amaçları gerçekleştirmek için oluşturan mesajlar, çeşitli şekillerde kodlanarak hedef kitleye belli bir kanal ile gönderilmektedir. Hedef kitlenin kendine gelen bu mesajlara verdiği yanıtlar geri besleme olarak adlandırılmaktadır. Eğer ki kaynak ile hedef kitle mesajlardan aynı şekilde anlam çıkarıyorsa iletişimin başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

³⁹ Nurçay Türkoğlu, **Kitle İletişimi ve Kültür**, 1.bsk., Araştırma Serisi, İstanbul, Naos Yayınları, Ocak 2003, s.14

⁴⁰ Korkmaz Alemdar, İrfan Erdoğan, **Öteki Kuram: Kitle İletişimine Yaklaşımların Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi**, Ankara, Erk Yayınları, 2002, s.20

⁴¹ Işık, **İletişimden Kitle İletişimine**, s.51

⁴² Işık, **Kitle İletişim Teorilerine Giriş**, s.24

⁴³ Tutar, **Örgütsel İletişim**, s.58

⁴⁴ Işık, **İletişimden Kitle İletişimine**, s. 46

⁴⁵ Aziz, **Televizyon ve Radyo Yayıncılığı**, s.7

Ancak kitle iletişim araçları ile sağlanan kitle iletişiminde iletişimdeki gibi bir geribildirimlerin hızlı ve kolay olduğunu söyleyemeyiz.

Geribeslemenin alınmasında asıl güçlük ve karmaşa kitle iletişim araçlarıyla aracılanan iletişimde ortaya çıkar. Kitle iletişim araçlarıyla gerçekleşen iletişimde kimlerin neyi izlediği, hangi iletileri alıp, hangilerini almadıkları oluşan etkinin ne olduğu özellikle kitle iletişim kurumlarını işleten ve yönlendirenler açısından büyük önem taşımaktadır.”⁴⁶

“Kitle iletişiminde okuyucu-izleyici- dinleyici tepkisi olarak yanıt, yine kaynak tarafından belirlenmiş, sınırlandırılmış araçlar eliyle, kaynağın iletişimi denetlemede kullandığı yollar olarak anlaşılmalıdır.”⁴⁷

1.2.2 Kitle İletişim Özellikleri

Farklı sosyal, kültürel yapıda olan sayısını tam olarak bilemediğimiz bir kitleye, belirli araçlarla belirli kanallardan iletiler yollanarak oluşturulan iletişim türü kitle iletişim idi. Kitle iletişimin temeli iletişime dayanmasına rağmen bu kavramın iletişimden farklı olarak kendine özgü belirli özellikleri vardır.

“Kitle İletişimin başlıca özellikleri şunlardır:

- 1)Kitle iletişiminin izlerkitleşi görece geniştir;
- 2)İzlerkitle çeşitli toplumsal kümelerden gelen, değişik ve çeşitli niteliklere sahip insanlardan oluşan ayrı türden bir topluluktur;
- 3)İzlerkitle kimliksiz bir topluluktur, yani izlerkitle üyesi ve iletişimci genellikle birbirlerini kişisel olarak tanımazlar;
- 4)Kitle iletişimi kamusaldır, yani içeriği herkese açıktır;
- 5)Kitle iletişim araçları kaynaktan uzakta bulunan, birbirlerinden de ayrı olarak konumlanmış çok sayıda insanla aynı anda iletişim kurabilir;

⁴⁶ Güngör, **İletişime Giriş**, s.34

⁴⁷ Türkoğlu, **Kitle İletişimi ve Kültür**, s.14

6)Kitle iletişimi karmaşık biçimsel kurumları gerektirir;

7)İletişimciyle izlerkitle arasındaki ilişki izlerkitlenin kişisel tanışıklığı olmayan, profesyonel iletişimci rolündeki kişiler aracılığıyla kurulur;

8)İletişim geri döndürülemezcesine tek yönlüdür ve izlerkitlenin anında yanıt verme olasılığı fiilen dışlanmaktadır, böylelikle iletişim sisteminde göndericiyle alıcı arasında keskin bir kutuplaşma söz konusudur;

9)Kitle iletişim araçlarının ürünleri hem fiziksel anlamda, hem de bireye maliyetinin oldukça az olması nedeniyle parasal anlamda halkın çoğunluğu için kolayca elde edilebilir. ”⁴⁸

1.2.3 Kitle İletişimin İşlevleri

“Literatürde kitle iletişimin işlevleri üzerinde yapılmış pek çok sınıflandırmaya rastlamak mümkünse de, bunlar arasında popülaritesi açısından UNESCO Komisyonunca hazırlanan ve kısaca “MacBride Raporu” olarak bilinen çalışmaya değinilebilir. Söz konusu raporda, kitle iletişiminin şu sekiz işlevinden söz edilmektedir:

i)Haber ve bilgi sağlama işlevi: Medya temelde olaylar ve koşullar hakkında haber ve bilgi aktararak, ulusal ve uluslararası koşulların anlaşılması, bilerek tepkide bulunmasını sağlamaktadır.

ii)Toplumsallaştırma işlevi: İnsanların toplum içinde varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan toplumsallaşmanın sağlanması; toplumun maddi ve manevi temellerinin topluluk üyelerine aktarılması ve aktarılanların onlar tarafından öğrenilmesi, medyanın toplumsallaştırma işlevi olarak anılmaktadır.

iii)Güdüleme işlevi: Toplamların kendilerine belirledikleri amaçları açıklayıp, özendirerek, bireyin toplum yaşamında olduğu gibi, bu amaçlar için gösterilen çabalara da katılmasını sağlama işlevi, güdüleme diye tanımlanmaktadır.

İv)Tartışma ortamı hazırlama işlevi: Medya, hazırlayabileceği tartışma ortamı ile bireylere aktarılan toplumsal değer ve amaçlara açıklık kazandırmakta, gelişmelerine katkıda bulunmaktadır.

v)Eğitim işlevi: Medya bilgi aktarırken, doğal olarak, toplumun üyelerinin bilgi düzeylerini, yetenek ve becerilerinin daha üst düzeye çıkarmalarına yardımcı olmaktadır.

⁴⁸ Mutlu, **İletişim Sözlüğü**, s.188-189

vi) *Kültürün gelişmesine katkı işlevi*: Kültürün gerek tanımı ve geliştirilmesinde, gerekse de kültür mirasının korunmasında medyanın önemli görevleri vardır.

vii) *Eğlendirme işlevi*: Medya toplumsal yaşamın baskıcı temposuna kapılmış bulunan bireylere, hoşça zaman geçirme, dinlendirme olanaklarının daha ucuz ve çeşitlilik içinde sunabilmektedir.

viii) *Bütünleştirme işlevi*: Medyanın işlevlerinin yerine getirilmesiyle toplumdaki bireyler, gruplar arasında ilişkileri geliştirip, onların toplumlarını olduğu kadar, birbirlerini de tanınması ve anlaması için bir ortam sağlanmaktadır. Böylece medya bütünleştirici bir işlevi de yerini getirmektedir.”⁴⁹

1.3 KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI

1.3.1 Kitle İletişim Araçlarının Tanımı

“Bireylerin zorunluluk gösteren ihtiyaçlarından olan iletişim, kişinin sosyal bir varlık olarak yaptığı her tür ilişkiyi kapsar. İnsanlık tarihi, bir anlamda iletişim dünyasında meydana gelen gelişmelerin sonucu ve bunların toplumsal hayatta neden olduğu, sonuçların bir bileşkesidir. İnsanoğlu, kendisinden başkalarında bu dünyada yaşadığının farkına varmasıyla beraber iletişimle ilgili, çeşitli teknik ve araçlar geliştirmiştir.”⁵⁰

“İletişimin gerçekleşmesini sağlayan her türlü araç(ses, söz, yazı, beden dili, jestler, mimikler, giyim-kuşam, hatta koku, davranış, vb.) iletişim aracıdır ancak yüz yüze karşılıklı olmayı gerektirmeden anında iletişim kurmayı sağlayan ve bunu kitlesel düzeyde gerçekleştiren araçlara kitle iletişim araçları diyoruz.”⁵¹

“İçinde yaşadığımız yüzyıl, kitle iletişim araçlarının hem sayıca hem de çeşitçe artış gösterdiği bir yüzyıl olarak değerlendirilebilir. Günümüzde gazete, dergi, kitap, fotoğraf, film, radyo, televizyon, internet, plak, kaset, video, bilgisayar, CD, VCD, DVD kapsamı değişmekle birlikte dünya düzeyinde hemen hemen her evde kullanılır durumdadır. Belki üzerinde durulması gereken en önemli nokta, kitle iletişim araçlarının günlük kullanımda, evlerde önemli ve vazgeçilmez konumda olmasıdır.

⁴⁹ Erkan Yüksel, **Medyanın Gündem Belirleme Gücü**, Konya, Çizgi Kitapevi Yayınları, Aralık 2001, s.7-8

⁵⁰ Bünyamin Ayhan, “Küreselleşme Sürecinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü” , **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, C:III, No: 1, 2003, s.82

⁵¹ Nurçay Türkoğlu, **İletişim Bilimlerinden Kültürel Çalışmalara Toplumsal İletişim Tanımlar, Kavramlar, Tartışmalar**, yayına hazırlayan: Serkan Dora, İstanbul, Babil Yayınları, Ekim 2004, s.68

Daha doğru bir deyişle, kitle iletişim araçları insan yaşamının ayrılmaz parçaları haline gelmiştir.”⁵²

“İnsanların gerek yakın, gerek uzak çevrelerle ilgili bilgi, düşünce ve tutum paylaşma gereksinimleri, bu amaç için geliştirilmiş araçlar aracılığıyla karşılanmaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere geliştirilen ilk kitle iletişim aracı, bundan 500 yıl önce insanlık hizmetine giren günlük gazetelerdir. Bir başka deyişle yazılı basındır. Birinci Dünya Savaşı yıllarında radyonun, İkinci Dünya savaşı sonlarında da televizyonun hizmete girmesi, kitle iletişim araçlarının boyutlarını inanılmaz ölçülere çıkarmıştır.”⁵³ “Bu iletişim araçları, daha geniş kitlelere ulaşmış ve kullanım alanları da buna bağlı olarak genişlemiştir.”⁵⁴

“Bu araçların ortaya çıkışları birbirlerinden farklı zamanlarda olmasına karşılık, asıl geniş çapta kitlesel önemlerini kazanmaları 20. yüzyılda olmuştur. Bu araçlardan yararlanma toplumdan topluma, ülkeden ülkeye değişmektedir. Bu değişikliği belirleyen en önemli etken ise o ülkenin, toplumun siyasal, toplumsal ve ekonomik koşullarıdır.”⁵⁵ “Şekilleri ve işlevleri bakımından farklılık gösteren kitle iletişim araçları esasında bilgilendirme amacı taşımaktadır.”⁵⁶

1.3.2 Kitle İletişim Araçlarının Özellikleri

“Günümüzde toplumsal varoluşu gerçekleştirerek ortaklık yaratmak, bu var oluşu ve ortaklığı sürdürebilmek için kitle iletişimimine; dolayısıyla kitle iletişim araçlarına ihtiyaç vardır. Çünkü kitle iletişim araçları, uzmanların ortak bir noktada birleştikleri üzere, sahip olduğu özellikleriyle alıcı kitlesi üzerinde yarattığı etki ve

⁵² Oya Tokgöz, **Temel Gazetecilik**, 5.bsk., Ankara, İmge Kitapevi, Şubat 2003, s.65

⁵³ Ünal Uyguç, Ali Genç, **Radyo-Televizyon Haberciliği**, gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 2.bsk., İstanbul, Avcıol Basım- Yayın, 1998, s.37

⁵⁴ Bekir Kocadaş, “Kitle İletişim Araçları Eğitim İlişkisi” **Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, C:IV, No:3, 2004, s.130

⁵⁵ Aysel Aziz, **Elektronik Yayıncılıkta Temel Bilgiler**, güncelleştirilmiş 4.bs., Ankara, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi, 1998, s.10

⁵⁶ Esra Görmez, Lise Öğrencilerinin Kitle İletişim Araçlarını Kullanma Durumları ile Güvengenlik Özelliklerinin İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Fakültesi Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi, 2014, s.12

etkileşim süreci sonunda toplumsallaştırmayı gerçekleştirmeye gücü yeten araçlardır.”⁵⁷

“Kitle iletişim araçlarının özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Kitle iletişim araçları, sosyal statüsüne göre herhangi bir farklı yaklaşım oluşturmada çok sayıda insana aynı iletiyi, aynı anda ulaştırabilmektedir.

2. Kitle iletişim araçları, yayınları ile belirli bir süreklilik ve düzenlilik(yayın periodu) gösterir.

3. Kitle iletişim araçları, sürekli ve düzenli yayınları ile toplumda kendilerine karşı bir talebin oluşmasına neden olurlar: bu talep, zamanla alışkanlığa, hatta ihtiyaca dönüşür.

4. Kitle iletişim araçları ile aktarılan iletiler, belge niteliği ve değeri taşıdığı için inandırıcılık ve alıcıyı ikna etme özelliğini de kazanmaktadır.

5. Özellikle radyo ve televizyon, iletiyi olay anında aktarabilme özelliğine sahiptir.

6. Kitle iletişim araçları ile gerçekleşen iletişim sürecinde geri besleme imkanı yoktur; bu nedenle alıcının tepkisi anında ölçülememektedir.”⁵⁸

“Farklı iletişim araçlarının benzer özelliklerinin yanı sıra kendilerine özgü nitelikleri de vardır.

İletişim araçlarının genel nitelikleri şunlardır:

- bilgi üretme ve dağıtma
- bireyleri birbirine bağlayan kanalları oluşturma
- kamuya açıklık
- özgür tüketim (birey için dayatma bulunmaz, isteyen katılır istemeyen katılmaz)

⁵⁷ Ümit Sarı, Kitle Kültürü ve Popüler Kültür Bağlamında, Kitle İletişim Araçlarının Kitle Kültürüne Etkileri: Örnek Olarak Popstar Türkiye Yarışması, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, 2006, s.80-81

⁵⁸ Müberra Tunç, Sanat Eğitiminde Kitle İletişim Araçlarının Rolü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, 2006, s.28

- mal ve hizmet endüstrisi (gelişmiş endüstriler oluşturlar)
- Her toplumda yasalar tarafından düzenlenen yönetmeliklere tabi olma

Bu ortak nitelikler, iletişim araçlarının bulunduğu ülkenin siyasal, ekonomik, kültürel ve toplumsal bağlamına göre değişkenlik göstermektedir.”⁵⁹

1.3.3 Kitle İletişim Araçlarının İşlevleri

“Evde, işte, okulda ve hatta sokakta yürürken bile kitle iletişim araçlarının herhangi birini en asgari düzeyde de olsa kullanıldığını görmekte, insanların var olan çeşitli gereksinimlerini karşıladığına tanık olmaktayız. Evimizin baş köşesine koyduğumuz televizyon, arabamızı çalıştırdığımız anda çalışmaya başlayan radyo, işyerinde kullandığımız bilgisayar, faks; okulda kullandığımız kitap ve dergiler, sokakta yürürken gözümüze çarpan reklam panoları, daha çok yağmurlu günlerde tercih edilen sinema ve olmasa olmazımız internet bunun en somut göstergeleridir. Toplumsal yaşamın her alanına bu denli nüfus eden kitle iletişim araçları bu özelliği ile toplumsal yapıda kurumsal işleve sahip olmuş durumdadır. Neredeyse toplumsal yapıda yer alan bütün kurumların yerine getirdiği işlevleri tek başına yerine getirmektedir. Bu da bize kitle iletişim araçlarının toplumsal yapıda yer alan en büyük kurum olduğunu göstermektedir.”⁶⁰

“Günümüz toplumlarında toplumun gören gözü, düşünen beyni, duyan kulağı olarak nitelendirilen kitle iletişim araçları mekan kavramının sınırlarını zorlayarak gelişen olaylarla ilgili topluma bilgi sağlarken; aynı zamanda da sorun ve aksaklıklara da değinmek suretiyle düşündürürken eğitmektedir.

Bu açıdan bakıldığında söz konusu araçların başta haber ve bilgi vermek olmak üzere, denetim ve eleştiri, eğitime ve eğlendirme, kamuoyu oluşumuna katkı sağlama ve açıklama gibi işlevleri bulunmaktadır.”⁶¹

⁵⁹ Judith Lazar, “Kitle İletişimi”, çeviren: İlker Bıçakçı, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, No:9, 1999, s.284

⁶⁰ Mehmet Koca, Kitle İletişim Araçlarının Eğitim Üzerine Etkileri (Sivas/Merkez Meslek Liseleri Örneği), Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cumhuriyet Üniversitesi, 2009, s.10-11

⁶¹ Işık v.d, **Genel ve Teknik İletişim**, s.46

1.3.3.1 Haber ve Bilgi Verme İşlevi

“Haber ve bilgi verme işlevi kitle iletişim araçlarının işlevlerinin içinde en temel işlev olarak kabul edilmektedir. Teknoloji alanında inanılması güç hızdaki gelişmeler insanoğluna yazılı, sözlü ve görsel nitelikli çeşitlilik ve kolaylık sunmaktadır. İnsanlar teknolojik anlamda yaşadıkları şaşırtıcı gelişmeler karşısında mümkün olan en fazla bilgiye ve habere ulaşabilmek amacıyla çağdaş teknolojinin nimetlerinden olabildiğince yararlanmak istemektedirler.”⁶²

“Kitle iletişim araçları, toplum içinde düzenli olarak yayımlanan, dolayısıyla hedef kitlenin hizmetine verilmiş haber ya da bilgi öğelerinin, düşünce ya da kanıların biçim ve koşullarının somutlaştırılmış biçimidir.

Bu araçlar, herhangi bir bilgiyi, kısa zamanda geniş kitlelere en hızlı bir biçimde ulaştırabilmekte ve bu nedenle günlük yaşamda çok etkili ve önemli bir yer tutmaktadırlar.”⁶³ “Kitle iletişim araçları, kişilerin bilmek, öğrenmek haklarının gerçekleşmesine katkıda bulunan, bu konudaki gereksinimlerini karşılayan araçlar bütünüdür.”⁶⁴

“Bilgi alışverişinin yoğun olarak yapıldığı ortamda kitle iletişim araçları oldukça belirleyici bir yere sahiptir. Toplumun, gerek çevresinde olup bitenlerden gerekse hem kendini, hem de sevdiklerini ilgilendiren konulardan haberdar olma isteğinden doğan habere olan ihtiyaç, günümüzde yoğun olarak görselleşen haberler aracılığıyla süregitmektedir.”⁶⁵ “Gazetelerin sayfalarında, radyoların ve televizyonların haber saatlerinde verdikleri bilgiler bu işlevin bir göstergesidir.”⁶⁶

⁶² Ceyda Ilgaz Büyükbakkal, “Kitle İletişim Araçları ve Toplumsal Yaşam”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, No:21, 2005, s.74

⁶³ Girgin, **Yazılı Basında Haber ve Habercilik “Etik”i**, s.47-48

⁶⁴ Atilla Girgin, **Haber Yazmak**, İstanbul, Der Yayınevi, 2002, s.242

⁶⁵ Şerife Koptur Şen, Ortaöğretim Öğrencilerinin Suça Yönelmesinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü(İstanbul İli Bağcılar İlçesi Örneği), Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beykent Üniversitesi, 2008, s.59

⁶⁶ Gökhan Savaş, Kitle İletişim Araçlarına Eleştirel Bir Yaklaşım, (Çevrimiçi), <http://www.j-humansciences.com/mod/page/view.php?id=95#gsc.tab=0>, erişim:18.08.2017

1.3.3.2 Denetim ve Eleştiri İşlevi

“Demokratik rejimlerde yasama, yürütme ve yargının ardından dördüncü güç olarak nitelendirilen basın organlarının toplumun ağız, gözü ve kulağı durumunda olduğunu söylemek mümkündür. Basının her türlü faaliyet ve işlevlerini halk adına gerçekleştirmesi ve halkın menfaatlerini gözetmesi gerekliliğinin bir kere daha altının çizilmesinde yarar vardır. Bunun için de basının özgür olması temel şarttır.”⁶⁷

“Basına halkın temsilcisi olma göreviyle birlikte bir takım sorumluluklar da yüklenmektedir. Seçim yoluyla yasama, yürütme ve yargı ile ilgili yasal düzenlemeleri yapacak kişileri belirli bir süre için işbaşına getiren toplum, bunların nasıl çalıştıklarını, görevlerini yerine getirip getirmediğini, varsa aksaklık ve eksikliklerinin neler olduğunu izleyememektedir. Bu esnada devreye giren kitle iletişim araçları toplum adına tüm bu görevleri üstlenmekte, adeta toplumun ağız, gözü ve kulağı olmaktadır. Dolayısıyla kitle iletişim araçları eleştiri yoluyla yanlış ve eksiklikleri göstermektedir.”⁶⁸

“Kitle iletişim araçları denetim ve eleştiri görevini yerine getirirken kişi ve makam farkı gözetmemeli, belirli grup ve odakların sözcülüğünü değil toplumun sözcülüğünü yapmalı, gerektiğinde ayırım yapmaksızın herkesin yanlışlıklarını göstermeli, doğruya ulaşma noktasında eleştirilerde bulunabilmelidir.”⁶⁹

1.3.3.3 Eğitim İşlevi

“Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, kitle iletişim araçlarının desteğiyle, kitlelerin eğitim ihtiyacına önemli katkılarda bulunarak vatandaşların eğitim düzeylerini yükseltmeye çalışırlar. Kitle iletişim araçları içerisinde eğitim için görsel iletişim araçları daha yoğunlukta kullanılmaktadır. Görsel araçlar denilirken ilk akla gelen televizyonlardır. Bilhassa son zamanlarda sosyal medyanın çok yoğun kullanıldığını söylemek mümkündür. Görsel iletişim araçlarıyla yapılan iletişim aynı anda yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, ırk, dil, din farklılığı gözetilmeksizin çok geniş

⁶⁷ Işık v.d., *Genel ve Teknik İletişim*, s.47

⁶⁸ Işık, *İletişimden Kitle İletişimine*, s.68

⁶⁹ Işık v.d., *Genel ve Teknik İletişim*, s.51

kitlelere ulaşır. Çeşitli sebeplerden dolayı yeterli eğitim hizmeti götürülemeyen bölgelerdeki bireylerin, kitle iletişim araçlarıyla bilgilendirilmesi, hem kültürel değerlerin geniş kitlelere yaygınlaştırılması hem de ulusal alanda birey ya da kitleler arasında bütünlüğün sağlanmasında önemli katkılar sağlamaktadır.

Özellikle bireylerin ve toplumun gereksinme duydukları konularda bilgi ve davranış kazanması ve buna bağlı olarak temel hak ve sorumluluklarını öğrenmesi, bu araçların en önemli görevlerindendir. Bunun sonucun da eğitimdeki çeşitli eşitsizlikler ortadan kalkabilir.”⁷⁰

1.3.3.4 Eğlendirme İşlevi

Kitle iletişim araçları; haber verme, bilgilendirme, eğitime, denetleme gibi işlevlere sahip olmasının yanında eğlendirme ve boş zamanlarını değerlendirme gibi işlevleri de sahiptir.

Kimileri için koşuşturmalı kimileri için ise monoton geçen hayatlarımız da bizlerin rahatlamasını sağlayacak gereksinimlere ihtiyaç duyarız. Böyle zamanlarda radyo, televizyon, sinema gibi kitle iletişim araçlarından faydalanırız. Televizyonda izlediğimiz güldürü programları, gazetelerin verdiği bulmaca sayfalarını çözmemiz, sinemaya gidip film izlememiz gibi aktiviteler bizlerin yaşamındaki sıkıcılığı gidermek ya da boş zamanlarımızı değerlendirmek üzere hayatımızdaki alternatifleri oluşturmaktadır.

1.3.3.5 Kamuoyu Oluşturma İşlevi

“Kamuoyu, tartışmalı bir kamu sorunu hakkında görüşlerini duyuran, ifade eden bireylerin ve grupların kanaatleridir.”⁷¹

“Kitle iletişim araçları, bir yandan siyasal evrenin resmini çizerken, bir yandan da toplumdaki öteki merkezlerinden, kanaat oluşması için bireylere ipuçları iletirler. Kitle iletişim araçlarının başlıca özellikleri, uzaktaki olayları, kısa bir süre içinde, büyük kitlelerin yakınına getirebilmeleri, onların dünyalarına sokabilmeleri, bu olayları sunuş ve yorumlayış biçimleriyle bireylerin kanaatlerine yön verme olanağına

⁷⁰ Sadettin Kılıç, Kitle İletişim Araçlarının Gelişimi ve Sosyal Medyanın Siyasal İletişimi Etkileme Rolü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2014, s.31-32

⁷¹ Girgin, **Haber Yazmak**, s.244

sahip bulunmalarınıdır. Amaç, bireyi içinde bulunulan(yaşanan) çevre, toplum, ülke ve dünyadaki gelişen olaylar konularında aydınlatmak, kanaatlerini değiştirmek ya da güçlendirmektir.

Kitle iletişim araçları, bu işlevleri yerine getirirken, yalnızca haber unsurunu kullanmazlar. Söz konusu haber ya da haberlere bağlı kanaatleri, duygu ve yönelimleri daha iyi düzenlemek, onları güçlendirmek, ortak bir düşüncede, eylemde ve tavırda toplamak için söyleşiler, röportajlar, okuyucu mektupları, gündemi izleyen deneyimli ve gözlemci köşe yazarlarının, sunucularının, yorumcuların, değerlendirmelerini, analizlerini, makalelerini kullanır. Bütün bunlar, en hoş gidecek ve en etkili biçimde sunulmak için de fotoğraflar, görüntüler, istatistiksel grafikler, tablolar gibi görsel tasarımlarla desteklenir. Böylece toplumda, ortak kanaatlerin, duygu ve taleplerin oluşmasına yardımcı olunur.”⁷²

“Kitle iletişim araçları belirli bir konuda kamuoyu oluşumuna katkı sağlamanın yanı sıra mevcut kamuoyunu açıklama gibi bir işlevi de görmektedir. Dolayısıyla kitle iletişim araçları her zaman için kamu oluşturmamakta, bazı durumlarda da oluşan kamuoyunun vücut bulabilmesine, sesini duyurabilmesine katkı sağlamaktadır.”⁷³

“Demokratik bir düzende, daha özgür ve çeşitli alanlarda gerçekleşen bu işlev, baskıcı düzende tek yönlü olarak gerçekleşmektedir. Toplum yapısı ile kitle iletişim araçları arasında sıkı bir feed-back olayının bulunması bu işlevin alanını genişletmektedir.”⁷⁴

⁷² Girgin, **Yazılı Basında Haber ve Habercilik** “Etik”i, s.50

⁷³ Işık v.d., **Genel ve Teknik İletişim**, s.52

⁷⁴ Ayşe Yurdagül, **Kitle İletişim Araçlarının Toplum Yaşamındaki Yeri**(Türk Radyoları Üzerine Araştırma), Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, 1996, s.13

1.4 BİR KİTLE İLETİŞİM ARACI OLARAK TELEVİZYON

1.4.1 Televizyonun Tanımı ve Tarihçesi

Evlerimizin başköşesinde yer alan üzerine onlarca araştırma yapılan, zararları yararları derken icat edildiği günden beri gelişerek hayatımızda yerini alan en önemli kitle iletişim aracıdır televizyon.

“Yunanca tele (uzak) ve Latince Visio (görme) sözcüklerinin bir araya gelmesi ile türetilmiştir.”⁷⁵ “Bilimsel açıdan ise bir olayın görüntü ve ses olarak, bir takım elektronik işlemler sonucu ve elektromanyetik dalgalar (Hertz dalgaları) aracılığıyla, bir noktadan, belirli bir alan içindeki diğer noktalara taşınması demektir. Televizyonun tanımını tamamlayabilmek için “yayın” sözcüğünün de anlamını bilmekte yarar vardır; çünkü elektromanyetik dalgalar aracılığıyla yapılan her iletişim yayın anlamına gelmez. Oysa televizyon bir yayın aracıdır ve bir iletişimin “yayın” olabilmesi için iki temel özellik gerekir. Ses ve görüntünün, belirli bir vericiden, toplumun yararlanması amacıyla aktarılması ve aktarılan bu ses ve görüntünün, bir program niteliği taşımasıdır.”⁷⁶

“Televizyonun icat edilme sürecini, değişik tarihlerde ve yerlerde farklı kişiler tarafından yapılan buluşların geliştirilerek sonuçlandırılması diyebiliriz. 19. yy başlarında Volta ve Faraday’ın çalışmaları sonucu elektrik bulunmuş ve buluşlar dizisi televizyona kadar ulaşmıştır. Görüntünün uzağa iletimi fikri, iletilecek görüntünün çeşitli elemanlarından yayılan ışığın elektrik işaretindeki değişikliklere dönüştürülebileceğinin anlaşılması ile doğmuştur. 1873 yılında İrlanda’lı telgrafçı May, televizyonla ilgili ilk teknik buluşu gerçekleştirmiş ve ışık dalgalarını elektrik akımına çevirme yollarını bulmuştur.”⁷⁷ “May’ın bu buluşundan on yıl kadar sonra bir Alman bilim adamı Paul Nipkow, bir resmi dönerken tarayabilen bir araç geliştirdi.”⁷⁸ “Bu mekanik aygıt, (*Elektriches Teleskop*) güçlü bir ışığın parladığı küçük deliklerin

⁷⁵ Elif Hamamcı, Televizyon ve Sosyal Medya İlişkisi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, 2015, s.15

⁷⁶ Gökçe, **Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği**, s.19

⁷⁷ Uyguç, Genç, **Radio Televizyon Haberciliği**, s.44

⁷⁸ Aziz, **Elektronik Yayıncılıkta Temel Bilgiler**, s.17

spiral biçiminde yerleştirildiği bir diskti.”⁷⁹ ““Döner disk” adı ile anılan bu aracın içinde kenarlardan başlayarak helozonik şekilde yerleştirilen kare delikler, küçük bir delikten geçirilerek verilen elektrik ışınları ile baştan başlayarak dönerek taranmakta ve bu taranan yerler ışık ve gölge olarak bir diğer yerde görüntü olarak elde edilmekte idi. Bu araç, görüntüyü başka yere aktaran ilk araç olması bakımından önemli bir buluştur. Daha sonra bu konuda yapılan çalışmalar bu döner diskin geliştirilmiş şekillerinden başka bir şey değildir. Nipkow’un bu buluşuna benzer bir başka çalışma Lazarre Weiller tarafından 1899 yılında denenmiştir.”⁸⁰

“Weiller deliklerden oluşan disk yerine, bir tambur kullandı. Tambur üzerine belli açılarla aynalar yerleştirilmişti. Döndürüldüğünde görüntü alanı taranıyor ve resmin her parçası aynalar yardımı ile bir selenyum hücre üzerine yansıtılıyordu.

Nipkow diski gibi, Weiller’in aynalı tamburu da daha sonraki ilk televizyon sistemlerinde kullanıldı. Fakat o sıralarda ne Nipkow’un ne de Weiller’in yöntemi başarılı bir sonuç için yeterliydi. Bunun iki nedeni vardı. Selenyumun ışığa karşı tepkisi oldukça yavaştı. Gerekli elektriksel vurguları güçlendirmekten yoksundu.”⁸¹

“Nipkow’un daha sonraları mekanik tarama olarak adlandırılacak olan bu buluşu, 1920’lerden sonra bilginlerce uygulama alanına koyuldu. 1923 yılında Amerikalı Jenkins, 1925 de ise İngiliz Logie Baird, Nipkow’un döner diskini kullanarak ilk deneme yayınlarını yaptılar.”⁸²

“Bilimadamları Nipkow’un Diski’ni geliştirmek için uğraşıyorlardı. Bu çalışmalara “Visual Wireless”, “Visual Radio”, “Elektric Vision” gibi adlar verilmişti.

⁷⁹ Asa Briggs, Peter Burke, **Medyanın Toplumsal Tarihi**, 1.bsk., İstanbul, Kırmızı Yayınları, Kasım 2011, s.208

⁸⁰ Aziz, **Elektronik Yayıncılıkta Temel Bilgiler**, s.17

⁸¹ Raymond Spotiswoode, Bernard Happe, “Televizyonun Tarihi”, çeviren: Mehmet Kesim, **Kurgu Anadolu İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Fakültesi Dergisi**, C:II, No:2, 2016, s.210

⁸² Aziz, **Elektronik Yayıncılıkta Temel Bilgiler**, s.18

“TELE VISION” sözcüğü ilk kez “Scientific America” dergisinin 1907 Haziran’ında yayınlanan sayısında kullanıldı.”⁸³

“Nipkow’un döner diskinin geliştirilmesi ile ortaya çıkan bu televizyon yayınları yanında, görüntünün çok net elde edilmemesinden ötürü bilginler, fizikçiler görüntünün net olarak aktarılmasını sağlayan bir başka teknik konusunda araştırmalar yapmakta idiler. Bu tekniğin aslı ise, görüntüyü elektronik yöntemlerle tarayarak vermek idi. Konu ile ilk olarak ilgilenenlerin başında Hertz gelmekte ise de, önemli buluşların, denemelerin 1907 yılında İngiliz Alan Campbell Swinton ile Rus bilgini olan Boris Rosing tarafından ayrı ayrı yapıldığını belirtmek gerekir. Elektrik mühendisi olan Swinton ile Rosing yaptıkları denemelerde katod ışınlarından (cathod ray) görüntü aktarmada yararlanılabileceğini, elektronların boşlukta yer değiştirirken televizyon sinyallerini göndermede ve bu sinyallerin alıcı tarafından alınmasında kullanılabileceğini kanıtladılar. 1911 yılında ise Campbell, buluşunda bir adım daha atarak, televizyon kamerası için gerekli olan mozaik (mosaic) adlı bir aracın ışık enerjisini elektrik enerjisine çevrilebileceğini buldu. Görüntünün elektronik olarak nakledilmesini amaçlayan bu çalışmalar uygulama alanına Rosing’in öğrencisi Vladimir Zworykin tarafından 1923 yılında yaptığı deneyimlerle kondu.”⁸⁴

“Modern TV’nin mucidi, Rus asıllı ABD’li elektrik mühendisi Vladimir Kosma Zvorykin’dir. 1923’te televizyon kamerasının en önemli parçası olan ve resim tarama yöntemini tümüyle elektronik hale getiren ikonoskopu buldu. Ertesi yıl kinoskop olarak adlandırılan resim tüpünün patentini aldı. Bu buluş televizyon sisteminin tümüyle elektronik olarak oluşturulmasını olanak kıldı.”⁸⁵

“1925’de İngiliz John L. Baird kendi buluşu olan televizyon aygıtıyla halka bir gösteri düzenledi. Gösteride görüntü kalitesi oldukça kötüydü ama İngiltere’de radyo yayınları yapan BBC, Baird ile ilgilendi. BBC laboratuvarlarında çalışmalar başladı ve dünyadaki ilk düzgün televizyon yayını, 2 Kasım 1936’da saat 3.30’da Londra’da gerçekleştirildi.”⁸⁶

⁸³ Ömer Serim, **Türk Televizyon Tarihi 1952-2006**, editör: Nihal Ünver, 1.bsk., İstanbul, Epsilon Yayıncılık, Ocak 2007, s.2

⁸⁴ Aziz, **Elektronik Yayıncılıkta Temel Bilgiler**, s.18

⁸⁵ Serim, **Türk Televizyon Tarihi 1952-2006**, s.24

⁸⁶ Emel Ceylan Tamer, **Dünü ve Bugünüyle Televizyon**, Bilgi dizisi:2, İstanbul, Varlık Yayınları, Kasım 1983, s.11

“İngiltere’de ilk düzenli yayın Amerika’dan üç yıl önce, 1936 yılında, başladığı halde Amerika ancak ilk düzenli yayınına Dünya Fuarı’nın 1939 yılındaki açılışında Başkan Roosevelt’in görüntü ve sesini yayınlayarak başlayabilmiştir. Bu yayını Amerikan Radyo Kuruluşu RCA yapmıştır.”⁸⁷ “Fransa’da 1936’da başlatılan televizyon yayınlarını önceleri sadece yayın istasyonlarına yakın semtler izleyebiliyordu. 1937’de Moskova’da ve Leningrad’ta iki yayın ünitesi kurulmuş, buralardan yapılan yayınlar sadece bu kentlerin belli semtlerinde izlenebilmişti. 1938’de Almanya’da başlayan televizyon yayınlarını da sadece Berlin’de bazı semtlerde izlemek mümkün oluyordu.

İkinci Dünya Savaşı sırasında (1939-1945) televizyonla ilgili çalışmalar önemli ölçüde yavaşlamıştır. Japonya’da ise televizyon yayıncılığı İkinci Dünya Savaşı sonrası 1953 yılında başlayabilmişti.”⁸⁸ “Yaşanılan savaşlar nedeniyle televizyon ile ilgili çalışmalar yavaşlamış olsa da, savaşların sonrasında televizyon toplumların yaşamlarında hızla yayıldı başladı ve gelişmesine devam etti. 1950’lerin başında televizyon çarpıcı bir biçimde yaygınlaşmaya başladı.”⁸⁹

“Bugün televizyon milyarlarca insana milyonlarca ses ve görüntü iletiyor; olumlu ya da olumsuz etkiler yaratıyor. Yalnız unutulmaması gereken bir şey varsa, o da televizyonun, çağımızın insanının yarattığı bir teknoloji olduğudur. Onu küçümsemek de göklere çıkarmak da bir anlam taşımaz; önemli olan, bu teknolojinin insanlığın hangi soylu amaçları için kullanıldığı ya da kullanılmadığıdır.”⁹⁰

1.4.2 Türkiye’de Televizyonun Tarihsel Gelişimi ve Televizyon Yayıncılığı

“İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ)’nin 1953 yılında başlattığı elektronik eğitiminde laboratuvar niteliğindeki televizyon yayınlarının, Türkiye’nin ulusal

⁸⁷ Şermin Tekinalp, *Camera Obscura’dan Synopticon’a Radyo ve Televizyon*, İstanbul, Der Yayınları, 2003, s.129-130

⁸⁸ Uyguç, Genç, *Radyo Televizyon Haberciliği*, s.45-46

⁸⁹ David Crowley, Paul Heyer, *İletişim Tarihi*, yayına hazırlayan: Bülent Özçelik, editör: Serdar Öztürk, çeviren: Berkay Ersöz, 2.bsk., Ankara, Ekinoks Yayınları, Mart 2011, s.360

⁹⁰ Tamer, *Dünü ve Bugünüyle Televizyon*, s.12

düzeyde televizyon yayınlarına geçişte önemli katkıları vardır. Bu yayınların kurucusu Teknik Üniversite Elektrik Fakültesi Dekanı Profesör Mustafa Santur'dur. Santur, ABD'de bu konuda görmüş olduğu eğitim ve birikimlerini Türkiye'de uygulamak amacı ile İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde bir televizyon stüdyosu kurulması ve bunun bir verici ile dışarı verilmesi olgusunu başlatmıştır.”⁹¹

“İlk televizyon teçhizatı 1951 yılında yurt dışından alınmıştır. 1952 yılında ise Türkiye'ye gelen Amerikalı uzmanlar, bu konuda incelemeler yaparak, hazırladıkları raporu başbakanlığa sunmuşlardır. Bu çerçevede ilk televizyon yayını, 9 Temmuz 1952'de İstanbul Teknik Üniversitesi kanalıyla gerçekleştirilmiştir.”⁹²

“Prof. Santur, o tarihlerde Doçent olan Prof. Adnan Ataman'ı bu çalışmaları yürütmesi için görevlendirmiştir. Prof. Adnan Ataman, kürsüdeki diğer görevlilerin ve konuya ilgi duyan öğrencilerin katılımı ile çalışmalara başlamıştır. Alınan ilk cihazların Taşkışla binasının çatısındaki üç küçük odada, Prof. Mustafa Santur, Doç. Adnan Ataman, Asistan Ziya Akçasu ve odacılardan oluşan bir ekip tarafından montajı yapılmıştır. Anten direği ise, gemi direği yapanlara yaptırılıp bir minareci tarafından Taşkışla binasının damına takılarak yayına hazır duruma getirilmiştir.”⁹³

“Dünya'da ilk televizyon yayınlarının tarihi olarak 1939 yılı alınırsa, 13 yıl gibi çok uzun olmayan bir aradan sonra Türkiye'nin bu konuda, laboratuvar niteliğinde de olsa televizyon yayını başlatmış olmasını göstermesi açısından önemli bir olay olarak kabul etmek gerekir. Kaldı ki 1939 yılı Dünya televizyonculuğunda ilk yayın yılı olmakla birlikte, Dünya'da televizyon yayınlarının asıl gelişimi 2. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden yani 1944-1945'lerden sonra başladığı hususu dikkate alındığında daha da önem kazanmaktadır.”⁹⁴

⁹¹ Aysel Aziz, **Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının 30 Yılı**, Ankara, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Ocak 1999, s.17

⁹² Ahmet Akalın, Radyo ve Televizyon Teknolojilerindeki Gelişmelerin Hukuki Düzenlemelere Etkisi, Uzmanlık Tezi, Radyo Televizyon Üst Kurulu, 2011, s.17

⁹³ Uyguç, Genç, **Radyo Televizyon Haberciliği**, s.47

⁹⁴ Aziz, **Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının 30 Yılı**, s. 18

“Teknik Üniversite’nin televizyon yayınları her hafta Cuma günleri yapılırken İstanbulluların başlangıçta bundan haberi olmadı; çünkü eğitim amaçlı bu çalışmalar kapalı devre, yani İTÜ içerisinde yapılıyor, hafta da bir de üniversite dışına veriliyordu. Televizyon alıcıları hem çok pahalıydı, hem de o günün koşulları içinde ithal etmek zordu. Üniversitenin Gümüşsuyu’ndaki binasının konferans salonu halka açılarak, isteyenlerin her cuma 17.00 ile 18.00 arasında bu yayınları izleyebileceği ilan edildi. O ilk günlerde İstanbul’da alıcı sayısının on beş ile yirmi arasında olduğu tahmin ediliyordu.”⁹⁵

“1952 tarihinden başlayarak yaklaşık 20 yıllık bir süreçte, İstanbul’da çok kısıtlı da olsa belirli bir kesim televizyon yayınlarından yararlanmıştır. Ancak bu yayınlar yukarıda da belirtildiği gibi hem çok küçük oranda bir kesim tarafından izlenmekte hem de yayın yaptığı alan ve zaman açısından oldukça kısıtlı bir süreyi kapsamaktadır.”⁹⁶

“1970 yılına kadar yayın yapan Teknik Üniversite Televizyonu ekranına bir yığın ünlü tiyatro grupları çıkmıştır. Dormen Tiyatrosu, Karanlıkta Komedi’yi ekrana getirmiş; Dormen Tiyatrosu yanı sıra Avni Dilligil Tiyatrosu, Şehir Tiyatrosu, Gen-Ar, Gülriz Sururi- Engin Cezzar Tiyatrosu sık sık ekranlarda izleyicilerin önüne çıkmışlardır. Klasik müzik, Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, bale programları, sanatçılarla yapılan röportajlar, Halit Kıvanç’la Fecri Ebcioğlu’nun sunduğu müzik eğlence magazin programları ekranda yer almıştır. 1966’da Ruhi Su’nun ilgi çeken bir türkü programı yayınlanmıştır. Karikatür ile ilgili programlar yapılmış; Selim İleri, şiir saatleri hazırlamış; Ali Esin, meteoroloji sohbetleri yapmış; haftanın olayları, film olarak yayınlanmış; bu filmler arasında Sabahattin Eyuboğlu’nun Hitit Güneşi filmi de, yer almıştır. Sağlık saatleri, çocuk saatleri programları hazırlanmıştır. Sinemanın ünlüleri ile röportajlar, İngilizce dil dersleri yayınlanmıştır. Bu arada naklen yayımlanan futbol maçını da unutmamak gerekir. İlk naklen Futbol maçı yayını denemesi 12 Kasım 1961 tarihinde yapılır. Mithatpaşa Stadyumuna yakın olan televizyon stüdyosunun damına çıkarılan kamera ile Türkiye- Sovyetler Birliği Maçı naklen verilecektir. Teknik bir arıza yüzünden maç yayımında başarılı olunamaz. Maç naklini televizyondan izleyebilmek için 1 Mayıs 1966 tarihine kadar beklemek gerekecektir ve o gün Fenerbahçe- Beşiktaş maçı naklen televizyonda yayımlanır.”⁹⁷

⁹⁵ Serim, **Türk Televizyon Tarihi**, s.30

⁹⁶ Murat Özgen, “Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Gelişimi ve Yasal Çerçevesi”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, No:17, 2012, s.424

⁹⁷ Tamer, **Dünü ve Bugünüyle Televizyon**, s.41-42

“Son derece kısıtlı imkanlarla yapılan bu programlar zamanla daha da çeşitlendi ve yayın saatleri arttı. Buna bağlı olarak da televizyon satışları hareketlendi. 1966 yılına gelindiğinde evlerde ve işyerlerindeki alıcı cihaz sayısı iki bin civarındaydı. Ancak o dönemde televizyonun daha çok oteller, pastaneler, kahveler ve okullarda topluca seyredildiği düşünülüğünde izleyici sayısının iki binin çok üzerinde olduğu söylenebilir.

İTÜ’nün yayınları terör ve şiddet olaylarının yoğun olduğu 1970’e kadar sürdü. Televizyonu “kapitalist bir grubun ayrıcalığı” olarak gören marjinal bir grup öğrenci İTÜ’nün yayın yaptığı stüdyoları bastı. Bu olay üzerine üniversite yönetimi, teknik cihazları 2 yıl önce, 1968’de yayına başlayan TRT’ye devrederek yaklaşık 20 yıldır süren yayınlarına son verdi.”⁹⁸

“TRT ilk televizyon yayınlarını 1968 yılının Ocak ayında başlatmıştır. Ancak televizyon yayınları ile ilgili çalışmalar 1960 öncesine kadar uzanır. 1963 yılında ilk olarak ileride yapılacak televizyon yayınlarına eleman yetiştirmek amacıyla Hamburg televizyonuna 14 radyo çalışanı gönderilir. 9 Nisan 1963 tarihinde Dışişleri Bakanlığı ve Federal Almanya Hükümeti arasında yapılan bir anlaşma gereği Türkiye’de yapım ve teknik eleman yetiştirecek bir Televizyon Eğitim Merkezinin kurulması planlanır; ancak bu düzenleme daha sonra, 359 sayılı yasa ile 1 Mayıs 1964 yılında kurulan TRT’ye bırakılır.

TRT kurulur kurulmaz yaptığı ilk iş, Federal Almanya ile yapılan işbirliği gereğince Almanya’dan teknik yardım istemek olmuştur. Bu işbirliği çerçevesinde Almanya’dan televizyon yayınları ile ilgili eleman yetiştirmek üzere uzmanlar davet edilir. Alman ekibi, televizyon yayınlarını başlatmak üzere Ankara’da bir apartman katında donanımı tamamen Almanya’dan bağış olarak getirilen bir stüdyo kurar. Bu arada incelemelerde bulunmak üzere İngiltere, İtalya ve Fransa’ya elemanlar gönderilir. TRT televizyon yayınlarıyla ilgili ilk planlı dönem TRT bünyesinde Televizyon Daire Başkanlığı’nın kurulması ve başına Mahmut Tali Öngören’in getirilmesi ile başlamıştır. Bu dönemde televizyon yayını yapacak elemanlar uygun kadrolara yerleştirilir.”⁹⁹

“Ankara televizyonu ilk “deneme” yayını 31 Ocak 1968’de başlatmış ve haftada üç gün, belli saat aralıklarında bu deneme yayınlarını sürdürmüştür. 1968-

⁹⁸ Radyo Televizyon Tarihi,(çevrimiçi), http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Radyo%20Televizyon%20Tarihi.pdf, erişim: 28.08.2017

⁹⁹ Tekinalp, *Camera Obscura’dan Synopticon’a Radyo ve Televizyon*, s.240-241

1969 yılları arasında yapılan yayınlar “deneme yayını” olarak adlandırılmaktadır.”¹⁰⁰
Bu yayınlar haftada üç gündür: Salı, perşembe ve cumartesi.

“31 Ocak 1968’deki ilk deneme yayını Program Daire Başkanı Mahmut Tali Öngören’in açış konuşmasıyla başlar. Bu konuşmayı Afet İnan’ın sunduğu, Gülseven Güven’in yönettiği “Türk Devrim Tarihi” program izler. Bu programda genç insanlar sıralara oturmuş, kürsüde Atatürk devrimlerini anlatan Afet İnan’ı dinlemektedirler. Bu programın arkasından Basın Yayın Genel Müdürlüğünün hazırladığı Kurtuluş Savaşı ile ilgili bir belgesel film yayına girer.”¹⁰¹

“1968 yayın yılında Ankara Televizyonu toplam 453 saat 56 dakika yayın yapmıştır. Yerli yapımların, yayının çoğunluğunu oluşturması bu yayın yılının özelliğidir. Günlük yayın, amatör bir ruhla, sayıca yetersiz programcı kadrosuyla, yerli yapımların ağırlıklı olduğu biçimde gerçekleştirilmiştir. Programlar incelendiğinde “TV Halk Okulu”, “Sanat Olayları”, “Cumartesi Gecesi”, “Şehzadebaşı 1918”, “Gençler Bilmek İstiyor”, “Televizyonun Penceresinden” gibi yerli yapımların çoğunlukta olduğu görülmektedir.

1969 yılında yayınlanan programlar incelendiğinde, Federal Almanya’nın teknik yardımına koşut olarak, yayında da bu ülke yayınlarının etkisi görülmektedir. Diziler ve eğitici programlarda Alman yapımı dış kaynaklı programlar ağır basmaktadır. Müzik programlarının çoğunluğu ise Fransız yapımıdır.”¹⁰²

“Süleyman Demirel’in Başbakanlık yaptığı dönemde verilen 12 Mart Muhtırası ile radyo ve televizyon yayıncılığı yeni bir döneme girdi.”¹⁰³ “Önce 20 Eylül 1971’de Anayasa’nın 121. maddesi değiştirilerek TRT’nin özerkliğine son verilmiş; TRT tarafsız bir kamutüzel kişiliği olarak nitelenmiş; maddeye kanunla düzenleneceği

¹⁰⁰ Hülya Uğur Tanrıöver, **Türkiye’de Televizyon Yayıncılığı 2011**, İstanbul, İTO Yayınları, Şubat 2012, s.11

¹⁰¹ Tamer, **Dünü ve Bugünüyle Televizyon**, s.50

¹⁰² Özden Cankaya, **Dündün Bugüne Radyo-Televizyon (Türkiye’de Radyo-Televizyonun Gelişim Süreci)**, İletişim Dizisi:2, İstanbul, Beta Basım Yayım, Haziran 1997, s.32

¹⁰³ Tekinalp, **Camera Obscura’dan Synopticon’a Radyo ve Televizyon**, s.244

söylenen yayın esasları eklenmiştir. Daha sonra 29 Şubat 1972’de 1568 sayılı yasa ile TRT yasasında değişikliklere gidilmiş (50 maddenin 18’i değiştirilmiş) ve değişiklik 8 Mart’ta yürürlüğe girmiştir. TRT Yönetim Kurulu’nun yetkileri kısılmış ve ağırlık Genel Müdür’e verilmiş; Genel Müdürlük makamına da doğrudan Bakanlar Kurulu’nun uygun gördüğü bir adayın atanması hükme bağlanmıştır.”¹⁰⁴

“12 Mart hemen her türlü imkânın TRT için seferber edildiği bir dönemi başlatmıştır. Bu durum TRT’nin yayıncılığı ülke çapına yaygınlaştırmasında önemli bir fırsat yaratmıştır. Bu anlamda TRT, Genel Müdür Musa Öğün döneminde hızlı bir teknik yaygınlaşma sürecine girmiştir. Bu süreçte özellikle televizyon çok hızlı bir gelişim göstermeye başlamıştır. Böylece 1970’lerde televizyon temel bir endüstriyel meta haline dönüşürken, bu yıllar içerik üretiminin de büyük bir endüstri olduğunun anlaşıldığı ve bu endüstrinin Türkiye ayağında da ilk filizlenmelerin yaşandığı bir dönem olmuştur.”¹⁰⁵

“Devlet Planlama Teşkilatı 1971 yılında Türkiye çapında bir ulusal televizyon kurulması hazırlıklarına 1970 yılında başlanmasına ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda televizyon yayın şebekesi kurulması işinin beşer yıllık üç plan döneminde gerçekleşmesine karar vermiştir.”¹⁰⁶

“Televizyon yayınlarına üç yıl önce Ankara’da 5 kw. Verici ile başlayan Trt t-Televizyonu, 1971-1973 yıllarında önemli teknik gelişmeler gösterdi. İstanbul Teknik Üniversitesi’nin Maçka’daki vericisinden yayın yapmaya başlayan İstanbul Televizyonu, Alman Teknik İşbirliği çerçevesinde yapılan yeni binasında 30Ağustos’da Ankara bağlantılı televizyon yayınlarına başladı. Aralık ayında ise 50 watt olan verici gücü 500 watta çıkarıldı. Aynı yıl ilk spor naklen yayını yapıldı. Bu

¹⁰⁴ Beybin Kejanlıoğlu, **Türkiye’de Medyanın Dönüşümü**, 1.bsk., Ankara, İmge Kitapevi Yayınları, Kasım 2004, s.175-176

¹⁰⁵ Süleyman İlaslan, “Türkiye’nin Yeniden Yapılanma Sürecinde Televizyon: 12 Mart 1971 Sonrası Dönemde Televizyon Yayıncılığının Kontrolü ve Yaygınlaştırılması”, **Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi**, C:I, No: 8, 2015, s.34

¹⁰⁶ Jale Şarmaşık, **Türkiye’de Radyo ve Televizyon Düzeni(1927-2000)**, İstanbul, Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2000, s.21

maç 3 Ekim 1971 tarihinde İzmir’de oynanan Karşıyaka-İstanbulspor futbol maç idi. Aynı tarihlerde Akdeniz Olimpiyatları da İzmir Televizyonundan naklen verildi.”¹⁰⁷

“Fransa’dan alınan ek malzemelerle yapılan radyo link hattı ile Eskişehir’de de Ankara’da da naklen yayın yapılmak üzere 2 Aralık 1972 tarihinde de Balıkesir’de 100 watt’lık televizyon vericisi ile televizyon yayınlarının izlenebildiği şanlı şehirlerden biri olmuştur.”¹⁰⁸

“1972 yılı televizyon yayınlarının teknik yönden önemli gelişmelerin olduğu bir yıldır. Bu yıl içinde TRT’nin Eurovision bağlantısı yapıldı. Eurovizyon bağlantısının kurulması, yayınların çeşitlenmesi açısından çok önemli idi. 1972 Münih Olimpiyatları ile Eurovision şarkı yarışması, naklen televizyondan verildi. Aynı yıl verici güçlerinde de önemli gelişmeler oldu. Çamlıca’ya kurulan 2.5 Kw. Güçteki İstanbul Televizyonu vericisi hizmete girdi. Paket program yayını olarak önce 5. kw güçteki Edirne Televizyonu ile 5 kw. güç ile Anlatya Televizyonu ve Erzurum Televizyonu paket programlara başladılar. 28 Ağustos tarihinde ise 100 kw. güçteki İzmir Televizyon vericisi Merkez Ankara’ya bağlanarak yayına başladı. Böylece, Ülkenin büyük bir kesimi ya doğrudan Ankara bağlantılı olarak ya da bölgesel paket program şeklinde televizyon yayınlarını izlemeye başladılar.”¹⁰⁹

“Televizyonun gerçek anlamda izleyici ile buluştuğu 70’li yıllar, aynı zamanda tek kanallı bir sistemin kamu tekeli doğrultusunda içerik ürettiği bir dönemdir. Yayın saatleri artmış, haftanın her günü yayına geçilmiş, tüm Türkiye’ye ulaşmak hedeflenmiş olmakla birlikte, teknik ve sosyo-ekonomik sorunlar nedeniyle henüz tam anlamıyla yaygın bir erişim sağlanamamıştır.”¹¹⁰

¹⁰⁷ Aziz, *Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının 30 Yılı*, s.39

¹⁰⁸ Hülya Yengin, *Ekranın Büyüsü Batıda Değişen Televizyon Yayıncılığının Boyutları ve Türkiye’de Özel Televizyonlar*, İstanbul, Der Yayınevi, 1994, s.70

¹⁰⁹ Aziz, *Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının 30 Yılı*, s.39-40

¹¹⁰ Tanrıöver, *Türkiye’de Televizyon Yayıncılığı 2011*, s.12

“1970’li yıllarda Türkiye, siyasal açıdan sancılı bir dönem yaşıyordu. Büyük kentlerde şiddet ögesinin ağır bastığı ideolojik eylemler, ekonomik sorunlar ve toplumsal kargaşa, demokratik rejime ara veren bir askeri harekatı daha getirmişti.”¹¹¹

“12 Eylül 1980 Harekatı radyo televizyon yayınları için bir dönüm noktası olmuştur. Televizyon yayınlarının askerlerin emrine girmesiyle haber, haber programları, eğitim ve kültür yayınları askerileşmiştir. Danışma Meclisi tarafından 259 sayılı Radyo ve Televizyon Yasası yürürlükten kaldırılarak 2954 Sayılı Yasa çıkarılmıştır.”¹¹² “Anayasanın 133.maddesine dayanılarak, 11 Kasım 1983’de çıkarılan ve 1 Ocak 1984 tarihinde yürürlüğe giren 2954 sayılı yasa, Türkiye’deki tüm radyo ve televizyon yayınları ile ilgili düzenlemeleri getirdi.”¹¹³ “1961 Anayasası’nı tamamen yürürlükten kaldıran 1982 Anayasası ile, Türkiye’deki radyo televizyon alanı yeniden düzenlenerek, radyo ve televizyon istasyonlarının ancak devlet eliyle kurulabileceği hükme bağlandı. Böylece bu alandaki devlet tekeli iyice güçlendirilmiş oldu.”¹¹⁴

“2954 sayılı yasa 359 sayılı yasaya göre en büyük farklılığı, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu yasası olmayıp, Türkiye’deki tüm radyo ve televizyon yayınları ile düzenlemeleri ele almasıdır. Yasanın 6. Maddesi ile “yurt içinde yapılacak radyo ve televizyon yayınları için milli siyasete uygun ilkeleri tespit etmek, yasada belirtilen görev ve esasların uygulanmasının gözetim, denetim ve değerlendirilmesini yapmak” amacıyla Radyo Televizyon Yüksek Kurulu(RTYK) kurulmuştur.”¹¹⁵

“1980’li yıllar Türkiye’de televizyon yayıncılığının, teknolojik olarak gelişme gösterdiği, ancak program içerikleri üzerinde, kamu yayıncılığı adına uygulanan sınırlamaların da zaman zaman oldukça ciddi sorunlar yarattığı bir dönemdir. 12 Eylül

¹¹¹ Cankaya, **Dündün Bugüne Radyo Televizyon (Türkiye’de Radyo –Televizyonun Gelişim Süreci)**, s.39

¹¹² Tekinalp, **Camera Obscura’dan Synopticon’a Radyo ve Televizyon**, s.248

¹¹³ Cankaya, **Dünden Bugüne Radyo Televizyon(Türkiye’de Radyo- Televizyon Gelişim Süreci)**, s.41

¹¹⁴ Meral Serarslan, “Türkiye’de Radyo Televizyon Düzeninin Değişimi”, **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, C:I, No: 4, 2004, s.80

¹¹⁵ Uyguç, Genç, **Radyo Televizyon Haberciliği**, s.78

darbesi sonrası, asker iktidar televizyonun kitleler üzerindeki etkili olduğu fikrinden hareketle, yayınları sıkı bir siyasal denetime tabi tutmuş, sansür ekranda kullanılması yasak sözcükler listeleri oluşturmaya kadar gitmiştir. Bu siyasal denetim, ideolojik bir boyut da içerdiğinden, halkı resmi ideolojilerin öngördüğü biçimde bilgilendirme ve eğlendirmesi gerektiği varsayılan televizyonda kimi eğlence biçimleri ve müzik türleri de yasaklanmıştır. Göbek dansı, o dönemin en popüler yerli müzik türü olan “arabesk”, sinemalarda büyük beğeni toplamasına karşın, argo kullanıldığı için uygun görülmeyen popüler komedi filmleri yasaklanan programlar arasında yer almıştır.”¹¹⁶ Tüm bu yaşananların yanında televizyona dair Türkiye’de ilkler yaşanmaya başlamıştı.

“Siyah beyaz olarak gerçekleştirilen yayınlarda önceleri hedef yayınların tüm yurt sathını kapsayacak biçimde genişletilmesi olmuştur. 1982 yılına kadar siyah beyaz sürdürülen yayınlar bu yıl içinde başlanan renkli yayın denemeleriyle yeni bir aşama kaydetmiş ve 1984’den sonra tamamen renkli yayına geçilmiştir.”¹¹⁷ Televizyon alanında yapılan gelişmeler kanal sayılarının artırılması ile devam etmiştir.

“TRT’nin ilk “İkinci Kanal” denemesi, 1 Nisan 1980 tarihinde TV1 kullanarak yapılmıştır. TV 1’in yapmadığı gündüz saatlerinde yapılan bu yayınlar, esas olarak Doğu Anadolu’ya yönelik, bu bölgenin ihtiyaçları doğrultusundadır.

İkinci kanal kesin olarak 6 Ekim 1986 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. İstanbul Televizyonu TV 2’nin yayın merkezidir. İkinci Kanal’ın yayınları TRT 1992 Genel Yayın Planı’na göre, kültür ağırlıklı olmak üzere eğitim, drama, müzik, eğlence ve spor programları ile haberlerden ve reklamlardan oluşmaktadır.”¹¹⁸

¹¹⁶ Tanrıöver, *Türkiye’de Televizyon Yayıncılığı* 2011, s.14

¹¹⁷ A. Oğuz Ünlüer, “Türkiye’de Televizyon Yayıncılığı Tarihine Analitik Bir Yaklaşım”, *Kurgu Anadolu İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Fakültesi Dergisi*, C:XVII, No:17, 2000, s.48

¹¹⁸ Yengin, *Ekranın Büyüsü Batıda Değişen Televizyon Yayıncılığının Boyutları ve Türkiye’de Özel Televizyonlar*, s.74

“TRT yayın hayatına başlattığı ikinci kanaldan üç yıl sonra, 2 Ekim 1989 tarihinde üçüncü kanalı yayına başlamıştır.

Aynı tarihte Doğu ve Güneydoğu Anadolu’ya yönelik 22 ili kapsayan Gap-TV adıyla televizyon yayını başlatılmıştır.¹¹⁹ “Bölge Televizyonu” olarak GAP TV’nin yayınları yörede yaşayanların ihtiyaçlarına cevap veren ve bölge özelliklerine göre hazırlanan eğitim, kültür, drama, müzik, eğlence ve spor programları ile haberler ve reklamlardan meydana gelmektedir.”¹²⁰

“Ancak GAP TV yayınları(Kasım 1999 itibariyle) TRT TV ikinci Kanalı gündüz kuşağında devam etmekte; Üçüncü kanal yayınları ise daha çok gençlere yönelik haber, spor, müzik, dizi film, kültür ağırlıklı programlardan oluşmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi’ndeki meclis görüşmeleri de, program akışı ve meclis gündemindeki görüşmelerin önemine göre bu kanaldan T.B.M.M. TV adı altında naklen yayınlanmaktadır.

TRT, dördüncü kanalını 30 Temmuz 1990 tarihinde hizmete soktu. Dördüncü kanal yayınlarında, Orta ve Yüksek Öğrenim gençliğinin eğitimlerine yardımcı olmak amaçlanmaktadır. Yayınlarının önemli bir bölümü, Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi eğitim programlarından oluşmaktadır. Eğitim yayınları arasındaki boşluklarda müzik yayını yapılmaktadır.

TRT’nin beşinci kanal yayınları başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkelerinde yaşayan ve vatandaşlarımızla, Kafkasya ve Orta Asya’daki Türk Cumhuriyetlerinin, Türkiye ve Türk kültürüyle devamını sağlamak amacıyla, 15 Aralık 1990 tarihinde başlamıştır.”¹²¹ TRT’nin beşinci kanalı TRT INT’dır. O zamanlardan günümüze gelinceye denk, hem kanal sayıları artmış hem de uluslar arası pek çok işbirlikleri gerçekleşmiştir.

¹¹⁹ Sarmaşık, *Türkiye’de Radyo Televizyon Düzeni (1927-2000)*, s.24

¹²⁰ Yengin, *Ekranın Büyüsü Batıda Değişen Televizyon Yayıncılığının Boyutları ve Türkiye’de Özel Televizyonlar*, s.76

¹²¹ Mehmet Özçağlayan, “Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Gelişimi”, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, C:I, No:2, 2004, s.42

“Türk Televizyon yayıncılığında 1990 yılı, bir dönüm noktasıdır. Uydu yolu ile gelen yabancı yayınlar yanında 1990 yılında yine uydu yolu ile ilk Türkçe televizyon yayını da başlamıştır. Bu yayın bir yıldan beri önce Başbakan iken, daha sonra ise Cumhurbaşkanı olduktan sonra Turgut Özal’ın destek verdiği, yeşil ışık yaktığı, kamuoyunda da tartışılmaya başlanılan STAR 1 televizyon yayını idi.”¹²² “Cumhurbaşkanı Turgut Özal, 1990 yılında ABD gezisi sırasında yaptığı bir açıklamada, yurtdışından Türkiye’ye yapılacak Türkçe televizyon yayınlarının yasal bir sakıncası olduğunu sanmadığını belirterek, “dış memleketlerden bir kanal kiralayan Türkiye’ye yayın yapılabilir” diyordu.”¹²³

“Magic Box adlı özel televizyon şirketinin yönetimine TRT eski genel müdürlerinden Tunca Toskay ve ekibi getirilmişti. Yönetim için bulunan bu çözüm, daha sonra her yeni kurulan televizyon kanalının personelini TRT’den karşılama geleneği başlatmış oldu. Her yeni kurulan televizyon kanalıyla birlikte, yetişmiş ve nitelikli yayıncılar, yüksek ücretler karşılığında özel televizyon şirketlerinde görev almaya başlamışlardır.

1 Mart 1990 tarihinden başlayarak, Eutelsat F5 uydusundan test sinyalleri yayınlamaya başlayan Magic Box Star 1 kanalı 7 Mayıs 1990’da günde 5 saat yayına geçmiştir. Yayının Federal Alman uydu kanalı SATI stüdyolarından yapıldığı açıklanmıştır.”¹²⁴

“Star 1 yayınlarının tutmasıyla aynı şirket eğlence ağırlıklı Teleon kanalını yayına soktu. Bu iki kanalı Show TV, Kanal 6, ATV, HBB, TGRT, Kanal d, Kanal 7 ve Flash TV gibi diğer özel girişimler izledi. Türkiye’nin ilk paralı kanalı ise Cine 5 ‘tir.

Kanunlara aykırı yayın yapan bu kanalların sürececek bir tartışmayı başlattı. Çünkü 1982 Anayasa’sının 133’üncü maddesi “Radyo ve televizyon istasyonları, ancak devlet eliyle kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzelkişiliği halinde

¹²² Aziz, *Türk Televizyon Yayıncılığının 30 Yılı*, s.102

¹²³ Yengin, *Ekranın Büyüsü Batıda Değişen Televizyon Yayıncılığının Boyutları ve Türkiye’de Özel Televizyonlar*, s.116

¹²⁴ Cankaya, *Dünden Bugüne Radyo Televizyon (Türkiye’de Radyo- Televizyonun Gelişim Süreci)*, s.85

düzenlenir” denilmekteydi. Kimileri yayının yurtdışından yapıldığını söyleyerek özel kanalları savunuyor, kimileriye Anayasa’nın ihlal edildiğini söylüyordu.

1993 yılında Anayasa’nın 133.maddesi “Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir.” Şeklinde değiştirilerek hem özel radyolara hem de özel TV’lere yasal dayanak sağlandı. 1994’de 3984 sayılı “ Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun” meclisten geçti. Bu kanuna gereği olarak aynı yıl Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) kuruldu. RTÜK ulusal, bölgesel ve yerel boyuttaki radyo-Tv kuruluşlarını denetleyerek uyarı, program yayını durdurma ve para cezaları verme yetkisine sahiptir.”¹²⁵

“Ulus kültürünü yansıtan, ulus bilincini yaratma amacında olan TRT’nin ardından reklam girdileriyle ayakta duran, hızlı çalışan, olayların içine hızla giren, hızlı düşünen ve eğlenceye yönelik programları hızla üreten bir özel televizyon dönemi başlamıştır. Televizyonun çok eski olmayan geçmişine rağmen, bir nesil öncesinin yaşamının kısa bir döneminde ekranların varlığı söz konusuysa, Türk insanı tarafından çok çabuk kabul görmüştür.”¹²⁶

“Günümüzde televizyon yayıncılığına ilişkin olarak altı çizilmesi gereken en temel olgu, Türkiye toplumunun oldukça geç tanışmasına karşın, çok kısa bir sürede ve hızlı bir biçimde televizyonu, hem en çok izlenen medya, hem de gündelik yaşamın çok ağırlıklı bir ögesi haline getirmiş olmasıdır. Öyle ki, günümüzde, tıpkı bu alanda yapılan bazı önemli bilimsel çalışmaların altını çizdikleri gibi Türkiye’de bir “medyakültür”ün egemenliğinin söz etmek mümkündür ve bu kültürün dayandığı medya, nüfusun çok önemli bir bölümü açısından yalnızca “televizyon” a indirgenmiş durumdadır.

Televizyon geniş kitlelerin (hatta neredeyse tek) haber kaynağı olmasının yanı sıra, değişen toplumsal yapı (hızlı kentleşme, büyük kentlerde ulaşım sorunları, vb.) ekonomik sıkıntılar ve özellikle de 1980 sonrası orta ve alt sınıflarda yerleşikleşen davranış kalıpları nedeniyle toplumun başlıca eğlencesi ve “kültürel etkinliği” dir. Ayrıca yaklaşık son yirmi yıldan bu yana canlılığını koruyan bu ilgide, yukarıda kısaca değinmiş olduğumuz tarihsel gelişiminde payı vardır. Türkiye toplumu, uzun yıllar boyunca “resmi” bir televizyonla yetinmek zorunda kalmış, liberal bir yayın dönemine geçince de çoğalan seçeneklerden olabildiğince yayınlanmıştır.”¹²⁷

¹²⁵ Radyo Televizyon Tarihi, (Çevrimiçi),

http://www.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Radyo%20Televizyon%20Tarihi.pdf , erişim: 08.09.2017

¹²⁶ Esra İlkurşun, Küresel ve Yerel Kültür bağlamında Türk Özel Televizyon Yayıncılığı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, 2006, s.51

¹²⁷ Tanrıöver, **Türkiye’de Televizyon Yayıncılığı 2011**, s.17

1.4.3 Televizyonun Özellikleri

“Bireylerin tutum ve davranışlarını en çok etkileyip yönlendirme gücünü bünyesinde taşıyan teknolojik gelişmelerin en başta gelenlerinden birisinin, ses ve görüntülerin dalgalar halinde iletilip-yayılması esasına dayanan televizyon olduğu, kuşku götürmez bir gerçektir.”¹²⁸ “Televizyon insanlığın ufuklarını genişletebilen ve büyütebilen teknolojik bir mucize, harika bir yeni iletişim aracıdır. Her ferde, dünyaya ve hemcinslerine ait bilgisini arttıran güçlü bir vesile sağlamıştır.”¹²⁹

“Günümüzün en etkin kullanılan kitle iletişim araçlarından televizyonun özelliklerini şunlardır:

- Sesi ve görüntüyü birlikte sunduğundan, televizyonla iletişim; göze ve kulağa aynı anda seslenen iletişime dayanmaktadır.
- Fiziksel boyutları nedeniyle her mekanda izlenebilme özelliğine sahiptir. Ulaşım kolaylığı, iletişim aracı olarak talep oranını arttırmaktadır.
- İletim yayım kuşağı içinde bir kez çıkıp gitmekte olduğu için- kayıt aygıtı olmadığı zaman- yinelenebilme özelliği yoktur.
- Okuma-yazma becerisi gerektirmediğinden, okul öncesi çocukların kullanabilecekleri tek iletişim aracıdır.
- Televizyon kamerası gözle görülemeyecek ya da yalnızca bir kişinin görülebileceği yerlere girip, olayları gözlemleyerek çoğaltıp yayabilir.
- Uzaklık farkları önemli değildir. Teknik ve ekonomik olanaklar aynı içeriği aynı zamanda her yerdeki izleyicilere iletebilir. Yani çok sayıda insana aynı anda seslenilir. Böylece eşit koşullar altında geniş kesimlerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılar. Bu anlamda televizyon, en demokratik yaygın eğitim aracıdır.
- Geleneksel okul eğitiminin ekonomik nedenlerle yetersiz kaldığı, pek çok ülkede televizyon yayınlarıyla eğitimde fırsat eşitliği sağlanmaktadır.
- Televizyon içeriği esnektir; yeniden kaydedilir ve kullanılır.
- Televizyon kullanımında bugün, kent, kasaba ya da köy yaşamı arasında fark ortadan kalkmış ve televizyon kitleler tarafından zorunlu bir ihtiyaç maddesi gibi karşılanan bir araç haline gelmiştir. İnsanlar zorunlu ihtiyaçları yerine bir televizyon sahibi olmaya çalışmaktadır.
- Televizyonla iletişim tek yönlüdür. İzleyici pasif konumda ve sadece bir tüketici durumundadır.

¹²⁸ Ali Arslan, “Bir Sosyoloji Olgu Olarak Televizyon”, (Çevrimiçi), <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/163/163>, erişim: 13.09.2017

¹²⁹ Martin Esslin, *Tv Beyaz Camın Arkası*, çeviren: Murat Çiftkaya, İstanbul, Pınar Yayınları, t.y, s.70

- Dikkat çekici olma özelliği, insanın doğal iletişim yapısını sınırlandırmakta ve insanlar arası iletişim kopukluğuna yol açmaktadır.
- Televizyon, ileriye dönük içeriğiyle, sosyal bir işleve sahip, toplumun gereksinimlerini karşılayan bir araç konumundadır.
- Televizyon, insanların dünyaya açılan ve toplumsal nitelik taşıyan pencereleridir. Bu özelliğiyle, ülkeleri ve toplumları yaklaştıran birleştiren bir işlev üstlenir.
- Süreklilik, çeşitlilik ve etkileycilik açısından televizyon yayınları diğer kitle iletişim araçlarından daha etkin kullanılır.
- İnsanların haber alma, eğlenme, boş zamanlarını değerlendirme gereksinimlerini en fazla karşılayan araç televizyondur.
- Geniş kitlelere seslenmesi nedeniyle televizyon, tanınmayan, az bilinen, bölgesel kavramları, markaları sürekli yineleyerek kitlelere tanıtır ve benimsenmesini sağlar.
- Televizyon bazı durumları, olayları, nesneleri ifade etmek için simgeler oluşturur ve bunları yayarak topluma mal eder.
- Televizyon insana yöneldiğinde kolayca etkileyen ve çabuk öğreten bir araçtır. Bu araçtan televizyon, kitlelerin eğitilmesi, kitlelere yönelik mesajların benimsetilmesi ve uygulamaya yönlendirilmesi için en uygun araçtır.
- Geniş kitlelere seslenmesi ve ortak bir tavır belirlenmesine katkıda bulunması nedeniyle televizyon, bireylerin topluma katılmasını, toplumlaşmanın hızlanmasını, ulusal birliğin oluşmasını sağlayabilir.”¹³⁰

1.4.4. Televizyonun İşlevleri

“Modern bir dünyada yaşıyoruz ve bu modern dünyanın gereği olarak yaşamımızda kitle iletişim araçlarının önemli bir yeri bulunmaktadır. Hayatımızın her safhasında bu kitle iletişim araçlarından faydalıyoruz, kimi zaman ilettiği mesajlarla bilgileniyor, kimi zamanda sundukları gündemle eğlenmekteyiz.”¹³¹ İnsanların hayatlarında önemli yer alan kitle iletişim araçlarından televizyon ise, sahip olduğu özellikler ile diğer kitle iletişim araçlarından daha fazla öneme sahip olmuştur ve daha fazla sayıda kitleye ulaşmaktadır.

¹³⁰ Bülbül'den ve Peri'den aktaran Birsan Serhatlıoğlu, Televizyon Programlarının Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının Zihin ve Dil Gelişimini Etkileme Biçimlerine Yönelik Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Belirlenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fırat Üniversitesi, 2006, s.13-15

¹³¹ Saniye Öztekin, Çocuk Televizyonunun Eğitim ve Eğlendirme Özelliklerinin Çocuğun Gelişimine Etkisi Dijital Baby Tv Örneği, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, 2008, s.11

“Başlangıç yıllarında yeni olmalarından ötürü fazla önemsenmeyen televizyon, zamanla yayın alanlarının teknik olarak gelişmesi, alıcıların çoğalması ve yayınlarının içeriğinin gelişmesi ile toplumlar tarafından benimsenmiş ve günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.”¹³²

“Televizyon gündelik yaşamın öylesine ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir ki, kendimize en yakın bildiğimiz arkadaşlarımız, dostlarımız, hatta aile bireylerimiz için kullandığımız deyimlerle, “içimizden biri”, “bizden biri”dir, ailemizin bir üyesidir. Üstelik çok da sorunsuzdur, uysaldır. Ona kolayca egemen olacağımızı düşünürüz. Sonuçta açma kapama düğmesini istediğimiz gibi kullanmak elimizdedir.”¹³³

“Televizyon Türk ailesi için çok önemli bir iç mekan konumuna gelmiştir. Televizyon alıcısı evin adeta merkezidir. Televizyon izlemek ailesel bir ritüeldir.”¹³⁴ “Hemen her evde asli bir ihtiyaç olarak değerlendirilmektedir. İnsanlar gün boyunca uzun zamanlarını televizyon karşısında geçirir olmuşlardır. Televizyon oldukça büyük bir kitleye, insan grubuna hitap eden bir araç olarak dikkatleri çekmiştir.”¹³⁵ “Çocuklar, gençler, yaşlılar, eğitilmiş, eğitimsiz, geniş kitlelere ulaşma olanağı sağlanmaktadır.”¹³⁶ “Televizyon birçok özelliği bir anda bulundurması nedeniyle diğer kitle iletişim araçlarından daha etkin kullanılmaktadır.”¹³⁷

¹³² Çiğdem Çiçek, Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Çocuklara Yönelik Televizyon Programları Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi: Bir Televizyon Çocuk Programı Önerisi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, 2009, s.3

¹³³ Erol Mutlu, **Televizyonu Anlamak**, 2.bs, Kültürel Çalışmalar/02, Ankara, Ayraç Kitapevi, Eylül 2008, s.17

¹³⁴ Veysel Batmaz, Asu Aksoy, **Türkiye’de Televizyon ve Aile (Elektronik Hane)(Aralık 1993-Aralık 1994)**, Ankara, T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Kasım 1995, s.4

¹³⁵ Taylan Kara, Görsel Medyanın Aile Bireyleri Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Araştırma, Tük Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, Manisa 2011, s.9

¹³⁶ Ozan Kırtay, Reklam İletilerinde Mizah Kullanımı: Öğeler, Teknikler ve Uygulama Örnekleri, Yayınlanmış Yüksek Lisans, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Kültür Üniversitesi, 2012, s.17

¹³⁷ Gürsel Yaktıl Oğuz, “Televizyon: Kaçınılmaz Öğreticimiz Televizyonun Toplumsal İletişimdeki Yeri”, **Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi**, C:XVII, No: 17, 2000, s.27

“Kitle iletişim araçları içerisinde etkin bir konumda olan televizyon bireyleri giderek etkisi altına almakta ve yaşam tarzlarını şekillendirmektedir. Dünyanın hangi köşesine gidilirse gidilsin, televizyon her yaştan kesime hitap etmekte, bilgilendirme, eğitime ve eğlendirme adına önemli bir rol üstlenmektedir.”¹³⁸ Şüphesiz bu rollerin yanında televizyonunun insanların ihtiyaçlarına cevap veren daha pek çok rolü ve işlevi vardır.

“Televizyonun temel işlevleri olarak haber vermek, öğretmek ve eğlendirmek kabul edilirken, 1 Mayıs 1964 tarihli 359 sayılı kanunla düzenlenen TRT’nin görevleri arasında kamuoyu oluşturmak, milli birlik ve beraberliği sağlamak da belirtilmiştir.

Televizyon 1955’lerde en yalın anlamda salt bir eğlence aracı iken daha sonra büyük çapa bilgi veren bir nitelik kazanarak hem eğlendiren hem bilgilendiren bir araç olarak görülmeye başlanmıştır. Kalkınmış kimi ülkeler televizyonu daha çok eğlence aracı olarak alırlarken; kalkınmamış, ulusal bağımsızlıklarına yeni kavuşmuş kimi ülkeler televizyonu tüm sorunlarını çözümleyici “sihirli bir değnek” olarak görmüşlerdir.”¹³⁹ Bu bağlamda televizyonun işlevleri için yapılan farklı sınıflandırmalar mevcuttur.

“Televizyonun işlevleri ile ilgili yapılan bir sınıflandırmada televizyon;

- a) Haber ve bilgi verme
- b) Eğitim ve kültürel gelişime katkı
- c) Eğlendirme
- d) Mal ve hizmetlerin tanıtılmasını sağlama
- e) Güdüleme toplumsallaştırma ve kamuoyu oluşturma.”¹⁴⁰ gibi işlevlere sahiptir.

¹³⁸ Ali Murat Kırık, “Televizyonun Gelişim Çağı Çocukları Üzerindeki Olumsuz Etkileri ve Ebeveynlerin Kontrol Sorunu”, **21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C:II, No: 2, 2013, s.190

¹³⁹ Yalçın Akdoğan, **Görsel İktidar**, İletişim dizisi:1, İstanbul, İnsan Yayınları, Mart 1995, s.35-36

¹⁴⁰ Vakur Kayador, “Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Radyo ve Kamusal Radyoculuk”, **Marmara İletişim Dergisi**, C:XI, No:11, s.133-134

“Televizyonun işlevleri üzerine yapılan başka bir sınıflandırma ise şöyledir:

- Haber verme, aydınlatma
- Eğitim, kültürleştirme
- Eğlendirme, dinlendirme
- Mal ve hizmetlerin tanıtılması
- Etkileme, inandırma ve harekete geçirme”¹⁴¹

Bu sınıflandırmaların dışında var olan başka sınıflandırmalarda olmasının yanında genel olarak bakıldığı zaman televizyonun işlevlerini; haber ve bilgilendirme, eğitim, eğlendirme ve oyalama, kamuoyu oluşturma ve siyasal işlevi sağlama, mal ve hizmetlerin tanıtılmasını sağlama olarak belirtebiliriz.

1.4.4.1 Haber Verme ve Bilgilendirme İşlevi

“Haber tanımı üzerinde, dünyada görüş birliğine varıldığını söylemek olanaksızdır. Ancak çok yaygın ve evrensel bir haber anlayışı vardır. Buna göre, “Bir köpek bir adamı ısıırırsa haber değildir; ancak bir adam bir köpeği ısıırırsa, o haberdır.” Yani çok sık rastlanılan, her an, herkesin yaşayabileceği türden olay ve olgular değil, ender rastlanan ve ilgi çekici olanları haberdır. Bunun yanı sıra, genel kitleyi ilgilendireceği sanılan ya da yaşamlarında etkili olabilecek olay ya da olguların bildirilmesi de habercilik işlevi içinde yer alır.”¹⁴²

“Haber verme ve alma gereksinimi insanlık tarihi ile başlar. Günümüzde haber alma hakkı insanların en doğal haklarından kabul edilmekte ve özellikle demokrasilerde bu hak yasa kapsamlarında alınarak korunmaktadır. Televizyonun haber verme işlevinin, okuma yazma ve dolayısıyla genel temel eğitim düzeyinin düşük olduğu, az gelişmiş ülkelerdeki önemi, diğer kitle iletişim araçlarına kıyasla çok daha fazladır. Bu işlevini getirirken televizyonun tarafsız olması, olayları olduğu gibi

¹⁴¹ Aziz, **Televizyon ve Radyo Yayıncılığı(Giriş)**, s.69

¹⁴² Neşe Kars, **Haberin Tarihi, Kuramları, Söylemi ve Radyo-Televizyon Haberciliği**, İstanbul, Derin Yayınları, Şubat 2010, s.5

vermesi ön koşuldur. Bu ise yönetimi siyasal erklerin elinde olmayan kamu yayın örgütleri ile yayıncılığın sorumluluk ve bilincini taşıyan yayın örgütleri tarafından gerçekleştirilebilir.”¹⁴³

“Televizyonun haber verme işlevi kendisi açısından en önemli ve kamusal bir işlevdir. Bir kitle iletişim aracı olarak televizyonun dayandığı en önemli noktadır. Televizyonlarda yayınlanan haberlerin içerik ve sıklığı ülkedeki televizyon alt yapısına göre değişmektedir. Gelişmiş ülkelerde televizyon kanal sayısı fazla olmasıyla birlikte, belli kanallarda haber yayınlarının daha çok yer ayrılmakta ve hatta bazı kanallar sadece haber yayınlarına ayrılmaktadır. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak televizyonda haberin önemi gittikçe artmakta ve haber verme teknikleri de gelişmektedir.”¹⁴⁴

“Bir haber içinde bir çok özelliği barındırabilir. Bilgilendirici olmak haberin en önemli özelliğidir. Bununla beraber haber verecek kişileri bilgilendirmenin yanında, eğitmek ve günümüzün yaygınlaşan bir özelliğiyle eğlendirmek de haberin özellikleri olabilir.”¹⁴⁵

“Televizyonun haber verme işlevinde yer alan bilgilendirici olma özelliği haberler dışında başka türdeki programlar ile de verilmektedir. İnsanların bilgilenmek, çevresinde olup bitenlerden haberdar olma isteği dışında ortaya çıkan pek çok gereksinimi vardı. Bu yüzden insanlar farklı konularda bilgilenmek ve ihtiyacı olan bilgiye ulaşmak için çeşitli televizyon programlarına başvurmaktadır. En sığ programın sunduğu bilgi miktarı bile çok geniş.”¹⁴⁶ “Bu nedenden dolayı televizyon çevremiz ve dünyamız hakkında daha fazla bilgi sahibi olmamıza yol açar ve dünyamızı algılayış biçimimizde farklı bir boyut kazandırır.”¹⁴⁷

¹⁴³ Gökçe, **Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği**, s.60

¹⁴⁴ Sergül Keskin'den aktaran İbrahim Uslu, **Televizyon Yayıncılığında Kamu Hizmeti Yayıncılığı**, Uzmanlık Tezi, T.C. Radyo Televizyon Üst Kurulu, Ekim 2011, s.26-27

¹⁴⁵ Erman Erdoğan, **Yaygın Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun Kamusal İşlevleri**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, 2008, s.97

¹⁴⁶ Esslin, **Tv Beyaz Camın Arkası**, s.70

¹⁴⁷ Kırtay, **Reklam İletilerinde Mizah Kullanımı: Öğeler, Teknikler ve Uygulama Örnekleri**, s.28

“Televizyon sadece dünyada olup bitene tanıklık edilmesini sağlamamaktadır. Aynı zamanda, belki de tarihte hiç olmadığı kadar çok insanın dört duvar arasında bizimle olmasını sağladığı için vazgeçilmezdir. Bu yönüyle toplumla ilgili gerekli bilgi gereksinimini ve açlığını gidermektedir.”¹⁴⁸

1.4.4.2 Eğitim İşlevi

“Gelişen teknolojinin kitle iletişim aracı olarak doğurduğu TV zamanla geleneksel öğretimin sorunlarına bir çözüm olarak eğitim amacıyla kullanılmak üzere eğitim teknolojisi aracı biçiminde hizmete sunulmuştur. Kitlelerin eğitimi söz konusu olduğunda, kitle iletişim araçlarının eğitim amacıyla kullanılması kaçınılmaz olarak gözükmektedir. Kitle eğitiminde ise temel araçlardan birisi TV’dir.”¹⁴⁹ “Doğru bilgi almak sağlıklı eğitimin ilk şartıdır. Televizyonun eğitim amaçlı ya da eğitime yardımcı bir araç olarak kullanılmasının temel şartı da doğru bilgi, gerçeklerden oluşan program içerikleri ve yorumla gerçeğin belirtilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.”¹⁵⁰

“Eğitim işlevi, televizyonun gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde haber verme işlevinden sonraki en önemli işlevidir.”¹⁵¹ “Bu işlevini ya doğrudan okula, (dar anlamdaki eğitim kapsamına giren örgün eğitime) yönelik yayınlar yapmakla ya da geniş anlamda eğitim amaçlı, toplumun bilgi ve yaşantı düzeyini yükseltmeyi amaçlayan hedef kitle içerikli programlar yayınlamakla gerçekleştirir. Birincisi doğrudan eğitim hizmeti yapmaktadır ki; bu, aracın özelliklerinin devreye girerek eğitim kurumlarının ürettiği hizmeti üretip ya da sadece sunarak eğitim kurumunun yerine geçer. İkincisi dolaylı olarak eğitici programlar yayınlamakla ve yine aracın özelliklerinin yardımıyla okul dışı kitleye seslenir. Böylece halk eğitim kurumlarının

¹⁴⁸ Tolga Gürocak, Tüketim ve Yaşam Tarzları Olgularının ‘Gossip Girl’ Dizisi Örneğinde Sunumuna İlişkin İçerik Çözümlemesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, 2010, s.88

¹⁴⁹ Uğur Demiray, “Eğitim İletişim Sürecinde Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun İşlevleri ve Eğitim İletişimi Boyutu”, **Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi**, C:VIII, No:8, 1990, s.427

¹⁵⁰ Sedat Cereci, “Televizyon Eğitebilir mi?”, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırma Dergisi**, No:4, 1990, s.24

¹⁵¹ Gökçe, **Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmeliği**, s.60

yerine geçer. Eş deyişle her iki durumda da bu kurumsal yapılardaki iletişim ortam ve süreçlerini gerçekleştirir. Böylelikle de beşikten mezara kadar tüm eğitim-öğretim basamaklarında eğitim doğrudan ve destek hizmet sağlar.”¹⁵²

“Televizyonun eğitim amaçlı kullanımı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından farklılıklar göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde televizyonun eğitimdeki rolü, “gelişen teknik olanaklardan, dış ülkelerde yararlanılan yöntem ve tekniklerden haber verme, bu konularda eğitime” ile beceri, uğraşı, yetenek ve bilgi kazandıran, tutum ve davranışları etkileyecek nitelikteki yayınlar yapmaktadır. Televizyondan kalkınmakta olan ülkelerin yararlanması biçimi de biraz farklı olsa da temel de aynı amaca yöneliktir. Kalkınmakta olan ülkeler ise televizyonu, temel eğitim eksikliğini tamamlayıcı ve kişilerin bilgi ve görgülerini artırıcı olarak kullanmaktadırlar. Televizyonun ana işlevi bu ülkelerde kalkınmak ve çağdaşlaşmadaki temel hedef olan yardımcı insan unsurunun temel konularda eğitilmesi olarak gösterilebilir.”¹⁵³

“Günümüzde televizyon hala eğitim ve öğretim için etkin birer kitle iletişim aracı olarak kullanılmaktadır. Televizyonla eğitim, verilen eğitimin içeriğine(temel eğitim, tamamlayıcı eğitim), izleyici kümelerinin özelliklerine, farklı cinslerdeki izleyici kümelerine (kadın-erkek), farklı yaşlardaki izleyici kümelerine (çocuk-genç-yetişkin-yaşlı), farklı eğitim düzeyindeki izleyici kümelerine, farklı mesleklere göre izleyici kümeleri, farklı din, dil ve ırklara göre izleyici kümelerine vb. gibi değişik ölçütlere göre farklı şekillerde sınıflandırılabilir.”¹⁵⁴

“Halkı aydınlatıcı, bilgilendirici, kültürel yaşamı zenginleştirici ve kültürün yayılmasını sağlayıcı yayınlar eğitime işlevinin içinde yer alır.”¹⁵⁵

¹⁵² Demiray, “Eğitim İletişim Sürecinde Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun İşlevleri ve Eğitim İletişim Boyutu”, s.433-434

¹⁵³ Aysel Aziz’den aktaran Erdoğan, Yaygın Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun Kamusal İşlevleri, s.100

¹⁵⁴ Aysel Aziz’den aktaran Suat Tekiner, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu’nda Televizyonun Eğitimde Kullanılması ve TRT Eğitim(TRT Okul) Kanalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu Üniversitesi, 2016, s.26

¹⁵⁵ Seyhan Bağardı, “Kitle İletişim Aracı Olarak Yerel Televizyonun İşlevleri, **Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi**, C:XVI, No:16, 1999, s.103

1.4.4.3 Eğlence ve Boş Zamanları Değerlendirme İşlevi

“Bir çok araştırmacı ve eleştirmen televizyonun varlık nedenini, insanları eğlendirmek ya da onlara hoş vakit geçirildiği duygusunu yaratmak, yani oyalamak olarak göstermektedir.”¹⁵⁶ “Eğlence, televizyondaki her türlü söylemin üst-ideolojisidir. Neyin gösterildiğinin ya da hangi bakış açısının yansıtıldığının hiçbir önemi yoktur; her şeyin üstünde tutulan varsayım, hepsinin bizim eğlenmemiz ve haz almamız gözetilerek sunulmasıdır.”¹⁵⁷ Televizyonun sahip olduğu tüm işlevler insanların eksik ve ihtiyacı olan gereksinimlerini karşılamak içindir diyebiliriz. Eğlence işlevinin yanında insanlar oyalanmak içinde televizyondan faydalanmaktadır.

“Televizyon kullanımının nedenlerini bu ‘kullanımlar ve doyumlar’ perspektifinden araştıran McQuail ve arkadaşları, televizyon izleme deneyiminden elde edilmesi umulan, dolayısıyla televizyon izleyicilerinin gereksinimlerinden kaynaklanan beklentileri, araştırmalarının bulgularını değerlendirmek suretiyle şöyle sıralamaktadırlar:

- a) Gündelik yaşamın alışlagelen ve sıkıcı rutinini dayattığı kısıtlamalardan uzaklaşma,
- b) Sorunların, dertlerin insana yüklediği sıkıntılardan kaçma,
- c) Duygusal boşalma, rahatlama.”¹⁵⁸

“Televizyonun eğlendirme, dinlendirme, hoşça vakit geçirtme işlevi aynı zamanda diğer işlevlerin yerine getirilmesinde yardımcı bir unsur olarak kabul edilir. Eğlendirme hizmetini ucuza ve insanların ayağına kadar getirmesinin yanısıra eğitici, kültür verici yayınların izlenmesinde bir güvence olarak da kabul edilir.

¹⁵⁶ Vedat Çakır, “Bir Sosyal Etkinlik Olarak Eğlence ve Televizyon (Konya Örneği)”, **Konya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, No:13, 2005, s.123

¹⁵⁷ Neil Postman, **Televizyon Öldüren Eğlence**, yayına hazırlayan: Mehmet Küçük, çeviren: Osman Akınhay, İnceleme Dizisi:45, 3.bs., İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2010, s.102

¹⁵⁸ McQuail’den aktaran Erol Mutlu, **Televizyon ve Toplum**, Ankara, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, 1999, s.81

“Eğitirken eğlendirmek, eğlendirirken eğitmek,” televizyon yayınlarında slogan durumuna gelmiş bir ilkedir.”¹⁵⁹

1.4.4.4 Kamuoyu Oluşturma İşlevi

“Kamuoyu toplumsal etkileşim ve iletişim sürecinden oluşur. Konuların en yakın ya da en temel nedenleri bireylerin gördükleri, işittikleri ya da okudukları şeylerdir. Bir yürüyüşü izlemek, bir konuşmayı dinlemek, oy kullanmak, bir kanının oluşturulmasını ve ifade edilmesini sağlayabilecektir.

Herhangi bir sorun karşısında kamuoyunun eylemsel, devingen bir nitelik kazanması için çeşitli görüşlerin olumlu ve olumsuz yönlerinin açıklığa kavuşması gerekmektedir. Yani “haber alma ve iletişim kurma” olanaklarının varlığı şarttır.”¹⁶⁰

“Kamuoyu oluşumunun sağlıklı biçimde gelişmesi demokrasilerde, medya aracılığı ile gerçekleşir. “Doğru” ve “dürüst” bir medya ortamına sahip olmayan ülkelerde seçmenlerin yapacakları tercihlerde her zaman yanılma payı yüksek olacaktır. Demokrasinin erdemi, esas itibarıyla hiçbir yanlışın yapılmadığı, her zaman doğru tercihlerin ortaya konulduğu bir yönetim tarzı olmasından kaynaklanmaz. Elbette yanlışlar her zaman olacaktır. Ancak yönetim tarzı olarak demokrasi, halka yanlıştan dönme olanağını elinde tutma ayrıcalığı verir. Burada medyanın işlev ve sorumluluğu devreye girmekte ve medyanın halka, yönetim ve yürütme ile ilgili sağlıklı ve doğru haberler aktarma görevini üstlenmesi gerekmektedir. Doğal olarak, medya elinde bulundurmuş olduğu denetsel güç aracılığıyla kamuoyu duyarlılığının oluşumundaki en önemli araç olarak gündeme gelmektedir.”¹⁶¹

¹⁵⁹ Gökçe, **Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği**, s.60

Düzeltilme

¹⁶⁰ Güleda Yücedoğan, “**Gelişen Teknoloji ve Kamuoyu Oluşturma**”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, No: 7, 1998, s.234-235

¹⁶¹ Suat Gezgün, “**Medyanın Toplumsal İşlevi ve Kamuoyu Oluşumu**”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, C:I, No:12, 2002, s.17-18

“Günümüzde medya, kamuoyunun oluşumunda en büyük etkiye sahip, gücü ve belirleyiciliği olan bir kurumdur. Medya, kamuyu yansıttığı kadar, kamuoyu biçimlendirme ve bu şekilde aktif olarak bir kamuoyu yaratma potansiyeline sahiptir. Bundan dolayı günümüz medyaları içinde en kapsayıcı ve etkin bir araç olan televizyon da kamuoyu oluşturulmasına etki anlamında önde gelen bir araçtır.”¹⁶²

“Hem medya hem de televizyon açısından ortak kamusal görev, “haber vermek, bilgilendirmek, denetlemek, eleştirmek, böylece kamuoyunun oluşumuna katkıda bulunmak ve oluşan bu kamuoyunu açıklamak” olarak tanımlanabilir. Bu anlayış içinde televizyon kurumsal olarak toplumdan gelen kanaatleri yönetimlere duyuran ve aynı zamanda kendi hedef kitleleri durumunda olan kamuda, kanaatlerin oluşturulması sürecinde aktif olarak yer alabilen bir araçtır.”¹⁶³

1.4.4.5 Mal ve Hizmetlerin Tanıtımı İşlevi

“Televizyonun önemli işlevlerinden biri de mal ve hizmetlerin tanıtılmasını sağlama işlevidir. Bu işlevin büyük bir bölümünü reklamcılık oluşturur. Özellikle, TV örgütlerinin özel girişim elinde bulunduğu ülkelerde önem kazanır. O kadar ki, yayınların başlıca amacının mal ve hizmetlerin satışını arttırmak olduğu bile söylenebilir. Ancak, yayınlarında reklama ver vermeyen yayın örgütlerinde bile bu işlev, yayınlanan diğer program içeriklerinde yerine getirilmiş olur.”¹⁶⁴ “Yayınlanan haber ve diğer programların içeriğinde bu işlevin yerine getirildiği görülür. “Gizli reklam” olarak adlandırılan bu tür yayınlarda da dolaylı reklam yapılmış olur.”¹⁶⁵

“Her ne kadar reklam gelirleri, dolayısıyla da mal ve hizmetlerin tanıtılması işlevi, televizyon kanalları için önemli bir yer tutsa da, mal ve hizmetlerin tanıtımı işlevi aslında seyirciyi bu mal ve hizmetlerden haberdar etme amacı gütmektedir.

¹⁶² Erdoğan, Yaygın Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun Kamusal İşlevleri, s.105

¹⁶³ Girgin'den aktaran Erdoğan, Yaygın Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun Kamusal İşlevleri, s.105

¹⁶⁴ Gökçe, Televizyon Yapımcılığı ve Yönetmenliği, s.60

¹⁶⁵ Aziz, Radyo ve Televizyon Yayıncılığı (Giriş), s.74

Fakat günümüzde bu amaç ikinci plana atılarak, reklam gelirleri için mal ve hizmet tanıtımı yapılmaktadır.”¹⁶⁶

¹⁶⁶ Gürocak, Tüketim ve Yaşam Tarzı Olgularının ‘Gossip Girl’ Dizisi Örneğinde Sunumuna Yönelik İçerik Çözümlemesi, s.92

İKİNCİ BÖLÜM

BİR TELEVİZYON PROGRAMLARI TÜRÜ OLARAK EĞİTİM PROGRAMLARI VE SÜPER DADI ÖRNEĞİ

2.1 Televizyon Program Türleri

“Yayınçılık denilince akla ilk gelen şey somut olarak programlardır. Çünkü televizyon için söylemek gerekirse, sesin ve görüntünün yayın amaçları çerçevesinde belirli bir düzen güdülerek hazırlanması gerekir. Bu aynı zamanda televizyon için ses ve görüntü aktarımının teknolojik bir gelişim olmasının dışında, yayın adını alabilmesi için gerekli ön koşuldur. Yayınçılık sadece görüntü ve sesin bir noktadan başka bir noktaya aktarılması değil, bu aktarımın anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde kodlanarak yapılmasıdır. TV programları, televizyon genel amaçları çerçevesinde hazırlanan, yani bilgi vermek, eğitmek, haber vermek, eğlendirmek amaçları güden, belirli bir süre, teknik donanım ve içerik çerçevesinde hazırlanan yapımlardır ve televizyon amaçları gereği çeşitli türlere ayrılır.”¹

“Televizyon, doğası gereği bütün yayınları ve program türleri ile, olabildiğince fazla izler kitleyi ekran başına çekebilmeyi amaçlamaktadır. İkincil amacı ise, izler kitlesini ekran başında tutarak, kendi istediği doğrultuda düşüncelerini değiştirerek, yönlendirebilmektir. Bu nedenle hedef izler kitlenin olabildiğince net belirlenmesi, ardından yayın ve program türü hazırlamak gerekmektedir.”² “Bu nedenle televizyoncular, programları izleyicinin vaziyetine, günlük yaşamın akışına göre hazırlayıp düzenlemeye özen gösterirler.”³

¹ Ümit Sarı, Yeni Nesil Yarışma Formatlarının Türk Televizyon Yayınçılığına Etkileri; “Var mısın Yok musun Yarışma Programı Örneği” Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, s.78

² Esra Fıratlı, Demokratik Tartışma Ortamı Açısından İzleyici Katılımlı Televizyon Tartışma Programlarının Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, s.140

³ Yusuf Kaplan, *Öykü –Anlatma ve Mit- Üretme Aracı Olarak Televizyon*, İstanbul, Ağaç Yayınçılık, 1992, s.28

“Televizyon programının türü, programın içeriğinden çok yapım tekniğiyle ve konunun yorumuyla ilgilidir. Ancak program türünün de yapım sürecinin başında, programın içeriğine göre belirlenmesi gerekir. Her bir konu, bütün program türleri içinde anlatılabilir. Fakat türün özelliklerine bağlı olarak anlatımın izleyicide bırakacağı etki farklı olacaktır. Bu yüzden televizyon programcısının, hangi konunun hangi tür programla anlatılabileceğini iyi hesaplaması gerekmektedir.

Bu konunun anlatımında birkaç program türü içiçe geçirilerek karma bir tür de oluşturulabilir. Aynı program içinde aktüel, drama, magazin gibi farklı türlerin gerekleri birlikte kullanılabilir. Ancak başarıyla işlenmiş tek bir türdeki anlatım daha etkilidir.

Günün koşullarına ve teknik olanaklara göre program türlerine kesin sınırlar koymak mümkün olmasa da, özellikle hedef kitleler dikkate alınarak program türleri belli sınıflara ayrılabilir.”⁴

“Amerika Birleşik Devletleri’nde iletişim alanını düzenleyen Federal İletişim Komisyonu (FCC-Federal Communication Commission), televizyon programlarını sekiz kategoride sınıflandırmıştır:

1-Tarım Programları

2-Eğlence Programları

3-Haberler

4-Kamusal konular

5-Din programları

6-Eğitim Programları

7-Spor programları

8-Diğer programlar(yukarıdaki türlere girmeyen programlar)”⁵

“İngiliz yayın kuruluşu BBC ise daha ayrıntılı bir sınıflandırma yapmaktadır.

⁴ Sedat Cereci, **Televizyonda Program Yapımı**, editör: İrfan Koçyiğit, İletişim Dizisi:1, İstanbul, Metropol Yayınları, 2001, s.149

⁵ Neşe Kars, **Televizyon Programı Yapalım Herkes İzlesin**, İstanbul, Derin Yayınları, 2010, s.26-27

Haberler ve kamusal konular

Magazin ve belgeseller

Eğitim

Sanat ve müzik

Çocuk programları

Dramalar

Filmler

Eğlence Programları

Spor

Din programları

Program Tanıtımları

Reklamlar”⁶

“Avrupa Yayın Birliği (EBU) ,ESKORT adlı bir sistem geliştirerek, radyo ve televizyon programları için standart bir sınıflandırma kalıbı geliştirmiştir. İlk aşamada, programlar konularına göre sekiz ana sınıfa ayrılmış, bu ana konulara kod numaraları verilmiş, sonra her konu başlığı alt başlıklar şeklinde ayrıntılandırılmıştır.

- 1.0 Kamusal konular
- 2.0 Bilim ve İnsanlık
- 3.0 Müzik, drama, güzel sanatlar
- 4.0 Yaşam felsefesi
- 5.0 Spor
- 6.0 Boş zaman ve hobiler
- 7.0 Eğlence, folklor ve insan odaklı programları
- 8.0 Karışık konular
- 9.0 Diğer konular”⁷

“Bugün için ülkemizde kamu ve özel tv kanallarında yer alan programları türlere göre 7 gruba ayırmak mümkündür.

⁶ Raymond Williams’tan aktaran Kars, **Televizyon Programı Yapalım Herkes İzlesin**, s.27

⁷ Özden Cankaya’dan aktaran Kars, **Televizyon Programı Yapalım Herkes İzlesin**, s.28

*Eğitim Programları: Bu gruba örgün ve yaygın eğitim programları alt tür olarak girmektedir.

*Kültür Programları: Dil-edebiyat sanat programlar, tarih programları, din ve ahlak programları, müzik ve eğlence programları bu grubun alt türlerini oluşturmaktadır.

*Haber ve haber programları,

*Spor programları

*Bilim ve teknoloji programları,

*Ekonomi programları,

*Reklamlar,

“Hedef kitle” açısından bakıldığında da televizyon programları 7 ayrı grup içinde toplanabilir.

*Çocuklara yönelik programlar,

*Gençlere yönelik programlar,

*Ailelere yönelik programlar,

*Yaşlı ve emeklilere yönelik programlar,

*Sosyal bakımdan korunması gerekenlere yönelik programlar

*İş ve meslek kesimine yönelik programlar

* Özel izleyici kitlesine yönelik programlar”⁸

“Televizyon programlarına dair bir başka sınıflandırma ise RtüK tarafından yapılmıştır. “Yayınlarda Program Türleri Kod Tanım ve Sınıflandırmaları” isimli çalışmada, televizyon program türleri şu şekilde yer almaktadır:

1.Haber

⁸ Mehmet Mete, **Televizyon Yayınlarının Türk Toplumı Üzerindeki Etkisi**, yayına hazırlayan: Erol Kalender, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, s.36-37

- 1.1 Haber Bülteni
- 1.2 Haber Programları
- 1.3 Ekonomi Bülteni
- 1.4 Hava ve Yol Durumu
- 1.5 Spor Bülteni

2. Güncel Programları

- 2.1 Yorum Programları
- 2.2 Sohbet Programları
- 2.3 Dini Tören Yayınları
- 2.4 Kriz Dönemi Canlı Yayınlar
- 2.5 Seçme Yayınları
- 2.6 Siyasi Parti Faaliyet Yayınları
- 2.7 Ulusal ve Uluslararası Törenlerin Naklen Yayınları
- 2.8 Sosyal Amaçlı Kampanya Programları

3. Kültür Programları

- 3.1 Belgesel Programlar
- 3.2 Bilgi-Kültür Yarışmaları
- 3.3 Kültür ve Sanat Programları
- 3.4 Yaşam Tarzı ve Eğitimlerle İlgili Yapımlar
- 3.5 Sektör Tanıtım Programları
- 3.6 Gezi Programları

4. Eğitim Programları

- 4.1 Örgün Eğitime Destek Programları
- 4.2 Yaygın Eğitim Programları
- 4.3 Bilgi-Beceri Programları
- 4.4 Sağlık Programları
- 4.5 Dini Eğitim Programları

5. Gerçek Programları

- 5.1 Reality Show
- 5.2 Gerçek Hayat Hikayeleri

6. Drama

- 6.1 Dizi Filmler
- 6.2 Sinema ve Televizyon Filmler

7. Eğlence Programları

- 7.1 Magazin Programları

- 7.2 Drama Öğeleri İçeren Eğlence Programları
- 7.3 Müzik Ağırlıklı Programlar
- 7.4 Müzik Video Klipleri
- 7.5 Konser Yayınları
- 7.6 Beceri ve Direnç Yayınları
- 7.7 Spor Karşılaşmaları Yayınları
- 7.8 Show ve Gösteriler
- 7.9 Talk-Show
- 7.10 Kuşak Programları

8. Çocuk Programları

- 8.1 Okul Öncesi Çocuk Programları
- 8.2 Çizgi ve Animasyon Filmler
- 8.3 Çocuk Eğitim Programları
- 8.4 Çocuk Aktivite Programları
- 8.5 Çocuklara Yönelik Drama
- 8.6 Çocuk Haber
- 8.7 Çocuk Yarışma

9. Ticari İletişim ve Tanıtım

- 9.1 Reklam Kuşakları
- 9.2 Tele-Alışveriş
- 9.3 Bant Reklam
- 9.4 Siyasi Reklam
- 9.5 Program Desteklenmesi
- 9.6 Ürün Yerleştirme
- 9.7 Program Tanıtımları

10. Diğer

- 10.1 Logo ve Çağrı İşaretleri
- 10.2 Koruyucu Sembol
- 10.3 Kamu Spotları”⁹

“Farklı ölçütler alınarak yapılan tüm kümelendirmelerin dışında, uygulamada görülen program türleri farklılık gösterir. Ükelere göre, yayın kuruluşların yapısına, yayın politikalarına göre radyo ve televizyon örgütlerinde farklı olan bu program türleri, şimdiye dek açıklanan program türlerinin karıştırılmış biçimi olarak nitelenebilir. Genellikle ülkelerin sosyo-ekonomik durumu; gelişmiş, azgelişmiş, gelişmemişlik durumlarının sınırlandırdığı bu ayırmda yayın örgütleri programlarını,

⁹ Radyo Televizyon Üst Kurulu, **Yayınlarda Program Türleri Kod, Tanım ve Sınıflandırmaları**, RtüK, Ankara, 2014, s.11-21

toplumun çeşitli kesimlerini cinsiyet, yaş, eğitim, yaşanılan yer ve yayının amacına göre gruplandırmaktadırlar. Bu gruplandırmalarda ortak olan türler: “Haber”, “haber programları”, “güncel-aktüel programlar”, “çocuk programları”, “eğlence programları”, “müzik”, “okul programları”, “yetişkin eğitim programları”, “kültür programları”, “din ve ahlak programları”, “kadın programları”, “spor programları” gibi program türleridir.”¹⁰

2.2 Bilgilendirme İşlevine Sahip Televizyon Program Türleri

“Televizyon, insanların tüm ilgi alanlarını ve eylemlerini konu edebilir. Eğer bir toplumda televizyon varsa ve onun aracılığıyla insanlara sesleniliyorsa, insanlar kendi sorunlarından söz edilmesini beklerler. Kendilerine ve sorunlarına öncelik verildiğini hissettikleri ölçüde mutlu olurlar.”¹¹

“Günlük hayattan spora, müzikten sağlık konularına kadar insan hayatındaki pek çok değişik beklenti, istek ve arzulara cevap verebilen televizyon yayınları izleyenleri tesiri altına almakta izleyicilerin alışkanlıklarını ve beklentilerini değiştirmektedir.”¹² İnsanlar bu yüzden kendi ihtiyaçlarına cevap veren televizyon programlarını izlemeyi tercih etmektedirler. Bu program türleri içinde bilgilendirme işlevini yerine getiren programlar önemlidir. Çünkü televizyon bilgi yayan en önemli kitle iletişim araçlarından biridir ve kısa sürede hem görsel hem de işitsel mesajları geniş kitlelere iletebilmektedir, eğitilmiş- eğitimsiz, çocuk, genç ya da yaşlı fark etmeksizin her nitelikteki insana ulaşabilen televizyon, insanların ihtiyaçlarına kısa sürede cevap verebilmektedir. Yukarıda çeşitli kuruluşların, belli kriterlere göre sınıflandırdıkları televizyon program türlerinden bilgilendirme işlevine sahip olanlardan bazıları şunlardır:

¹⁰ Aziz, *Televizyon ve Radyo Yayıncılığı(Giriş)*, s.89

¹¹ Gökçe, *Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği*, s.61

¹² Mete, *Televizyon Yayınlarının Türk Toplumu Üzerindeki Etkisi*, s.37

2.2.1 Haber Programları

“Kamuoyunun bilgi edinmek ihtiyacını karşılamak amacıyla, olay konu ve gelişmeleri ayrıntıları ile ele alan ve değerlendiren; olağandışı durumlar dışında belirli yayın gün ve saatinde ve genellikle belli bir süre ile sınırlı olarak, düzenli biçimde izleyici ya da dinleyicilere sunulan program türü. Genellikle bültenler içinde değinilen aktüalite, siyaset, ekonomi gibi çeşitli konuların daha geniş ve daha detaylı bir şekilde aktarıldığı programları, haftanın ekonomik olaylarının tartışıldığı yapımlar, günlük gazetelerin okunup yorumlandığı program türü.”¹³ “İzleyici kitlesi en geniş program türüdür. Güncel olayları sürekli izlemeyi gerektirdiğinden çok yüksek bir çalışma temposu vardır.”¹⁴ “Gün içerisinde beş altı defa yayınlanan haber kuşakları olduğu düşünülürse, haber programlarının televizyon kanallarının en önemli ürünleri olduğu görülür. Kamuoyu haber almak ve bilgi edinmek için gazetelerden daha çok televizyonu kullanır; çünkü izlemek okumaktan daha kolay ve eğlenceli görülen bir eylemdir.”¹⁵

2.2.2 Belgesel Programları

“Konusunu ve materyalini gerçek olaylardan alan, olayı ya kendi tabi çevresi ve akışı içinde ya da en yakın biçimde sonradan kurulmuş düzenlemeler içinde seçilmiş yerlerde işlenen, çoğunlukla bilime dayalı belirli sınıflandırmalarla tespit edilen durumun izleyiciye sunulduğu program türü.”¹⁶

“Belgesel (ya da olgusal) programlar televizyonun kökleri film sanatında olan türlerinden biridir. Tecimsel televizyonculukta belgesel yapımlar genellikle, güncem olayları, haber bültenlerinde sunulan biçimlerinden biraz daha ayrıntılı ve bir ölçüde belli bir bakış açısından ele alma eğilimini gösterirken ve konularını genellikle insanal

¹³ Radyo Televizyon Üst Kurulu, **Yayınlarda Program Türleri Kod, Tanım ve Sınıflandırmaları**, s.11

¹⁴ Cereci, **Televizyonda Program Yapımı**, s.149

¹⁵ Aslı Soydan, **Televizyonlarda İçerik Planlaması**, Uzmanlık Tezi, T.C Radyo Televizyon Üst Kurulu, 2011, s.40

¹⁶ Radyo Televizyon Üst Kurulu, **Yayınlarda Program Türleri Kod, Tanım ve Sınıflandırmaları**, s.14

ilgiyle ve sansasyonel olaylarla sınırlanırken, kamusal yayıncılık anlayışı sinemadaki belgesel kavramını daha da çeşitlendirip, yeni alt-türlere ayırarak sürdürmektedir.

Belgesel bize içinde yaşadığımız dünya hakkında bir şeyler anlatır.; bu dünyanın çeşitli ve bizim (zaman, mekan ve ekonomik nedenlerle) ulaşamayacağımız yönlerini sunar; dünyanın her yanında yaşan insanları gösterir; doğayı, tüm canlıları ve cansız varlıklarıyla sergiler.

Belgesel, bizimle diğer insanlar, dünya ve doğa arasında televizyon aracılığıyla ilişki kuran, dünyayı ve insanları bizim göremeyeceğimiz yönleriyle görmemize ve tanımamıza, yorumlamamıza, değerlendirmemize olanak sağlayan türdür.”¹⁷

2.2.3 Yarışma Programları

Yarışma programları genellikle sponsorluk ile ödülleri sağlandığı ve yarışmacıların yarışma formatına uygun olarak bireysel ya da gruplar(takımlar) halinde sorulan soruları cevapladığı programlardır. Bu tür programların formatı günümüzde değişiklik ve çeşitlilik göstermektedir.¹⁸ Yarışma programlarının prime-time yayın kuşağında yayınlanması bu programlara atfedilen önemi ve izleyicinin talebinin de bu yönde olduğunu gösterir niteliktedir. TRT'nin özellikle ilk dönemlerinde ağırlıklı olarak bilgiye dayalı yarışmalar yapılırken, özel kanallarda yayınlanan yarışma programlarında melezleşme öğeleri göze çarpmaktadır. Diğer türlerin öğeleri yarışmaların içine dahil olmuş ve dramatizasyon, eğlence, gerçeklik, eğlence ve hayat hikayelerinin öne çıktığı programlar yarışma programı adı altında yayınlanmaya başlamıştır.¹⁹

¹⁷ Erol Mutlu, **Televizyonda Program Yapımı**, Ankara, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 1995, s.116

¹⁸ Zeynep Ayaşlı, **Televizyonun Popüler Kültürü Oluşturma ve Yayıma Etkisi**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, 2006, s.73

¹⁹ Seda Kandemir, “Geleneksel” ve “Modern” Çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve ‘Reality Show’larda Temsili, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, 2016, s.15-16

2.2.4 Çocuk Programları

“Çocuklara yönelik hazırlanmış, çocukların zevklerini ve öğrenim alışkanlıklarını oluşturan ve bunlara uygun program türü.”²⁰ “İzleyici kitle olarak öncelikle çocukların alındığı, çocukları ilgilendiren konuların işlendiği, çocuk eğitimi amaç edinen türün izleyicileri arasında çocuklar kadar büyükler de vardır.”²¹

“Çocukların sosyalleşmesinde okul ve aile en temel iki unsur olmaktadır. Bununla birlikte günümüzde iletişim teknolojilerinin son derece yaygın olduğu ve çocukların bu iletişim araçlarının yetişkinler kadar hızlı ve doğrudan erişim olanaklarına sahip oldukları düşünüldüğünde, televizyonunda çocukların sosyalleşmesinde birincil derecede olmasa da önemli bir rol oynadığı söylenebilir.”²²

2.2.5 Kültür Programları

Geniş kapsamlı eğitsel yayın olarak nitelendirilebilecek olan kültür programlarının amacı ise, kültürel değerleri aktarmak, tüm dünyadaki kültürlerin tanınmasını sağlamak, bireyi çağdaş kültürel birikimlerle donatmak olarak tanımlanabilir. Bu anlamda haber ve eğitsel nitelikli program dışında kalan söz programları bu kümede toplanabilir.²³

2.2.6 Eğitim Programları

“Eğitim programları esas itibariyle iletişimin bilgi verme işleviyle bağlantılı bir televizyon türünü oluştururlar. Tüm televizyon programlarının bilgilendirici bir yönü olmakla birlikte eğitim programlarını eğlence ve drama türü programlardan ayıran temel özellik bunların temel hedeflerinin eğlendirmekten çok öğretmek,

²⁰ Radyo Televizyon Üst Kurulu, **Yayınlarda Program Türleri Kod, Tanım ve Sınıflandırmaları**, s.17

²¹ Cereci, **Televizyonda Program Yapımı**, s.151

²² Soydan, **Televizyonlarda İçerik Planlaması**, s.46

²³ Aziz'den aktaran Ümmügülsüm Karaman, **Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Çerçevesinde Evlendirme Programları: Esra Erol'la Programı Üzerine Bir İnceleme**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, 2016, s.58

izleyicilerin bilgi dağarcığına katkıda bulunmak ya da onların becerilerini geliştirmek olmasıdır.”²⁴ “Eğitim programı türleri üç gruba ayrılmaktadır.

1.Doğrudan Öğretici: Herhangi bir konu ya da nesneyi tanımlayıcı, bilgi verici, öğretici türdür. Özellikle konunun uygulama tekniği üzerinde durularak bilgilerin uygulanması sağlanır. Genellikle konunun uzmanı tarafından ya da uzmanın hazırladığı metin ile sunulur.

2.Bilgi Aktarıcı: Herhangi bir konu ya da nesneyi, biraz daha uzun vadede ve dolaylı olarak işe yarayıp davranış değişikliğine götürecek biçimde tanıtan programdır. Genellikle belgesel olarak sunulur.

3. Güdüleyici tür: Hem ilk iki programdaki öğeleri içerebilen, hem de kendi içinde dramatik bir yapısı olan; (özellikle eğlence ögesinin çokça kullanılmasıyla) izleyicinin farkında olmadan eğitildiği türdür.”²⁵

2.3 Türkiye’de Televizyon Aracılığıyla Ailelere Yönelik Eğitim Programı Örnekleri

“Yaşadığımız yüzyıldaki önemli değişiklikler toplumun her alanında köklü değişikliklerle kendini hissettirmektedir. Ancak temelde değişmeyen tek şey, ailenin çocuğun hayatının merkezinde olduğu ve olumlu ya da olumsuz çocuğun hayatına yön verdiği gerçeğidir. Bu nedenle aile eğitim programlarının gerekliliği artık tartışılmamakta; farklı aile eğitim programları geliştirme ve yaygınlaştırma çalışmaları yapılmaktadır.”²⁶

“Ülke geleceğini belirleyecek olan yeni nesillerin eğitiminde son derece önemli olan aile eğitimi farklı şekillerde verilmektedir. Bazı aile eğitim programları sadece yerel gruba hitap ederken bazıları tüm dünya genelinde kullanılmaktadır. Bu

²⁴ Mutlu, **Televizyonda Program Yapımı**, s.153

²⁵ Cereci, **Televizyonda Program Yapımı**, s.156

²⁶ Fatma Tezel Şahin, Saide Özbey, “Aile Eğitim Programlarına Niçin Gerekseim Duyulmuştur? Aile Eğitim Programları Neden Önemlidir?”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, C:III, No:12, 2007, s.11

programlar evde uygulanabileceği gibi kurslar vasıtasıyla veya televizyon programlarıyla ailelere sunulmaktadır.”²⁷ “Bu programlarda çocukların gelişim ve eğitimleriyle ilgili kuramsal bilgiler sunulur. Çeşitli alanlardaki gelişimlerini uyarıcı nitelikteki etkinlikler gösterilir. Eğitimsel oyunlar düzenlenir. Oyuncak yapım becerileri öğretilir.”²⁸

“Yetişkin eğitiminin uğraş verdiği alanlardan biri olan “aile eğitimi” alanında bilhassa gelişmekte olan ülkelerde televizyondan yararlanılmaktadır.”²⁹ Görsel ve işitsel öğelere sahip olan televizyon, kısa sürede geniş kitlelere ulaşp, çeşitli bilgilendirici mesajları izleyicilere aktarabilme özelliğine sahiptir. Ayrıca özellikle okuma yazma bilmeyen kesime yönelik yapılacak bu tür televizyon programlarında çocuk gelişimi ve eğitim hakkında ailelerin bilgilendirilmeleri sağlanmaktadır. Üstelik verilen mesajların görsel olarak verilir ve tekrarlanabilir niteliğe sahip oluşu da daha yararlı ve kalıcı bilgilerin oluşmasını sağlamaktadır.

“Medya yoluyla aile eğitimde kullanılacak mesajların özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- a) Belirgin bir dinleyici kitlesine yönelik olmalıdır
- b) Hedeflenen kitlenin yetenek, inanç yapısı ve değer sistemine duyarlı olmak,
- d) Önceliği yüksek olarak algılamak
- e) Ders vermekten kaçınan, mesajları dramatik hikayeler ve günlük yaşam için önemli olaylarla birleştiren ve popüler dil kullanmak.”³⁰

²⁷ Samuelson’dan aktaran Çiğdem Kılıç, “Yetişkin Eğitimi Bakış Açısıyla; Çocuk Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgilendirme Amaçlı Hazırlanan Televizyon Programı Hakkında Ebeveyn Görüşleri”, **Eğitim Öğretim Araştırmaları Dergisi**, C: IV, No:2, 2014, s.3

²⁸ Ülkü Üstünoğlu, “Aile Eğitiminde Uygulanacak Farklı Yaklaşımlar”, yayına hazırlayan: İrfan Çayboylu, Eğitim serisi:5, **T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı**, Ankara, 10 Mayıs 1991, s.88

²⁹ Kılıç, “Yetişkin Eğitimi Bakış Açısıyla; Çocuk Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgilendirme Amaçlı Hazırlanan Televizyon Programı Hakkında Ebeveyn Görüşleri”, s.3

³⁰ Şefika Güzel, Dört Altı Yaş Grubu Çocuğa Sahip Annelerin Aile Eğitime Yönelik İhtiyaç Duydukları Konuların Belirlenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, 2006, s.14

Türkiye’de aile eğitimi üzerine yapılan televizyon programları yetersiz sayıdadır. Ülkemizde ailelere yönelik yapılan televizyon program örneklerinden bazıları şunlardır:

Uykudan Önce: “70 kuşağının çocukluğunda önemli bir yeri olan bu program doğrudan çocukları hedef alan ama bu arada ailelere de önemli mesajlar ileten sonunda kısa animasyonların kullanıldığı başarılı bir deneyim olmuştur. Birçok çocuk süt içmeye sevgili Adile Teyzelerinin teşvikleriyle bu programla birlikte başlamıştır. Program çocukların çok sevdiği ve toplumda saygınlığı olan bir ünlünün, Adile Naşit’in varlığı ile etkisini güçlendirmiştir.”³¹

Tomurcuklar: “MEB Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü-TRT işbirliğinde 1999 dan beri yürütülen TOMURCUKLAR;

- Uzaktan eğitim yaklaşımını okul öncesi eğitime uygulamak
- Aileleri okul öncesi eğitim konusunda bilinçlendirmek
- Okul öncesi çağı çocukların dil gelişimine katkıda bulunmak
- Sevgi, saygı, paylaşma ve sorumluluk duygusunu aşılama,

Amacıyla toplam 36 bölümlük bir programdır ve TRT 1, TRT INT ve GAP’da yayınlanmaktadır.”³²

Benimle Oynar mısın: “AÇEV-TRT işbirliği ile 2001 yılında 195 bölüm ve 3 sezonda gerçekleşmiştir. Hedef kitlesi anne ve babalar ile birlikte çocuklardır.”³³

“Okul öncesi çocukları ve onların ailelerini hedefleyen bu programın hazırlıkları, bir yıldan daha fazla süre boyunca devam etmiş, AÇEV’in danışman

³¹ Fatma Özdemir Uluç, “Kitle İletişim Araçlarıyla Eğitim”, **Erken Çocukluk Eğitim Politikaları: Yaygınlaşma, Yönetişim ve Yapılar Toplantısı Raporu**, Ankara, Anne Çocuk Eğitim Vakfı, 5-6 Aralık 2003, s.54

³² Uluç, “Kitle İletişim Araçlarıyla Eğitim”, s.54

³³ İbrahim Sarı, Emniyet Örgütlerinde Görevli Anne-Babaların Fiziksel İstismar Potansiyellerinin Belirlenmesi ve İstismarla İlgili Aile Eğitim Programının Etkililiği, Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, 2010, s.38

grubu bu süre içinde metin yazarları ve TRT prodüksiyon ekibi ile sıkı bir iş birliği içinde çalışarak programın oluşmasını sağlamışlardır. İçerik, hem okul öncesi çocuklarının zihinsel, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimini destekleyici, hem de anne-babaları bilinçlendirici bir nitelik taşımaktadır. Ana hedeflere ulaşmak amacıyla, Anne-Çocuk Eğitim Programı ve Baba Destek Programı'nın içeriği doğrultusunda akademisyenlerin desteği ile pek çok alt hedef geliştirilmiştir.

Bu hedefler çeşitli başlıklar altında stüdyo oyunları, animasyonlar, aktüel çekimler ve kukla oyunları olarak program içinde yer almakta ve 30 dakikalık süre içinde çeşitli mesajlarla izleyiciye iletmeye çalışılmaktadır.

Programda, %60 oranında çocuğun bilişsel gelişimi, %20 oranında sosyal ve duygusal gelişimi, %18 oranında çocuk yetiştirme davranışlarında bilinç oluşturma ve %2 oranında da çevre bilinci geliştirme hedeflenmektedir.”³⁴ Program TRT1, TRT-GAP ve TRT-INT’de yayınlanmıştır.

Baba Olmak Güzel Şey: “AÇEV ve NTV işbirliği ile Baba Destek Programını kamuoyuna tanıtmak ve çocuk gelişiminde babanın yeri ve önemi konusunda kamuoyunu bilinçlendirmek amacı ile “Baba Olmak Güzel Şey” isimli bir televizyon programı hazırlanmıştır. Bu program 7 Ekim 2006 tarihinde başlayıp 7 hafta boyunca cumartesi günleri yayınlanmıştır.”³⁵

“Baba Destek Programı’nı tanıtmayı hedefleyen “Baba Olmak Güzel Şey” televizyon programı aynı zamanda, uygulamalardan görüntüler de yer alıyor ve babalığın önemi, çocuğu dinleme, kendini ifade etme, aile tutumları, çocuğun

³⁴ Televizyon Yolu İle Eğitim AÇEV-TRT İşbirliği İle Benimle Oynar mısın ?(çevrimiçi), <http://www.acev.org/basin-bultenleri>, erişim:12.11.2017

³⁵ Kılıç, “Yetişkin Eğitimi Bakış Açısıyla; Çocuk Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Bilgilendirme Amaçlı Hazırlanan Televizyon Programı Hakkında Ebeveyn Görüşleri”, s.3

gelişiminin desteklenmesi, çocuğa yönelik olumsuz disiplin yöntemlerinin azaltılması, aile içinde demokratik davranışların geliştirilmesi gibi konularda bilinç ve farkındalığın arttırılması hedefleniyor.”³⁶

“Programda çocuk eğitimi konusunda uzman Türkiye’nin önemli akademisyenlerinin görüşlerinin yanısıra bu eğitim çalışmalarına katılmış babaların da yaşam hikâyelerine yer veriliyor.”³⁷

Anne Baba Akademisi: “Yalova Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Dekan Yardımcısı ve İletişim sanatları bölüm başkanı Prof. Dr. Eda Balkaş Erdoğan tarafından hazırlanan ve sunulan “Anne Baba Akademisi” isimli program 2016 yılında TRT Türk ekranlarında yayına başlamıştır.

Büyüyen Adımlar: 2005 yılında 20 bölüm olarak aileler ve öğretmenlere yönelik hazırlanan program TRT GAP VE TRT INT kanallarında yayınlanmıştır.

Ana-Baba Eğitim Videosu: MEB_UNICEF işbirliğinde hazırlanan 120 dakikalık bir video gösterimi 4 kaynak kitap ile desteklenmiştir.

Cansuyu: UNICEF_TRT işbirliğine 16 bölüm halinde anne çocuk sağlığı, çocuk gelişimi, çocuk hakları ile ilgili mesajlar içermektedir.

Anne Elimi Tutar mısın?: Doğumdan ergenliğe kadar geçen süreyi içeren program TRT GAP’da yayına konulmuştur.”³⁸

2.3.1 Bir Aile Eğitim Programı Örneği Olarak Süper Dadı Programı

Birçok ülkede ‘Super Nanny’ ismiyle yayınlanan program, bir İngiliz televizyon formatının resmi Türkiye adaptasyonudur. Çalışmanın dördüncü

³⁶ Baba Olmak Güzel Şey (çevrimiçi), <http://www.acev.org/ne-yapiyoruz/anne-babalar-icin>, erişim:12.11.2017

³⁷ Baba Olmak Güzel Şey, (çevrimiçi) <http://www.acev.org/basin-bultenleri>, erişim: 12.11.2017

³⁸ Sarı, Emniyet Örgütlerinde Görevli Anne-Babaların Fiziksel İstismar Potansiyellerinin Belirlenmesi ve İstismarla İlgili Aile Eğitim Programının Etkililiği, s.38

bölümünde içerik analizi yapılacak olan programın daha iyi anlaşılabilmesi için bu bölümde program hakkında bilgilendirme yapılması uygun görülmüştür.

2.3.1.1 Süper Dadı Programının Özellikleri

Mart 2012’de pazar günleri TRT 1 ekranlarında yayınlanmaya başlayan Süper Dadı, yemek, uyku, kıskançlık gibi çeşitli konularda çocukları ile sorun yaşayan ve bu sorunlara çözüm bulmaya çalışan aileleri konu alan bir ebeveyn eğitim programıdır. Programın Süper Dadısı ve ailelere eğitim veren kişi Yeşim Varol Şen’dir. Programa daha sonra Pedagog Gözde Erdoğan ile devam edilmiştir.

TRT 1’de yayınlanan program, 12 Mart 2014 tarihinde Star TV’de yayınlanmaya devam etmiştir. Yayın günleri değişmek ile birlikte program 23.30’da cumartesi günleri ekrana gelmiştir.

RTÜK tarafından belirlenen genel izleyici kitlesine hitap eden programda ailelerin programa kabul edilme süreci ise şöyledir: Programa başvuran aileler arasından -samimiyetlerine inanılmayanlar- hariç önce bir telefon görüşmesi yapılmakta, ailenin sorunları dinlenilmekte ve ardından ailenin değerlendirilmesi yapılmaktadır. Aile onlarla çalışmaya uygunsa eğer evlerine gidilip küçük bir ziyaret yapılmaktadır. Bu ziyaret yaklaşık bir buçuk iki saat sürmektedir. O sırada ailenin evinin ve kişilerin görselleri alınmaktadır. Görselleri başdanışman yönetmen ve yapımcı değerlendirmektedir. Ve daha sonra karar verilen ailenin evinde bir ön çekim yapılmaktadır. Ailenin bir günü izlenmektedir. Görüntülerden sonra uzmanlar aile ile çalışılıp çalışılmayacağına karar vermektedir. Gizli kamera kullanılmamakta her şey izin alınarak yapılmaktadır.³⁹ Programda 0-6 yaş grubunda çocuğu olan hatta 3-6 yaş arası dönemde çocuğu olan aileler tercih edilmektedir. Bunda çocuğun kendi kendini ifade edebilme kapasitesi var mı yok mu, yapılan hamleleri kuralları ne kadar anlıyor

³⁹ 16.09.2015 tarihinde programın yönetmeni Serkan Hasekioğlu ile yapılan röportaj sorularından elde edilen cevaplara göre, programın yayın öncesi hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıntılı bilgi ve sorular için bakınız EK 1.

ne kadar anlamıyor gibi durumlar belirleyici olmaktadır. Sadece 3 yaş altı çocuklar ile çalışılmamaktadır sebebi ise konuşulacak konuların kısıtlı olmasından dolayıdır.⁴⁰

Programın arka planında bir başdanışman ve iki psikolog yer almaktadır. Psikologların çalışma sistemleri; aile ile tanıştıktan sonra bütün çekimler boyunca devam etmektedir ve psikologlar ailenin takibini yapmaktadır. Çekimler bittikten bir hafta sonra bir aile ziyareti yapılmakta ve telefon görüşmeleri şeklinde iletişim aile ile devam ettirilmektedir.⁴¹

Programın çekim süresi beş günden oluşmaktadır. Programa başvurusu kabul edilen ailenin evinde beş eğitim günü geçirilmektedir. İlk üç gün ‘eğitim günü’, dördüncü gün ‘evde tek başına’ ve beşinci gün ‘son eğitim günü-değerlendirme toplantısı’ olarak adlandırmaktadır.

Eğitimin ilk günü ailenin evine gelen Gözde Erdoğan kısa bir tanışma yaptıktan sonra, daha önceden ailenin evinde yapılan çekimin görüntülerini aile ile izlemekte ve görüntülerin değerlendirmesini yapmaktadır. Gözde Erdoğan ailenin yaşadığı sorunlara çözüm olabilecek şekilde eğitimin ilk günü bir düzen tablosu hazırlamaktadır. Anne-baba ve çocuklara bu düzen tablosunu anlatan Gözde Erdoğan beş gün boyunca hazırlanan düzen tablosuna göre eğitim vermektedir.

Dördüncü gün olan ‘evde tek başına’ gününde Süper Dadı evde bulunmamaktadır. Aile, eğitim günlerinde öğrendiği bilgileri düzen tablosuna göre Süper Dadı olmadan uygulamaktadır. Ayrıca ailenin dördüncü günde evdeki görüntüleri beşinci günde değerlendirilmek üzere kaydedilmektedir.

‘Son eğitim günü-değerlendirme’ olarak adlandırılan beşinci günde Gözde Erdoğan ve aile ilk olarak ‘evde tek başına’ gününün görüntülerini birlikte

⁴⁰ 16.09.2015 tarihinde programın sunucusu Pedagog Gözde Erdoğan ile yapılan röportaj sorularından elde edilen cevaplara göre, programa başvuran aileler ve onların çocukları hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıntılı bilgi ve sorular için bakınız EK 2

⁴¹ 16.09.2015 tarihinde programın yönetmeni Serkan Hasekioğlu ile yapılan röportaj sorularından elde edilen cevaplara göre, programın yayın öncesi hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıntılı bilgi ve sorular için bakınız EK 1

izlemektedir. Görüntülerin değerlendirmesini Gözde Erdoğan yapmaktadır. Değerlendirmenin ardından düzen tablosuna göre çocuklar için evin dışında etkinlikler, geziler yapılmaktadır. Programda eğitim günlerinde Süper Dadının verdiği bilgiler alt yazı ve dış sesle desteklenmektedir.

Çekimler mekn olarak İstanbul'da gerçekleşmektedir. Beş eğitim günü boyunca ailenin evinde eğitimler yapılmaktadır. Son gün çocuklar için yapılan etkinlikler sebebiyle ve bazı eğitim günlerinde düzen tablosuna göre hareket edildiği için dış mekânda da çekimler yapılmaktadır.

Yapımcılığını ARC Film'in yaptığı program altmış-yetmiş dakika sürmektedir. Toplam beş sezon devam eden program 16 Nisan 2016'da ekranlara veda etmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUK EĞİTİMİNE YÖNELİK YAKLAŞIMLAR

3.1 Okul Öncesi Dönemde Anne-Baba Çocuk İlişkisinin Önemi ve Çocuğun Gelişimi Üzerindeki Etkisi

“Gelişim fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal yönleri ile bir bütündür. Çocuğun her alandaki gelişimi birbiriyle ilişkilidir. Hızlı bir seyir izleyen okul öncesi dönemde gelişim bazı faktörlerden etkilenmektedir. Bunlar çocuğun doğuştan getirdiği özellikler ve çevre etmenleridir. Çevresel faktörler de kendi içerisinde gelişim türlerine bağlı olarak çeşitlenmektedir. Ancak gelişimi etkileyen çevresel faktörler içerisinde ilk sırada yer alan etmen “aile”dir.”¹

“Çocuğun doğumuyla birlikte ilk karşılaştığı ve sosyal ilişkilerini kurduğu toplumsal kurum ailesidir. Anne babanın ve ailenin diğer üyelerinin çocukla olan iletişimi, çocuğun aile içindeki yerini belirler. Gelecek yaşantılarının temelini oluşturduğu okul öncesi dönemde çocukla kurulan sağlıklı ilişkiler büyük önem taşımaktadır. Bu dönemde kendisini ve çevresini algılamaya başlayan çocuğun, ileride nasıl bir birey olacağı, bu dönemdeki yaşantılarıyla belirlenir. Yapı olarak ailenin ve aile içi ilişkilerin çocuk üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır.”² “Sıcak ve destekleyici bir ortam yaratan anne-babalar çocuklarına kardeşleriyle ve ebeveynleriyle daha doyurucu ilişkiler kurmaları için cesaret verirler. Açık ve etkili iletişimin kurulduğu ailelerde, aile bireyleri birbirleri ile duygularını paylaşır, birbirlerine zaman ayırır, birbirlerine değer verir ve birbirlerini olduğu gibi kabul ederler. Bireyler birbirlerine duygularını, destekleyici ve sevgi dolu bir yolla iletirler. Böyle bir ortamda da anne-baba-çocuk arasındaki ilişki etkili olur.”³

¹ Adalet Kandır, Yasemin Alphan, “Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi”, **Sosyal Politikalar Çalışmaları Dergisi**, C: XIV, No:14, 2008, s.34

² Fatma Tezel Şahin, “Mother-Child Relation and Factors Affecting This Relation” **International Journal Of Science Culture and Sport**, C:II, No:3, 2014, s.80

³ Akyol’dan aktaran Didem Saygı, Ebeveyn- Çocuk İlişkisi Ölçeği’nin Türkçe’ye Uyarlanması ve Anne-Çocuk İlişkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (İstanbul Örnekleme), Yayınlanmı Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, 2011, s.25

“Farklı kuramsal modeller 0-6 yaş arasındaki okulöncesi çocukluk dönemini farklı adlandırsalar da, ortak noktalarının bu dönemin çocuğun sonraki gelişim ve yaşam dönemlerinde oluşturacağı etkilerin önemidir. Bu bağlamda, çocuk açısından yaşamının ilk yıllarında anne-babanın rolü tartışmasız olarak çok önemlidir. Okulöncesi dönemdeki çocuk ile anne-baba ilişkisinin sağlıklı olması çocuğun hem kişilik gelişimi hem de yaşamının sonraki dönemleri ve yetişkinlik yaşamı için çok önemli bir temel oluşturmaktadır.”⁴

“Erken çocukluk çağının gelişim üzerindeki etkilerini ilk belirleyen Sigmund Freud’dur. Çocukların değişik ana devrelerden geçtiğini söyleyen Freud, bu devrelerde anne ve babayla olan ilişki niteliğinin çocuklarının duygusal gelişimleri ve kişilik gelişimlerinde derin etkiler bıraktığını belirtmiştir.

Erik Erikson da eğer çocuk anne ve babasıyla etkileşim sonucu, dünyasıyla ilgili olarak bir güven duygusu geliştiremez, kendini etkin, olumlu, becerikli ve başarılı göremez ise, gelişimi üzerinde büyük etkiler yapacağını belirtmiştir.

Kişiliğin oluşum sürecinde çocuk, sürekli aile ortamı içinde davranışları ve kişiliği ile kopya edeceği, özdeşleşeceği bir kişiye ihtiyaç duyar. Şüphesiz bu kişi annedir. Bu dönemde, çocuk her şeyi annesinden öğrendiği için, annenin çocuk üzerindeki etkisi büyüktür.”⁵

“Sağlıklı bir anne çocuk ilişkisinin temeli hamilelik sürecinde başlayan, doğumdan sonra fiziksel temas ve beslenme yoluyla devam eden bebeklik dönemine dayanır. Annenin çocuğunu beslemesi, ilgilenmesi ve onu hayata hazırlaması çocukta sevgi ve güven duygusunu oluşturur. Çocuk yetişkin olduğunda bu iki temel duygu aracılığıyla ilişkilerine yön verecektir. Anne, çocuğa sevgi veren, girişim yeteneğini ve özgüvenini kazanabilmesi için onu destekleyen kişi olmalıdır. Çocuğa yeterli düzeyde, desteğin sağlandığı bu ortamda annenin sağladığı disiplin ve eğitimin

⁴ Nilgün Öngider, “Anne-Baba ile Okul Öncesi Çocuk Arasındaki İlişki”, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry**, C:V, No:4, 2013, s.437

⁵ Sezen Ünlü, “Okul Öncesi Dönemde Aile Ortamının Önemi”, **Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi**, C:V, No:5, 2016, s.357

nitelikleri olumludur. Çocuk, cesaretli ve topluma uyumlu bir insan olarak yetişir. Yaşamını yapıcı çabalar üstüne koymayı öğrenir.”⁶

“Yapılan çalışmalar gösteriyor ki çocuklarıyla ilişkileri hassas olan ve onlarla ilgilenen, iletişimi sağlıklı olan ve ev ortamını daha fazla uyarıcılarla destekleyen anneler, çocuklarının bilişsel gelişimini, dil gelişimini ve sosyal gelişimini sağlıklı bir şekilde gelişmesinde çocuklarına yardımcı olmaktadır.”⁷

“İlk yıllardaki anne-çocuk ilişkisinin önemi, babanın rolünü azaltır. Nasıl ki ilk yıl için annenin varlığı, ilk dış dünya algıları oluşumu için vazgeçilmezse, ikinci yıldan itibaren babanın önemi de giderek artmaya başlar. Babanın varlığıyla çocuk, annenin yalnız kendine ait olmadığını annenin kendisinden başka kişilerle de ilgilendiğini görür.”⁸

“Yapılan araştırmalar baba çocuk ilişkisinin bilişsel gelişimi ve okul başarısını büyük ölçüde etkilediğini vurgulamakta, babasıyla yakın ve nitelikli bir ilişkiye sahip olan çocukların okul başarısıyla bilişsel gelişimlerinin olumlu açıdan etkilendiği belirtilmektedir. Bütün bunların ötesinde de baba, çocuğun kişiliğinin gelişiminde özdeşim modeli olması sebebiyle büyük önem taşır. Babanın yokluğu, pasifliği ya da ilgisizliği çocuğun kişilik yapısını ruh ve beden sağlığını büyük ölçüde etkileyebilir ve bazı uyum ve davranış bozukluklarının nedeni olabilir.”⁹

“Demek ki erken yaşlarda anne ve babasıyla olan ilişkisinin gelişim üzerindeki etkisi çok büyüktür. Bu nedenle çocuğun 2-6 yaş arasındaki <ilk çocukluk> döneminde, aile içinde ana babanın birbiriyle ve çocukla olan ilişkileri, çocuğa karşı gösterdikleri sevgi, özgürlük ve disiplin anlayışı, ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyi, onun duygusal ve toplumsal gelişmesini belirleyici etki yapar.”¹⁰ Bu

⁶ Şahin, “Mother-Child Relation and Factors Affecting This Relation”, s.80

⁷ Pianta ve diğ./Pansofar ve diğ. Aktaran Murat Bartan, Kütahya Örnekleminde Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Envanterinin 60-72 Aylık Çocukların Anne ve Babalarına Uyarlanması, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, 2010, s.12

⁸ Haluk Yavuzer, **Anne-Baba ve Çocuk**, geliştirilmiş 20.bs., İstanbul, Remzi Kitabevi, Nisan 2009, s.19

⁹ Yavuzer’den aktaran Saygı, Ebeveyn- Çocuk İlişkisi Ölçeği’nin Türkçe’ye Uyarlanması ve Anne-Çocuk İlişkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi(İstanbul Örnekleme), s.27

¹⁰ Ünlü, “Okul Öncesi Dönemde Aile Ortamının Önemi”, s.358

nedenlerden dolayı başarılı, istenilen yönde bir anne-baba çocuk ilişkisi sağlanabilmesi çok önemlidir. “Yavuzer’e göre:

1. Ana-baba, çocuklarının kendi modelleri olmadığı gibi, kardeşlerinden ve arkadaşlarından farklı, bağımsız, kendine özgü zekâ ve kişilik özellikleri olan bir birey olduğu gerçeğinden hareket etmelidirler.
2. Anne ve babanın çocuklarına, “uyguna olan davranışı” ya da neyin doğru neyin yanlış olduğunu öğretebilmeleri için, gerek kendi aralarında, gerekse çocuklarına yönelttikleri davranışlarıyla dengeli, tutarlı ve kararlı olmaları gerekir.
3. Anne ve babanın güvenli bir çocuğa sahip olabilmeleri için, önce kendilerine, sonra birbirlerine, ardından da çocuklarına güvenmeleri gerekir.
4. Çocuğun, taklit yoluyla her türlü davranış kalıbını öğrenmesi, söz konusu olduğundan ana-baba “istenilen-uygun davranış” örüntülerini geliştirmelidirler. Ana-baba, önce kendi içlerinde barışık, huzurlu birey birey ve sağlıklı birer özdeşim modeli olmalıdır.
5. Ana-baba çocuğun yaşı ve yeteneklerine uygun isteklerde bulunmalı, çocuğu hayal kırıklığına uğratacak, yaşının üstünde beklentiler içine girmemelidirler. Çocuğun ilgi ve yeteneği onun yönlendirilmesinde esas alınmalı, ana-babanın tutkuları dikkate alınmamalıdır.
6. Ana-baba, öncelikle çocuğunu bağımsız bir birey olarak kabul eden, ona sevgi ile yaklaşan ve olumlu ilişki kurmaya çalışan kişiler olmalıdırlar. Bilinmelidir ki, sevgi temeline dayanan eğitim sağlam ve hoşgörülü bir eğitimidir.
7. Anne ve baba, soyut düzeyde uyarı yerine, somut düzeyde eylemi temel almalıdırlar.
8. Anne-baba, öyle bir ortam hazırlamalıdır ki, çocuk sanki her zaman anne ve babası yanındaymış gibi kendini güvenli ve hiç yanında değilmiş gibi özgür hissetsin. Böyle bir aile ortamı çocuğun kendine özgü anlayış ve düşüncesini ifade etme olanağı sağlar. Buna karşılık sağlıklı aile, çocuğun nasıl algılaması, düşünmesi ve davranması gerektiğiyle ilgilenir. Çünkü bu ana-baba için, çocukları belirli bir kalıba sokmak, onun bağımsız olarak gelişmesinden daha önemlidir.
9. Ana-baba, çocuğunun kişiliğine saygı duyan, benlik saygısı üstün kişiler olmalıdır ki, çocuklarının benlik saygısı da üstün olabilsin. Ana-babalar, otonom(kendi kendini yöneten) bireyler yetiştirebilmek için gerekli psiko-sosyal ortamı hazırlamalıdırlar. Bunun içinde aşırı koruyucu yaklaşımdan kaçınarak çocuğun kendi kendini yöneten bir birey olmasına fırsat vermelidirler.

10. Kısacası, ana-baba, çocuğa sevgi veren, girişim yeteneğini ve özgüvenini kazanabilmek için onu destekleyen kişiler olmalıdırlar. Çocuğa yeterli düzeyde desteğin sağlandığı bu ortamda, Çocuğun istemi hiçbir zaman engellenmez. Aşırı davranışları anlayışla karşılanır ve yumuşak bir biçimde düzeltilir. Böyle bir esnek ortamda çocuk, cesaretli ve topluma uyumlu bir insan olarak yetişir. Yaşamını yapıcı çabalar üzerinde kurmayı öğrenir.”¹¹

3.2 Anne-Baba Tutumları ve Çocuğun Yaşamındaki Önemi

“Doğumdan sonra çocuk, etrafını saran, fiziksel ve sosyal çevreyle uyum savaşı verirken, bu çabasında en büyük desteği anne ve babasından alır. Kendini ifade edebilmeyi, kendi kendini yöneten(otonom) bir birey olabilmeyi ailesinden öğrenir.”¹²

“Çocuğun çevresi ile uyumlu bir ilişki de olabilmesi için birçok yaşantı geçirmesi gerekir. Bu süreçte çocuk deneme yanılma yolu ile çevre tarafından kabul edilen ya da edilmeyen davranış biçimlerini algılamaya başlar. Çocuğun çevresi ile uyum sürecinde çevre etkisi ilk olarak anne baba aracılığıyla olduğundan doğal olarak çocuk yaşadığı çevresinin kültür ve yaşam biçimlerine anne babanın tutum ve davranışları ile şekil verir.”¹³ Anne ve babanın tutumlarını ve davranışlarını şekillendiren pek çok faktör vardır.

“Anne ve babaların çocuklarına karşı tavırlarını etkileyen başlıca faktörler arasında, anne babanın beklentilerine uygun çocuğa sahip olup olmamaları, çocuklarının sayısı, cinsiyet ve karakteristik özelliklerinden memnun olup olmamaları sayılabilir.”¹⁴

“Ana-babanın deneyimleri, yaşları, kişilik yapıları, birbirleriyle olan ilişkileri, eğitim durumları, çocuklarından beklentileri, çocuğun yaşı, cinsiyeti, özellikleri, doğum sırası, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne babanın kendi ana-babalarıyla ilgili deneyimleri, çocuğun engelli olması gibi durumlar ana-baba tutumları üzerinde

¹¹ Yavuzer, **Anne-Baba ve Çocuk**, s.68-69

¹² Haluk Yavuzer vd., **Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne Baba Tutumları**, editör: Nuray Türkyılmaz Catic, 3.bsk., Aile Eğitim Dizisi/5, İstanbul, Timaş Yayınları, 2011, s.13

¹³ Aylin Dursun, Okul Öncesindeki Çocukların Davranış Problemleriyle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2010, s.28

¹⁴ Yavuzer vd., **Çocuk ve Ergen Eğitiminde Yaygın Anne Baba Tutumları**, s.29

etkilidir.”¹⁵ “Ayrıca karı kocanın kendi aralarında iletişimlerinin sağlıklı olup olmaması, çocuklarına yöneltecekleri tutumlarını etkileyen önemli bir etkidir.”¹⁶

“Her ailenin çocuk yetiştirme konusunda farklı tutum ve yaklaşımları vardır. Aynı ailede bazı anne-babaların bilerek ya da bilmeyerek, her çocuğa karşı davranışları farklı olabilmektedir. Anne-babalar bazı çocuklarını daha çok sevmekte, bazılarını daha çok korumaları altına almakta, bazılarını itici davranmakta, bazılarını daha fazla baskı uygulamakta, bazılarını karşı hoşgörölü yaklaşmakta, bazılarını ise diğerkardeşlerinden farklı imtiyazlar vermektedir.”¹⁷ “Anne ve babaya ait bu tutum ve davranışlar her zaman örtüşmemekte, otoriter veya demokratik olma ya da aşırı izin verici veya aşırı koruyucu olma noktasında anne babalar farklı tutum içerisinde bulunabilmektedirler. Oysaki kişiliğın gelişiminde önemli bir rol model olan anne ve babanın tutum birlikteliğı çocuğın kişilik gelişimini olumlu etkilerken, tutum farklılığı çocuk tarafından bir çelişki olarak algılanacaktır. Bu yüzden anne babalar çocuklarına karşı gösterdikleri tutumlarda tutarlı davranış sergilemelidirler.”¹⁸

“Çocukların ailelerinden gördükleri tutumlar onların kişiliklerine, benlik algılarına ve çevresindeki insanlarla olan ilişkilerine etki etmektedir. Anne ve babalar tutum ve davranışlarıyla çocuklarını duyarlı, ilgili, sorumlu, mutlu veya kaygısız, sorumsuz ve mutsuz bireyler haline getirebilmektedir. Çocuklar ailelerinden aldıklarını başkalarına yansıtacaklarından sağlıklı bireyler ve sağlıklı nesiller yetiştirilmesinde anne ve babalara büyük sorumluluklar düşmektedir.”¹⁹

“Aile yüz yüze ilişkilerin çok yoğun yaşandığı bir yerdir. Bu nedenle ailedeki disiplin anlayışının ve anne-baba tutumlarının çocukların sosyal gelişiminde önemli rol oynadığı söylenebilir. Bir başka ifade ile anne-babaların tutum ve davranışları

¹⁵ Raziye Pekşen Akça, “Ana-Babaların Çocuk Yetiştirmede Aşırı Koruyucu Olmaları”, **Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi**, No:29, 2012, s.2

¹⁶ Yavuzer vd., **Çocuk ve Ergen Eğıtımında Yaygın Anne Baba Tutumları**, s.29

¹⁷ Aysel Çağdaş, Zariye Şahin Seçer, **Anne Baba Eğıtimi**, yayına hazırlayan: Elif Göçmen, Ankara, Eğıten Kitap, 2011, s.134-135

¹⁸ Yemliha Coşkun, Arife Baş, “Okul Öncesi Eğıtime Devam Eden Çocuklarının Anne Babalarının Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:XII, No:2, 2015, s.198

¹⁹ Yaprak’tan aktaran Fatih Aydoğdu, Mücahit Dilekmen, “Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değışkenler Açısından İncelenmesi”, **Bayburt Eğıtım Faköltesi Dergisi**, C:XI, No:2, 2016, s.570

çocukların vicdan ve ahlak gelişimini, uyumlu ya da uyumsuz, etkin ya da edilgen, bağımlı ya da özerk, içe dönük ya da dışa dönük vb. bir kişilik oluşturmalarını etkiler.”²⁰

“Görüldüğü gibi ana-babaların aile hayatı içinde sergilemiş oldukları tutumlar çocuğun ileriki yaşantısında pek çok etmen üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Bu nedenle ana-babalar çocuk yetiştirirken benimsedikleri tutumlarını gözden geçirmeli ve onun geleceği için en uygun tutumu seçmelidir.”²¹

Yapılan çeşitli sınıflandırmalar ile beraber çocuk yetiştirmede; demokratik anne baba tutumları, otoriter anne baba tutumları, aşırı hoşgörülü anne baba tutumları, reddedici anne baba tutumları ve aşırı koruyucu anne baba tutumları olmak üzere sınıflandırma yapabiliriz.

3.2.1 Demokratik Anne-Baba Tutumu

“Demokratik ana-baba tutumu çocuğuna karşı içten sevgi ve saygı duyan, çocuğun ihtiyaçlarına karşı duyarlı olan, yaşına göre çocuğu kendisiyle ilgili bazı kararlar almaya teşvik eden, çocuğun görüşlerine değer veren, sözel iletişimine olanak sağlayan, hemen hemen her konuda çocuğuna iyi bir rehber olan ana-baba tutumlarını içerir.”²² “Anne-baba tutumları arasında en sağlıklı ve başarılı olan tutumun demokratik tutum olduğu söylenebilir. Bu tutum çocuğa karşı hoşgörülü, güven verici ve destekleyici bir yaklaşımı gerektirir.”²³

“Demokratik aile ortamında güven verici, destekleyici ve normal sınırlar içinde hoşgörü vardır. Çocuğun duygu ve düşüncelerine saygı duyulur. Çocuğun da ailede söz hakkı vardır. Ailede çocuğa değer verilir, çocuk olduğu gibi kabul edilir. Çocuk, yeterli sevgi ve şefkat görür. Çocuğun ilgisi, ihtiyaç ve yetenekleri göz önünde tutulur.

²⁰ Çağdaş, Şahin Şeçer, **Anne Baba Eğitimi**, s.134

²¹ Pekşen Akça, “Ana Babaların Çocuk Yetiştirmede Aşırı Koruyucu Olmaları”, s.4

²² Şükrü Düzgün, “Eğitim Sürecinde Ana-Babaların Çocuklarına Olan Etkileri”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C:VIII, No:2, 2010, s.234

²³ Aysel Çağdaş, **Anne-Baba-Çocuk İletişimi**, 2.bsk., Ankara, Eğiten Kitap, 2015, s.145

Anne-baba çocuğun kendini gerçekleştirmesine ve bağımsızlık kazanmasına yardımcı olur. Böylece çocuk, kendi kararlarını kendisinin vermesi alışkanlığı kazanır.”²⁴

“Demokratik tutumu sergileyen anne babalar genellikle çocuğun yaşına uygun olarak sorumluluk duygusunun gelişmesine ve özgüveninin gelişmesine önem verirler. Çocuklarının kendi ayakları üzerinde durması aynı zamanda çevreyle uyum içinde yaşaması önemlidir. Genellikle bu tutumu ile çocuk yetiştiren anne babaların çocuklarına yaşları ilerledikçe daha çok sorumluluk almalarını önemserler.

Demokratik tutum uygulanan evlerde hangi davranışın sonucunun ne olacağı bellidir. Evde belirli kurallar aile üyeleri tarafından belirlenmiştir. Aile içinde saygı ve sevgi çok önemlidir. Anne baba çocuğuna iyi bir model olmanın öneminin farkındadır ve bu yolda hareket ederler.”²⁵

“Eğer bir çocuk demokratik tutum ile yetiştiriliyorsa;

- Kendini değerli ve kişisel hakları olan bir insan olarak görecektir. Böylece özerklik duygusu ve olumlu benlik algısı gelişecektir.
- Anne babaları, nedenler ve sorumlulukları ile ilgili açıklamalar yaptıkları için, diğer insanların duygularının farkında olacak ve ahlaki değerleri ve sosyal standartları daha iyi anlayacaktır.
- Anne babaları, karşılıklı etkileşimde alıp vermeyeyle ilgili bir model oluşturacağı için, ilişkilerde olgunlaşmayı ve arkadaşlarıyla duyarlı etkileşimlere girmeyi öğrenecektir. Böylece sosyal yönden uyumlu bir çocuk olacaktır.”²⁶

3.2.2 Otoriter Anne-Baba Tutumu

“Otoriter ana-baba tutumu çocukta mutlak itaat bekleyen çocukla sözel iletişime pek ver vermeyen, istek ve emirlerinin tartışmasız yerine getirilmesini isteyen, çocuğa yerine göre kendini yönetebilecek ve kendi hakkındaki kararlarını

²⁴ Mevlüt Kaya, “Ailede Anne Baba Tutumlarının Çocuğun Kişiliği ve Benlik Gelişimindeki Rolü”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C:IX, No:9, 1997, s.198

²⁵ Dursun, Okul Öncesi Çocukların Davranış Problemleriyle Ana-Baba Tutumları Arasındaki Davranışlarının İncelenmesi, s.33

²⁶ Gül Şendil, İdil Kaya Balkan, **Anne Baba Olmak**, 1.bsk., 7-14 Yaş Çocuk Gelişimi ve Eğitim Dizisi, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları, 2005, s.84-85

alabilecek güçte görmeyen ve her türlü kararı kendisi alan ana-baba tutumlarını içerir.”²⁷ “Otoriter tutum sergileyen ebeveynler çocuk üzerinde aşırı kontrol kurar ve baskı oluştururlar. Çocuktan beklentileri çocuğun kapasitesinin üzerindedir. Otoriter ebeveynler, çocuğun ihtiyaçlarını karşılama ve çocukla iletişim kurma açısından yetersiz kalmaktadırlar.”²⁸

“Otoriter ana babalık etme, çocuklarla tartışmadan, anlaşmadan, bir anlamda pazarlık etmeden, onların istediklerini hiçbir şekilde kabul etmeksizin ana babalar tarafından kararlaştırılan kural ve emirlerin çok sık uygulanmasıdır.”²⁹ “Otoriter tutum sergileyen ebeveynler çocuklarının sosyal, duygusal, bilişsel ve kişilik gelişimlerine önem vermezler. Öncelikleri, çok katı bir disiplin ile konulan kurallara itiraz edilmeden uyulmasıdır.”³⁰

“Bu tutumda, ana-baba katı bir disiplin uygular. Çocuk, her kurala uymak zorunda bırakılır. Anne ve babadan birisi, ya da her ikisinin baskısı altında olan çocuk, sessiz, uslu, nazik, dürüst ve dikkatli olmasına karşılık, küskün, silik, çekingen, başkalarının etkisinde kolay kalabilen, aşırı hassas bir yapıya sahip olabilir.”³¹ “Otoriter tutumla yetiştirilen çocuklar, duygu ve düşüncelerini kolay anlatamayan, güvensiz, kaygılı, içe kapanık, mutsuz, arkadaşlarıyla etkileşimlerinde hayal kırıklığına uğradıkları zaman düşmanca davranabilen kişilerdir. Genelde otoritenin olduğu durumlarda kurallara uyan ama otoritenin olmadığı durumlarda kurallara aykırı davranan çocuklar olarak görülmektedirler. Kendilerinden güçlü kişilere itaat davranışı gösterirken kendinden güçsüzlere karşı saldırgan davranışlar sergilerler. Özellikle erkek çocuklarda yüksek düzeyde öfke, kızlarda ise bağımlı olma gözlenmektedir.”³²

²⁷ Düzgün, “Eğitim Sürecinde Ana-Babaların Çocuklarına Olan Etkileri”, s.235

²⁸ Çare Sertelin, Ebeveyn Tutumlarının Sosyo-Kültürel Yapı ve Aile Fonksiyonları İle İlişkisi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, 2003, s.10

²⁹ Mehmet Güngör, “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Televizyon İzleme Alışkanlıkları ve Anne Baba Tutumları”, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C:XI, No:28, 2014, s.205

³⁰ Buse Köksal, Özel Bir Okulda Okuyan 2-6 Yaş Arası Çocukların Saldırganlık Düzeyleri İle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beykent Üniversitesi, 2016, s.19

³¹ Yavuzer, **Anne-Baba ve Çocuk**, s.28

³² Şendil, Balkan, **Anne Baba Olmak**, s.89

3.2.3 Aşırı Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu

“Aşırı hoşgörülü anne-babalar, çocuğun hiçbir davranışına sınırlandırma getirmeyen, hatalı davranışlarını bile büyük bir hoşgörü ile karşılayan, çocuğa sınırsız haklar tanıyan anne-babalardır. Aşırı hoşgörülü anne-babalar çocukları çevreye kasıtlı olarak zarar verse bile büyük bir hoşgörü ile karşılarlar. Çocuğa davranışlarını kabul etmediklerini belirtmekten kaçınırlar. Çocuğun her istediğini yerine getirmek için çaba harcarlar. Eğitim anlayışlarında cezanın yeri yoktur. Çocuğun olumsuz davranışlarına hiçbir sınırlama getirmezler.”³³

“Ev içinde kural ve sınırların bulunmaması çoğu zaman çocukların bilinmezlik içinde olduklarını düşünmelerine ve güvensizlik duymalarına sebep olur. Çocuklar korunmasız hissettiklerinde bir otoritenin gücüne ihtiyaç duyarlar. Eğer hayatlarında güçlü, tutarlı, öğretici ebeveynler olmazsa kendilerini güvende hissetmekte zorluk yaşarlar.”³⁴ “Yapılan araştırmalarda aşırı hoşgörülü tutumla büyüyen çocukların okul başarısında düşme, akranlarıyla ilişkilerinde sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca bu çocukların günlük hayatlarını organize ederken de sorunla karşılaşmaktadırlar.”³⁵

“Çocuğun sağlıklı gelişimi için anne-babasının desteğinin arkasında olduğunu bilmesi ve onların sevgisinden şüphe etmemesi gerekir. Ancak çocuk bazı kurallardan da haberdar edilmelidir. Kuralları bilmeden ya da istemeden bozduğu durumlarda, kasıtlı olarak bozduğu durumlar arasında kendisine verilen tepkide bir fark olmalıdır. Çocuk böylece olumsuz davranışları karşısında nasıl bir tepki alacağını öğrenir ve alacağı tepkilere göre davranışlarına yön verir.”³⁶

“Anne baba hoşgörüsünün normal bir düzeyde gerçekleşmesi, çocuğun kendine güvenen, yaratıcı, toplumsal bir birey olmasına yardım eder. Böyle bir tutumda evde kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları bellidir. Bu sınırlar

³³ Çağdaş, Şahin Seçer, **Anne Baba Eğitimi**, s.148

³⁴ Beril Börekçi, Okul Öncesi Çocuklarda Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Belirtilerinin, Davranışsal, Sosyal Problemler, Aile İşlevselliği ve Ebeveyn Tutumları İle İlişkilerinin Değerlendirilmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Işık Üniversitesi, 2017, s.26

³⁵ Özgün Zincirli, Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Anne Baba Tutum Algısı, Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fırat Üniversitesi, 2014, s.45

³⁶ Çağdaş, **Anne-Baba-Çocuk İletişimi**, s.141

içinde çocuk özgürdür. Söz hakkı vardır. Duygu ve görüşlerine saygı duyulur. Sevgi ve teşvik görür. Yetişkinler tarafından dinlenir. Böyle bir ortamda çocuk, girişim yeteneğine sahip olur. Özgüvenini kazanır ve kendi kendine karar verip sorumluluk taşımasını öğrenir.”³⁷

3.2.4 Reddedici Anne-Baba Tutumu

“Reddedici çocuk yetiştirme tutumu, çocuğun anne ve baba tarafından istenmediği durumlarda ortaya çıkabilen bir tutumdur. Bu, istenmeyen bir gebelik(evlilik dışı ilişki ve ya tecavüz gibi) sonucu doğuma bağlı olabilir ya da anne babanın kendinden kaynaklanan nedenlere bağlı olabilir. Böylece yetiştirilen çocuklar, çoğu zaman anne babaları tarafından sevgi, ilgi, sorumluluk veya duyarlılıktan yoksun kalırlar. Yine fiziksel veya psikolojik olarak acı verici çeşitli davranış ve duyguları içeren ve reddedici olduğu açıkça görülen davranışlara maruz kalırlar. Reddetme davranışları, aşağılayıcı hareketlerden çocuğu terk etmeye kadar çeşitli tepkiler biçiminde ortaya çıkabilir.”³⁸

“Reddedici tutuma sahip ailelerde büyüyen çocuk azarlanmaktan ve cezalanmaktan kurtulmak için otoriteye karşı edilgen, uysal ve uslu olmakta fakat içten içe düşmanlık, içe dönüklük, korku, güvensizlik duyguları geliştirmekte, inatçı ve dolaylı yollarla otoriteye direnme göstermektedir.”³⁹

3.2.5 Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu

“Anne babanın aşırı koruması, çocuğa gereğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamında gelir.”⁴⁰ “Yani çocuğun yaşama görevi, anne baba tarafından üstlenilir. Çoğu kez bu çocuklar da artık bu destekler olmaksızın birçok işlevi yerine getiremez hale gelirler.

³⁷ Yavuzer, **Anne-Baba ve Çocuk**, s.33

³⁸ Şendil, Balkan, **Anne Baba Olmak**, s.93

³⁹ Hacer Tor, “Aile İçi Etkileşimin Çocuk Eğitimindeki Rolü”, **Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi**, No:3, 1995, s.17

⁴⁰ Handan Özcan, İlkokul Öğrencilerinin Özgüvenleri, Akademik Başarıları ve Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler, Yayınlanmış Yüksek Lisans, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, 1996, s.22

Aşırı koruyucu yaklaşım, çocuğun kendi kendisini yöneten bir kişi olmasını engeller. Çocuğun bir yanlışlık yapacağından korkarak üzerine aşırı derecede titreme, onun yerine işleri anne-babasının yapması çocuğun bağımsız bir kişilik gelişimini güçleştirir. Çocuğun kendi kendisine yetmesine imkân vermez.”⁴¹

“Genellikle bu tür anne babaların çocukları girişimci olmayan, korkak, çekingen, kendilerine güvensiz, daima bir başkasının desteğini arayan, sosyal ilişkilerde edilgen ve belirli beceriler yönünden yaşlılarından daha yavaş gelişmiş çocuklardır. Kendi kişiliğini geliştirmekte başarılı olamazlar. Kendi duygu ve isteklerini bilemez ve sosyal becerilerden yoksundur. Bu da çocuğun özellikle sosyal ilişkilerde edilgen olmasına neden olur. Hem kendisiyle hem de etrafındaki dünya ile çok az iç görüye sahiptir.”⁴² “Anne babanın aşırı koruyuculuğu, çocuğun okul başarısını ve uyumunu da etkiler.”⁴³

3.3. Çocuk Eğitiminde Ailenin Önemi ve Etkisi

“Sağlam ve köklü eğitimin temeli, her şeyden önce, kişiye iyi ve gerekli alışkanlıklar kazandırmakla atılır. Bunun içinde, en uygun zaman çocukluk çağıdır. Çocukluk çağında iyi bir eğitimin temelleri atılmamışsa, daha sonraları uygulanacak eğitimden kesin ve olumlu sonuçlar almak çok güçtür. Bu nedenle, eğitime çok küçük yaşlarda başlamak, çocukları iyi davranışlara alıştırmak ve onları topluma yararlı bir insan olarak yetiştirmek gerekir. Alışkanlıkların oluşmasında, aile, okul ve sokak çevresinin etkisi büyüktür. En etkin eğitim ocağı ise ailedir.”⁴⁴ “Eğitimin başladığı yer aile ortamıdır. Hatta çocuk eğitiminin en önemli devresi 0-6 yaş dönemidir.”⁴⁵ “Erken çocukluk dönemi, bireyin doğdukları andan öğrenmeye başladığı yaşa kadar olan 0-6 yaş aralığını kapsayan dönem olarak adlandırılmaktadır. Erken çocukluk dönemi aynı zamanda bireyin, fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişiminin yapı taşlarının oluşturulduğu zaman dilimini de ifade etmektedir. Bir başka deyişle erken çocukluk

⁴¹ Kaya, “Ailede Anne Baba Tutumlarının Çocuğun Kişiliği ve Benlik Gelişimindeki Rolü”, s.199

⁴² Şendil, Balkan, **Anne Baba Olmak**, s.94-95

⁴³ Yavuzer vd., **Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne Baba Tutumları**, s.34

⁴⁴ Neriman Girişken, “Çocuk Eğitiminde Ailenin Etkisi”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, C:V, No:2, 2010, s.141

⁴⁵ Mehmet Teber, **Çocuk Eğitiminde İdeal Anne Baba**, editör: Melike Nur Cep, 5.bsk., İstanbul, C Planı Yayınları, 2014, s.14

dönemi hayatın temelini oluşturur, bu dönemde çocukların erken çocukluk eğitimi ve bakımı alması hem gelişimleri için çok önemlidir, hem de temel insan hakları arasında gösterilmektedir.”⁴⁶

“Bir anne babanın temel görevi; fiziksel, psikolojik ve zihinsel yönden sağlıklı bir çocuk yetiştirmektir.”⁴⁷ “Örnek bir çocuk yetiştirmek örnek bir anne baba olmaktan geçer.”⁴⁸ “Anne ve babalar özellikle erken çocukluk döneminde çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayan kişiler olması sebebiyle onlara en yakın ve birçok temel beceriyi kazanmasında yardımcı olan kişilerdir. Çocukların ailelerinden gördükleri değer, model aldıkları davranışlara göre oluşturdukları kimlik, eğitim hayatlarına ve topluma uyum sağlamalarında önemli bir yere sahiptir.”⁴⁹ “Mutlu aile ocağında büyüyen kişi ana babasına benzemek ister. Onları her konuda örnek alır taklit eder.”⁵⁰ “Çocuklarda taklit eğilimi çok kuvvetlidir. Çocuklar işittikleri şeylerden çok, gördüklerini taklit ederler. Onlar, çevrelerinin rengini alan bukalemun gibidirler. Çocuk bir çevrede ne kadar çok yaşar ve yaşadığı çevreyi ne kadar çok severse, o çevrenin adetlerini, gelenek ve göreneklerini, iyi ve kötü hareketlerini o kadar çok benimser. Benimsemeye ve taklide en uygun çevre ise, aile ocağıdır.”⁵¹

“Çocuk ilk eğitimini ailede alır. Çocuğun kişilik gelişiminde, olumlu davranış kazanımında, ruhsal ve fiziksel yönden sağlıklı, kendi kendine yetebilen, kendine ve yaşadığı dünyaya faydalı bir birey olarak yetişmesinde ailenin rolü büyüktür.”⁵²

“Çocuğun hayatında bu denli önemli yere sahip anne-babaların hem ebeveyn olma becerileri, hem de çocuk bakımı ve eğitimi konularında bilgi ve becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Toplumdaki hızlı değişim sonucu anne babaların hayatlarında ve rollerinde de değişiklikler olmakta, buna bağlı olarak geleneksel

⁴⁶ Çiğdem Kılıç, “Aile Eğitim Programları ve Türkiye’deki Örnekleri”, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi**, C:X, No:1, 2010, s.100

⁴⁷ Şendil, Balkan, **Anne Baba Olmak**, s.68

⁴⁸ Teber, **Çocuk Eğitiminde İdeal Anne Baba**, s.48

⁴⁹ Erdoğan Özel, Hikmet Zelyurt, “Anne Baba Eğitiminin Aile Çocuk İlişkilerine Etkisi”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, No:36, 2016, s.13-14

⁵⁰ Sürmeli Ağdemir, “Aile ve Eğitim”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, C:I, No:1, 1991, s.2

⁵¹ Girişken, “Çocuk Eğitiminde Aile Etkisi”, s.147

⁵² Fatma Tezel Şahin, F.Nilgün Cevher Kalburan, “Aile Eğitim Programları ve Etkililiği: Dünyada Neler Uygulanıyor?”, **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C:XXV, No:25, 2009, s.2

destek sistemleri yıkılmakta ve anne babaların da profesyonel desteğe ihtiyaçları olabilmektedir. Aile yapısının geniş aileden, çekirdek aileye dönüşmesi ile birlikte ailelerin çocuk eğitim konusundaki destek alabilecekleri informal kaynaklara ulaşım güçleşmiştir. Dolayısı ile aileler çocuk eğitimi konusunda destek alabilecekleri kaynaklara ihtiyaç duymaktadırlar. Geçmiş yıllara kıyasla, ebeveynlikle ilgili bilgilerin karmaşıklığının artması nedeniyle anne-babalar çocuk eğitimine ve bakımına daha fazla ilgilendiler. İçinde bulunulan çağda ebeveynlik içgüdüsel bir olgu olarak görülmemektedir.”⁵³

“Bu nedenle anne-babalar, çocuk gelişimi ve eğitimi, insan ilişkileri, çocukla iletişim, anne-baba tutumları vb. konularda eğitilmelidir. Çünkü çocuğun eğitimi sağduyu ile birlikte bilgi ve deneyim gerektiren bir uğraştır. Günümüzde anne ve babalar çocuklarına karşı nasıl bir tutum içinde olmaları gerektiği konusunda yeterli bir bilgiye sahip olmadıkları için, bu görevini yeterinde yerine getirememektedirler. Bu nedenle anne-babalar, çok yönlü eğitim programları aracılığı ile eğitilmelidirler.”⁵⁴

3.4. Aile Eğitiminin Tanımı, Önemi, Amacı

“Aile eğitimi, çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda ailelere rehberlik etmek amacıyla geliştirilen; anne-babaya konuya özgü becerilerin öğretilmesi, sosyal ve duygusal destek verilmesi, anne-babanın bir gruba katılması, anne-baba ile uzmanlar arasında bilgi alışverişinin sağlanması, uygun anne-baba-çocuk ilişkilerinin geliştirilmesi ve anne-babaya toplumsal kaynaklara ulaşmalarında yardımcı olunması biçiminde tanımlanmaktadır.”⁵⁵

“Ailede alınan eğitim ileriki yıllara temel teşkil etmektedir. Bu açıdan aile çocuğun eğitiminde hayati rol oynamaktadır. Değişen sosyal ve kültürel şartlarda ailelerin çocuk gelişimi ve eğitimin konusunda aile eğitim programları ile

⁵³ Kılıç, “Aile Eğitim Programları ve Türkiye’deki Örnekleri”, s.100

⁵⁴ Çağdaş, **Anne Baba Çocuk İletişimi**, s.151-152

⁵⁵ Gürsoy ve Yıldız Bıçak’cıdan aktaran Ender Durualp, Nazan Kaytez, Gül Kadan, “Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Ailelerine Verilen Aile Eğitiminin Annelerin Bilgi Düzeyleri İle Çocukların Gelişimlerine Olan Etkisinin İncelenmesi”, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C:XVI, No: 4, 2016, s.1707

desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.”⁵⁶ “Bu sebeple ailelerin ebeveyn olarak kendini geliştirmeye açık olmaları, konunun uzmanlarından gerekli yardımı alıp farklı yöntemleri yeri geldiğinde geleneksel çocuk yetiştirme yöntemlerine tercih ederek çocuğuyla bilinçli bir şekilde iletişim kurmalarının önemi giderek artmaktadır.”⁵⁷ “Aile eğitim programları, ailelerin anne babalık becerilerini ve bilgilerini geliştirme, çocuk gelişimi ve ailelerin sorunlarıyla başa çıkabilme deneyimlerini geliştirmeye odaklanmaları açısından son derece önemlidir.”⁵⁸

“Ailelere uygulanan eğitim programları ailelerin;

- Anne-babalık becerilerini ve bilgilerini geliştirmek
- Çocuk gelişimi ile ilgili bilgilerini geliştirmek
- Yaşadıkları sorunlarla pozitif yollarla başa çıkabilme
- Çocuğun bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimine nasıl katkıda bulunabileceklerine ilişkin öğrenme deneyimlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.”⁵⁹

“Ebeveyn eğitim programları, amaçları, içerikli, kullanılan materyaller altında yatan teorileri, yer, katılımcılar hakkındaki bilgileri, eğitimcileri ve iletişim sıklıkları bakımından değişiklik gösterebilirler. Ebeveyn eğitimi evde ya da dış ortamda gerçekleştirilebilir. Dolaylı teknikler yoluyla da yapılabilir, materyaller ya katılımcılara hazırdan sağlanır ya da katılımcıların kendi hazırladıkları materyaller kullanılır.”⁶⁰

“Aile eğitimi ile ilgili uygulanan çalışmalarda ortak nokta, ebeveynlere anne babalık ile ilgili farklı konularda farkındalık kazandırma yönündedir. Hiç kuşkusuz

⁵⁶ Tezel, Özbey, “Aile Eğitim Programlarına Niçin Gereksinim Duyulmuştur? Aile Eğitim Programları Neden Önemlidir?”, s.7

⁵⁷ Özel, Zelyurt, “Anne Baba Eğitiminin Aile Çocuk İlişkilerine Etkisi”, s.16

⁵⁸ Gülhan Güven, Farklı Eğitim Modelleri Kullanılarak Uygulanan Aile Eğitim ve Aile Katılım Programlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uygulamalarına ve Ebeveynlerin Görüşlerine Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, 2011, s.20

⁵⁹ Güler’den aktaran Emine Yılmaz Boyat, Anne Baba Eğitiminin Beş-Altı Yaş Çocuğa Sahip Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutum ve Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, 2011, s.8

⁶⁰ Myers’ten aktaran Güzel, Dört Altı Yaş Grubu Çocuğa Sahip Annelerin Aile Eğitimine Yönelik İhtiyaç Duydukları Konuların Belirlenmesi, s.2

ailede sağlıklı iletişim ve ebeveynlikte çocuğa yaklaşım, çocuğun ya da bireylerin kişiliğine büyük etki eder. Dolayısıyla aile eğitim programları, eşler arası ilişkiler, iletişim, aile planlaması, cinsel eğitim gibi konuları içermekle birlikte; aile-çocuk iletişimini, çocuğun sağlığı ve eğitimi gibi konuları da kapsamaktadır. Diğer yetişkin eğitimlerinden farklı olarak sosyal bir kurum olan aile ve eğitimi oldukça sosyolojik, politik, ekonomik bir yapı taşımaktadır. Devletlerin politikalarında aile, büyük yer kapladığı gibi aile eğitimleri aynı derece yer kaplamaktadır. Toplumu temsil eden aileyi yönlendiren aile eğitimleridir. Kültürden kültüre farklılaşan aile eğitimleri içeriği, malzemeleri, kullanılan yöntem ve teknikler, ele alınan sorunlar, hitap edilen kesim bakımından birbirinden farklılaşmaktadır.”⁶¹

“Aile eğitimi ile ilgili ülkemizde ve yurtdışında çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre aile eğitim programları sayesinde ebeveyn-çocuk ilişkisinin olumlu yönde etkilendiği ebeveynlerin çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeylerinin arttığı çocukların davranış problemlerinin azaldığı, akademik başarılarının arttığı, okula hazır bulunuşluk düzeylerinin ve gelişim alanlarının olumlu yönde etkilendiği belirlenmiştir.”⁶²

3.4.1 Türkiye’de Aile Eğitimi Uygulamaları

“Türkiye’de ailelerin, aile yaşamı ile ilgili olarak yeterliliklerini geliştirmeye yarayacak ilk eğitimlerin 1928-1935 yılları arasında yürütülen Millet Mektepleri uygulamalarında yer aldığı görülmektedir. Temelde bir okuryazarlık ve yurttaşlık eğitimi uygulaması olan Millet Mekteplerinde okuryazarlık ve yurttaşlık eğitiminin yanı sıra hesap bilgileri ve sağlık bilgileri dersleri de verilmektedir. Hesap bilgisi dersi kapsamında basit hesap işlemleri, dört işlem, uzunluk ölçüleri, para birimleri ve arazi ölçüleri öğretilmekte idi. Sağlık bilgileri kapsamında ise insan vücudu, bulaşıcı hastalıklarla mücadele, içkinin zararları, hava, su, gıda maddelerinin temel özellikleri,

⁶¹ Gizem Sırmabıyıklı, Meb Aile Eğitim Programının Eğitim Materyallerinde Toplumsal Cinsiyet, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, 2017, s.10

⁶² Durualp, Kaytez, Kadan, “Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Ailelerine Verilen Aile Eğitiminin Annelerin Bilgi Düzeyleri İle Çocukların Gelişimlerine Olan Etkisinin İncelenmesi”, s.1708

çocuk bakımı, açık hava ve güneşin zararları, gündelik hayatta karşılaşılması olası kazalarda yapılacaklar, çevre temizliğinin sağlanması gibi konular ele alınmakta idi.”⁶³

“İlk örgütlü çaba olarak değerlendirilen 1962-1963 yıllarında İstanbul’da Ord. Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksel tarafından Akıl Hıfzıssıhha Cemiyeti Başkanı olarak, mediko Sosyal merkezi ve Askeri Tıbbiye’de ana-babalara yönelik kurs, tartışma ve konferanslar dizisi olarak çeşitli etkinliklerde bulunulmuştur. Bu etkinliklerde iyi bir ailenin nasıl olması gerektiği, eşler arasındaki ilişkiler, çocuklara karşı davranışların özellikleri ve bir takım sağlık konuları üzerinde durulmuştur.”⁶⁴

“80’li yıllardan sonra başlayan ve hala yaygın olarak yürütülen, 0-6 yaşları arasında normal çocuğu olan anababaları bilgilendirici çalışmalar yürütülmektedir.”⁶⁵ “0-6 yaş çocukları ve ailelerine hizmet sunan kurum ve kuruluşlar; Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler, Çocuk Esirgeme Kurumu, Çalışma Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları, UNICEF, Yerel İdareler, Üniversiteler, Türk Silahlı Kuvvetleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Özel Teşebbüs ve Dünya Bankasıdır.

Devlet kuruluşlarına ek olarak sivil toplum kuruluşları,(STK) da farklı devlet kuruluşları ile işbirliği içinde ya da tek başına EÇE hizmeti vermektedir. Bu STK’ların başlıcaları Anne Çocuk Eğitim Vakfı, Kadın Emeği Değerlendirme Vakfı ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği ile bir Uluslararası kurum olan UNICEF’dir.”⁶⁶

Türkiye’de uygulanan anne-baba eğitim programları; Ana-Baba Okulu, Anne Çocuk Eğitim Programı (AÇEP) ve Ebeveyn Eğitim Programıdır.

⁶³ Albayrak’tan aktaran Sırmabıyıklı, Meb Aile Eğitim Programının Eğitim Materyallerinde Toplumsal Cinsiyet, s.10

⁶⁴ Esra Demir, Aile Eğitim Programlarında Eğitimcilerin ve Annelerin Kültürel Çeşitliliğine İlişkin Görüşleri, Yayınlanmış Yüksek Lisans, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, 2011, s.21

⁶⁵ Zeynep Hamamcı, Seher A. Sevim, “Türkiye’de Aile Rehberliği Çalışmaları”, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, C:III, No:22, 2004, s.80

⁶⁶ Kılıç, “Aile Eğitim Programları ve Türkiye’deki Örnekleri”, s.102

3.4.1.1 Ana- Baba Okulu

“Ülkemizde sistemli ve programlı ana-baba okulu modeli 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü tarafından başlatılmıştır. Programın amaçları;

- Çocuklarına karşı olumlu tutum ve davranış geliştirmelerine yardımcı olabilmek için anne-babalara, çocukları ile nasıl sağlıklı iletişim kurabileceklerini anlatmak,
- Çocuğun gelişim süreci içinde değişim ve gelişimine ilişkin özellikleri aktarmak,
- Etkili anne-baba eğitiminden, cinsel eğitime kadar çocuk ve genci ilgilendiren değişik konularda anne-babalara rehberlik etmek şeklinde belirlenmiştir.”⁶⁷

“Programa başlangıçta İstanbul’da başlanmıştır. Daha sonra Ankara, İzmir, Gaziantep, Mersin, Ereğli, Bursa gibi çeşitli illerde uygulanarak yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır.”⁶⁸

“Bu programda 33 saatlik bir eğitim dönemi içinde anne-babalar, Bebeklik Dönemi(0-2 yaş), Okul Öncesi Dönem, Temel İhtiyaçların kazanılmasında Ailenin Rolü, Son Çocukluk Dönemi(6-12 yaş), Ergenlik Dönemi, Çocuğun Cinsel Eğitimi, Yaygın Anne Baba Tutumları, Çocuklarla İletişim Nasıl Kurulur, Çocuklarda Uyum ve Davranış Bozuklukları, Eğitim Başarısını Yükseltmede, Sağlıklı ve Mutlu İnsanlar Yetiştirmede Ailenin Rolü, Karıkoca İlişkilerinden Doğan Sorunlar, Eşlerde Problem Çözme, Çalışan Anne ve Çocuğu, Baba Çocuk İlişkisi konularında bilgilendirilmişlerdir.”⁶⁹

⁶⁷ Çağdaş, **Anne-Baba-Çocuk İletişimi**, s.152

⁶⁸ Zeynep Kurtulmuş, Anne Eğitim Programının 4-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Alt Sosyo Ekonomik Düzeydeki Annelerin ve Babaların Aile İlişkilerini Algılamasına Etkisinin İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, 2003, s.14

⁶⁹ Yavuzer’den aktaran Demir, Aile Eğitim Programlarında Eğitimcilerin ve Annelerin Kültürel Çeşitliliğine İlişkin Görüşleri, s.21-22

3.4.1.2 Anne Çocuk Eğitim Programı(AÇEP)

“Erken Destek Projesi olarak adlandırılan Anne-Çocuk-Eğitimi Programı ise 1982-1986 yılları arasında İstanbul’da düşük gelirli beş bölgede başlatılmıştır. Bu projenin amacı, okul öncesi eğitim olanaklarından yararlanamayan düşük gelirli ailelerden gelen çocukların annelerini eğiterek, bu çocukların çok yönlü gelişmelerini sağlamaktır.”⁷⁰

“AÇEP; 1982-1991 yılları arasında uygulanan “Erken Destek Araştırma Proje ‘sinin verileri doğrultusunda, Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyeleri ve AÇEV uzmanları tarafından geliştirilmiştir. 1993 yılında kurulan Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) bünyesinde yaygın uygulama fırsatı bulmuştur.”⁷¹ “Bu program hem bir yetişkin eğitimi hem de bir çocuk gelişimi programı örneğidir.”⁷² “Programın toplam süresi 25 haftadır. Anne Çocuk Eğitim Programı üç bölümden oluşmaktadır.”⁷³

“Çocuğun bilişsel gelişimini destekleyecek Zihinsel Eğitim Programı(ZEP), anneleri, çocuğun gelişimini bütün yönleriyle ilgili olarak duyarlılaştıracak Anne Destek Programı ve anneleri üreme sağlığı ve aile planlaması konularında duyarlılaştıracak Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Programı. Bu program 25 hafta sürer ve çevresel koşullarından dolayı “risk altında” olan çocukları hedefler.”⁷⁴

“AÇEP’in hedef kitlesi sosyal ve ekonomik yönden olumsuz koşullarda yaşayan, ana sınıfına gitmeyen 6 yaşındaki çocuklar ve onların anneleridir.”⁷⁵

“Programda, anneler 25 hafta boyunca halk eğitim merkezlerindeki grup toplantılarına haftada bir kez katılırlar. Türkiye’de her ilin her ilçesinde halk eğitim merkezleri mevcuttur. Toplantılar Anne- Çocuk Eğitim Vakfı uzmanları tarafından programla ilgili eğitilmiş olan Çıraklık ve Yaygın Eğitim Müdürlüğünün öğretmenlerince yürütülür. Her toplantının ilk bölümünde bir buçuk saat boyunca Anne Destek Programı’nın o günkü konusu tartışılır. Her haftanın konuları daha önceden saptanır. Böylece, öğretmenler her hafta anneler ile hangi konunun

⁷⁰ Hamamcı, Sevim, “Türkiye’de Aile Rehberliği Çalışmaları”, s.80

⁷¹ Kılıç, “Aile Eğitim Programları ve Türkiye’deki Örnekleri”, s.103

⁷² Sevda Bekman, **Eşit Fırsat: Anne Çocuk Eğitim Programının Değerlendirilmesi**, 1.bsk., İstanbul, Anne Çocuk Eğitim Yayınları Vakfı, 1998, s.27

⁷³ Güzel, Dört Altı Yaş Grubu Çocuğa Sahip Annelerin Aile Eğitimine Yönelik İhtiyaç Duydukları Konuların Belirlenmesi, s.37

⁷⁴ Bekman, **Eşit Fırsat: Anne Çocuk Eğitim Programının Değerlendirilmesi**, s.28

⁷⁵ Kılıç, “Aile Eğitim Programı ve Türkiye’deki Örnekleri”, s.104

tartışılacağını bilirler. Grup toplantılarına anneler etkin olarak katılır, sorular sorar., fikirlerini ifade eder ve düşünce ve deneyimlerini paylaşırlar. Bütün grup toplantılarında, grup tartışmalarından sonra evde hayat geçirilecek bazı grup kararları alınır. Bunu izleyen toplantıda kararın sonuçları yeniden değerlendirilir ve muhtemelen yeni bir karar alınır. Böylece grup dinamiği teknikleri annelerin çocuklarına sağlıklı gelişim konusunda daha büyük ölçüde destek olabilmelerine olanak vermek üzere kullanılmıştır.

Toplantının ikinci bölümü, Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Programı'nın tartışılmasına ayrılmıştır ve onbeş dakika sürer. Burada temel amaç bir grup kapsamında bilgi aktarımını sağlamaktır. Bu, annelerin deneyimlerini paylaşımlarına ve aile planlaması ve üreme sağlığı konularında diğerlerinin deneyimlerini de öğrenmelerine olanak tanır.

Toplantının son bölümünde annelerin Zihinsel Eğitim Programı'nın alıştırmalarını “rol yapma” yoluyla öğrenmek için beş ya da altı kişilik gruplar oluşturmaları istenir. Her bir anne grubunda, programın doğru yürütülmesinden sorumlu olan bir yardımcı(annelerden biri) vardır. Gruplardaki anneler daha sonra çocuklarıyla birlikte yürütecekleri etkinlikleri sırasıyla “rol yaparak” öğrenirler. Her anneye, hem anne hem de çocuk rollerine girmesi için olanak verilir. Evdeki uygulamanın dâhil olabilmesi için annelere o haftanın çalışma formunu doğru bir biçimde öğretmek amacıyla ek bir çaba harcanır. Toplantının tamamı yaklaşık üç saat sürer ve her grup 20-25 anneden oluşur.”⁷⁶

3.4.1.3. Ebeveyn Eğitim Programı

“Ebeveyn Eğitim Programı, ebeveyn-çocuk ilişkisinin sağlam temeller üzerine oturtularak kurulması, çocuğun ev ortamının düzenlenmesi böylece gelişiminin desteklenmesi amacıyla Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi tarafından yürütülen bir araştırma ile başlatılmıştır.”⁷⁷

“Programın hedef kitlesi sosyo-ekonomik yönden elverişsiz koşullarda yaşayan 0-6 yaş çocukları ve aileleridir. Program, MEB koordinatörlüğünde Tarım Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ve Eğitim-Sen tarafından UNICEF desteğiyle uygulanmaktadır. Program 0-2 yaşta çocuğu olan anneler için haftalık 40 dakika süren ev ziyaretleri, ayda bir defa yapılan grup toplantıları ve 15 günde bir yapılan ev ziyaretleri yolu ile sürdürülmektedir. Programı, uygulayacak personel, Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Anabilim Dalı elemanlarınca 15 günlük kurslarda yetiştirilmektedir. Programı uygulayacak MEB’da

⁷⁶ Bekman, Eşit Fırsat: Anne Çocuk Eğitim Programının Değerlendirilmesi, s.33-34

⁷⁷ Çağdaş, Anne-Baba-Çocuk İletişimi, s.153

Halk Eğitim Merkezlerinde görev yapan öğretmenler, Eğitim-Sen'e üye olan öğretmenler, Başbakanlık SHÇEK'da görev yapan Çocuk Gelişimci, Sosyal Çalışmacı, Psikologlar ve Tarım Bakanlığına bağlı olarak çalışan ev ekonomistleri programı uygulamaktan sorumludurlar.

Program 12 oturumdan oluşmaktadır. Bu oturumların uygulanma sıklığı kurum bünyesindeki çalışmalar göre haftada bir ya da özellikle ulaşım güçlüğü olan kırsal bölgelerde ayda bir yapılabilir. Program iki bölümden oluşmaktadır.”⁷⁸ Anne Eğitim Programı(AEP) ve Gelişimsel Eğitim Programı(GEP) olmak üzere.

Anne Eğitim Programı: “Anne Eğitim Programı iki bölümden oluşmaktadır:

a)0-2 Yaş (0-24 Ay) Bebeği Olan Anneler İçin AEP

b) 2-4 Yaş(24-48 Ay) Çocuğu Olan Anneler İçin AEP”⁷⁹

“0-2 yaş bebeği olan anneler için geliştirilmiştir ve ev ziyaretlerin kapsamaktadır. Bireysel olarak uygulanmaktadır.”⁸⁰ “0-2, 2-4, 4-6 yaş çocuklarının anneleri için hazırlanan program içeriği farklılık göstermekle birlikte genel olarak çocuk gelişimi, bebek bakımı, çocukla iletişim, çocukta olumlu davranış geliştirme, oyun ve oyuncaklar, sağlık ve beslenme gibi konuları kapsamaktadır.”⁸¹

Gelişimsel Eğitim Programı: “Çocuğun tüm gelişim alanlarına ve sağlıklı büyümesine yönelik 0-48 boyunca devam eden ana babaya yönelik çalışma yaprakçıklarıdır.”⁸² “Eğitimci programda yer alan etkinlikleri, ev ziyaretleri ya da grup toplantılarından anneye öğretmekte, annenin uygulamalarını izlemektedir. Ayrıca

⁷⁸ Hülya Kartal, Erken Çocukluk Eğitim Programlarından Anne-Çocuk Eğitim Programı'nın 6 Yaş Grubundaki Çocukların Bilişsel Gelişimlerine Etkisi, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, 2005, s.56-57

⁷⁹ Kurtulmuş, Anne Eğitim Programının 4-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Alt Sosyo Ekonomik Düzeydeki Annelerin ve Babaların Aile İlişkilerini Algılamasına Etkisinin İncelenmesi, s.16

⁸⁰ Sarı, Emniyet Örgütlerinde Görevli Anne-Babaların Fiziksel İstismar Potansiyellerinin Belirlenmesi ve İstismarla İlgili Aile Eğitim Programının Etkililiği, s.35

⁸¹ Temel'den aktaran Kartal, Erken Çocukluk Eğitim Programlarından Anne-Çocuk Eğitim Programı'nın 6 Yaş Grubundaki Çocukların Bilişsel Gelişimlerine Etkisi, s.57

⁸² Çağdaş, **Anne-Baba-Çocuk İletişimi**, s.153

eğitimci, evdeki artık malzemeleri kullanarak oyuncak yapımı da annelere göstermektedir.”⁸³

“Programın değerlendirme çalışmaları 165 anne 17 eğitimciden oluşan örneklem grubu üzerinde yapılmıştır. Bu programın katılan annelere ana eğitim programının çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili konularda bilgilenme(%72,1) ve çocuklarına daha fazla zaman ayırma (%24,2) konularında katkılarının olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca anneler GEP’in çocuklarına dil gelişimi, öğrenme ve kavrama gibi alanlarda katkılarının olduğunu belirtmektedir.”⁸⁴

3.5 Beslenme Eğitimi ve 0-6 Yaş Arası Çocuklarda Beslenme

“İnsanın sağlıklı yaşamak ve gelişimini sürdürebilmesi için yaşamının her döneminde dikkat etmesi gereken konuların başında beslenme gelmektedir. Beslenme, bireyi, aileyi ve toplumu ilgilendiren en temel faktörlerden biridir. İnsanların sağlıklı yaşaması ve toplumların gelişebilmesi için gerekli olan insan gücünün temeli olan beslenme eğitiminin çok küçük yaşlardan başlayarak etkin öğrenme yöntemleriyle verilmesi büyük önem taşımaktadır.”⁸⁵

“Eğitim çocuklarda ilk olarak evde başlar. Çocuklar ebeveynlerinin model olarak hayatı öğrenmeye çalışırlar. Bu süreçte aileye önemli görevler düşmektedir.”⁸⁶ “Duygusal ve toplumsal etkileşimin güçlü, ilişkilerin dengeli sürdüğü aile ortamında, yeterli güven, sevgi ve sevecenlik içinde büyüyen çocuklar, gelişimleri için gerekli deneyimlerini elde edebilirler. Bu tür aile ortamlarında, aile üyelerinin kendilerine düşen sorumlulukların bilincinde olarak, çocuğun bağımsızlık yolunda yeterli fırsatları sunması, onun sağlam bir kişilik yapısına sahip olmasının yanı sıra yaşamını devam ettirmede önemli olan bazı temel alışkanlıkların kazanılmasını da sağlayacaktır. Çok erken dönemden itibaren temelleri atılmaya başlanan; yemek yeme, giyinme-

⁸³ Kılıç, “Aile Eğitim Programları ve Türkiye’deki Örnekleri”, s.107

⁸⁴ Sarı, Emniyet Örgütlerinde Görevli Anne-Babaların Fiziksel İstismar Potansiyellerinin Belirlenmesi ve İstismarla İlgili Aile Eğitim Programının Etkililiği, s.35

⁸⁵ Fatma Şahin, Selma Filiz, “Okul Öncesi Dönemde Beslenme Kavramının Gelişimi Üzerine Ailenin Etkisi”, M.Ü Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, C:XI, No:11, 1999, s.323

⁸⁶ M.Engin Deniz, *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*, 1.bsk., Ankara, Maya Akademi, 2008, s. 355

soyunma, temizlik, tuvalet vb. öz bakımla ilgili alışkanlıkları kazandırmada özellikle annelere büyük görevler düşmektedir.

Öz bakım becerilerinden biri olan yemek yeme konusundaki tutumlar çok erken yaşta ortaya çıkar ve zamanla gelişir.”⁸⁷ “Bu nedenle annenin daha bebeğin dünyaya geldiği günden başlayarak beslenme işini düzene sokması gerekir.”⁸⁸ “Beslenme, her canlının gelişimi için gerekli olan doğal bir ihtiyaçtır. Bu doğal ihtiyacın keyifli ve mutlu bir ortamda gerçekleşmesi önemlidir.”⁸⁹ “Çocukların sağlıklı yetişkin bireyler olabilmesi, anne karnından başlayarak sağlıklı bir ortamda büyümelerine bağlıdır.”⁹⁰

“Büyümenin hızlı ve özel olduğu durumlarda(doğum, emzicilik gibi) beslenme ihtiyacı farklılaşır. Çocuğun sağlıklı büyümesinde düzenli beslenmenin rolü büyüktür. Beslenme, çocuğun gelişimini doğrudan etkileyen bir faktördür. Yetersiz ve dengesiz beslenme, çocuğun sosyal, bilişsel, fiziksel gelişimini olumsuz yönde etkiler. Sağlıksız beslenme, vücut direncini azaltarak bireyin hastalıklara yakalanma riskini daha da arttıracaktır.

Büyüme çağında iyi beslenemeyen çocuklarda, büyüme ve gelişme geriliği, zayıf bünye, dayanıksızlık, ileride düzeltilmesi imkânsız vücut bozuklukları oluşabilir. Yeterli besin alamayan, düzenli yemeyen, yemek seçen, yemeklerden sonra kusma nöbeti geçiren çocuğun gelişimi olumsuz etkilenir. Sağlıklı gelişmenin ilk şartı yeterli ve dengeli beslenmedir.”⁹¹

⁸⁷ Serap Demiriz, Çağlayan Dinçer, “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Bakım Becerilerinin Annelerin Çalışıp Çalışmama Durumlarına Göre İncelenmesi”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C:XIX, No:19, 2000, s.58

⁸⁸ Ayla Oktay, **Yaşamın Sihirli Yılları Okul Öncesi Dönem**, 5.bsk., İstanbul, Epsilon Yayıncılık, Ekim 2004, s.179

⁸⁹ Haluk Yavuzer, **Çocuğu Tanımak ve Anlamak**, 3.bs., İstanbul, Remzi Kitabevi, Temmuz 2003, s.38

⁹⁰ Saniye Bilici, Eda Köksal, “**Okul Öncesi ve Okul Çağı Çocuklara Yönelik Beslenme Önerileri ve Menü Programları**”, editör: Nevin Şanlıer, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Yayın No:915, Ankara, 2013, s.9

⁹¹ Beslenme, (çevrimiçi)

http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Beslenme.pdf, erişim:01.12.2017

3.5.1 Doğum Öncesi Dönemde Beslenme

“Çocukların beslenmesi anne karnında başlar. Annenin gebe kalmadan önceki beslenme durumu da bebeğin sağlığı için büyük önem taşır. Gebelikten önce yeterli ve dengeli beslenmiş, sağlıklı annelerin gebelikleri daha sorunsuz geçer. Annenin gebeliği boyunca yeterli ve dengeli beslenmiş olması, sağlıklı bebek dünyaya getirebilmenin en temel koşuludur. Sağlıklı olarak dünyaya gelen bebek, yeterli ve dengeli beslenmesinin sürmesi ve iyi bir takım ile (aşılar, banyo, güneşlenme, egzersiz, vb) sağlıklı bir çocuk olarak büyür ve gelişir.”⁹²

3.5.2 0-6 Ay Arası Çocuklarda Beslenme

“Çocuk yaşamının ilk 6 ayında anne sütü ile beslenir. Bu dönemde çocuğun günlük gereksinimi karşılayacak miktarda D vitamini dışında hiçbir ek besin verilmez.”⁹³

“Emzirme, bebeğin anne sütünü ve dolayısıyla onun sağladığı tüm yararları(büyüme, immünite, gelişme vs) elde etmesinin yanısıra, bebeğin düzeninin oluşması ve gerekli uyarıları da alması için uygun ortamı sağlar. Emzirme sırasında anne ve bebek fizyolojik ve davranışsal olarak beraber çalışırlar. Bebeğin, annenin kucağında olması fiziksel temas sağlayarak bebeğin güvenli hissetmesini sağlar. Annenin kalp atımları ve solunumu bebeğin emme, yutma ve solunum ritmini düzenler. Bebeklerin net görüş mesafesi 19-20 cm’dir, dolayısıyla bebek emzirme sırasında, en iyi annenin yüzünü görür, bebek ve anne arasında göz teması oluşur. Annenin bu arada konuşması da bebeğe ayrı bir uyarı olacaktır. Bununla birlikte emzirme sırasında verilecek uyarının çocuğun beslenmeye olan dikkatini dağıtacak kadar çok olmaması önerilir. Mama ile beslenmeleri zorunda kalınmışa bebeklerin ilk

⁹² Türkan Kutluay Merdol, **Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Beslenmesi**, Beslenme Bilgisi Serisi 1, Ankara, T.C Sağlık Bakanlığı, 2008, s.7

⁹³ Rıdvan Küçükali, “Çocuklarda Beslenme Bozuklukları ve Beslenmenin Okul Çocuklarının Üzerindeki Etkisi”, **Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi**, No:14, 2006, s.228

altı ayda mama ile beslenmesi sırasında da bebek mutlaka kucağa alınarak beslenmeli, böylece yukarıda bahsedilen fırsatlardan yararlanması sağlanmalıdır.”⁹⁴

3.5.3 6-12 Ay Arası Çocuklarda Beslenme

“6. aydan sonra kalori gereksinimi karşılanması için anne sütü yetersiz kalır. Anne sütünün yanı sıra ek besinler 1 yaşına kadar verilebilmektedir.”⁹⁵ “Besinlerin temizliği önemlidir. Bu amaçla hem bebeğin hem de annenin yemekten önce ellerinin yıkanması, hazırlanan gıdaların kısa sürede tüketilmesi ve tüketilmeyen kısmın güvenli olarak saklanması, temiz tabak-çatal-bardak kullanılması ve biberon kullanmaktan kaçınılması gerekmektedir.

Ek besin olarak verilecek besinin miktarı ve öğün sayısı da çocuğun yaşına göre değişiklik göstermektedir. Bebeklerin mide kapasitesi 200 ml kadardır. Başlangıçta 6-8 aylık bebeklere 2-3 ana, 1-2 ara öğün verilirken, dokuzuncu aydan sonra 3-4 ana, 1-2 ara öğün uygundur.

Besinlerin kıvamı da giderek artmalıdır. Bebeğe yaşına uygun olmayan kıvamda besin sunulması ya beslenme yetersizliğine ya da obesiteye neden olabilir. Bebekler 6-8 aylıkken besinlerin püre şeklinde verilmesi uygunken, sekizinci aydan itibaren bebeklerin eline yiyecekler verilebilir. Her ne kadar püre şeklinde gıdaların yedirilmesi daha kolay olsa da partiküllü katı besinlerin verilmesinin onuncu aydan daha geç kalması ileride de beslenme sorunlarına zemin hazırlayacaktır. Onikinci aydan itibaren bebek aile sofrasından beslenebilir.”⁹⁶

3.5.4 1-2 Yaş Arası Çocuklarda Beslenme

“İlk yaştan itibaren çocuk giderek bağımsızlık kazanmaya başlar ve aile içinde çocuk değişmekte olan bir bireydir. Bu gelişme ve değişme döneminde çocuğun yeme

⁹⁴ Elif N. Özmert, “Erken Çocukluk Gelişiminin Desteklenmesi- III: Aile”, **Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi**, No:49, 2006, s.262

⁹⁵ Küçükali, “Çocuklarda Beslenme Bozuklukları ve Beslenmenin Okul Çocuklarının Üzerindeki Etkisi”, s.228

⁹⁶ Elif N. Özmert, “Erken Çocukluk Gelişiminin Desteklenmesi-I: Beslenme”, **Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi**, No:48, 2005, s.182

alışkanlıkları da doğrudan veya dolaylı olarak ailenin, özellikle de anne ve babanın beslenme alışkanlıklarından etkilenir.”⁹⁷

“1 yaşındaki çocuk kendi kendine yemeğe çok isteklidir. Bu dönemde çocuk yarı kontrollü olarak bırakılabilir. 1 yaş çocuğu yiyeceği elle yemekten hoşlanır. Çocuk 2 yaşına kadar kaşığı tutma ve kullanmada zorlanabilir. 2 yaşta kaşığı daha kontrollü tutabilir.”⁹⁸

“Bu dönemde çocuğa kolayca çiğneyebileceği ve yutabileceği yiyecekler verilmeli, tek taraflı besin gruplarından kaçınılmalıdır. Et, balık, tavuk, yumurta, süt ve süt ürünleri, meyve ve sebzeler, unlu, patates ve pirinçten oluşan uygun diyet izlenmeli.

Anne ve babanın çocukları yedirme ısrarı, ödüllendirme ve ceza verme gibi yemek yeme sürecini vurgulayan tutumları çocuğun yemek alışkanlıklarını olumsuz yönde etkiler.

Yine de bu dönemde çocuk zorlanmadan değişik yemek çeşitlerine alıştırmalı bu şekilde ileri yaşlara uzanan yemek seçme alışkanlığı edinmemesi için çaba gösterilmelidir.”⁹⁹

3.5.5 3-6 Yaş Arası Çocuklarda Beslenme

“Okul öncesi dönem 3-6 yaş arası dönemi kapsar. Bu dönem beslenme alışkanlıklarının temelini sağlamlaştırdığı en önemli dönemdir.”¹⁰⁰ “Okul öncesi dönem beslenme alışkanlıkların kazanıldığı, hoşlanılan ve hoşlanılmayan gıdaların belirlendiği dönemdir.”¹⁰¹

⁹⁷ Bilici, Köksal, “Okul Öncesi ve Okul Çağı Çocuklara Yönelik Beslenme Önerileri ve Menü Programları”, s.9

⁹⁸ Beslenme, (çevrimiçi),

http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Beslenme.pdf, s.6

⁹⁹ Rıdvan Küçükali, “Çocuklarda Beslenme Bozuklukları ve Beslenmenin Okul Çocuklarının Üzerindeki Etkisi”, s.228

¹⁰⁰ Merdol, Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Beslenmesi, s.7

¹⁰¹ Süt, Oyun, Okul ve Ergenlik Döneminde Beslenme,(çevrimiçi),

http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/S%C3%BCt,%20Oyun,%20Okul%20Ve%20Ergenlik%20D%C3%B6neminde%20Beslenme.pdf, s.23

“Okul öncesi dönem çocuğu besinlere karşı belirli ve kesin tavırlar koymaya başlar. Bu yaş grubu çocuklar besin grupları içinde en az sebzeleri severler. Ayrıca bu yaş grubu çocuklar besinleri karmaşık olarak tüketmekten hoşlanmazlar. Besini tanıyabilecekleri şekilde görmek ister ve besinler elleri ile yiyecekleri şekilde olursa daha çok severler. Anneler sebzeleri çocuklara sunarken pişirme şekli ve servisine özen göstermelidirler. Bu yaş çocukları genellikle lahana, karnabahar, pırasa, kereviz gibi sebzeleri yemezler. Keskin tatlar ve kokulara çok hassastırlar. Bu nedenle çığ yenebilen domates, havuç gibi sebzeleri pişmiş diğer sebze yemeklerinden daha çok tercih ederler. Bu tür sebzeler ince kesilip verilirse daha kolay ve severek tüketirler. Birçok sebzeyi sevmiyor ve yemiyor diye çocuğu hırpalamak ve üzülmek doğru değildir. Sınırlı da olsa yediği birkaç sebze ve yediği çeşitli meyveler, sebze ve meyve gruplarından alması gereken besin öğelerini karşılamaya yeter. Unutulmamalıdır ki okul öncesi dönem çocuğu besin seçicidir.”¹⁰²

“Okul öncesi dönem çocuğu yemeği yarımsız yiyebilir. Ancak çalışmalar, beş yaşa kadar da çocukların kendi başlarına yemek yiyememelerinin normal kabul edilmesi gerektiğini göstermektedir. Çocuk 6 yaştan sonra hala kendisi yiyemiyorsa bu normal değildir. Çocuklar 4 yaşında bıçak kullanabilirler ancak sert besinleri yarımsız kesemezler. Kesme işlemleri 6 yaşından sonra başarılı olabilir ve çocuklar ancak 7 yaşında yemekte yalnız bırakılabilirler.”¹⁰³

“Okul öncesi dönem çocuklarında görülen en belirgin özellik, kendi besinlerini kendilerinin seçmelerinin zorluğudur. Ebeveynlere ve özellikle eğitimcilerle düşen en önemli görevde; kaynakları en iyi şekilde kullanarak ve beslenme ilkelerine uygun olarak, bireylere bilgiler vererek doğru beslenme alışkanlıkları kazandırmak, yanlış beslenme bilgi ve alışkanlıklarını değiştirip olumlu uygulamaları yaşam biçimi haline dönüştürölmesini sağlamaktır.”¹⁰⁴

“Okul öncesi dönem çağda çocuklar evde annelerini, babalarını, bakıcılarını, diğer büyüklerini, okulda ise öğretmenlerini taklit ederler. Anne, baba ve kardeşler,

¹⁰² Merdol, **Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Beslenmesi**, s.9

¹⁰³ Merdol, **Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Beslenmesi**, s.8

¹⁰⁴ Şanlıer'den aktaran Ümmü Ataman, **Okulöncesi Beslenme Eğitiminde Çocuktan Çocuğa Eğitim**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, 2009, s.12

okul öncesi çağlardaki çocuklar için iyi birer modeldir. Yemek yeme alışkanlıkları aile sofrasında edinilir. Aile sofrası yeterli ve dengeli beslenme için iyi bir model oluştururken, aynı zamanda aile bireylerinin bir araya geldiği mutlu bir ortam da olmalıdır. Çünkü çocuğun sadece fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimi birbirleriyle sıkı sıkıya bağlıdır. Örneğin beslenme çocuğun sadece fiziksel sağlığını değil duygusal sağlığını da etkiler. Doğru seçilmiş yiyecekler, destekleyici bir çevre içerisinde verilirse çocuğun gelişimine de katkı sağlar. Üç-altı yaş çocuğu kemiklerinin, dişlerinin, kaslarının, beyin ve sinir sisteminin, dolaşım ve diğer organlarının büyüyüp gelişmesi için hacim yönünden az, besin ögesi içeriği yüksek besinlere gereksinim vardır. Çünkü bu çağda çocuklar gelişim hızının yüksek olmasına bağlı olarak vücut fonksiyonlarını kontrol etmeyi, diğer insanlarla ilişki kurmayı, sosyal davranışları öğrenir ve ileriki yaşlardaki davranışlarının ve alışkanlıklarının temellerini atarlar.”¹⁰⁵

3.6 Çocuklarda Yemek Yeme Sorunları

“Beslenme çocuk için bir yaşam kaynağıdır. Çocuk, doğumdan birkaç saat sonra acıkır ve ağlamaya başlar. Güzel yiyen ve sindiren çocuk, sağlıklı, dengeli, organizması ve çevresiyle uyum içinde olan çocuktur. Fakat zaman içinde bazı nedenlerle bu durum bozulur. Ve beslenme sorun halini alabilir. Ana-baba, sebebini anlayamadığı bu durum karşısında endişelenir. Özellikle ana-baba sabırsız ve deneyimsiz ise, sorunun düzelmesini beklemeden sürekli müdahale etmeyi denerler. Aile endişeli, korkulu ve otoriter ise, durum daha karışık hale gelebilir.

“Yemek yeme”, çocuğun kendi kendini yönetebilmesi yolunda attığı önemli adımlardan biridir. Çocuğun yemeğini tek başına yiyebilmesi, onun özerk olabilmesi ve kendi kendini yönetebilir duruma gelmesi için zorunludur. Ancak, anneler çoğu kez çocuğun tek başına yemek yemesini; etrafı kirletmemesi, hızlı ve kontrollü olabilmesi gibi gerekçelerle engellerler. Çocuğun kendi kendisini yönetebilmesi, bir bakıma ailesinin kendisine tanıdığı fırsatlara bağlıdır. Yemek yeme konusu çocuğun

¹⁰⁵ Bilici, Köksal, “Okul Öncesi ve Okul Çağı Çocuklara Yönelik Beslenme Önerileri ve Menü Programları”, s.9

yaşamında büyük bir önem taşır. Başlangıçta önemsiz gibi görünen bu konu, önlem alınmadığı takdirde ciddi bir sorun haline dönüşebilir.”¹⁰⁶

“Yemek yeme sorunun sebepleri arasında; çocuğun olay yaratma, dikkatleri üzerine çekme ve kendi kendini önemli hissetme isteğiyle, 9 aylıkla 3 yaş arasında anormal olan olumsuz tutum ve direnci önde gelen faktörler arasındadır.”¹⁰⁷

“Besine ilgisizlik, sofraya düzeninin olmaması, sofraya oturmamak, bir öğünde tek tür besin tüketmek, çocuklarda ileriye dönük yemek seçme, azla yetinme ve dengesiz yemek yeme şekline dönüşebilir. Bu sorunların çözümünde öncelikle anne ve baba hatalarının öncelikle düzeltilmesi gerekmektedir.”¹⁰⁸

“Çocukların yemek zamanlarını sevmemesinin nedenleri:

- Uykusunu iyi almamış olması
- Henüz acıkmamış olması
- Beslenmesiyle ilgili kaygılarınızı hissediyor olması
- Israrcı yaklaşımlarınız
- Başka bir nedenden mutsuz olması
- Hasta olması nedeniyle yaşadığı iştahsızlık sayılabilir.”¹⁰⁹

“Yaşanılan bu sorunlar karşısında ailelerin çocuklarına yemek yedirmek için uyguladıkları çeşitli yöntemlerde vardır. Genelde uygulanan çözümler;

- Israrcı davranmak
- Zorlamak
- Yiyebileceği türde bir yemek sunmak
- Yemeğini yerse onu parka götüreceğini söylemek
- Televizyonu açarak yemek yedirmek
- Oyununu oynarken yemeği ağzına sokuşturmak”¹¹⁰

¹⁰⁶ Yavuzer, **Ana-Baba ve Çocuk**, s.71

¹⁰⁷ Yavuzer, **Ana-Baba ve Çocuk**, s.74

¹⁰⁸ Bilici, Köksal, “Okul Öncesi ve Okul Çağı Çocuklara Yönelik Beslenme Önerileri ve Menü Programları”, s.14-15

¹⁰⁹ Eda Gökdoğan, **Yesinde Büyüsün**, 1.bsk, İstanbul, Mikado Yayınları, Haziran 2013, s.37

¹¹⁰ Gökdoğan, **Yesinde Büyüsün**, s.34

“Düzenli beslenme, her yaştaki çocuğun sağlığı ve gelişimi için çok önemlidir. Beslenmede önemli olan; çok yemek değil, dengeli ve düzenli beslenmektir.”¹¹¹ Aileler ilk olarak bu durumu göz önüne alarak yemek yeme ile ilgili yaşanan sorunlara çözüm bulmak için kendi davranışlarını, tutumlarını gözden geçirmesi gerekmektedir.

“Çocuklara kazandırılacak beslenme alışkanlıkları, ancak iyi bir eğitimle yerleştirilebilir. Davranışlar sabırla tekrar tekrar gösterilmeli, uyarılar sakin bir şekilde yapılmalıdır.”¹¹²

3.7 Çocuklara Yemek Yeme Alışkanlığı Kazandırma Yolları

“1-6 yaş çocuklara beslenme alışkanlıkları kazandırma açısından önemli bir dönemdir.”¹¹³ “Çocuklar, davranışlarının büyük bir bölümünü anne-babalarının tepkilerini gözlemleyerek öğrenir. Bu durum yemek zamanı için de geçerlidir. Ana-babalarının masada yemek yeme biçimleri, konuşmaları ve davranışları, çocukların yemek yeme alışkanlığının kazanmasında önemli bir rol oynar. Yemek yeme alışkanlığı kazandırılmasında izlenmesi gereken strateji şu olmalıdır.”¹¹⁴

Madde 1: “Keyifle yenen bir akşam yemeğinin kabusa dönüşmemesi için küçük yaşlardan itibaren sofranın kurallarının öğretilmesi yararlı olur. Sofra kuralları eğitimine 3-4-5 yaşla birlikte başlanabilir.”¹¹⁵

Madde 2: “Aslında çocukların yemeğe dair bilgileri, tercihleri ve tüketimleri, anne ve babanın tercihlerine, inançlarına ve yemeklere karşı tutumlarına bağlıdır.”¹¹⁶ “Okul öncesi dönem çocuğu taklitçidir. Erkek çocuk babayı, kız çocuk anneyi taklit eder. Çocuğun aile ile masada oturması uygun beslenme alışkanlığı kazanması için

¹¹¹ Mustafa Uslu, **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi**, İstanbul, Erkam Yayınları, 2014, s.149

¹¹² Süt, Oyun, Okul ve Ergenlik Döneminde Beslenme,(çevrimiçi), http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/S%C3%BCt,%20Oyun,%20Okul%20Ve%20Ergenlik%20D%C3%B6neminde%20Beslenme.pdf, s.23

¹¹³ Mine Arlı vd., **Anne ve Çocuk Beslenmesi**, 7.bsk, Ankara, Pegem Akademi, 2015, s.204

¹¹⁴ Yavuzer, **Çocuğu Tanımak ve Anlamak**, 38

¹¹⁵ Gökdoğan, **Yesinde Büyüsün**, 92-93

¹¹⁶ Skinner vd.’den aktaran Sakine Köroğlu, Okul Öncesi Dönem 4-6 Yaş Arası Çocuklarda Aileden Kaynaklanan Beslenme Bozukluklarının İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, 2009, s.24

büyük önem taşır.”¹¹⁷ “O, ailesi ile yediğinde, kendini denetleme olanağı bulur, bu yetişkinlerin yemek yeme davranışlarını taklit edebilme fırsatını ve uyulması gereken görgü kurallarını öğreteceğinden, bazı yanlış yemek yeme eğilimleri alışkanlık haline gelmeden değiştirilebilir.”¹¹⁸

Madde 3: “Yemek, aile bireylerinin tümünün katıldığı keyifli bir ortamda gerçekleştirilmelidir. Yemek zamanı mümkün olduğu kadar zevkli bir hale getirilmeli, yemek yeme konusu hiçbir zaman güç gösterisine dönüştürülmemelidir. Birlikte yemek yeme, sadece fizyolojik bir gereksinimin karşılanması olmayıp, aynı zamanda aile hayatında düzen yaratmaya yarayan sosyolojik bir önemi de içerir. Öğünlerde beraberlik, bir güç ve güvenlik duygusu verir. Bu nedenle yemek zamanı, bütün aile için sakin ve uyumlu bir ortam olmalıdır. Yemek sohbetlerinde çocuklarında katılımını sağlayabilmek için yetişkin konularına yer vermemeye özen gösterilmelidir. Başka bir deyişle yemek mekanı; dinlemek, paylaşmak, sohbete katılmak ve bazı şeyler öğrenmek için uygun bir ortam olmalıdır.”¹¹⁹

Madde 4: “Çocuğun beslenmesinde besin çeşitliliği sağlanmalıdır. Çocuk zorlanmadan değişik yemek çeşitlerine alıştırmalıdır ve bu konuda ebeveynler olarak örnek oluşturulmalıdır. Bu davranış ileri yaşlara uzanan doğru yemek seçme alışkanlığı edinilmesine çalışılmalıdır.”¹²⁰

Madde 5: “Çocuğa sınırlı ölçüde seçenek sunun. Çocuğunuz yemek seçen ve zor beğenen bir tutum içindeyse, kendine sunulan yemekleri reddediyorsa, onun kabul edeceği bir yemek türünü yemekte bulundurun ve onu seçmesine izin verin. Nasıl olsa gün boyu alacağı gıdalarla dengeli beslenme kendiliğinden oluşacaktır.”¹²¹

Madde 6: “Yemek için önce sevdiklerini tercih edecek, bu nedenle sevdiklerinden de sevmediklerinden de az oranda masada bulundurmaya özen

¹¹⁷ Merdol, **Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Beslenmesi**, s.8

¹¹⁸ Yavuzer, **Ana-Baba ve Çocuk**, s.75

¹¹⁹ Yavuzer, **Çocuğu Tanımak ve Anlamak**, s.38

¹²⁰ Kavas’tan aktaran Emel İrcal Sümbül, 4-6 Yaş Arasındaki Öğrencilerin Okul Dönemindeki Yetersiz ve Dengesiz Beslenme Alışkanlıklarının Saptanması, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, 2009, s.22

¹²¹ Yavuzer, **Çocuğu Tanımak ve Anlamak**, s.38

gösterin. Masada sevdikleri daha çok olursa onlarla doycak ve diğçerlerine ihtiyaç duymayacaktır.”¹²²

Madde 7: “Yiyecekleri çekici bir yolla sunmak akılcı bir yoldur.”¹²³ “Yemeklerin ocuğın dikkatini çekecek şekilde renkli ve eğlenceli bir sunumla verilmesi çocuğın yemeğİ kabullenmesini kolaylaştırır.”¹²⁴ “Parlak renkli bir tabak veya masa örtüsü gibi çocuğın hoşlandığı şeylerin kullanılması, yemeğİ zevkle yemesini sağlayabilir.”¹²⁵

Madde 8: “ocuğunuz bir yemeğİ ilk defa tadacaksa önce küçük bir parça verin. Eğer ocuğunuz yemek istemezse sinirlenmeyin ve bir dahaki sefere daha küçük bir parça verin”¹²⁶, çocuğın kabul etmesinden sonra verilen miktar arttırılmalıdır.”¹²⁷

Madde 9: “ocukların yeme kapasitesi yetişkinlerden farklıdır. Çocuğın bünyesine, içinde bulunduğİ büyüme dönemindeki gelişim hızına ve enerji ihtiyacına göre değışebilir. Bu nedenle tabağına bünyesine göre ortalama bir miktar koymaya dikkat edin.”¹²⁸ “Yemek tabakları çok fazla doldurulmamalıdır. Tabaklara az miktarda yemek konulmalı, tabaktaki yemek bitirilince takdir edilmeli. ocuk tabağındaki yemeğİ bitirebilmeden haz duyabilmelidir. Her öğünde tabağı konulan miktar azar azar arttırılmalıdır.”¹²⁹

Madde 10: “ocukların açlık belirtilerine kulak verilmelidir,¹³⁰ “doydum” dediğinde saygı gösterilmelidir.”¹³¹

¹²² Gökdoğan, **Yesinde Büyüsün**, s.46

¹²³ Yavuzer, **Ana-Baba ve ocuk**, s.76

¹²⁴ Arlı vd., **Anne ve ocuk Beslenmesi**, s.204

¹²⁵ Yavuzer, **Ana-Baba ve ocuk**, s.76

¹²⁶ ocuğunuza Yemek Yeme Alışkanlığı Kazandırmanın 12 Püf Noktası, (evrimii), http://www.bebek.com/cocugunuza-yemek-yeme-aliskanligi-kazandirmanin-12-puf-noktasi_m, erişim:09.12.2017

¹²⁷ Arlı vd., **Anne ve ocuk Beslenmesi**, s.204

¹²⁸ Gökdoğan, **Yesinde Büyüsün**, s.41

¹²⁹ Arlı vd., **Anne ve ocuk Beslenmesi**, s.204

¹³⁰ Bilici, Köksal, “**Okul Öncesi ve Okul ağı ocuklara Yönelik Beslenme Önerileri ve Menü Programları**”, s.13

¹³¹ Eğitimciler için Eğitim Rehberi: Beslenme Modülleri, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara, 2008, Sağlık Bakanlığı Yayın No:722, s.81

Madde 11: “Çocuğun yediği miktar, diğer çocuklarla kıyaslanmamalı¹³² çocuk her seferinde tabağını bitirmesi için zorlanmamalıdır. Bu davranış çocuğun aşırı yemesine veya yemekten nefret etmesine neden olabilir. Bu da ileride şişmanlık ya da beslenme ile ilgili sorunlara yol açabilir.”¹³³

Madde 12: “Yemek zamanı hoş bir ortam yaratarak, stressiz yemek yeme ortamı sağlanmalıdır. Çocuğun televizyon ve radyo gibi dağıtıcı ortamlardan uzak alanlarda yemek yemesi sağlanmalıdır. Televizyon açıksa yemek yeme bitene kadar sürede televizyonun kapatılması yararlı olur. Çocuğun tüm dikkatinin yemeğe odaklanması gerekir.”¹³⁴ “Yemek zamanı oyun haline getirilmemelidir. Daha iyi yemek yesin diye annenin kendisine masallar anlattığı, çeşitli oyunlar oynattığı çocuklar bu eğlenceli saatlerin uzamasını isteyebilirler ya da annenin teklif ettiği bu oyuna katılmak istemeyebilirler. Her iki durumda da çocuğun yemek yeme konusunda isteksizlik, hatta direnç göstermesi söz konusu olabilir.”¹³⁵

Madde 13: “Öğünlerin süresini ve miktarını sınırlayın. Yemeklerin saatlerce sürmesine izin vermek yerine, çocuğunuzla anlaşıp yemeğini bitirmek zorunda olduğunu ve bunu 20-30 dakikada tamamlaması gerektiğini söyleyin. Bu süre zarfında aile bireylerinin tümünün masada kalmasını sağlayın.”¹³⁶ “Yemek alışkanlığında yapılan pek çok araştırma yemek süresinin ilk 20 dakikası yemek hangi hızda yenirse yensin, zihnin doyum sinyalleri gönderdiği bilinmektedir. Bu nedenle yemek süresinizin ilk 20 dakikası ilk açlığınızı giderdiğiniz ve almanız gereken miktarı aldığınız dönemdir.”¹³⁷

¹³² Süt, Oyun, Okul ve Ergenlik Döneminde Beslenme,(çevrimiçi), http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/S%C3%BCt,%20Oyun,%20Okul%20Ve%20Ergenlik%20D%C3%B6neminde%20Beslenme.pdf, s.24

¹³³ Bilici, Köksal, “Okul Öncesi ve Okul Çağı Çocuklara Yönelik Beslenme Önerileri ve Menü Programları”, s.14

¹³⁴ Arlı vd., Anne ve Çocuk Beslenmesi, s.204

¹³⁵ Oktay, Yaşamın Sihirli Yılları Okul Öncesi Dönem, s.181-182

¹³⁶ Yavuzer, Çocuğu Tanımak ve Anlamak, s.38

¹³⁷ Gözde Erdoğan, Hayat Evde Başlar, editör: Gamze Elmacı, 1.bsk., İstanbul, Yakamoz Kitap, Mart 2015, s.209

Madde 14: “Çocuğun kendi kendine yemesine fırsat verilmelidir.”¹³⁸ “Masada oturan herkes (1 yaş altı çocuklar dışında) kendi yemeklerini kendileri yer.”¹³⁹ “Çocuğun bir yaşından itibaren kendi kendine kaşık kullanması desteklenmelidir.”¹⁴⁰ “Çocukların yemekleri kendilerinin yiyebilmesi için olanak sağlanmalıdır. Çocuğun kullanacağı kaşık ve çatal çocuğun eline ve ağzına uygun olmalı, oturuş masaya göre ayarlanmalıdır. Çocuğun yemeği kendisinin yemesi beklenmeli, yetişkin kadar becerikli olması beklenmemeli, sabırlı davranılmalıdır.”¹⁴¹

Madde 15: “Çocuk aile ile aynı yemekleri yiyebilir.”¹⁴² “Ailenin yeterli ve dengeli bir beslenme düzeni varsa çocukta buna alışmalı ve onun için özel yemek hazırlanmamalıdır.”¹⁴³

Madde 16: “Bazı çocuklar sorumluluk almaktan, özellikle yetişkin işleri yapmaktan çok hoşlanır. Sizin gibi olmak onu çok mutlu eder. Yemek zamanlarını daha keyifli bir hale getirmek için ona başarabileceği sorumluluklar verebilirsiniz. Çatalları, peçeteleri yerleştirebilir; ekmeği veya meyveleri hazırlayabilir.”¹⁴⁴

Madde 17: “Masada görgü kurallarına uyarak yemek yediğinde ödüllendirin. Yerinde oturduğu, çatalı bıçağı gerektiği gibi kullandığı ve sakın bir şekilde konuştuğu için çocuğunuzu övebilirsiniz. Düzeni bozan çocuk, arzu edildiği gibi yemek yerse, bunu onayladığınızı ve takdirle karşıladığınızı hemen gösterin.”¹⁴⁵

Madde 18: “Yemek yemekte zorluk çıkaran bir çocuğa uygulanacak en iyi yöntem, çocuğun yemediği zaman ona ilgi göstermemektir. Yemek, çocuğa “ister ye, ister yeme” tavrı içinde verilmeli ve anne, çocuğun ne yediğiyle hiçbir zaman ilgilenmemelidir. Tabaka en ufak bir endişe ile bakılmamalı, hiçbir gözlemde

¹³⁸ Arlı vd., **Anne ve Çocuk Beslenmesi**, s.204

¹³⁹ Erdoğan, **Hayat Evde Başlar**, s.209

¹⁴⁰ Eğitimciler için Eğitim Rehberi: Beslenme Modülleri, s.81

¹⁴¹ Bilici, Köksal, “**Okul Öncesi ve Okul Çağı Çocuklara Yönelik Beslenme Önerileri ve Menü Programları**”, s.13-14

¹⁴² Eğitimciler için Eğitim Rehberi: Beslenme Modülleri, s.81

¹⁴³ Süt, Oyun, Okul ve Ergenlik Döneminde Beslenme,(çevrimiçi),

http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/S%C3%BCt,%20Oyun,%20Okul%20Ve%20Ergenlik%20D%C3%B6neminde%20Beslenme.pdf, s.24

¹⁴⁴ Gökdoğan, **Yesinde Büyüsün**, s.43

¹⁴⁵ Yavuzer, **Çocuğu Anlamak ve Tanımak**, s.38

bulunulmamalı, yese de yemese de hiç kimsenin kendisiyle ilgilenmediği izlenimi bırakılmalıdır.”¹⁴⁶ “İzlendiğini gören çocuklar bu durumdan çoğunlukla hoşlanır. Dikkat çekmeyi sever ve bunu kullanmaktan zevk alır.”¹⁴⁷

Madde 19: “Çocuklar yemek yemedikleri zaman iğneleyici, incitici sözler söylenmemelidir. Yemekle ilgili bir ceza verilmemelidir.”¹⁴⁸

Madde 20: “Çocuğunuz karnını doyurmadan sofradan kalkmaya teşebbüs ederse bunun nedenini öğreniniz. (Karnı doyduğu için mi, yemeği beğenmediği için mi, öfkelenildiği için mi, oyun oynamak için mi ?) Bu durumda diğer öğün vaktine kadar gelişigüzel şeyler yemesine izin vermeyiniz.”¹⁴⁹ “Çocuk bu durumu çabukça kavrar. Bundan sonraki yemek zamanı da aynı tutum içinde devam ettirilmelidir. İsterse yemeğini bırakabilir, hiç kimse ilgilenmeyecektir. Çocuğun açlıktan hiçbir zarar görmeyeceği akıldan çıkarılmamalıdır. Yemek yemede güçlük çıktığında, annenin en uygun davranışı şu olmalıdır: “Hepsini yemek zorunda değilsin, şimdi aç değilsen bir sonraki yemekte yersin.” Böylece çocukta direnmekten vazgeçer.”¹⁵⁰

¹⁴⁶ Yavuzer, *Ana-Baba ve Çocuk*, s.76

¹⁴⁷ Gökdoğan, *Yesinde Büyüsün*, s.42

¹⁴⁸ Merdol, *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Beslenmesi*, s.9

¹⁴⁹ Uslu, *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, s.151

¹⁵⁰ Yavuzer, *Ana-Baba ve Çocuk*, s.76

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ, BULGULAR VE YORUMLAR

4.1 Araştırmanın Sorunu

Çocuklar ilk eğitimlerini aileden almaktadır. Anne ve baba çocukların ilk öğretmenleridir. Çocukları sağlıklı bir şekilde yetiştirmek, onların ihtiyaçlarını doğru ve zamanında karşılayabilmek anne ve babanın en temel görevlerindendir. Uzmanlara göre, çocukların ilk eğitimlerini aldıkları dönem 0-6 yaş arasına denk gelmektedir. Bu dönemde çocuklara, uyku, yemek, tuvalet gibi temel alışkanlıklar başta olmak üzere pek çok bilgi ve beceri anne ve baba tarafından öğretilmektedir. Çocuklar, okul öncesi dönem olarak adlandırılan bu dönemde, anne ve babalarını örnek almaktadır. Anne ve babanın gösterdiği her bir davranış, tutum, anne ve babanın çocuklar ile kurduğu ilişki, iletişim, çocuğa verdiği doğru bilgiler çocuklarının gelecekteki yaşamlarını şekillendiren önemli birer yapı taşıdır.

Çocukların hayatlarında bu kadar önemli bir yere sahip olan annenin ve babanın, çocuklara dair; çocukların gelişimleri, çocukların temel ihtiyaçları, sağlıklı mutlu ve psikolojik olarak sağlam bireyler yetiştirebilmeleri için çocuklarının dilinden anlayıp, onların en temel ihtiyaçlarını zamanında doğru ve istenilen yönde karşılayabilmeleri için ‘çocuk eğitimi’ konusunda eğitilmeleri gerekmektedir. Bu eğitimlerin gerekliliğine, geleneksel aile yapıları içinde uygulanan yöntemlerin bazen işe yaramaması, çocukların yetişkinlerden farklı olduğunun bilincine varılamaması ve en önemlisi yaşı kaç olursa olsun onun da bir birey olduğunun farkına varılamaması sebepleriyle ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülkemizde pek çok kurum, ailenin çocuklara dair ihtiyacı olan bilgileri onlara vermektedir. Ancak bu kurumların ailelere verdikleri bilgiler karşılığında ailenin ekonomik yükümlülüğün altına girmesi, çok fazla insana ulaşamaması gibi sebeplerle sınırlanmaktadır. Fakat yetişkin eğitiminde geniş kitlelere ulaşabilen, eğitim seviyesi

ne olursa olsun ister okuma yazma bilsin ister okuma yazma bilmesin pek çok özelliikte ve eğitim seviyesinde insana ulaşabilen televizyon, ailelere çocuk eğitim konusunda bilgi vermesi bakımından önemli bir kitle iletişim aracıdır. Bu yüzden televizyon aracılığı ile aileleri bilgilendirici programlar yapmak çok önemlidir. Bu tür eğitici programların önemli olmasını sağlayan hem işitsel hem görsel olarak mesajların verilmesi ve bu mesajların tekrarlanabilen nitelikte olmasıdır. Bu tekrarlar verilen bilgilerin öğrenilmesini kolaylaştırmakta ve pekiştirmektedir.

Çocuk yetiştirmede ailenin önemli bir yeri olduğu için ve aile eğitimine yönelik çeşitli kurumlarda yapılan eğitimler belli sebepler nedeniyle sınırlandığı için aile eğitimine yönelik televizyon programları önem kazanmaktadır. Bu yüzden Süper Dadı programı 0-6 yaş arası çocuklara sahip aileleri çocukları hakkında yemek, uyku vb. konularda bilgilendirme amacı taşımaktadır. Bilimsel kaynaklardan yararlanması ve uzman görüşünü öne çıkaran nitelikte bir program olması nedeniyle Süper Dadı programının ailelerin çocukları ile yaşadıkları sorunların çözümüne yardımcı olacağı ve ailelerin yaşadıkları sorunlar için ihtiyaç duydukları bilgileri vereceği düşünülmektedir.

4.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, televizyonun bilgilendirme işlevine yönelik örnek olarak ele alınan Süper Dadı isimli televizyon programının incelenmesidir. Programın yayınlanan bölümleri içerisinde ailelerin çocukları ile yaşadıkları farklı sorunlara yer verilmekte ve bu sorunlar ailelere verilen çeşitli eğitimler ile giderilmektedir. Araştırmada, programda ailelere verilen eğitimlerden yemek eğitimi ele alınmış ve eğitim sırasında ailelere hangi bilgilerin verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Amaç, verilen bilgilerin çeşitli kaynaklar taranarak tarafımdan oluşturulan ve çocuklarda yemek yeme alışkanlığı kazandırmak için belirlenen yirmi maddeden hangisi/hangilerine karşılık geldiğini belirlemeye çalışmaktır.

4.3 Araştırmanın Önemi

Bu program, ebeveyn eğitimine yönelik televizyon yayınları açısından önem taşımaktadır. Ebeveyn eğitim programı olan ve tez kapsamında ele alınan Süper Dadı,

çocukları ile farklı konularda problem yaşayan ailelerin sorunlarına çözüm bulması ve aileleri çocuklara dair pek çok konu hakkında bilgilendirmesi nedeniyle önem taşımaktadır. Okul öncesi dönem, bireylerin yaşamlarında temel alışkanlıkların kazanıldığı ve bu dönemde kazanılan her davranışın ve özelliğin bireyin geri kalan yaşamında etkili olduğu bir dönemdir. Süper Dadı programı temel alışkanlıklarından biri olan yemek yeme konusunda ailelerin çocukları ile yaşadıkları problemlere çözüm bulması ve aileleri yemek yeme alışkanlığı konusunda bilgilendirmesi açısından önem taşımaktadır. Program başka ebeveyn eğitim programlarının yapılmasına öncelik etmesi bakımından da önemlidir.

4.4 Araştırmanın Sayıtları

1. Televizyon günümüzde eğitici ve bilgilendirici işleve sahip bir kitle iletişim aracıdır.
2. Türkiye’de anne ve babalara yönelik yapılan televizyon programlarının sayısı yetersizdir ve azdır. Bu tür programların arttırılması gerekmektedir.
3. Okul öncesi dönem, insan yaşamında temel alışkanlıkların kazanıldığı en önemli dönemdir ve okul öncesi dönemde anne baba ve çocuk ilişkisi ve niteliği çocuğun bütün yaşamını etkileyecek bir öneme sahiptir.
4. Okul öncesi dönemde anne ve babanın çocuklara olan tutumları çocuğun bütün yaşamını etkileyecek öneme sahiptir.
5. Yemek yeme, insanın en temel fizyolojik ihtiyaçlarından biridir. Küçük yaşlardan itibaren çocuklara yemek eğitiminin verilmesi gerekmektedir. Doğru verilemeyen yemek eğitimi zamanla çocuklarda yemek yeme sorunlarına sebep olabilmektedir.
6. Süper Dadı isimli televizyon programı ailelere, çocukları ile yaşadıkları yemek yeme sorunları için faydalı bilgiler vermekte ve yaşanan sorunlara çözüm bulmaktadır.

4.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, Süper Dadı programının Star TV’de yayınlanan bölümleriyle sınırlandırılmıştır.

2. Star TV’de 12 Mart 2014 ile 16 Nisan 2016 tarihleri arasında toplam 39 bölüm yayınlanmıştır.

Programın tüm bölümleri incelenmiş ve bölümlerden iki tanesine ulaşılamamıştır. Kavramsal bilgilerin ışığında ve incelenen programlardaki kapsadığı zaman aralığı çerçevesinde bir sınırlandırma yapma zorunluluğu doğmuştur. Uyku, yemek ve diğer eğitimler içerisinde ağırlığın yemek eğitiminde olduğu tespit edilmiş 37 bölümden 34 tanesinde yemek eğitimine yer verildiği görüşmüş ve çalışma bu kapsamda sınırlandırılmıştır.

Araştırma, verilen tarihler içerisinde yayınlanan 7 bölümün incelemesi ile gerçekleştirilmiştir

4.6 Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmanın yöntemi, Süper Dadı isimli televizyon programında ‘Yemek Eğitimi’ başlığı altında Pedagog Gözde Erdoğan (Süper Dadı) tarafından ailelere verilen bilgilerin içerik yönünden incelenerek kavramsal bilgilerle örtüşüp örtüşmediğinin incelenmesidir.

1. Verilerin Toplanması

Araştırmada içerik çözümlemesine temel oluşturacak yemek eğitimi ile ilgili 20 madde tarafımdan oluşturulmuştur Çocuklara yemek yeme alışkanlığı kazandırmak için yapılması gerekenleri belirten bu 20 madde, kitaplardan, tezlerden, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan MEGEP modüllerinden, Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan modüllerden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Programın Süper Dadısı Pedagog Gözde Erdoğan’ın yemek eğitimine yönelik ailelere verdiği bilgilere ise, programın Star TV ana sayfasında yer alan arşiv bölümleri izlenilerek ulaşılmıştır. İlk olarak evrenimizi oluşturan 37 bölüm ikişer defa izlenmiştir. Ardından örneklem olarak seçilen ve incelemesi yapılan 7 bölüm altışar kere izlenmiştir ve yemek eğitimine dair verilen bilgilere ulaşılmıştır.

4.7 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Süper Dadı programı 12 Mart 2014 ile 16 Nisan 2016 tarihleri arasında Star TV’de yayınlanmıştır. Bu tarihler arasında yayınlanan 39 bölüm içerisinde 12 Ekim 2015 tarihinde yayınlanan 28.bölüm ile 12 Mart 2016 tarihinde yayınlanan 34.bölüme ulaşılammıştır. Bu yüzden araştırma 37 bölümün izlenerek yapılmıştır. İzlenen bölümler içerisinde ise 34 bölümde yemek eğitimine yer verildiği görülmüştür. Bu nedenle araştırmanın evrenini 34 bölüm oluşturmaktadır. Evreni oluşturan programlar ise birbirinden bağımsız bölümlerden oluşmaktadır. ¹

Araştırmanın örneklemini ise 12 Mart 2014 ile 16 Nisan 2016 tarihleri arasında Star TV’de yayınlanan ve rastgele seçilen 7 bölüm oluşturmaktadır.

4.8 Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde 12 Mart 2014 ile 16 Nisan 2016 tarihleri arasında yayınlanan bölümlerden 7 tanesinin incelenmesi sonucu ulaşılan bulgular ve bu bulgular ile ilgili yorumların sunulması amaçlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan programlara Star TV ana sayfasındaki arşiv bölümleri kısmından ulaşılmıştır. Her bir bölümün dört kısım olarak sitede yer aldığı görülmüştür. Ulaşılan programlar içerisinde araştırmanın örneklemini oluşturan 7 program sırası ile izlenmiştir. İzlenen bölümler içerisinde Pedagog Gözde Erdoğan’ın (Süper Dadı) yemek eğitimine yönelik ailelere verdiği bilgilerin, çocuklarda yemek yeme alışkanlığı kazandırma yollarını gösteren ve tarafımdan oluşturan 20 maddeden hangisi/hangilerine karşılık geldiği belirlenmeye çalışılmıştır.

¹ Araştırmanın evrenini oluşturan 37 bölümünde yer alan ailelere ait bilgilere ulaşmak için EK 3’e bakınız.

YAR AİLESİ

Bölüm: 4

Tarih: 6 Nisan 2014

Eğitimin Birinci Günü

Görüntü 1

1.Kısım (14.49 – 15.43)

Süper Dadı, anne ve babanın çocuklara yemek yedirmek için yaptığı yanlış davranışları göz önüne alarak evdeki ilk eğitimine anne ve babadan başladı.

Süper Dadı: “Anne-baba olma yolunda da en önemli adımlardan bir tanesi bu, önce dilimizi düzeltiyoruz, iletişimimizi düzeltiyoruz. Tamam mı? Bu yüzden bu evde artık tehdit yok, korkutma da yok, ısrarlar, zorla yedirmelerde olmayacak ve en önemlisi eşit mesafede durabilmeniz için önce kıyaslama yapmamanız gerekir. “Bak abin yedi, abin seni geçti. Hadi sende. Sende ye” Artık bu gibi kıyaslamalardan da uzak duruyorsunuz. Bu kuralları ilk uygulayacağınız alan tabi ki yemek masası olacak. Bu kurallar sizin için. Tamam mı? Şimdi ben bugün yemekte çocuklar için bir kural koymayacağım ama sizin kurallarınızı uygulayacağınız ilk yer yemek masası olacak. Ben yalnızca gözlem yapacağım.”

Bu yüzden bu evde artık tehdit yok, korkutma da yok, ısrarlar, zorla yedirmelerde olmayacak ve en önemlisi eşit mesafede durabilmeniz için önce kıyaslama yapmamanız gerekir. “Bak abin yedi, abin seni geçti. Hadi sende. Sende ye” Artık bu gibi kıyaslamalardan da uzak duruyorsunuz.	Madde 11: “Çocuğun yediği miktar, diğer çocuklarla kıyaslanmamalı çocuk her seferinde tabağını bitirmesi için zorlanmamalıdır. Bu davranış çocuğun aşırı yemesine veya yemekten nefret etmesine neden olabilir. Bu da ileride şişmanlık ya da beslenme ile ilgili sorunlara yol açabilir.” Madde 19: “Çocuklar yemek yemedikleri zaman iğneleyici, incitici sözler söylenmemelidir. Yemekle ilgili bir ceza verilmemelidir.”
---	--

Görüntü 2

1.Kısım (15.44 – 16.58)

Süper Dadı aileye sofrada uymaları gereken kuralları anlattıktan sonra yemek sırasında ailenin çocuklara yönelik tutumlarını gözlemledi.

Görüntü 3

1.Kısım (16.59 – 18.35)

Süper Dadı yemeğin ardından anne ile yemeğin değerlendirme yaptı.

Süper Dadı: “Kendini o kadar zorluyorsun ki bir şey söylememek için kendini zor tutuyorsun kendini. Duruşunla, davranışlarınla, bakışınla her şeye sen karar verdin bu masada farkında mısın? Doymadıklarını düşünüyorsun, vitaminsiz kaldıklarını düşünüyorsun. Onu da yesin tam olsun istiyorsun ama bir çocuk yemek yerken sadece aldığı vitamin önemli değil. Onu nasıl yemeği becerdiği, o tabağı bitirdiği zaman ki duygusu önemli. Bu kadar porsiyonu bende bitiremem. Benim gözüm bu iki tabakla doydu zaten. Ben sana desem ki “domates yemen gerekiyor yiyeceksin bunu” kendini nasıl hissediyorsun? Evet, ama sen çocuğuna bunu yapıyorsun. Önce bunun ayırdına varmak lazım. İşte bütün bunları değiştirebilmek için buradayım ben. Tamam mı?”

Eğitimin İkinci Günü

Görüntü 4

2.Kısım (04.16 – 05.12)

Süper Dadı eğitimin ikinci gününde çocukların yemek kurallarını belirledi.

Süper Dadı: “Yalnız siz çocuklar için tabak hazırlamışsınız ama bundan sonra çocuklar kendileri seçecekler ve kendi tabakları olacak özel. Tamam mı? Ve kendileri porsiyonları belirleyecekler. Şimdi yalnızca çocukların daha çeşitli yiyebilmeleri, daha farklı yiyecekleri de tadabilmeleri için tabakların çok dolu olmayacağını çocuklar belirleyecek. Birinden az yiyebilirler, diğerinden çok. Ama hangilerinden az, hangisinden çok yiyeceklerine kendileri karar verecekler. Yalnız bu evde bebek var mı artık? O yüzden bugün mama sandalyesini kaldıralım artık. Kerem’inde abi olduğunu, abisi gibi sizler gibi masada oturacağını söyleyin. Anlaşıp mı? O zaman hazırsan önce bir sofrayı onlar için düzenleyelim artık. Tamam mı? Onlara koyduğun tabakları boşalt lütfen çünkü onlara soracağız.”

Yalnız siz çocuklar için tabak hazırlamışsınız ama bundan sonra çocuklar kendileri seçecekler ve kendi tabakları olacak özel.	Madde 5: “Çocuğa sınırlı ölçüde seçenek sunun. Çocuğunuz yemek seçen ve zor beğenen bir tutum içindeyse, kendine sunulan yemekleri reddediyorsa, onun kabul edeceği bir yemek türünü yemekte bulundurun ve
---	---

	onu seçmesine izin verin. Nasıl olsa gün boyu alacağı gıdalarla dengeli beslenme kendiliğinden oluşacaktır.” Madde 7: “Yiyecekleri çekici bir yolla sunmak akılcı bir yoldur.” “Yemeklerin çocuğun dikkatini çekecek şekilde renkli ve eğlenceli bir sunumla verilmesi çocuğun yemeği kabullenmesini kolaylaştırır.” “Parlak renkli bir tabak veya masa örtüsü gibi çocuğun hoşlandığı şeylerin kullanılması, yemeği zevkle yemesini sağlayabilir.”
--	--

Ve kendileri porsiyonlarını belirleyecekler. Çocukların daha çeşitli yiyebilmeleri, daha farklı yiyeceklerden tadabilmeleri için tabaklar çok dolu olmayacak.	Madde 9: “Çocukların yeme kapasitesi yetişkinlerden farklıdır. Çocuğun bünyesine, içinde bulunduğu büyüme dönemindeki gelişim hızına ve enerji ihtiyacına göre değişebilir. Bu nedenle tabağına bünyesine göre ortalama bir miktar koymaya dikkat edin.” “Yemek tabakları çok fazla doldurulmamalıdır. Tabaklara az miktarda yemek konulmalı, tabaktaki yemek bitirilince takdir edilmeli. Çocuk tabağındaki yemeği bitirebilmeden haz duyabilmelidir. Her öğünde tabağına konulan miktar azar azar arttırılmalıdır.”
--	---

Ama hangilerinden az, hangilerinden çok yiyeceklerine kendileri karar verecekler.	Madde 5: “Çocuğa sınırlı ölçüde seçenek sunun. Çocuğunuz yemek seçen ve zor beğenen bir tutum içindeyse, kendine sunulan yemekleri reddediyorsa, onun kabul edeceği bir yemek türünü yemekte bulundurun ve onu seçmesine izin verin. Nasıl olsa gün boyu alacağı gıdalarla dengeli beslenme kendiliğinden oluşacaktır.” Madde 6: “Yemek için önce sevdiklerini tercih edecek, bu nedenle sevdiklerinden de sevmediklerinden de az oranda masada bulundurmaya özen gösterin. Masada sevdikleri daha çok olursa onlarla doycak ve diğerlerine ihtiyaç duymayacaktır.”
--	---

Görüntü 5

2.Kısım (5.13 – 6.28)

Süper Dadı çocuklara yemek kurallarını anlattı.

Süper Dadı: “Bundan sonra yemeklerinizi siz seçeceksiniz. Kendiniz yiyeceksiniz. Anne baba size yedirmeyecek. Tamam mı? Çok güzel. Bir de zamanında yiyeceksiniz. Öyle saatlerce sofrada oturmak yok. Bunlarda yemek servisleriniz. Bu Eren senin servisin bu da Kerem senin servisin. Bunların üzerlerinde yemeklerinizi yiyeceksiniz tamam mı? Bu Kerem’in tabağı olacak bu da Eren’in tabağı olacak. Ve çatallarınız kaşıklarınız da bunlar.”

Bundan sonra yemekleri siz seçeceksiniz.	Madde 5: “Çocuğa sınırlı ölçüde seçenek sunun. Çocuğunuz yemek seçen ve zor beğenen bir tutum içindeyse, kendine sunulan yemekleri reddediyorsa, onun kabul edeceği bir yemek türünü yemekte bulundurun ve onu seçmesine izin verin. Nasıl olsa gün boyu alacağı gıdalarla dengeli beslenme kendiliğinden oluşacaktır.”
--	--

Kendiniz yiyeceksiniz. Anne baba size yedirmeyecek.	Madde 14: “Çocuğun kendi kendine yemesine fırsat verilmelidir.” “Masada oturan herkes (1 yaş altı çocuklar dışında) kendi yemeklerini kendileri yer.” “Çocuğun bir yaşından itibaren kendi kendine kaşık kullanması desteklenmelidir.” “Çocukların yemekleri kendilerinin yiyebilmesi için olanak sağlanmalıdır. Çocuğun kullanacağı kaşık ve çatal çocuğun eline ve ağzına uygun olmalı, oturuş masaya göre ayarlanmalıdır. Çocuğun yemeği kendisinin yemesi beklenmeli, yetişkin
---	---

	kadar becerikli olması beklenmemeli, sabırlı davranılmalıdır.”
--	--

Bir de zamanında yiyeceksiniz. Öyle saatlerce sofrada oturmak yok.	Madde 13: “Öğünlerin süresini ve miktarını sınırlayın. Yemeklerin saatlerce sürmesine izin vermek yerine, çocuğunuzla anlaşıp yemeğini bitirmek zorunda olduğunu ve bunu 20-30 dakikada tamamlaması gerektiğini söyleyin. Bu süre zarfında aile bireylerinin tümünün masada kalmasını sağlayın.” “Yemek alışkanlığında yapılan pek çok araştırma yemek süresinin ilk 20 dakikası yemek hangi hızda yenirse yensin, zihnin doyum sinyalleri gönderdiği bilinmektedir. Bu nedenle yemek süresinizin ilk 20 dakikası ilk açlığınızı giderdiğiniz ve almanız gereken miktarı aldığınız dönemdir.”
--	--

Bunlarda yemek servisleriniz. Bu Eren senin servisin bu da Kerem senin servisin. Bunların üzerlerinde yemeklerinizi yiyeceksiniz tamam mı? Bu keremin tabağı olacak bu da Eren’in tabağı olacak. Ve çatallarınız kaşıklarınız da bunlar.	Madde 7: “Yiyecekleri çekici bir yolla sunmak akılcı bir yoldur.” “Yemeklerin çocuğun dikkatini çekecek şekilde renkli ve eğlenceli bir sunumla verilmesi çocuğun yemeği kabullenmesini kolaylaştırır.” “Parlak renkli bir tabak veya masa örtüsü gibi çocuğun
--	---

	hoşlandığı şeylerin kullanılması, yemeği zevkle yemesini sağlayabilir.”
--	---

Görüntü 6

2.Kısım (06.28 – 06.51)

Anne çocukların seçtikleri yemekleri tabaklara koyarken porsiyonların yeterli olmadığını düşündü.

Süper Dadı: “Yeterli olmadığını mı düşünüyorsunuz? Sen sürekli önlerine yiyemeyecekleri porsiyonları koyduğunda asla başarının ne olduğunu anlamayacaklar. Bitirme duygusunu da tadamayacaklar. Üstüne üstlük çatışma çıkacak değil mi? Eğer isterse bitirdiğinde tekrar verirsiniz. Böylelikle daha fazla yemiş olur değil mi?”

Yeterli olmadığını mı düşünüyorsunuz? Sen sürekli önlerine yiyemeyecekleri porsiyonları koyduğunda asla başarının ne olduğunu anlamayacaklar. Bitirme duygusunu da tadamayacaklar. Üstüne üstlük çatışma çıkacak değil mi? Eğer isterse bitirdiğinde tekrar verirsiniz. Böylelikle daha fazla yemiş olur değil mi?	Madde 9: “Çocukların yeme kapasitesi yetişkinlerden farklıdır. Çocuğun bünyesine, içinde bulunduğu büyüme dönemindeki gelişim hızına ve enerji ihtiyacına göre değişebilir. Bu nedenle tabağına bünyesine göre ortalama bir miktar koymaya dikkat edin.” “Yemek tabakları çok fazla doldurulmamalıdır. Tabaklara az miktarda yemek konulmalı,
--	--

	tabaktaki yemek bitirilince takdir edilmeli. Çocuk tabağındaki yemeği bitirebilmeden haz duyabilmelidir. Her öğünde tabağa konulan miktar azar azar arttırılmalıdır.”
--	---

Görüntü 7

2.Kısım (06.53 – 07.29)

Eren seçtiği tüm yemekleri bitirdi ve çıkartma ödülünü kazandı. Kerem seçtiği yemekleri bitirmediği için ödül kazanamadı.

Süper Dadı: “Kocaman bir alkış istiyorum ama. Bravo sana. Bütün kurallara uydun.”

Kocaman bir alkış istiyorum ama. Bravo sana. Bütün kurallara uydun.	Madde 17: “Masada görgü kurallarına uyarak yemek yediğinde ödüllendirin. Yerinde oturduğu, çatalı bıçağı gerektiği gibi kullandığı ve sakın bir şekilde konuştuğu için çocuğunuzu övebilirsiniz. Düzeni bozan çocuk, arzu edildiği gibi yemek yerse, bunu onayladığınızı ve takdirle karşıladığınızı hemen gösterin.”
---	--

Görüntü 8

2.Kısım (17.03 – 18.44)

Süper Dadı akşam yemeğinde hem anne-baba hem de çocukları gözlemledi. Aile sorun yaşamadan yemeklerini yedi. Çocuklar yemek kurallarına uydukları için kazandıkları çıkartmalarını yemek tablosuna yapıştırdılar.

Eğitimin Üçüncü Günü

Görüntü 9

3.Kısım (09.01 – 10.44)

Aile beraber sorun yaşamadan akşam yemeği yedi ve çocuklar tüm yemek kurallarına uydukları için çıkartma kazandılar. Yemeğin ardından Süper Dadı ve aile yemeğin kısa bir değerlendirmesini yaptı.

Evde Tek Başına Günü

Görüntü 10

3.Kısım (13.21 – 14.10)

Aile, Süper Dadı olmadan ve sorun yaşamadan birlikte kahvaltı yaptı. Çocuklar kurallara uydukları için çıkartma kazandılar ve çıkartmalarını yemek tablosuna yapıştırdılar.

Son Eğitim Günü-Değerlendirme Toplantısı

Görüntü 11

3.Kısım (17.14 – 20.00) 4.Kısım (00.01 – 02.00)

Süper Dadı ve aile önce ailenin ‘evde tek başına’ gününde yaşadıkları görüntüleri beraber izlediler. Sonra birlikte değerlendirme yaptılar. Ardından Süper Dadı aileye eğitim vermeye devam etti.

Süper Dadı: “İlk toplantımızda bir kahvaltı görüntüsü bana çok şey anlatıyordu. Şimdi buradaki kahvaltı görüntüsü de bana çok şey anlatıyor. Ben burada onlara rehber olan örnek olan anne baba gördüm. Artık ısrar etmiyorsunuz, değil mi? Aşağılamıyorsunuz, hadilemiyorsunuz. Çocuklar kendi başlarına yiyorlar. Birbirinize karşı olan diliniz bile değişti farkında mısınız? Siz İbrahim beye çok güzel rehber olmuşsunuz. Destek olmuşsunuz. Çok güzel ama bunu öyle bir güzel anlamışsınız ki, sizde öyle güzel uygulamışsınız ki çok güzel bir görüntü, çok güzel bir kahvaltı olmuş bu. İşte benim idealimdeki anne baba modeli tam da bu.”

TURAN AİLESİ

Bölüm: 7

Tarih: 27 Nisan 2014

Eğitimin Birinci Günü

Görüntü 1

1.Kısım (15.09 - 15.37)

Süper Dadı ilk olarak ailenin yemek kurallarını belirledi.

Süper dadı: “Anne baba olarak kuralları koymanız gereken yerler var. Düzeni öğretebileceğiniz en güzel alanlardan bir tanesi de yemek. Hayatı ancak bu şekilde öğrenebiliyorlar. Yemek düzeniyle uyku düzeni ile öğrenebiliyorlar çocuklar. Bu düzeni sağlayacak olan kişilerse anne baba. Çocuklarınızın gördüğüm kadarıyla iştah problemi yok. Yemeklerini çok güzel yiyorlar. Şimdi bu yüzden bugün yemek kurallarını asacağız bu evde.”

Anne baba olarak kuralları koymanız gereken yerler var. Düzeni öğretebileceğiniz en güzel alanlardan bir tanesi de yemek. Hayatı ancak bu şekilde öğrenebiliyorlar. Yemek düzeniyle uyku düzeni ile öğrenebiliyorlar çocuklar. Bu	Madde 1: “Keyifle yenen bir akşam yemeğinin kabusla dönüşmemesi için küçük yaşlardan itibaren sofranın kurallarının öğretilmesi yararlı olur. Sofra kuralları eğitimine 3-4-5 yaşla birlikte başlanabilir.”
---	--

düzeni sağlayacak olan kişilerse anne baba. Çocuklarınızın gördüğüm kadarıyla iştah problemi yok. Yemeklerini çok güzel yiyorlar. Şimdi bu yüzden bugün yemek kurallarını asacağız bu evde.	
---	--

Görüntü 2

1.Kısım (15.38 – 16.45)

Süper Dadi, aileye ve çocuklara yemek kurallarını anlattı ardından uyulması gereken yemek kurallarının tablosunu mutfığa astı.

Süper dadi: “Artık bu evin yemek kuralları var. Çocuklar bundan sonra herkes masada yemek yiyecek. Tamam mı? Sonra herkes kendi yemeğini kendi yiyecek. Ama Çınar biraz daha küçük olduğu için ona anne ya da baba kolundan hafifçe destek olabilir. Ve yemeğin bir zamanı var. 30 dakika içerisinde yemek bitecek. Eğer yemedilerse asla ısrar etmiyoruz. Yemek süresi dolduktan sonra sofrta kalkıyor. Sonra bir sonraki öğüne kadar başka yemeğimiz yok maalesef. Anlaştık mı? Çok güzel.”

Artık bu evin yemek kuralları var.	Madde 1: “Keyifle yenen bir akşam yemeğinin kabusla dönüşmemesi için küçük yaşlardan itibaren sofrta
------------------------------------	---

	kurallarının öğretilmesi yararlı olur. Sofra kuralları eğitimine 3-4-5 yaşla birlikte başlanabilir.”
--	--

Çocuklar bundan sonra herkes masada yemek yiyecek.	Madde 3: “Yemek, aile bireylerinin tümünün katıldığı keyifli bir ortamda gerçekleştirilmelidir. Yemek zamanı mümkün olduğu kadar zevkli bir hale getirilmeli, yemek yeme konusu hiçbir zaman güç gösterisine dönüştürülmemelidir. Birlikte yemek yeme, sadece fizyolojik bir gereksinimin karşılanması olmayıp, aynı zamanda aile hayatında düzen yaratmaya yarayan sosyolojik bir önemi de içerir. Öğünlerde beraberlik, bir güç ve güvenlik duygusu verir. Bu nedenle yemek zamanı, bütün aile için sakin ve uyumlu bir ortam olmalıdır. Yemek sohbetlerinde çocuklarında katılımını sağlayabilmek için yetişkin konularına yer vermemeye özen gösterilmelidir. Başka bir deyişle yemek mekanı; dinlemek, paylaşmak, sohbete katılmak ve bazı şeyler öğrenmek için uygun bir ortam olmalıdır.”
--	---

Sonra herkes kendi yemeğini kendisi yiyecek.	Madde 14: “Çocuğun kendi kendine yemesine fırsat verilmelidir.” “Masada oturan herkes (1 yaş altı çocuklar dışında) kendi yemeklerini kendileri yer.” “Çocuğun bir yaşından itibaren kendi
--	---

	kendine kaşık kullanması desteklenmelidir.” “Çocukların yemekleri kendilerinin yiyebilmesi için olanak sağlanmalıdır. Çocuğun kullanacağı kaşık ve çatal çocuğun eline ve ağzına uygun olmalı, oturmuş masaya göre ayarlanmalıdır. Çocuğun yemeği kendisinin yemesi beklenmeli, yetişkin kadar becerikli olması beklenmemeli, sabırlı davranılmalıdır.”
--	--

Ve yemeğin bir zamanı var. 30 dakika içerisinde yemek bitecek.	Madde 13: “Öğünlerin süresini ve miktarını sınırlayın. Yemeklerin saatlerce sürmesine izin vermek yerine, çocuğunuzla anlaşarak yemeğini bitirmek zorunda olduğunu ve bunu 20-30 dakikada tamamlaması gerektiğini söyleyin. Bu süre zarfında aile bireylerinin tümünün masada kalmasını sağlayın.” “Yemek alışkanlığında yapılan pek çok araştırma yemek süresinin ilk 20 dakikası yemek hangi hızda yenirse yensin, zihnin doyum sinyalleri gönderdiği bilinmektedir. Bu nedenle yemek süresinizin ilk 20 dakikası ilk açlığınızı giderdiğiniz ve almanız gereken miktarı aldığınız dönemdir.”
---	---

Eğer yemedilerse asla ısrar etmiyoruz.	Madde 11: “Çocuğun yediği miktar, diğer çocuklarla kıyaslanmamalı çocuk
---	---

	her seferinde tabağını bitirmesi için zorlanmamalıdır. Bu davranış çocuğun aşırı yemesine veya yemekten nefret etmesine neden olabilir. Bu da ileride şişmanlık ya da beslenme ile ilgili sorunlara yol açabilir.”
--	--

Sonra bir sonraki öğüne kadar başka yemeğimiz yok maalesef.	Madde 20: “Çocuğunuz karnını doyurmadan sofradan kalkmaya teşebbüs ederse bunun nedenini öğreniniz. (Karnı doyduğu için mi, yemeği beğenmediği için mi, öfkelenildiği için mi, oyun oynamak için mi ?) Bu durumda diğer öğün vaktine kadar gelişigüzel şeyler yemesine izin vermeyiniz.” “Çocuk bu durumu çabukça kavrar. Bundan sonraki yemek zamanı da aynı tutum içinde devam ettirilmelidir. İsterse yemeğini bırakabilir, hiç kimse ilgilenmeyecektir. Çocuğun açlıktan hiçbir zarar görmeyeceği akıldan çıkarılmamalıdır. Yemek yemede güçlük çıktığında, annenin en uygun davranışı şu olmalıdır: “Hepsini yemek zorunda değilsin, şimdi aç değilsen bir sonraki yemekte yersin.” Böylece çocukta direnmekten vazgeçer.”
---	---

Görüntü 3

1.Kısım (16.46 – 17.35)

Süper Dadı Çınar'ın yemeğini kendi başına yiyebilmesi için aileye gereken bilgileri verdi.

Süper Dadı: “Şimdi Çınar’ında kendi başına yemesini destekleyebilmeniz için kolundan şöyle hafifçe kaşıkla beraber destekleyebilirsiniz. Yemesine yardımcı olabilirsiniz.”

Şimdi Çınar’ında kendi başına yemesini destekleyebilmeniz için kolundan şöyle hafifçe kaşıkla beraber destekleyebilirsiniz. Yemesine yardımcı olabilirsiniz.	Madde 14: “Çocuğun kendi kendine yemesine fırsat verilmelidir.” “Masada oturan herkes (1 yaş altı çocuklar dışında) kendi yemeklerini kendileri yer.” “Çocuğun bir yaşından itibaren kendi kendine kaşık kullanması desteklenmelidir.”“Çocukların yemekleri kendilerinin yiyebilmesi için olanak sağlanmalıdır. Çocuğun kullanacağı kaşık ve çatal çocuğun eline ve ağzına uygun olmalı, oturuş masaya göre ayarlanmalıdır. Çocuğun yemeği kendisinin yemesi beklenmeli, yetişkin
--	--

	kadar becerikli olması beklenmemeli, sabırlı davranılmalıdır.”
--	--

Görüntü 4

1.Kısım (17.36 – 18.22)

Yemeğin ardından Süper Dadı ve aile yemeğin değerlendirmesini yaptılar.

Süper dadı: “Bu akşam güzel bir örnek oldu. Neler yapabileceğinizi sizde gördünüz. Yeter ki karınları doysun diye her yol mubah değil maalesef. Aman ben yedireyim, önüne de televizyon koyayım değil mi ya da bilgisayar koyayım, tablet koyayım. Yeter ki onun karnı doysun. İşte bunu yapmamız gerekiyor ki çocuklarda kendi başına yemek yemeyi öğrenebilsinler. Ne yediğinin farkına varabilsinler. Çünkü televizyon var karşısında telefon var karşısında ve yediren bir anne var. Böyle bir ortamda çocuk ne yediğini bilir ne yediğinin tadının farkına varır ne de doyduğunun farkına varır.”

Yeter ki karınları doysun diye her yol mubah değil maalesef. Aman ben yedireyim, önüne de televizyon koyayım değil mi ya da bilgisayar koyayım, tablet koyayım. Yeter ki onun karnı doysun. İşte bunu yapmamız gerekiyor ki çocuklarda kendi başına yemek yemeyi	Madde 12: “Yemek zamanı hoş bir ortam yaratarak, stressiz yemek yeme ortamı sağlanmalıdır. Çocuğun televizyon ve radyo gibi dağıtıcı ortamlardan uzak alanlarda yemek yemesi sağlanmalıdır. Televizyon açıksa yemek yeme bitene kadar sürede
--	---

öğrenebilsinler. Ne yediğinin farkına varabilsinler. Çünkü televizyon var karşısında telefon var karşısında ve yediren bir anne var. Böyle bir ortamda çocuk ne yediğini bilir ne yediğinin tadının farkına varır ne de doyduğunun farkına varır.	televizyonun kapatılması yararlı olur. Çocuğun tüm dikkatinin yemeğe odaklanması gerekir.” “Yemek zamanı oyun haline getirilmemelidir. Daha iyi yemek yesin diye annenin kendisine masallar anlattığı, çeşitli oyunlar oynattığı çocuklar bu eğlenceli saatlerin uzamasını isteyebilirler ya da annenin teklif ettiği bu oyuna katılmak istemeyebilirler. Her iki durumda da çocuğun yemek yeme konusunda isteksizlik, hatta direnç göstermesi söz konusu olabilir.”
--	---

Eğitimin İkinci Günü

Görüntü 5

2.Kısım (08.08 – 09.24)

Tuana öğle yemeğini sorun çıkarmadan ve kurallara uyarak yedi.

Görüntü 6

2.Kısım (14.55 – 15.24)

Aile sorun yaşamadan keyifli bir akşam yemeği yedi.

Görüntü 7

2.Kısım (15.25 – 16.25)

Süper Dadı ve aile yemeğin değerlendirmesini yaptılar.

Süper dadı: “Bakın mesela tabaklarındaki köfteyi de, patatesi de, salatayı da çok güzel yediler. Porsiyonlar hala biraz büyük. Başarmaları için lütfen çok minik koyun olur mu? Tuana kaç kere köfte istedi bugün. Bu çok güzel değil mi? Siz de heveslenmediniz mi? Benim kızım ne kadar iştahla yiyor. Bundan sonraki hedefimiz, lütfen porsiyonları biraz daha küçültmek.

Porsiyonlar hala biraz büyük. Başarmaları için lütfen çok minik koyun olur mu?	Madde 9: “Çocukların yeme kapasitesi yetişkinlerden farklıdır. Çocuğun bünyesine, içinde bulunduğu büyüme dönemindeki gelişim hızına ve enerji ihtiyacına göre değişebilir. Bu nedenle tabağına bünyesine göre ortalama bir miktar koymaya dikkat edin.” “Yemek tabakları çok fazla doldurulmamalıdır. Tabaklara az miktarda yemek konulmalı, tabaktaki yemek bitirilince takdir edilmeli. Çocuk tabağındaki yemeği bitirebilmeden haz duyabilmelidir. Her öğünde tabağa konulan miktar azar azar arttırılmalıdır.”
--	--

Eğitimin Üçüncü Günü

Yemek eğitimine dair görüntü ve bilgiye ulaşılmamıştır.

Evde Tek Başına Günü

Görüntü 8

3.Kısım (13.37 – 13.59)

Aile sorunsuz bir şekilde akşam yemeği yedi.

Son Eğitim Günü-Değerlendirme Toplantısı

Görüntü 9

3.Kısım (14.44) 4. Kısım (00.05)

Süper Dadı ve aile ailenin ‘evde tek başına’ gününde yaşadıkları görüntüleri beraber izlediler. Süper Dadı görüntülerin değerlendirmesini yaptı. Ardından Süper Dadı aileye eğitim vermeye devam etti.

Süper Dadı: “Çocukların maşallah iştahları yerinde. Ispanağı bile seve seve zevkle yiyorlar. Yemekte hiçbir sorun yok. Koşturan anne yok. Bağırان zorlayan anne baba yok. Çocuklar çok güzel keyif ala ala yiyorlar. Özellikle de Çınar. Sırf çocuklar yemek yesin diye telefon, televizyon sunan anne de yok.

KORKUT AİLESİ

Bölüm: 9

Tarih: 11 Mayıs 2014

Eğitimin Birinci Günü

Görüntü 1

1.Kısım (18.37 – 18.54)

Süper Dadı ailenin yemek eğitimine başladı.

Süper Dadı: “Şimdi yemek zamanı yaklaşıyor. Öncelikli olarak yemek kurallarımızı asacağız birlikte. Çocukların daha keyifli hevesle sofraya gelebilmeleri için ilk adımımız karışmamak olacak, yargılamamak, etiketlememek olacak. Ne yedikleri ile ilgilenmeyeceğiz. Hedefimiz onların güvenini kazanmak olacak.”

Öncelikli olarak yemek kurallarımızı asacağız birlikte.	Madde 1: “Keyifle yenen bir akşam yemeğinin kâbusa dönüşmemesi için küçük yaşlardan itibaren sofr kurallarının öğretilmesi yararlı olur. Sofra kuralları eğitime 3-4-5 yaşla birlikte başlanabilir.”
---	---

Çocukların daha keyifli hevesle sofraya gelebilmeleri için ilk adımımız karışmamak olacak, yargılamamak, etiketlememek olacak. Ne yedikleri ile ilgilenmeyeceğiz.

Madde 18: “Yemek yemekte zorluk çıkaran bir çocuğa uygulanacak en iyi yöntem, çocuğun yemediği zaman ona ilgi göstermemektir. Yemek, çocuğa “ister ye, ister yeme” tavrı içinde verilmeli ve anne, çocuğun ne yediğiyle hiçbir zaman ilgilenmemelidir. Tabağa en ufak bir endişe ile bakılmamalı, hiçbir gözlemde bulunulmamalı, yese de yemese de hiç kimsenin kendisiyle ilgilenmediği izlenimi bırakılmalıdır.” “İzlendiğini gören çocuklar bu durumdan çoğunlukla hoşlanır. Dikkat çekmeyi sever ve bunu kullanmaktan zevk alır.”

Görüntü 2

2. Kısım (18.55 – 19.32)

Süper Dadı çocuklara yemek kurallarını anlattı.

Süper Dadı: “ Bu evin artık yemek kuralları var. Bundan sonra herkes masada kendi yemeğini kendi yiyecek. Anlaştık mı? Anne baba öyle ağızlara yemek

sokuşturmayacak. Yemeğin süresi 30 dakika sonra sofraya kalkıyor. Siz masadaki tüm yemeklerden birer kaşık da olsa tadına bakmanızı istiyorum. Ama hangisinden çok hangisinden az yiyeceğinize siz karar vereceksiniz.”

Bu evin artık yemek kuralları var	Madde 1: “Keyifle yenen bir akşam yemeğinin kâbusa dönüşmemesi için küçük yaşlardan itibaren sofraya kurallarının öğretilmesi yararlı olur. Sofra kuralları eğitime 3-4-5 yaşla birlikte başlanabilir.”
-----------------------------------	--

Bundan sonra herkes masada kendi yemeğini kendisi yiyecek.	Madde 14: “Çocuğun kendi kendine yemesine fırsat verilmelidir.” “Masada oturan herkes (1 yaş altı çocuklar dışında) kendi yemeklerini kendileri yer.” “Çocuğun bir yaşından itibaren kendi kendine kaşık kullanması desteklenmelidir.” “Çocukların yemekleri kendilerinin yiyebilmesi için olanak sağlanmalıdır. Çocuğun kullanacağı kaşık ve çatal çocuğun eline ve ağzına uygun olmalı, oturuş masaya göre ayarlanmalıdır. Çocuğun yemeği kendisinin yemesi beklenmeli, yetişkin kadar becerikli olması beklenmemeli, sabırlı davranılmalıdır.”
--	--

Yemeğin süresi 30 dakika sonra sofraya kalkıyor.	Madde 13: “Öğünlerin süresini ve miktarını sınırlayın. Yemeklerin saatlerce sürmesine izin vermek yerine, çocuğunuzla anlaşarak yemeğini bitirmek
--	--

	zorunda olduğunu ve bunu 20-30 dakikada tamamlaması gerektiğini söyleyin. Bu süre zarfında aile bireylerinin tümünün masada kalmasını sağlayın.” “Yemek alışkanlığında yapılan pek çok araştırma yemek süresinin ilk 20 dakikası yemek hangi hızda yenirse yensin, zihnin doyum sinyalleri gönderdiği bilinmektedir. Bu nedenle yemek süresinizin ilk 20 dakikası ilk açlığınızı giderdiğiniz ve almanız gereken miktarı aldığınız dönemdir.”
--	--

Siz masadaki tüm yemeklerden birer kaşık da olsa tadına bakmanızı istiyorum. Ama hangisinden çok hangisinden az siz karar vereceksiniz.	Madde 5: “Çocuğa sınırlı ölçüde seçenek sunun. Çocuğunuz yemek seçen ve zor beğenen bir tutum içindeyse, kendine sunulan yemekleri reddediyorsa, onun kabul edeceği bir yemek türünü yemekte bulundurun ve onu seçmesine izin verin. Nasıl olsa gün boyu alacağı gıdalarla dengeli beslenme kendiliğinden oluşacaktır.” Madde 6: “Yemek için önce sevdiklerini tercih edecek, bu nedenle sevdiklerinden de sevmediklerinden de az oranda masada bulundurmaya özen gösterin. Masada sevdikleri daha çok olursa onlarla doycak ve diğerlerine ihtiyaç duymayacaktır.”
--	---

Görüntü 3

1.Kısım (19.34) 2. Kısım (00.09)

Süper Dadının verdiği bilgiler neticesinde anne çocuklara hangi yemeklerden yemek istediklerini sordu. Fakat anne çocuklara yemek yemeleri için ısrar etti.

Süper Dadı: “Hayır, tamam zorlamıyoruz. Yemeklerin hepsini görüyor.”

Hayır, tamam zorlamıyoruz. Yemeklerin hepsini görüyor.

Madde 4: “Çocuğun beslenmesinde besin çeşitliliği sağlanmalıdır. Çocuk zorlanmadan değişik yemek çeşitlerine alıştırılmalıdır ve bu konuda ebeveynler olarak örnek oluşturulmalıdır. Bu davranış ileri yaşlara uzanan doğru yemek seçme alışkanlığı edinilmesine çalışılmalıdır.”

Görüntü 4

2.Kısım (00.10 – 02.18)

Çocuklar kendi seçtikleri yemekleri zorlama olmadan yediler. Yemek sırasında baba çocukları arasında kıyaslama yaptı. Süper Dadı babaya kuralları hatırlatan uyarı verdi. Yemeğin ardından Süper Dadı ve aile değerlendirme yaptılar.

Süper Dadı: “Kıyaslama yapmıyoruz.”

Kıyaslama yapmıyoruz	Madde 11: “Çocuğun yediği miktar, diğer çocuklarla kıyaslanmamalı çocuk her seferinde tabağını bitirmesi için zorlanmamalıdır. Bu davranış çocuğun aşırı yemesine veya yemekten nefret etmesine neden olabilir. Bu da ileride şişmanlık ya da beslenme ile ilgili sorunlara yol açabilir.”
----------------------	---

Eğitimin İkinci Günü

Görüntü 5

2.Kısım (14.20 – 15.06)

Süper Dadı aile ile bir önceki günün değerlendirmesini yaptı. Ardından aileye bu akşam ki yemekteki hedefinden bahsetti.

Süper dadı: “Dün Emirhan istediğimiz gibi çeşitlilikte yemek yemedi. Ama hedefimiz sadece mutlu bir şekilde sofrada oturmasıydı. Şimdi bu akşam, hedefimizi bir basamak daha yükseltiyoruz, daha çeşitli yemesini istiyoruz. Sofrada hangi çeşitler varsa onlardan az ya da çok yemelerini bekliyoruz. Hem Emirhan’ın hem de Çınar’ın. İki çocuğunuzun da gün içinde fazla abur cubur tükettiğini biliyoruz değil mi? Bu yüzden düzen tablosunda abur cubur saatini yemekten sonraya aldık ki hem gün içerisinde fazla abur cubur tüketimini kısıtlayalım. Hem de yemekten sonra onları heveslendirecek bir araç haline gelsin abur cubur.”

Ama hedefimiz sadece mutlu bir şekilde sofrada oturmasıydı.

Madde 3: “Yemek, aile bireylerinin tümünün katıldığı keyifli bir ortamda gerçekleştirilmelidir. Yemek zamanı mümkün olduğu kadar zevkli bir hale getirilmeli, yemek yeme konusu hiçbir

	zaman güç gösterisine dönüştürülmemelidir. Birlikte yemek yeme, sadece fizyolojik bir gereksinimin karşılanması olmayıp, aynı zamanda aile hayatında düzen yaratmaya yarayan sosyolojik bir önemi de içerir. Öğünlerde beraberlik, bir güç ve güvenlik duygusu verir. Bu nedenle yemek zamanı, bütün aile için sakin ve uyumlu bir ortam olmalıdır. Yemek sohbetlerinde çocuklarında katılımını sağlayabilmek için yetişkin konularına yer vermemeye özen gösterilmelidir. Başka bir deyişle yemek mekanı; dinlemek, paylaşmak, sohbete katılmak ve bazı şeyler öğrenmek için uygun bir ortam olmalıdır.”
--	--

Şimdi bu akşam, hedefimizi bir basamak daha yükseltiyoruz, daha çeşitli yemesini istiyoruz. Sofrada hangi çeşitler varsa onlardan az ya da çok yemelerini bekliyoruz.	Madde 4: “Çocuğun beslenmesinde besin çeşitliliği sağlanmalıdır. Çocuk zorlanmadan değişik yemek çeşitlerine alıştırılmalıdır ve bu konuda ebeveynler olarak örnek oluşturulmalıdır. Bu davranış ileri yaşlara uzanan doğru yemek seçme alışkanlığı edinilmesine çalışılmalıdır.” Madde 6: “Yemek için önce sevdiklerini tercih edecek, bu nedenle sevdiklerinden de sevmediklerinden de az oranda masada bulundurmaya özen gösterin. Masada sevdikleri daha çok olursa
--	---

	onlarla doycak ve diğcrlerine ihtiyaç duymayacaktır.”
--	---

Görüntü 6

2.Kısım (15.07 – 15.46)

Emirhan yemeğc gelmek istemedi. Süper Dadı Emirhan’ı sofraya getirebilmek için anne ve babaya yapmaları gerekenleri anlattı.

Süper dadı: “Emirhan’ı bu masaya çekmenin en güzel yolu mutlu bir sofraya. Bu yüzden keyifle yemeğınızı yiyin.”

Emirhan’ı bu masaya çekmenin en güzel yolu mutlu bir sofraya. Bu yüzden keyifle yemeğınızı yiyin.	Madde 3: “Yemek, aile bireylerinin tümünün katıldığı keyifli bir ortamda gerçekleştirilmelidir. Yemek zamanı mümkün olduğu kadar zevkli bir hale getirilmeli, yemek yeme konusu hiçbir zaman güç gösterisine dönüştürülmemelidir. Birlikte yemek yeme, sadece fizyolojik bir gereksinimin karşılanması olmayıp, aynı zamanda aile hayatında düzen yaratmaya yarayan sosyolojik bir önemi de içerir. Öğünlerde
---	--

	beraberlik, bir güç ve güvenlik duygusu verir. Bu nedenle yemek zamanı, bütün aile için sakin ve uyumlu bir ortam olmalıdır. Yemek sohbetlerinde çocuklarında katılımını sağlayabilmek için yetişkin konularına yer vermemeye özen gösterilmelidir. Başka bir deyişle yemek mekanı; dinlemek, paylaşmak, sohbete katılmak ve bazı şeyler öğrenmek için uygun bir ortam olmalıdır.”
--	--

Görüntü 7

2.Kısım (15.47 – 16.32)

Süper Dadı Çınar’a yemek ödülünü Emirhan’ın duyabileceği kadar yüksek sesle söyledi. Çınar istenilen şekilde yemeğini yediği için ödülünü kazandı.

Süper dadı: “Çınar bugün her yemeklerden bir bir tadana yemekten sonra güzel bir sürpriz var.”

Çınar bugün bu yemeklerden bir bir tadana yemekten sonra güzel bir sürpriz var.	Madde 17: “Masada görgü kurallarına uyarak yemek yediğinde ödüllendirin. Yerinde oturduğu, çatalı bıçağı gerektiği
---	---

	gibi kullandığı ve sakın bir şekilde konuştuğu için çocuğunuzu övebilirsiniz. Düzeni bozan çocuk, arzu edildiği gibi yemek yerse, bunu onayladığınızı ve takdirle karşıladığınızı hemen gösterin.”
--	--

Görüntü 8

2.Kısım (16.33 – 17.08)

Kendisine yemeğe gelmesi için baskı yapılmayan Emirhan kendi isteği ile sofraya geldi ve sofradaki her çeşit yemekten yedi ve kurallara uyduğu için ödülünü kazandı.

Eğitimin Üçüncü Günü

Görüntü 9

3.Kısım (08.31 - 08.51)

Aile sorun yaşamadan keyifle yemeklerini yedi.

Evde Tek Başına Günü

Görüntü 10

3.Kısım (13.15 – 14.04)

Aile akşam yemeğini sorun yaşamadan yedi.

Son Eğitim Günü-Değerlendirme Toplantısı

Görüntü 11

3.Kısım (15.32 – 19.54)

Süper Dadı ve aile önce ailenin ‘evde tek başına’ gününde yaşadıkları görüntüleri beraber izlediler. Sonra birlikte değerlendirme yaptılar. Ardından Süper Dadı aileye eğitim vermeye devam etti.

Süper Dadı: “Emirhan babasının tabağından tatmak istemiş bu çok güzel aslında değil mi? Tadına baktıktan sonra bir çorba istiyor değil mi? Hatta bir çorba yetmiyor ikinci çorbayı da istiyor. İşte bu çok fazla takdir edilesi bir durum zaten. Bu noktada “kalk kendin doldurabilirsin bunu sen yapabilirsin” demek yerine hemen “aa inanamıyorum çorba istiyorsun, süpersin çok lezzetli olmuştu zaten” deyip çorbayı onun önüne koyabilirsiniz. Tabi ki Emirhan kendi başına kendi yemeğini de doldurabilecek bir yaşta ama yemekle arası kötü değil mi? Yemeğe küsmüş bir çocuktu Emirhan. Bu yüzden bu hedefimiz biraz daha sonra olmalı. Biraz daha zamana ihtiyacı var Emirhan’ın.”

ALKAN AİLESİ

Bölüm: 11

Tarih: 25 Mayıs 2014

Eğitimin Birinci Günü

Görüntü 1

1.Kısım (16.39 – 17.50)

Çocuklar yemek zamanında yemek yemek istemediler. Baba çocuklarını sofraya getirmek için çocukları ikna etmeye çalıştı ancak başarılı olamadı.

Süper Dadı: “Şimdi oyunun bittiğini ve yemek zamanının geldiğini ifade etmelisiniz. Şimdi bu durumda kararlı yaklaşımınızı devam ettirmeniz gerekiyor ve örnek olmanız gerekiyor. “Ben çok açıktım” diyerek içeriye gidin lütfen ve kendi yemeğinize başlayın.”

Şimdi bu durumda kararlı yaklaşımınızı devam ettirmeniz gerekiyor ve örnek olmanız gerekiyor. “Ben çok açıktım” diyerek içeriye gidin lütfen ve kendi yemeğinize başlayın.	Madde 2: “Aslında çocukların yemeğe dair bilgileri, tercihleri ve tüketimleri, anne ve babanın tercihlerine, inançlarına ve yemeklere karşı tutumlarına bağlıdır.” “Okul öncesi dönem çocuğu taklitçidir. Erkek çocuk babayı, kız çocuk anneyi
--	--

	taklit eder. Çocuğun aile ile masada oturması uygun beslenme alışkanlığı kazanması için büyük önem taşır.” “O, ailesi ile yediğinde, kendini denetleme olanağı bulur, bu yetişkinlerin yemek yeme davranışlarını taklit edebilme fırsatını ve uyulması gereken görgü kurallarını öğreteceğinden, bazı yanlış yemek yeme eğilimleri alışkanlık haline gelmeden değiştirilebilir.”
--	---

Görüntü 2

1.Kısım (17.50 – 19.36)

Çocuklar babalarının ardından sofraya geldiler. Babası Deniz’e yemek yedirmek istedi. Küçük kız yemeğini kendisi yemek istedi.

Süper dadı: “2 yaşındaki bir çocukta çok rahat kendi başına yemeği yiyebilir. Peki Yürümeye yeni başlayan bir çocuk, düşmeden düzgün yürümeyi öğrenebilir mi? Dökmeden de yemek yemeği öğrenemez.”

2 yaşındaki bir çocukta çok rahat kendi başına yemeği yiyebilir.	Madde 14: “Çocuğun kendi kendine yemesine fırsat verilmelidir.” “Masada oturan herkes (1 yaş altı çocuklar dışında) kendi yemeklerini kendileri yer.” “Çocuğun bir yaşından itibaren kendi kendine kaşık kullanması desteklenmelidir.” “Çocukların yemekleri kendilerinin yiyebilmesi için olanak sağlanmalıdır. Çocuğun kullanacağı kaşık ve çatal çocuğun eline ve ağzına uygun olmalı, oturuş masaya göre ayarlanmalıdır. Çocuğun yemeği kendisinin yemesi beklenmeli, yetişkin kadar becerikli olması beklenmemeli, sabırlı davranılmalıdır.”
--	--

Görüntü 3

1.Kısım (19.37) 2.Kısım (00.15)

Baba büyük kızı Eylül’ü de yemek yedirmek için ikna etmeye çalıştı ama bu arada kendisi de yemeğini yiyemedi.

Süper dadı: “Sizde kendi yemeğinizi yemiyorsunuz ama. Büyümenin sadece yemek yemekten geçtiğini düşünüyoruz bazı zamanlarda. Bu endişeleri pek çok anne baba yaşıyor Fatih Bey. Önce sizin yemeğe başlamanız, sizin zevkle yemek yemeniz gerekiyor ki onlarda sizi taklit edebilsinler. Model alabilsinler.”

Önce sizin yemeğe başlamanız, sizin zevkle yemek yemeniz gerekiyor ki onlarda sizi taklit edebilsinler. Model alabilsinler.	Madde 2: “Aslında çocukların yemeğe dair bilgileri, tercihleri ve tüketimleri, anne ve babanın tercihlerine, inançlarına ve yemeklere karşı tutumlarına bağlıdır.” “Okul öncesi dönem çocuğu taklitçidir. Erkek çocuk babayı, kız çocuk anneyi taklit eder. Çocuğun aile ile masada oturması uygun beslenme alışkanlığı kazanması için büyük önem taşır.” “O, ailesi ile yediğinde, kendini denetleme olanağı bulur, bu yetişkinlerin yemek yeme davranışlarını taklit edebilme fırsatını ve uyulması gereken görgü kurallarını öğreteceğinden, bazı yanlış yemek yeme eğilimleri alışkanlık haline gelmeden değiştirilebilir.”
---	--

Görüntü 4

2.Kısım (00.16 – 01.04)

Süper Dadı ve baba yemek sonrası yemeğin değerlendirmesini yaptılar.

Süper dadı: “Evet biliyorum ki çocuklar beklediğimiz kadar yemek yemediler. Deniz’de Eylül’de. Ama ilk defa çocukların açlığına da tokluğuna da saygı duyduk, saygı duymayı öğrendik. Şimdi biz bu şekilde davrandığımızda çocuklara ne mesajı veriyoruz, biliyor musunuz? Evet, sen bu sofradan aç ya da tok kalkacağına kendin karar verebilirsin. Ama bunun bir sonraki öğünü de var. Eğer sen çok fazla doymamışsan, açlığını dindirebilmek için akşam yemeğine kadar beklemelisin. Böylelikle çocuklar hem yemeklerin saatlerini, öğünlerin ne zaman olacağını öğrenirler hem de kendileri karar verdikleri için bunun sonuçlarının da neler mal olacağını deneyerek öğrenebilirler. Israrla ya da sürekli tehditle değil.”

Ama ilk defa çocukların açlığına da tokluğuna da saygı duyduk, saygı duymayı öğrendik.	Madde 10: “Çocukların açlık belirtilerine kulak verilmelidir, “doydum” dediğinde saygı gösterilmelidir.”
--	---

Evet, sen bu sofradan aç ya da tok kalkacağına kendin karar verebilirsin. Ama bunun bir sonraki öğünü de var.	Madde 20: “Çocuğunuz karnını doyurmadan sofradan kalkmaya teşebbüs ederse bunun nedenini öğreniniz. (Karnı
---	---

Eğer sen çok fazla doymamışsan, açlığını dindirebilmek için akşam yemeğine kadar beklemelisin. Böylelikle çocuklar hem yemeklerin saatlerini, öğünlerin ne zaman olacağını öğrenirler hem de kendileri karar verdikleri için bunun sonuçlarının da neler mal olacağını deneyerek öğrenebilirler.	doyduğu için mi, yemeği beğenmediği için mi, öfkелendiği için mi, oyun oynamak için mi?) Bu durumda diğer öğün vaktine kadar gelişigüzel şeyler yemesine izin vermeyiniz.” “Çocuk bu durumu çabukça kavrar. Bundan sonraki yemek zamanı da aynı tutum içinde devam ettirilmelidir. İsterse yemeğini bırakabilir, hiç kimse ilgilenmeyecektir. Çocuğun açlıktan hiçbir zarar görmeyeceği akıldan çıkarılmamalıdır. Yemek yemede güçlük çıktığında, annenin en uygun davranışı şu olmalıdır: “Hepsini yemek zorunda değilsin, şimdi aç değilsen bir sonraki yemekte yersin.” Böylece çocukta direnmekten vazgeçer.”
---	--

Israrla ya da sürekli tehditle değil.	Madde 11: “Çocuğun yediği miktar, diğer çocuklarla kıyaslanmamalı çocuk her seferinde tabağını bitirmesi için zorlanmamalıdır. Bu davranış çocuğun aşırı yemesine veya yemekten nefret etmesine neden olabilir. Bu da ileride şişmanlık ya da beslenme ile ilgili sorunlara yol açabilir.” Madde 19: “Çocuklar yemek yemedikleri zaman iğneleyici, incitici sözler söylenmemelidir. Yemekle ilgili bir ceza verilmemelidir.”
--	--

Eğitimin İkinci Günü

Görüntü 5

2.Kısım (15.55 - 18.00)

Süper Dadı ailenin yemek eğitimine başlayıp yemek kurallarını aileye anlattı.

Süper Dadı: “Artık bu evin yemek kuralları var. Anne baba artık asla çocuklara zorla yemek yedirmeyecek. Tamam mı? Israr etmeyecek, kıyaslama yapmayacak. Ve yemeğin süresi 30 dakika. Masada olan yemeklerden bazısından az, bazısından çok siz karar vereceksiniz. Ama hepsinden az da olsa tatmanızı istiyoruz.”

Artık bu evin yemek kuralları var.	Madde 1: “Keyifle yenen bir akşam yemeğinin kabusla dönüşmemesi için küçük yaşlardan itibaren sofr kurallarının öğretilmesi yararlı olur. Sofra kuralları eğitime 3-4-5 yaşla birlikte başlanabilir.”
------------------------------------	--

Anne baba artık asla çocuklara zorla yemek yedirmeyecek. Tamam mı? Israr etmeyecek, kıyaslama yapmayacak.	Madde 11: “Çocuğun yediği miktar, diğer çocuklarla kıyaslanmamalı çocuk her seferinde tabağını bitirmesi için zorlanmamalıdır. Bu davranış çocuğun
---	---

	aşırı yemesine veya yemekten nefret etmesine neden olabilir. Bu da ileride şişmanlık ya da beslenme ile ilgili sorunlara yol açabilir.”
--	---

Ve yemeğin süresi 30 dakika.	Madde 13: “Öğünlerin süresini ve miktarını sınırlayın. Yemeklerin saatlerce sürmesine izin vermek yerine, çocuğunuzla anlaşarak yemeğini bitirmek zorunda olduğunu ve bunu 20-30 dakikada tamamlaması gerektiğini söyleyin. Bu süre zarfında aile bireylerinin tümünün masada kalmasını sağlayın.” “Yemek alışkanlığında yapılan pek çok araştırma yemek süresinin ilk 20 dakikası yemek hangi hızda yenirse yensin, zihnin doyum sinyalleri gönderdiği bilinmektedir. Bu nedenle yemek süresinizin ilk 20 dakikası ilk açlığınızı giderdiğiniz ve almanız gereken miktarı aldığınız dönemdir.”
------------------------------	--

Masada olan yemeklerden bazısından az, bazısından çok siz karar vereceksiniz.	Madde 5: “Çocuğa sınırlı ölçüde seçenek sunun. Çocuğunuz yemek seçen ve zor beğenen bir tutum içindeyse, kendine sunulan yemekleri reddediyorsa, onun kabul edeceği bir yemek türünü yemekte bulundurun ve onu seçmesine izin verin. Nasıl olsa gün boyu alacağı
---	---

	gıdalarla dengeli beslenme kendiliğinden oluşacaktır.” Madde 6: “Yemek için önce sevdiklerini tercih edecek, bu nedenle sevdiklerinden de sevmediklerinden de az oranda masada bulundurmaya özen gösterin. Masada sevdikleri daha çok olursa onlarla doycak ve diğerlerine ihtiyaç duymayacaktır.”
--	---

Ama hepsinden az da olsa tatmanızı istiyoruz.	Madde 8: “Çocuğunuz bir yemeğİ ilk defa tadacaksa önce küçük bir parça verin. Eğer çocuğunuz yemek istemezse sinirlenmeyin ve bir dahaki sefere daha küçük bir parça verin, çocuğın kabul etmesinden sonra verilen miktar arttırılmalıdır.”
--	---

Görüntü 6

2.Kısım (18.01 – 19.54)

Aile sorun yaşamadan yemeklerini yedi ve ardından Süper Dadı aile ile beraber yemeğın değerlendirmesini yaptı.

Süper Dadı: “Bu yemek gerçekten inanılmaz değil miydi sizce? Peki ben bir şey merak ediyorum. Bu kadar siyahla beyaz kadar fark var değil mi? Dünle bugün arasında. Bugün aslında birinci basamağımız sizin ısrar etmemeniz, kıyas yapmamanız ve onların kendi başlarına yemek yemelerini sağlamaktı. Çocuklar iştahla yemeklerini çeşitli bir şekilde de yediler. Evet Deniz biraz az yedi. Zamanla kendi başına yemek yemeğe alışacağı için porsiyonlarını arttıracaktır. Ona da biraz fırsat vermemiz gerekiyor bu noktada. Sadece biraz da heyecana ihtiyacınız var. Ve Eylül’ü daha fazla görmeye. Anlaştık mı?

Eğitimin Üçüncü Günü

Görüntü 7

3.Kısım (07.25 – 07.58)

Aile akşam yemeğini sorun yaşanmadan yedi. Çocuklara baskı yapılmadı ve çocuklar sofradaki her çeşit yemekten yediler.

Evde Tek Başına Günü

Görüntü 8

3.Kısım (14.41 – 15.17)

Aile birlikte sorunsuz bir akşam yemeği yedi.

Son Eğitim Günü- Değerlendirme Toplantısı

Görüntü 8

3.Kısım (16.09) 4.Kısım (01.52)

Süper Dadı ve aile önce ailenin ‘evde tek başına’ gününde yaşadıkları görüntüleri beraber izlediler ve değerlendirmesini yaptılar. Ardından Süper Dadı aileye eğitim vermeye devam etti.

HOTOMAN AİLESİ

Bölüm: 12

Tarih: 2 Haziran 2014

Eğitimin Birinci Günü

Görüntü 1

1.Kısım (18.21 – 19.18)

Süper Dadı ailenin yemek kurallarını belirledi ve aileye yemek kurallarını anlattı.

Süper Dadı: “Artık bu evin yemek kuralları var. Herkes masada oturmuş önce kendi yemeğini yiyor. Herkes kendi yemeğini kendisi yiyor. Yemeğin bir süresi var bundan sonra. Yemek 30 dakikadan sonra kalkıyor. Bu kuralda kime biliyor musunuz? Anneyle babaya. Anne baba artık ısrar etmek yok. Tamam mı? Siz yedirmeyeceksiniz çocuklara. Herkes kendi yemeğini kendi yiyecek. Masada istedikleri bir yiyecekten çok yiyecekler. Diğer yiyeceklerin ise ufakta olsa tadına bakacaklar. Böylelikle yavaş yavaş çeşitli yemeğe başlayacaklar.”

Artık bu evin yemek kuralları var.	Madde 1: “Keyifle yenen bir akşam yemeğinin kabusla dönüşmemesi için küçük yaşlardan itibaren sofranın kurallarının öğretilmesi yararlı olur.
------------------------------------	--

	Sofra kuralları eğitimine 3-4-5 yaşla birlikte başlanabilir.”
--	---

Herkes masada oturmuş önce kendi yemeğini yiyor.	Madde 3: “Yemek, aile bireylerinin tümünün katıldığı keyifli bir ortamda gerçekleştirilmelidir. Yemek zamanı mümkün olduğu kadar zevkli bir hale getirilmeli, yemek yeme konusu hiçbir zaman güç gösterisine dönüştürülmemelidir. Birlikte yemek yeme, sadece fizyolojik bir gereksinimin karşılanması olmayıp, aynı zamanda aile hayatında düzen yaratmaya yarayan sosyolojik bir önemi de içerir. Öğünlerde beraberlik, bir güç ve güvenlik duygusu verir. Bu nedenle yemek zamanı, bütün aile için sakin ve uyumlu bir ortam olmalıdır. Yemek sohbetlerinde çocuklarında katılımını sağlayabilmek için yetişkin konularına yer vermemeye özen gösterilmelidir. Başka bir deyişle yemek mekanı; dinlemek, paylaşmak, sohbete katılmak ve bazı şeyler öğrenmek için uygun bir ortam olmalıdır.”
--	---

Herkes kendi yemeğini kendisi yiyor.	Madde 14: “Çocuğun kendi kendine yemesine fırsat verilmelidir.” “Masada oturan herkes (1 yaş altı çocuklar dışında) kendi yemeklerini kendileri yer.” “Çocuğun bir yaşından itibaren kendi
--------------------------------------	---

	kendine kaşık kullanması desteklenmelidir.” “Çocukların yemekleri kendilerinin yiyebilmesi için olarak sağlanmalıdır. Çocuğun kullanacağı kaşık ve çatal çocuğun eline ve ağzına uygun olmalı, oturuş masaya göre ayarlanmalıdır. Çocuğun yemeği kendisinin yemesi beklenmeli, yetişkin kadar becerikli olması beklenmemeli, sabırlı davranılmalıdır.”
--	---

Yemeğin bir süresi var bundan sonra. Yemek 30 dakikadan sonra kalkıyor.	Madde 13: “Öğünlerin süresini ve miktarını sınırlayın. Yemeklerin saatlerce sürmesine izin vermek yerine, çocuğunuzla anlaşip yemeğini bitirmek zorunda olduğunu ve bunu 20-30 dakikada tamamlaması gerektiğini söyleyin.” “Bu süre zarfında aile bireylerinin tümünün masada kalmasını sağlayın. Yemek alışkanlığında yapılan pek çok araştırma yemek süresinin ilk 20 dakikası yemek hangi hızda yenirse yensin, zihnin doyum sinyalleri gönderdiği bilinmektedir. Bu nedenle yemek süresinizin ilk 20 dakikası ilk açlığınızı giderdiğiniz ve almanız gereken miktarı aldığınız dönemdir.”
--	---

Anne baba artık ısrar etmek yok.	Madde 11: “Çocuğun yediği miktar, diğer çocuklarla kıyaslanmamalı çocuk her seferinde tabağını bitirmesi için
---	---

	zorlanmamalıdır. Bu davranış çocuğun aşırı yemesine veya yemekten nefret etmesine neden olabilir. Bu da ileride şişmanlık ya da beslenme ile ilgili sorunlara yol açabilir.”
--	--

Masada istedikleri yiyecekten çok yiyecekler.	Madde 5: “Çocuğa sınırlı ölçüde seçenek sunun. Çocuğunuz yemek seçen ve zor beğenen bir tutum içindeyse, kendine sunulan yemekleri reddediyorsa, onun kabul edeceği bir yemek türünü yemekte bulundurun ve onu seçmesine izin verin. Nasıl olsa gün boyu alacağı gıdalarla dengeli beslenme kendiliğinden oluşacaktır.” Madde 6: “Yemek için önce sevdiklerini tercih edecek, bu nedenle sevdiklerinden de sevmediklerinden de az oranda masada bulundurmaya özen gösterin. Masada sevdikleri daha çok olursa onlarla doycak ve diğerlerine ihtiyaç duymayacaktır.”
---	---

Diğer yiyeceklerin ise ufakta olsa tadına bakacaklar. Böylelikle yavaş yavaş çeşitli yemeğe başlayacaklar.	Madde 8: “Çocuğunuz bir yemeği ilk defa tadacaksa önce küçük bir parça verin. Eğer çocuğunuz yemek istemezse sinirlenmeyin ve bir dahaki sefere daha küçük bir parça verin, çocuğun kabul etmesinden sonra verilen miktar arttırılmalıdır.”
--	---

	Madde 4: “Çocuğun beslenmesinde besin çeşitliliği sağlanmalıdır. Çocuk zorlanmadan değişik yemek çeşitlerine alıştırılmalıdır ve bu konuda ebeveynler olarak örnek oluşturulmalıdır. Bu davranış ileri yaşlara uzanan doğru yemek seçme alışkanlığı edinilmesine çalışılmalıdır.”
--	---

Görüntü 2

1.Kısım (19.19) 2.Kısım (00.07)

Evin küçük oğlu Emre Kaan yemeğini kendi yemek istemedi. Babasının yedirmesini istedi.

Süper Dadı : “Şimdi Zafer Bey Emre Kaan’ın daha rahat öğrenebilmesi için iki üç seçeneğiniz var. Önce serbest bırakın ki denesin, sonrasında bir kaşıkla siz bir tanesini verip, diğer kaşığı onun almasını isteyebilirsiniz. Ya da o kaşığı tutarken siz yandan destek olabilirsiniz. Tamam mı?”

Önce serbest bırakın ki denesin, sonrasında bir kaşıkla siz bir tanesini verip, diğer kaşığı onun almasını	Madde 14: “Çocuğun kendi kendine yemesine fırsat verilmelidir.” “Masada oturan herkes (1 yaş altı çocuklar
--	--

isteyebilirsiniz. Ya da o kaşığı tutarken siz yandan destek olabilirsiniz.	dışında) kendi yemeklerini kendileri yer.” “Çocuğun bir yaşından itibaren kendi kendine kaşık kullanması desteklenmelidir.” “Çocukların yemekleri kendilerinin yiyebilmesi için olarak sağlanmalıdır. Çocuğun kullanacağı kaşık ve çatal çocuğun eline ve ağzına uygun olmalı, oturuş masaya göre ayarlanmalıdır. Çocuğun yemeği kendisinin yemesi beklenmeli, yetişkin kadar becerikli olması beklenmemeli, sabırlı davranılmalıdır.”
--	--

Görüntü 3

2.Kısım (00.08 -00.24)

Emir sebze yemeğini yemek istemedi. Aile Emir’e sebze yemesi için ısrar etti.

Süper Dadı: “Tamam, zorlamıyoruz.”

Zorlamıyoruz.	Madde 11: “Çocuğun yediği miktar, diğer çocuklarla kıyaslanmamalı çocuk her seferinde tabağını bitirmesi için
---------------	--

	zorlanmamalıdır. Bu davranış çocuğun aşırı yemesine veya yemekten nefret etmesine neden olabilir. Bu da ileride şişmanlık ya da beslenme ile ilgili sorunlara yol açabilir.”
--	--

Görüntü 4

2.Kısım (01.28 – 02.05)

Süper Dadı ve anne beraber yemeğin değerlendirmesini yaptılar.

Süper Dadı: “Şimdi Meral Hanım bugün yemek eğitimine başladık. Çocuklar çok güzel sofrada oturdular. İstedığınız gibi sebzeyi yemek istemediler bugün değil mi? Ama bu daha birinci basamaktı. Çocuklar bugün sofrada oturmayı, kendi başlarına yemek yemeyi öğrendiler. Bu yüzden bu ilk gün kendi başlarına yemek yemeleri bile güzel bir basamak. Şimdi yarın onların sebzeyi de keyifle yiyebilmeleri için, tadabilmeleri için onları heveslendirecek malzemeler getireceğim ben. Eminim çocuklarda buna çok olumlu yanıt vereceklerdir.

Eğitimin İkinci Günü

Görüntü 5

2.Kısım (10.59 – 13.00)

Süper Dadı çocuklara sebze yedirebilmek ve sebzeyi sevdirebilmek için tadım partisi düzenledi. Çocuklar tadım partisinde bulunan her sebzenin tadına baktı.

Görüntü 6

2.Kısım (13.01 – 13.30)

Süper Dadı ve anne tadım partisinden sonra birlikte partinin değerlendirmesini yaptılar.

Süper Dadı: “Sebzeleri daha farklı tariflerle, içlerine farklı malzemeler koyarak çeşitlendirerek, onlara şekil vererek, yemelerini kolaylaştırabilirsiniz. Burada da çok güzel örneğini gördük aslında. Seçtikleri sebzeler üzerinde farklı çeşitlerde yemekler hazırlayabilirsiniz.”

Sebzeleri daha farklı tariflerle, içlerine farklı malzemeler koyarak çeşitlendirerek, onlara şekiller vererek yemelerin kolaylaştırabilirsiniz. Seçtikleri sebzeler üzerinde farklı çeşitlerde yemekler hazırlayabilirsiniz.	Madde 7: “Yiyecekleri çekici bir yolla sunmak akılcı bir yoldur.” “Yemeklerin çocuğun dikkatini çekecek şekilde renkli ve eğlenceli bir sunumla verilmesi çocuğun yemeği kabullenmesini kolaylaştırır.” “Parlak renkli bir tabak veya masa örtüsü gibi çocuğun hoşlandığı şeylerin kullanılması, yemeği zevkle yemesini sağlayabilir.”
--	---

Görüntü 7

2.Kısım (14.50 – 15.15)

Süper Dadı aileye yemek eğitimi vermeye devam etti. Çocukların sofrada bulunan her çeşit yemekten yemelerini sağlamak için onlara heveslendirici bir yemek tablosu getirdi.

Süper Dadı: “Bakın buraya, herkes buraya baksın. Burası bir kale. Ve tabağınızı bitirdiğinizde kaleye gol atıyorsunuz böyle.”

Ve tabağınızı bitirdiğinizde kaleye gol atıyorsunuz	Madde 17: “Masada görgü kurallarına uyarak yemek yediğinde ödüllendirin. Yerinde oturduğu, çatalı bıçağı gerektiği gibi kullandığı ve sakın bir şekilde konuştuğu için çocuğunuzu övebilirsiniz. Düzeni bozan çocuk, arzu edildiği gibi yemek yerse, bunu onayladığınızı ve takdirle karşıladığınızı hemen gösterin.”
---	--

Görüntü 8

2.Kısım (15.16 – 16.13)

Emir tabağındaki yemekleri bitirmek istememesine rağmen annesi Emir’i bitirmesi için zorladı.

Süper Dadı: “Hiç zorlamıyoruz Meral Hanım. Şimdi bu durumu başarısızlık olarak algılamayın sakın. Evet, çok keyifli başladılar. Sonradan isteksizleşebilir. Önemli değil. Vazgeçmiyoruz, kararlıyız. Ve en önemlisi yapabileceğimize önce kendimizi sonra çocuklarınızın yapabileceğine inanıyoruz.”

Hiç zorlamıyoruz.	Madde 11: “Çocuğun yediği miktar, diğer çocuklarla kıyaslanmamalı çocuk her seferinde tabağını bitirmesi için zorlanmamalıdır. Bu davranış çocuğun aşırı yemesine veya yemekten nefret etmesine neden olabilir. Bu da ileride şişmanlık ya da beslenme ile ilgili sorunlara yol açabilir.”
-------------------	---

Eğitimin Üçüncü Günü

Görüntü 9

3.Kısım (03.58 -04.45)

Aile sorun yaşanmadan beraber yemek yedi. Emir tabağındaki her yemeği yediği için ödül olarak kaleye gol atmayı kazandı.

Evde Tek Başına Günü

Görüntü 10

3.Kısım (09.14 – 09.54)

Anne ve çocuklar yemek sofrasını hazırlayıp sorun yaşanmadan öğle yemeklerini yediler ve çocuklar yemek kurallarına uydukları için ödül olarak kaleye gol atmayı kazandılar.

Son Eğitim Günü- Değerlendirme Toplantısı

Görüntü 11

3.Kısım (12.11 – 18.11)

Süper Dadı ve aile önce ailenin ‘evde tek başına’ gününde yaşadıkları görüntüleri beraber izlediler. Sonra görüntülerin değerlendirmesini yaptılar. Ardından Süper Dadı aileye eğitim vermeye devam etti.

Süper Dadı: “Çok güzel bir yemek görüntüsü bu. Çok mutlu oldum gerçekten. Size yardım etmişler sofrayı hazırlanırken. Çocuklar kendileri hazırladığı sofrada daha keyifli yemek yerler. Emir Talha’nın yemek alışkanlığını kazanması, sebze yiyecek bu kadar kolay yiyor olması değil mi eti yiyor olması sizi çok heyecanlandırıyor anlıyorum. O yüzden her davranışını takdir etmek istiyorsunuz, ödüllendirmek istiyorsunuz. Ama Emre Kaan’ın da biraz desteklenmeye ihtiyacı var. Kendi başına yemek yeme çabalarını da görmezden gelmememiz gerekiyor, anlaştık mı ?”

Size yardım etmişler sofrayı hazırlanırken. Çocuklar kendileri hazırladığı sofrada daha keyifli yemek yerler.	Madde 16: “Bazı çocuklar sorumluluk almaktan, özellikle yetişkin işleri yapmaktan çok hoşlanır. Sizin gibi olmak onu çok mutlu eder. Yemek zamanlarını daha keyifli bir hale getirmek için ona başarabileceği sorumluluklar verebilirsiniz. Çatalları, peçeteleri yerleştirebilir; ekmeği veya meyveleri hazırlayabilir.”
---	--

ŞENOL AİLESİ

Tarih: 8 Haziran 2014

Bölüm: 13

Eğitimin Birinci Günü

Görüntü 1

1.Kısım (17.33 - 18.26)

Süper Dadı evde yemek eğitimine başladı. İlk olarak anne ve babaya eğitim verdi.

Süper Dadı: “Bugün sofra düzeninin ilk basamağını yapacağız hep beraber. Çocukların sofrada oturmasını bekliyoruz ve asla zorlamıyorsunuz. Anlaştık mı Selim Bey? Çocuklar istedikleri kadar yesinler, hiçbir şekilde karışmayın. Bu onlar için zaten çok büyük bir değişim olacak. Yarında bir bakın belki daha fazla heveslendirilmeye ihtiyaçları olabilir. Bugünkü ilk yemek kurallarımız anne ve babayaydı. Size afiyet olsun. Unutmayın karışmak yok.”

Bugün sofra düzeninin ilk basamağını yapacağız hep beraber.	Madde 1: “Keyifle yenen bir akşam yemeğinin kabusla dönüşmemesi için küçük yaşlardan itibaren sofra kurallarının öğretilmesi yararlı olur. Sofra kuralları eğitimine 3-4-5 yaşla birlikte başlanabilir.”
---	---

--	--

Çocukların sofrada oturmasını bekliyoruz ve asla zorlamıyorsunuz.	Madde 11: “Çocuğun yediği miktar, diğer çocuklarla kıyaslanmamalı çocuk her seferinde tabağını bitirmesi için zorlanmamalıdır. Bu davranış çocuğun aşırı yemesine veya yemekten nefret etmesine neden olabilir. Bu da ileride şişmanlık ya da beslenme ile ilgili sorunlara yol açabilir.”
---	---

Eğitimin İkinci Günü

Görüntü 2

2.Kısım (06.03 – 06.26)

Süper Dadı anneye yemek eğitimi için bilgi vermeye devam etti.

Süper Dadı: “Çocukları bu zamana kadar aynı kaşık, aynı çatal, aynı bardak ve tabakla besliyordunuz ya bundan sonra buna son veriyoruz. Herkesin artık ayrı tabakları, ayrı çatal kaşıkları olacak. Bunun içinde çocuklara bir sürpriz getirdim. Onlara servisleri ayrı ayrı yaptırдық. Bundan sonra tüm yemekler masada olacak. Anlaştık mı?”

Çocukları bu zamana kadar aynı kaşık, aynı çatal, aynı bardak ve tabakla besliyordunuz ya bundan sonra buna son veriyoruz. Herkesin artık ayrı tabakları, ayrı çatal kaşıkları olacak.	Madde 7: “Yiyecekleri çekici bir yolla sunmak akılcı bir yoldur.” “Yemeklerin çocuğun dikkatini çekecek şekilde renkli ve eğlenceli bir sunumla verilmesi çocuğun yemeği kabullenmesini kolaylaştırır.” “Parlak renkli bir tabak veya masa örtüsü gibi çocuğun hoşlandığı şeylerin kullanılması, yemeği zevkle yemesini sağlayabilir.”
--	---

Bundan sonra tüm yemekler masada olacak.	Madde 2: “Aslında çocukların yemeğe dair bilgileri, tercihleri ve tüketimleri, anne ve babanın tercihlerine, inançlarına ve yemeklere karşı tutumlarına bağlıdır.” “Okul öncesi dönem çocuğu taklitçidir. Erkek çocuk babayı, kız çocuk anneyi taklit eder. Çocuğun aile ile masada oturması uygun beslenme alışkanlığı kazanması için büyük önem taşır.” “O, ailesi ile yediğinde, kendini denetleme olanağı bulur, bu yetişkinlerin yemek yeme davranışlarını taklit edebilme fırsatını ve uyulması gereken görgü kurallarını öğreteceğinden, bazı yanlış yemek yeme eğilimleri alışkanlık haline gelmeden değiştirilebilir.”
--	--

Görüntü 3

2.Kısım (06.27 - 07.06)

Süper Dadı çocuklara yemek kurallarını anlattı ve ardından onların yemek kurallarını sağlayacak olan yemek tablolarını duvara astı.

Süper Dadı: “Çocuklar bundan sonra bu evin yemek kuralları da var. Bundan sonra yemeklerinizi siz seçeceksiniz. Siz yiyeceksiniz ve zamanında bitireceksiniz. Anlaştık mı? Çok güzel.”

Çocuklar bundan sonra bu evin yemek kuralları da var.	Madde 1: “Keyifle yenen bir akşam yemeğinin kabusu dönüşmemesi için küçük yaşlardan itibaren sofranın kurallarının öğretilmesi yararlı olur. Sofra kuralları eğitime 3-4-5 yaşla birlikte başlanabilir.”
---	---

Bundan sonra yemeklerinizi siz seçeceksiniz.	Madde 5: “Çocuğa sınırlı ölçüde seçenek sunun. Çocuğunuz yemek seçen ve zor beğenen bir tutum içindeyse, kendine sunulan yemekleri reddediyorsa, onun kabul edeceği bir yemek türünü yemekte bulundurun ve
--	---

	onu seçmesine izin verin. Nasıl olsa gün boyu alacağı gıdalarla dengeli beslenme kendiliğinden oluşacaktır.”
--	--

Siz yiyeceksiniz.	Madde 14: “Çocuğun kendi kendine yemesine fırsat verilmelidir.” “Masada oturan herkes (1 yaş altı çocuklar dışında) kendi yemeklerini kendileri yer.” “Çocuğun bir yaşından itibaren kendi kendine kaşık kullanması desteklenmelidir.” “Çocukların yemekleri kendilerinin yiyebilmesi için olanak sağlanmalıdır. Çocuğun kullanacağı kaşık ve çatal çocuğun eline ve ağzına uygun olmalı, oturuş masaya göre ayarlanmalıdır. Çocuğun yemeği kendisinin yemesi beklenmeli, yetişkin kadar becerikli olması beklenmemeli, sabırlı davranılmalıdır.”
-------------------	--

Ve zamanında bitireceksiniz.	Madde 13: “Öğünlerin süresini ve miktarını sınırlayın. Yemeklerin saatlerce sürmesine izin vermek yerine, çocuğunuzla anlaşıp yemeğini bitirmek zorunda olduğunu ve bunu 20-30 dakikada tamamlaması gerektiğini söyleyin. Bu süre zarfında aile bireylerinin tümünün masada kalmasını sağlayın.” “Yemek alışkanlığında yapılan pek çok araştırma yemek süresinin ilk 20 dakikası yemek hangi
------------------------------	---

	hızda yenirse yensin, zihnin doyum sinyalleri gönderdiği bilinmektedir. Bu nedenle yemek süresinizin ilk 20 dakikası ilk açlığınızı giderdiğiniz ve almanız gereken miktarı aldığınız dönemdir.”
--	--

Görüntü 4

2.Kısım (07.07 – 07.50)

Süper Dadı yemeklerin miktarı ile ilgili anneye bilgi verdi. Anne ve çocuklar sorun yaşamadan öğle yemeklerini yediler. Çocuklar tüm yemek kurallarına uydukları için yemek tablolarına ödül olarak yemek kuponlarını yapıştırmayı kazandılar.

Süper Dadı: “Gülcan Hanım, bugüne kadar porsiyonlarınız onların yiyemeyeceği kadardı. Çok fazlaydı. Çocuklara başarı duygusunu da tattırmamız gerekiyor. Bu yüzden mümkün olduğunca az koyun. Eğer doymazlarsa onlar zaten kendileri isteyecektir. Tamam mı? Az koyalım, onlar bitirdikçe daha hevesli olsunlar kurallara uymak için.”

Bugüne kadar porsiyonlarınız onların yiyemeyeceği kadardı. Çok fazlaydı.	Madde 9: “Çocukların yeme kapasitesi yetişkinlerden farklıdır. Çocuğun
--	---

Çocuklara başarı duygusunu da tattırmamız gerekiyor. Bu yüzden mümkün olduğunca az koyun. Eğer doymazlarsa onlar zaten kendileri isteyecektir. Tamam mı? Az koyalım, onlar bitirdikçe daha hevesli olsunlar kurallara uymak için.”	bünyesine, içinde bulunduğu büyüme dönemindeki gelişim hızına ve enerji ihtiyacına göre değişebilir. Bu nedenle tabağına bünyesine göre ortalama bir miktar koymaya dikkat edin.” “Yemek tabakları çok fazla doldurulmamalıdır. Tabaklara az miktarda yemek konulmalı, tabaktaki yemek bitirilince takdir edilmeli. Çocuk tabağındaki yemeği bitirebilmeden haz duyabilmelidir. Her öğünde tabağa konulan miktar azar azar arttırılmalıdır.”
---	---

Eğitimin Üçüncü Günü

Görüntü 5

2.Kısım (17.49 – 19.08)

Öğle yemeğinde Süper Dadı çocukları ve anneyi gözlemledi. Arda annesinden köfteyi kesmesi için yardım istedi.

Süper Dadı: “Hatta Gülcan hanım siz de keserken onlara gösterebilirsiniz nasıl kesildiğini.”

Siz de keserken onlara gösterebilirsiniz nasıl kesildiğini.	Madde 2: “Aslında çocukların yemeğe dair bilgileri, tercihleri ve tüketimleri, anne ve babanın tercihlerine, inançlarına ve yemeklere karşı tutumlarına bağlıdır.” “Okul öncesi dönem çocuğu taklitçidir. Erkek çocuk babayı, kız çocuk anneyi taklit eder. Çocuğun aile ile masada oturması uygun beslenme alışkanlığı kazanması için büyük önem taşır.” “O, ailesi ile yediğinde, kendini denetleme olanağı bulur, bu yetişkinlerin yemek yeme davranışlarını taklit edebilme fırsatını ve uyulması gereken görgü kurallarını öğreteceğinden, bazı yanlış yemek yeme eğilimleri alışkanlık haline gelmeden değiştirilebilir.”
--	---

Evde Tek Başına Günü

Görüntü 6

3.Kısım (11.38 – 11.56)

Aile hep birlikte sorun yaşamadan akşam yemeği yedi.

Son Eğitim Günü-Değerlendirme Toplantısı

Görüntü 7

3.Kısım (12.58 – 17.51)

Süper Dadı ve aile önce ailenin ‘evde tek başına’ gününde yaşadıkları görüntüleri izlediler. Sonra birlikte görüntülerin değerlendirmesini yaptılar. Ardından Süper Dadı aileye eğitim vermeye devam etti.

DEĞİRMENCİ AİLESİ

Tarih: 9 Mart 2015

Bölüm: 26

Eğitimin Birinci Günü

Görüntü 1

1.Kısım (11.44 – 13.00)

Anne Semih'in kahvaltısını hazırlarken Süper Dadı anneden çocukların yemek sorunları ile ilgili bilgi aldı.

Süper Dadı: “Sen istiyorsun ki bugün şimdi peyniri ve zeytini ye. Ertesi günü krepini ye ama yanına da bir tane daha peynir koyacağım onu da yemeni istiyorum diye. Çocukların isteklerine, damak zevklerine, açlığına, tokluğuna senin öncelikle saygı göstermeyi öğrenmen lazım. Bunu da birlikte öğreneceğiz zaten.”

Çocukların isteklerine, damak zevklerine, açlığına, tokluğuna senin öncelikle saygı göstermeyi öğrenmen lazım.	Madde 5: “Çocuğa sınırlı ölçüde seçenek sunun. Çocuğunuz yemek seçen ve zor beğenen bir tutum içindeyse, kendine sunulan yemekleri reddediyorsa, onun kabul edeceği bir yemek türünü yemekte bulundurun ve onu seçmesine izin verin. Nasıl olsa gün boyu alacağı
--	---

	gıdalarla dengeli beslenme kendiliğinden oluşacaktır.” Madde 10: “Çocukların açlık belirtilerine kulak verilmelidir, “doydum” dediğinde saygı gösterilmelidir.”
--	--

Görüntü 2

1.Kısım (13.01 – 13.47)

Anne çocukların sorunlarını Süper Dadiya bahsettikten sonra Süper Dadi anneye yemek eğitimine dair bilgiler verdi.

Süper Dadi: “Şimdi Gülcan Hanım, çocukların yemesi gerekeni önüne koydukça, yemediklerinde öfkelenedikçe bu çocuklar asla kendi hayatta kalma becerileri olan beslenme alışkanlığını kazanamazlar. Beslenme bir araç yaşamda kalabilmemiz için değil mi? Bir çocuk sofraya gelmek istemiyorsa, yine mi yemek yine mi yemek diyorsa ağlayarak tüm sofrayı geçiriyorsa bunun yüzde yüz sorumlusu bizleriz yani anne babalar. Bu yüzden sofranın keyifli bir ortam olduğunu ve yemenin sadece bir araç olduğunun mesajını vermemiz gerekiyor.”

Çocukların yemesi gerekeni önüne koydukça, yemediklerinde öfkelendikçe bu çocuklar asla kendi hayatta kalma becerileri olan beslenme alışkanlığını kazanamazlar. Beslenme bir araç yaşamda kalabilmemiz için değil mi? Bir çocuk sofraya gelmek istemiyorsa, yine mi yemek yine mi yemek diyorsa ağlayarak tüm sofrayı geçiriyorsa bunun yüzde yüz sorumlusu bizleriz yani anne babalar. Bu yüzden sofranın keyifli bir ortam olduğunu ve yemenin sadece bir araç olduğunun mesajını vermemiz gerekiyor.	Madde 3: “Yemek, aile bireylerinin tümünün katıldığı keyifli bir ortamda gerçekleştirilmelidir. Yemek zamanı mümkün olduğu kadar zevkli bir hale getirilmeli, yemek yeme konusu hiçbir zaman güç gösterisine dönüştürülmemelidir. Birlikte yemek yeme, sadece fizyolojik bir gereksinimin karşılanması olmayıp, aynı zamanda aile hayatında düzen yaratmaya yarayan sosyolojik bir önemi de içerir. Öğünlerde beraberlik, bir güç ve güvenlik duygusu verir. Bu nedenle yemek zamanı, bütün aile için sakin ve uyumlu bir ortam olmalıdır. Yemek sohbetlerinde çocuklarında katılımını sağlayabilmek için yetişkin konularına yer vermemeye özen gösterilmelidir. Başka bir deyişle yemek mekanı; dinlemek, paylaşmak, sohbete katılmak ve bazı şeyler öğrenmek için uygun bir ortam olmalıdır.”
---	--

Görüntü 3

1.Kısım (19.07) 2.Kısım (01.56)

Süper Dadı çocuklara yeni yemek servisleri hediye ettikten sonra evin yemek kurallarını anne baba ve çocuklara anlattı. Çocukların yemek kurallarına uymalarını kolaylaştırmak ve onları bu konuda heveslendirmek için duvara yemek tablosunu astı.

Süper Dadı: “Biliyor musunuz, bu evin yemek kuralları var. Artık anne baba size yemek yedirmeyecek. Siz kendi tabağınızdan kendi çatalınızla kendi yemeğinizi yiyeceksiniz. Anlaştık mı? Tamam. Yemek zamanı bittiğinde sofraya kalkar. Bu sürede 30 dakika. Şimdi sofradaki tüm yiyeceklerden az da olsa tattığınızda buraya futbol topları yapıştıracağız. Şimdi bir de anne babanın kuralları var. Yemekte ısrar yok. Kıyaslama yok. Göz hapsinde tutup gardiyan gibi başında bekleyip yedi mi yemedi mi demek yok. Önce kendi yemeğinize odaklanmanızı istiyorum. Siz keyifle yiyeceksiniz ki, onlarda keyifle yemeği öğrensinler.”

Biliyor musunuz, bu evin yemek kuralları var.	Madde 1: “Keyifle yenen bir akşam yemeğinin kabusla dönüşmemesi için küçük yaşlardan itibaren sofraya kurallarının öğretilmesi yararlı olur. Sofra kuralları eğitime 3-4-5 yaşla birlikte başlanabilir.”
---	---

Artık anne baba size yemek yedirmeyecek. Siz kendi tabağınızdan kendi çatalınızla kendi yemeğinizi yiyeceksiniz.	Madde 14: “Çocuğun kendi kendine yemesine fırsat verilmelidir.” “Masada oturan herkes (1 yaşı altı çocuklar dışında) kendi yemeklerini kendileri yer.” “Çocuğun bir yaşından itibaren kendi kendine kaşıık kullanması desteklenmelidir.” “Çocukların yemekleri kendilerinin yiyebilmesi için olanak sağlanmalıdır. Çocuğun kullanacağı kaşıık ve çatal çocuğun eline ve ağızına uygun olmalı, oturuş masaya göre ayarlanmalıdır. Çocuğun yemeği kendisinin yemesi beklenmeli, yetişkin kadar becerikli olması beklenmemeli, sabırlı davranılmalıdır.”
--	--

Yemek zamanı bittiğinde sofra kalkar. Bu sürede 30 dakika.	Madde 13: “Öğünlerin süresini ve miktarını sınırlayın. Yemeklerin saatlerce sürmesine izin vermek yerine, çocuğunuzla anlaşıp yemeğini bitirmek zorunda olduğunu ve bunu 20-30 dakikada tamamlaması gerektiğini söyleyin. Bu süre zarfında aile bireylerinin tümünün masada kalmasını sağlayın.” “Yemek alışkanlığında yapılan pek çok araştırma yemek süresinin ilk 20 dakikası yemek hangi hızda yenirse yensin, zihnin doyum sinyalleri gönderdiği bilinmektedir. Bu nedenle yemek süresinizin ilk 20 dakikası ilk
--	--

	açlığını giderdiğiniz ve almanız gereken miktarı aldığınız dönemdir.”
--	---

Şimdi sofradaki tüm yiyeceklerden az da olsa tattığınızda buraya futbol topları yapıştıracağız.	Madde 17: “Masada görgü kurallarına uyarak yemek yediğinde ödüllendirin. Yerinde oturduğu, çatalı bıçağı gerektiği gibi kullandığı ve sakın bir şekilde konuştuğu için çocuğunuzu övebilirsiniz. Düzeni bozan çocuk, arzu edildiği gibi yemek yerse, bunu onayladığınızı ve takdirle karşıladığınızı hemen gösterin.”
---	--

Yemekte ısrar yok. Kıyaslama yok	Madde 11: “Çocuğun yediği miktar, diğer çocuklarla kıyaslanmamalı çocuk her seferinde tabağını bitirmesi için zorlanmamalıdır. Bu davranış çocuğun aşırı yemesine veya yemekten nefret etmesine neden olabilir. Bu da ileride şişmanlık ya da beslenme ile ilgili sorunlara yol açabilir.”
----------------------------------	---

Göz hapsinde tutup gardiyan gibi başında bekleyip yedi mi yemedi mi demek yok.	Madde 18: “Yemek yemekte zorluk çıkaran bir çocuğa uygulanacak en iyi yöntem, çocuğun yemediği zaman ona ilgi göstermemektir. Yemek, çocuğa “ister ye, ister yeme” tavrı içinde verilmeli ve anne, çocuğun ne yediğiyle hiçbir zaman ilgilenmemelidir. Tabağa en ufak bir endişe ile bakılmamalı, hiçbir
--	---

	gözlemde bulunulmamalı, yese de yemese de hiç kimsenin kendisiyle ilgilenmediği izlenimi bırakılmalıdır.” “İzlendiğini gören çocuklar bu durumdan çoğunlukla hoşlanır. Dikkat çekmeyi sever ve bunu kullanmaktan zevk alır.”
--	--

Önce kendi yemeğinize odaklanmanızı istiyorum. Siz keyifle yiyeceksiniz ki, onlarda keyifle yemeği öğrensinler.	Madde 2: “Aslında çocukların yemeğe dair bilgileri, tercihleri ve tüketimleri, anne ve babanın tercihlerine, inançlarına ve yemeklere karşı tutumlarına bağlıdır.” “Okul öncesi dönem çocuğu taklitçidir. Erkek çocuk babayı, kız çocuk anneyi taklit eder. Çocuğun aile ile masada oturması uygun beslenme alışkanlığı kazanması için büyük önem taşır.” “O, ailesi ile yediğinde, kendini denetleme olanağı bulur, bu yetişkinlerin yemek yeme davranışlarını taklit edebilme fırsatını ve uyulması gereken görgü kurallarını öğreteceğinden, bazı yanlış yemek yeme eğilimleri alışkanlık haline gelmeden değiştirilebilir.”
--	--

Görüntü 4

2.Kısım (01.59 – 03.14)

Süper Dadı yemeğin ardından anne ve baba ile yemeğin değerlendirmesini yaptı.

Süper Dadı: “İlk defa belki de hayatınızda, kavgasız, gürültüsüz, ağlamasız bir sofraya geçirdiniz. Şimdi biz bugün ne yaptık. Onun sevdiği yiyeceği doyacağı kadar değil ama aynı zamanda onların aç kalmayacağı kadar önüne koyduk. Yani buradaki amacımız bir çocuğun sadece sevdiği yiyeceklerle bir sonraki öğüne kadar karnını doyurmasını önlemek. Bu yüzden doymayacağı kadar pilav koyup daha sonra farklı yiyecekleri tatmasını istiyoruz. Şimdi böylelikle çocuklar bir sonraki öğünde de daha fazla acıkarak, diğer yiyecekleri tatmak için daha hevesli olacaklar belki de. O zaman artık hatalar unutulsun ve başarılar yerlerini almaya başlasın olur mu ?”

Onun sevdiği yiyeceği doyacağı kadar değil ama aynı zamanda onların aç kalmayacağı kadar önüne koyduk. Yani buradaki amacımız bir çocuğun sadece sevdiği yiyeceklerle bir sonraki öğüne kadar karnını doyurmasını önlemek. Bu yüzden doymayacağı kadar pilav koyup daha sonra farklı yiyecekleri tatmasını istiyoruz. Şimdi böylelikle çocuklar bir	Madde 6: “Yemek için önce sevdiklerini tercih edecek, bu nedenle sevdiklerinden de sevmediklerinden de az oranda masada bulundurmaya özen gösterin. Masada sevdikleri daha çok olursa onlarla doycak ve diğerlerine ihtiyaç duymayacaktır.”
---	--

sonraki öğünde de daha fazla acıkarak, diğer yiyecekleri tatmak için daha hevesli olacaklar belki de.	
---	--

Eğitimin İkinci Günü

Görüntü 5

2. Kısım (14.00 – 15.19)

Süper Dadı öğle yemeği sofrasını kurmak için çocukların annelerine yardım etmelerini istedi. Çocuklar anne ile birlikte yemek sofrasını kurdular. Anne çocukların hangi yemeği yemek istediklerini sordu. Onların isteklerine göre yemeklerini tabaklarına koydu. Emir tabağındaki her şeyi yediği için çıkartma ödülünü kazandı ancak Semih kurallara uymadığı için çıkartma ödülünü kazanamadı.

Süper Dadı: “Sofrayı hazırlamaya yardım etmeyecek misiniz? Herkes Semih’ciğim al bakalım sen servisini götür bakalım masaya. Emir’ciğim sende al.”

Sofrayı hazırlamaya yardım etmeyecek misiniz? Herkes Semih’ciğim al bakalım sen servisini götür bakalım masaya. Emir’ciğim sende al.	Madde 16: “Bazı çocuklar sorumluluk almaktan, özellikle yetişkin işleri yapmaktan çok hoşlanır. Sizin gibi olmak onu çok mutlu eder. Yemek zamanlarını daha keyifli bir hale getirmek için ona başarabileceği
--	--

	sorumluluklar verebilirsiniz. Çatalları, peçeteleri yerleştirebilir; ekmeği veya meyveleri hazırlayabilir.”
--	---

Görüntü 6

2.Kısım (15.20 – 16.11)

Süper Dadı ve anne öğle yemeğinin ardından birlikte yemeğin değerlendirmesini yaptılar.

Süper Dadı: “Bu gördüğün Emir için çok büyük bir ilerleme. O yüzden daha hevesle karşılamayı istiyorum aslında. Hala çok sakınsın. Sadece porsiyona bakmayacaksın neleri denediğine de bakacaksın.”

Görüntü 7

2.Kısım (16.33 – 17.27)

Süper Dadının belirlediği düzen tablosuna göre sağlıklı atıştırma zamanıydı. Anne bu konudaki sıkıntısını Süper Dadiya anlattı.

Süper Dadi: “Şimdi çocuklar meyveyi sevmiyor diye bugün onlara meyveyi sevdirmeye çalışması yapacağız birlikte. Bunun içinde en uygun ortam bir manav aslında değil mi? Çünkü çocuklar bu esnada meyveye dokunacak, bakacak, koklayacak değil mi? Belki tadına bakacak belki bakmayacak ama oyun ile beraber onlara sunduğumuzda en azından reddedemeyecek. Yani dokunmayı tercih edecek oyunla beraber aslında çocuk ama amacımız önce kabul etmeleri, anlaştık mı?”

Şimdi çocuklar meyveyi sevmiyor diye bugün onlara meyveyi sevdirmeye çalışması yapacağız birlikte. Bunun içinde en uygun ortam bir manav aslında değil mi? Çünkü çocuklar bu esnada meyveye dokunacak, bakacak, koklayacak değil mi? Belki tadına bakacak belki bakmayacak ama oyun ile beraber onlara sunduğumuzda en azından reddedemeyecek. Yani dokunmayı tercih edecek oyunla beraber aslında çocuk ama amacımız önce kabul etmeleri.

Madde 7: “Yiyecekleri çekici bir yolla sunmak akılcı bir yoldur.” “Yemeklerin çocuğun dikkatini çekecek şekilde renkli ve eğlenceli bir sunumla verilmesi çocuğun yemeği kabullenmesini kolaylaştırır.” “Parlak renkli bir tabak veya masa örtüsü gibi çocuğun hoşlandığı şeylerin kullanılması, yemeği zevkle yemesini sağlayabilir.”

Görüntü 8

2.Kısım (17.28 – 18.36)

Süper Dadı ve anne çocukların meyveleri sevmelerini sağlamak için birlikte oyun kurdular. Kurulan bu oyunla çocukların meyvelere dokunmaları, koklamaları ve tatmaları sağlandı.

Eğitimin Üçüncü Günü

Görüntü 9

3.Kısım (07.34 – 08.58)

Aile akşam yemeğini hep birlikte sorunsuz bir şekilde yedi. Çocuklar tabaklarındaki yemekleri bitirdikleri için yapıştırma ödülünü kazandılar. Yemeğin ardından Süper Dadı ve aile yemeğin değerlendirmesini yaptılar.

Evde Tek Başına Günü

Görüntü 10

3.Kısım (13.40 – 14.11)

Aile birlikte sorun yaşamadan akşam yemeği yedi ve çocuklar tüm kurallara uydukları için çıkartma ödülünü kazandılar.

Son Eğitim Günü-Değerlendirme Toplantısı

Görüntü 11

3.Kısım (14.52) 4.Kısım (00.07)

Süper Dadı ve aile önce ailenin ‘evde tek başına’ gününde yaşadıkları görüntüleri beraber izlediler. Sonra birlikte görüntülerin değerlendirmesini yaptılar. Ardından Süper Dadı aileye eğitim vermeye devam etti.

Süper Dadı: “Bir hafta boyunca çocukların yeni bir şey denemeleri için çok çaba sarf ettik. Manav yaptık değil mi? Yemekte yeni tatlar sunduk onlara. Baskı yapmadık. Zorlamadık. E haliyle çocuklarda artık o önyargılarını yavaş yavaş atmaya başladılar. Akşam yemeği sorunsuz, sessiz, sakin gayet güzel mutlu. En büyük endişelerinden, korkularından bir tanesi de bu çocukların sebze yememesiydi değil mi? Çok güzel bulgur pilavı vardı. Çok güzel. İşte tam da bu beklediğim yani bir bulgur pilavının içerisine sebzeyi koyacaksın patlıcanı, nohudu. Yalnız biraz porsiyonlarda büyük geldi. Yine de porsiyonları biraz at tutuğunda ikinci tabak geldiğindeki mutluluğun çok daha fazla olacak.”

4.9 Araştırma Bulgularının Analizi

12 Mart 2014 ile 16 Nisan 2016 tarihleri arasında yayınlanan bölümler içerisinde örneklem olarak seçilen ve her biri birbirinden bağımsız olan; 4.bölüm, 7.bölüm, 9.bölüm, 11.bölüm, 12.bölüm, 13.bölüm ve 26.bölümler incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

İncelenen bölümler içerisinde aileler ile beş gün boyunca vakit geçirilmiştir. Ailelere ilk üç gün eğitim verilmiş, dördüncü gün aile tek başına bir gün geçirmiş ve aile önceki üç gün boyunca öğrendikleri bilgileri tek başına gününde uygulama fırsatı bulmuştur. Son gün aile ile bir değerlendirme toplantısı yapılmış ve aile ile zaman geçirilmeye devam edilmiştir.

Aile ile geçirilen beş gün boyunca verilen yemek eğitimine yönelik bilgilerin yoğun olarak birinci eğitim ve ikinci eğitim gününde verildiği tespit edilmiştir. İncelemeler sonucunda Yar ailesi, Turan ailesi, Korkut ailesi, Alkan Ailesi ve Değirmenci ailesinde sadece eğitimin birinci ve ikinci gününde yemek eğitimine yönelik verilen bilgilere ulaşılmıştır. Hotoman ailesinde birinci ve ikinci eğitim gününde verilen bilgilerin haricinde son eğitim günü-değerlendirme toplantısı zamanında da yemek eğitimi ile ilgili bilgi verildiği tespit edilmiştir. Aynı şekilde Şenol ailesinde de birinci ve ikinci eğitim gününde verilen bilgilerin haricinde üçüncü eğitim gününde de yemek eğitimine dair bilgilerin verildiği tespit edilmiştir.

Programda Süper Dadının ailelere yemek eğitimi konusunda verdiği bilgilerin, ailelerin ‘yemek’ konusunda çocukları ile yaşadıkları farklı problemler nedeniyle farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

İncelemesi yapılan bölümlerde çekimlerin tamamının iç mekânda gerçekleştiği görülmüştür. Süper Dadının aileye mutlakta ve salonda yemek eğitimi ile ilgili bilgileri verdiği tespit edilmiştir. Eğitimin doğası gereği yemek masası her ne kadar her ailede boyut ve şekil değişirse de programa temel unsur olarak eklenmiştir.

Her biri birbirinden bağımsız olan 7 bölüm içerisinde Süper Dadının yemek eğitimine yönelik ailelere verdiği bilgilerin, çocuklarda yemek yeme alışkanlığı

kazandırma yollarını belirten ve tarafımdan oluşturulan 20 maddeden hangisi/hangilerine karşılık geldiği incelemeler sonucunda belirlenmiştir.

Yar Ailesi

Eğitim Günleri	Kullanılan Madde	Kullanım Sayısı
Eğitimin Birinci Günü	Madde 11	1
	Madde 19	1
Eğitimin İkinci Günü	Madde 5	3
	Madde 6	1
	Madde 7	2
	Madde 9	2
	Madde 13	1
	Madde 14	1
	Madde 17	1
Eğitimin Üçüncü Günü	-	-
Evde Tek Başına	-	-
Son Eğitim Günü – Değerlendirme Toplantısı	-	-

Turan Ailesi

Eğitim Günleri	Kullanılan Madde	Kullanım Sayısı
Eğitimin Birinci Günü	Madde 1	2
	Madde 3	1
	Madde 11	1
	Madde 12	1
	Madde 13	1
	Madde 14	2
	Madde 20	1
Eğitimin İkinci Günü	Madde 9	1

Eğitimin Üçüncü Günü	-	-
Evde Tek Başına	-	-
Son Eğitim Günü – Değerlendirme Toplantısı	-	-

Korkut Ailesi

Eğitim Günleri	Kullanılan Madde	Kullanım Sayısı
Eğitimin Birinci Günü	Madde 1	2
	Madde 4	1
	Madde 5	1
	Madde 6	1
	Madde 11	1
	Madde 13	1
	Madde 14	1
	Madde 18	1
Eğitimin İkinci Günü	Madde 3	2
	Madde 4	1
	Madde 6	1
	Madde 17	1
Eğitimin Üçüncü Günü	-	-
Evde Tek Başına	-	-
Son Eğitim Günü – Değerlendirme Toplantısı	-	-

Alkan Ailesi

Eğitim Günleri	Kullanılan Madde	Kullanım Sayısı
Eğitimin Birinci Günü	Madde 2	2
	Madde 10	1
	Madde 11	1
	Madde 14	1

	Madde 19	1
	Madde 20	1
Eğitimin İkinci Günü	Madde 1	1
	Madde 5	1
	Madde 6	1
	Madde 8	1
	Madde 11	1
	Madde 13	1
Eğitimin Üçüncü Günü	-	-
Evde Tek Başına	-	-
Son Eğitim Günü – Değerlendirme Toplantısı	-	-

Hotoman Ailesi

Eğitim Günleri	Kullanılan Madde	Kullanım Sayısı
Eğitimin Birinci Günü	Madde 1	1
	Madde 3	1
	Madde 4	1
	Madde 5	1
	Madde 6	1
	Madde 8	1
	Madde 11	2
	Madde 13	1
	Madde 14	2
Eğitimin İkinci Günü	Madde 7	1
	Madde 11	1
	Madde 17	1
Eğitimin Üçüncü Günü	-	-
Evde Tek Başına	-	-
Son Eğitim Günü – Değerlendirme Toplantısı	Madde 16	1

Şenol Ailesi

Eğitim Günleri	Kullanılan Madde	Kullanım Sayısı
Eğitimin Birinci Günü	Madde 1	1
	Madde 11	1
Eğitimin İkinci Günü	Madde 1	1
	Madde 2	1
	Madde 5	1
	Madde 7	1
	Madde 9	1
	Madde 13	1
	Madde 14	1
Eğitimin Üçüncü Günü	Madde 2	1
Evde Tek Başına	-	-
Son Eğitim Günü – Değerlendirme Toplantısı	-	-

Değirmenci Ailesi

Eğitim Günleri	Kullanılan Madde	Kullanım Sayısı
Eğitimin Birinci Günü	Madde 1	1
	Madde 2	1
	Madde 3	1
	Madde 5	1
	Madde 6	1
	Madde 10	1
	Madde 11	1
	Madde 13	1
	Madde 14	1
	Madde 17	1
	Madde 18	1
Eğitimin İkinci Günü	Madde 7	1

	Madde 16	1
Eğitimin Üçüncü Günü	-	-
Evde Tek Başına	-	-
Son Eğitim Günü – Değerlendirme Toplantısı	-	-

Elde edilen sonuçlara göre Süper Dadının ‘yemek eğitimi’ konusunda ailelere verdiği çeşitli bilgilerin, çocuklarda yemek yeme alışkanlığı kazandırma yollarını gösteren ve tarafımdan oluşturan 20 maddeden 19 tanesine, incelenen 7 bölüm içinde ulaşılmıştır. (Hangi maddenin, hangi eğitim gününde ve kaç defa kullanıldığı yukarıdaki tablolarda mevcuttur.)

Elde edilen sonuçlara göre incelenen 7 bölüm içerisinde Madde 15’e karşılık gelen bir bilginin Süper Dadı tarafından ailelere verilmediği tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre Süper Dadı tarafından verilen bilgilere karşılık gelen maddelerin incelenen bölümler içerisinde en fazla kullanılanları şu şekildedir:

Kullanılan Madde	İncelenen 7 Bölüm İçerisindeki Toplam Kullanım Sayısı
Madde 1	9
Madde 5	8
Madde 11	10
Madde 13	7
Madde 14	9

Sofra kuralları eğitiminin küçük yaşlardan itibaren öğretilmesinin yararlı olduğunu belirten **madde 1**, yemek zamanlarında çocukların istedikleri ve sevdikleri bir yemek çeşidini yemeyi kendilerinin seçmesini belirten **madde 5**, çocuklar arası kıyaslamaların yapılmaması gerektiğini ve zorlamadan çocuklara yemek yedirilmesini gerektiğini belirten **madde 11**, yemek zamanlarının bir süresinin olması ve bu sürenin 20-30 dakika olması gerektiğini belirten **madde 13** ve çocukların 1 yaşından itibaren

yemeklerini kendi başlarına yemeleri için fırsat verilmesi ve bunun için çocuklara olanak sağlanmasını belirten **madde 14**'tur. Bu maddelerin incelenen 7 bölüm içerisinde verilen bilgilere karşılık gelen ve kullanım sayısı en fazla olan maddeler olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre Süper Dadı tarafından verilen bilgilere karşılık gelen maddelerin incelenen bölümler içerisinde en az kullanılanları şu şekildedir:

Kullanılan Madde	İncelenen 7 Bölüm İçerisindeki Toplam Kullanım Sayısı
Madde 8	2
Madde 10	2
Madde 12	1
Madde 16	2
Madde 18	2
Madde 19	2
Madde 20	2

Çocukların ilk defa tadacakları bir yemeğin çocuklara nasıl verilmesi ve çocuklara nasıl davranılması gerektiğini belirten **madde 8**, çocukların açlık belirtilerine ve “doydum” dediğinde çocuğa saygı gösterilmesi gerektiğini belirten **madde 10**, yemek zamanlarında çocuğun dikkatini dağıtacak televizyon gibi araçların kapatılması gerektiğini ve yemek zamanlarının bir oyun değil de hoş bir ortam olarak oluşturulmasını belirten **madde 12**, çocukların sorumluluk almaktan hoşlandığını ve yemek zamanlarını daha keyifli hale getirmek için çocuklara belli sorumluluklar verilmesini belirten **madde 16**, yemek zamanı zorluk çıkaran bir çocuğa yapılması gereken davranışların belirtildiği **madde 18**, çocukların yemek yemedikleri zaman çocuğa iğneleyici kırıncı sözler söylenmemesi ve ceza verilmemesi gerektiğini belirten **madde 19** ve çocukların masadan kalkmaları durumunda neler yapılmasını ve nasıl bir tutum sergilenmesini belirten **madde 20**'dir. Bu maddelerin incelenen 7 bölüm içerisinde verilen bilgilere karşılık gelen ve kullanım sayısı en az olan maddeler olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Televizyon günümüzde birçok iletişim kuramcısı tarafından en etkili iletişim aracı olarak tanımlanmaktadır. Televizyonun izleyici kitlesi üzerinde sayısız çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar televizyonun işlevlerine daha yakından bakılmasını gerekli kılmış bu işlevleri ne kadar yerine getirdiği bir akademik merak konusu olmuştur. Bu çalışmada televizyonun işlevlerinden biri olan “bilgilendirme” işlevi bir örnek üzerinden kuramsal bilgilerle karşılaştırılarak incelenmiş ve bu işlevin önemine dikkat çekilmiştir.

Tezin yazımına geçilmeden bu çalışmada incelemesi yapılan Süper Dadı isimli programın öncelikle yönetmeni Serkan Hasekioğlu ile ardından programın Süper Dadısı Pedagog Gözde Erdoğan ile görüşülmüş ve röportaj yapılmıştır. Tezin ilerlemesi sürecinde önce anket çalışması yapılması planlanıp, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler neticesinde İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından üzerinde çalışma yapılan tezin isminde geçen ‘Süper Dadı’ kelimesi reklam olarak kabul edildiği için anket çalışmasına izin verilmemiştir. Bu nedenle program için içerik analizi yapılması uygun görülmüştür. Ve röportaj soruları sadece Süper Dadı programı hakkında bilgi vermek için tezde kullanılmıştır. Yapılan röportajlar ve araştırmalar çerçevesinde program hakkında bilgiler elde edilmiş, bu bilgilere dayanarak programın yayın öncesi çalışmaları, programın çalışanları, çekimlerin nasıl yapıldığı, programda yer alan ailelerin özellikleri gibi pek çok konuda elde edilen bilgiler tezde yer almıştır.

Programın TRT 1 ekranlarında ve Star TV ekranlarında yayınlandığı görülmüştür. Ancak TRT 1 ekranlarında yayınlanan bölümlerin sayısının az olması, TRT 1 ekranlarında yayınlanan bölümlerde bir süre pedagoğ olmayan ‘ilişki terapisti’ olan ve aldığı eğitim ile ekrana çıkan sunucunun programda yer alması, bu tez için çalışmalara başlanılan zamanda programın Star TV ekranlarında yayınlanıyor olması sebepleri ile bu çalışmada programın Star TV ekranlarında yayınlanan bölümlerinin incelenmesine karar verilmiştir.

Program Star TV’de 12 Mart 2014 ile 16 Nisan 2016 tarihleri arasında toplam 39 bölüm yayınlanmıştır. Yayınlanan bölümlere Star TV sitesindeki arşiv bölümleri

kısından ulaşılmıştır. Her bir bölümün sitede 4 kısım olarak yayınlandığı görülmüştür. Yayınlanan 39 bölüm içerisinde 12 Ekim 2015 tarihinde yayınlanan 28.bölüm ile 12 Mart 2016 tarihinde yayınlanan 34.bölüme ulaşamamıştır. Ulaşılan 37 bölüm sırası ile izlenmiştir. Her bölümde farklı ailelerin evinde çekimler yapıldığı ve her bir bölümün birbirinden bağımsız olduğu görülmüştür. İzlenen programlarda, ailenin var olan sorununa yönelik olarak eğitimlerin verildiği belirlenmiştir. 37 bölümün incelemesi yapıldığında programda en çok uyku ve yemek eğitimlerinin yer aldığı tespit edilmiştir. İzlenen 37 bölümün içerisinde 37 bölümde uyku eğitimine, 34 bölümünde ise yemek eğitimine yer verildiği belirlenmiştir.

Programda verilen eğitimlerden gerek bilimsel kaynaklarla örtüştüğüne inandığım ve gerekse daha çok bilgi verdiğini düşündüğüm yemek eğitiminin incelemesinin yapılması tercih edilmiştir.

Çocuklarda yemek yeme sorununu ortadan kaldıracak, çocuklara yemek yeme alışkanlığı kazandıracak olan ve ailenin bu konularda yapması gerekenleri belirten 20 madde tarafımdan oluşturulmuştur. Bu maddeler, alanında uzman kişilerin yazdığı kitaplardan, tezlerden, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan MEGEP Modüllerinden, Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan beslenme modüllerinden yola çıkılarak oluşturulmuştur.

Yapılan çalışmada yöntem içerik analizi olmuştur. Ulaşılan 37 bölüm içerisinde yemek eğitiminin verildiği 34 bölüm çalışmanın evreni, bu bölümler içerisinde rastgele seçilen 4.bölüm, 7.bölüm, 9.bölüm, 11.bölüm, 12.bölüm, 13.bölüm ve 26.bölüm çalışmanın örneklemini olarak belirlenmiştir.

Belirlenen bölümlerin sırası ile içerik analizi yapılmıştır. Önce görseller eklenip Süper Dadı tarafından verilen bilgilerin hangi kısımda (Star TV sitesinde arşiv bölümleri dört kısım olarak yer almaktadır.) ve hangi zaman aralığında verildiği görsellerin üstünde belirtilmiştir.² Verilen görsellerin alt kısmına ise Süper Dadı tarafından ailelere verilen bilgiler yazılmıştır. Süper Dadı tarafından verilen bilgiler deşifre edilerek özellikle verilen bilgilerin kuramsal içerikle örtüşüp örtüşmediği

² İçerik analizi yapılan bölümlerde verilen görsellere ait time code için bakınız EK 4'e.

analiz edilmiştir. Ölçülen içerik tarafımdan belirlenen ve çocuklarda yemek yeme alışkanlığı kazandırma yollarını gösteren 20 madde ile Süper Dadı tarafından verilen bilgilerin karşılaştırılması yoluyla araştırma analizi gerçekleştirilmiştir.

Araştırma analizi sonucunda Süper Dadı tarafından ailelere yemek eğitimi konusunda verilen bilgilerin oluşturulan 20 maddeden 19 tanesine karşılık geldiği tespit edilmiştir. Kuramsal bilgilerle örtüşen aktarımların kullanım yoğunluğunun, incelemesi yapılan 7 bölüm içerisinde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre Süper Dadı tarafından yemek eğitiminde ailelere verilen bilgilere karşılık gelen ve kullanım yoğunlukları en fazla olan maddeler sırasıyla; çocuklar arası kıyaslamaların yapılmaması gerektiğini ve zorlamadan çocuklara yemek yedirilmesini gerektiren belirten **madde 11**, sofraya kuralları eğitiminin küçük yaşlardan itibaren öğretilmesinin yararlı olduğunu belirten **madde 1**, çocukların 1 yaşından itibaren yemeklerini kendi başlarına yemeleri için fırsat verilmesi ve bunun için çocuklara olanak sağlanmasını belirten **madde 14**, yemek zamanlarında çocukların istedikleri ve sevdikleri bir yemek çeşidini yemeyi kendilerinin seçmesini belirten **madde 5**, yemek zamanlarının bir süresinin olması ve bu sürenin 20-30 dakika olması gerektiğini belirten **madde 13'** tür. Bu maddelerin incelenen 7 bölüm içerisinde Süper Dadı tarafından verilen bilgilere karşılık gelen ve kullanım sayısı en fazla olan maddeler olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre Süper Dadı tarafından yemek eğitiminde ailelere verilen bilgilere karşılık gelen ve kullanım yoğunlukları en az olan maddeler sırasıyla; çocukların ilk defa tadacakları bir yemeğin çocuklara nasıl verilmesi ve davranılması gerektiğini belirten **madde 8**, çocukların açlık belirtilerine ve “doydum” dediğinde çocuğa saygı gösterilmesi gerektiğini belirten **madde 10**, çocukların sorumluluk almaktan hoşlandığını ve yemek zamanlarını daha keyifli hale getirmek için çocuklara belli sorumluluklar verilmesini belirten **madde 16**, yemek zamanı zorluk çıkaran bir çocuğa yapılması gereken davranışların belirtildiği **madde 18**, çocukların yemek yemedikleri zaman çocuğa iğneleyici kırıncı sözler söylenmemesi ve ceza verilmemesi gerektiğini belirten **madde 19** ve çocukların masadan kalkmaları durumunda neler yapılmasını ve nasıl bir tutum sergilenmesi gerektiğini belirten **madde 20**, yemek

zamanlarında çocuğun dikkatini dağıtacak televizyon gibi araçların kapatılması gerektiğini ve yemek zamanlarının bir oyun değil de hoş bir ortam olarak oluşturulmasını belirten **madde 12**'dir. Bu maddelerin incelenen 7 bölüm içerisinde Süper Dadı tarafından verilen bilgilere karşılık gelen ve kullanım sayısı en az olan maddeler olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca programda, çocuğun aile ile aynı yemeği yiyebileceğini ve ailenin yeterli ve dengeli bir beslenme düzeni varsa çocuğunda buna alışması gerektiğini ve çocuk için özel yemek hazırlanmaması gerektiğini belirten **Madde 15**'e karşılık gelen bir bilginin Süper Dadı tarafından verilmediği tespit edilmiştir.³

Bu tespitler sosyal yaşantımızda gözlem yoluyla edindiğimiz bilgilerle örtüşür niteliktedir. Bu tezin, televizyonun gerek bilgilendirme işlevine gerek ise diğer işlevlerine daha yakından bakılması ve bu işlevlerin yerine getirilirken, kuramsal bilgilere referans verilmesinin önemini ortaya çıkarır nitelikte olup bundan sonra yapılacak araştırmalara kaynak oluşturacak nitelikte olmasına çalışılmıştır.

Bu çalışmada, programın bilimsel kaynaklardan ve uzman görüşünden yararlanılarak gerçekleştirildiği tespit edilmiş, bu konuda benzer çerçevede yapılacak programlara bir fikir vermesi bu tezin sonuçlarından biridir. Bu çalışma, konu ile ilgili derinlemesine çalışmalar yapılmasına ve örneklerin çoğaltılmasına katkı sağlayacaktır.

³ İçerik Analizi yapılan bölümlere dair reyting sonuçları için bakınız EK 5'e.

KAYNAKÇA

- Akalın, Ahmet: Radyo ve Televizyon Teknolojilerindeki Gelişmelerin Hukuki Düzenlemelere Etkisi, Uzmanlık Tezi, Radyo Televizyon Üst Kurulu, 2011
- Akdoğan, Yalçın: **Görsel İktidar**, İletişim dizisi:1, İstanbul, İnsan Yayınları, Mart 1995
- Alemdar, Korkmaz, Erdoğan, İrfan: **Öteki Kuram: Kitle İletişimine Yaklaşımların Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi**, Ankara, Erk Yayınları, 2002
- Ağdemir, Sürmeli: “Aile ve Eğitim”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, C:I, No:1, 1991, s.1-3
- Arlı Mine vd. : **Anne ve Çocuk Beslenmesi**, 7.bsk, Ankara, Pegem Akademi, 2015
- Ayaşlı, Zeynep: Televizyonun Popüler Kültürü Oluşturma ve Yayma Etkisi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, 2006
- Aydoğan, Fatih, Dilekmen, Mücahit: “Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, **Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi**, C:XI, No:2, 2016, s.559-585
- Ayhan, Bünyamin: “Küreselleşme Sürecinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü” , **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, C:III, No: 1, 2003, s.82-90
- Aziz, Aysel: **İletişime Giriş**, editör: Aslı Kasar, genişletilmiş 4.bs.,4.bsk., İstanbul, Hiperlink Yayınları, 2012
- Aziz, Aysel: **Televizyon ve Radyo Yayıncılığı (Giriş)**, 5.bs., Ankara, Turhan Kitapevi, Nisan 2006
- Aziz, Aysel: **Elektronik Yayıncılıkta Temel Bilgiler**, güncelleştirilmiş 4.bs., Ankara, Ankara

Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi,
1998

Aziz, Aysel:

Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının 30 Yılı, Ankara, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Ocak 1999

Ataman, Ümmühan:

Okulöncesi Beslenme Eğitiminde Çocuktan Çocuğa Eğitim, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, 2009

Bağardı, Serkan:

“Kitle İletişim Aracı Olarak Yerel Televizyonun İşlevleri, **Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi**, C:XVI, No:16, 1999, s.91-109

Bartan, Murat:

Kütahya Örnekleminde Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Envanterinin 60-72 Aylık Çocukların Anne ve Babalarına Uyarlanması, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, 2010

Batmaz, Veysel, Aksoy, Asu:

Türkiye’de Televizyon ve Aile (Elektronik Hane)(Aralık 1993- Aralık 1994), Ankara, T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Kasım 1995

Bekman, Sevda:

Eşit Fırsat: Anne Çocuk Eğitim Programının Değerlendirilmesi, 1.bsk., İstanbul, Anne Çocuk Eğitim Yayınları Vakfı, 1998

Bilici, Saniye, Köksal, Eda:

“Okul Öncesi ve Okul Çağı Çocuklara Yönelik Beslenme Önerileri ve Menü Programları”, editör: Nevin Şanlıer, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Yayın No:915, Ankara, 2013

Börekçi, Beril:

Okul Öncesi Çocuklarda Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Belirtilerinin, Davranışsal, Sosyal Problemler, Aile İşlevselliği ve Ebeveyn Tutumları İle İlişkilerinin Değerlendirilmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal

Bilimler Üniversitesi, Işık Üniversitesi,
2017

Briggs, Asa, Burke, Peter:

Medyanın Toplumsal Tarihi, 1.bsk.,
İstanbul, Kırmızı Yayınları, Kasım 2011

Cankaya, Özden:

**Düdüñ Bugüne Radyo-Televizyon
(Türkiye’de Radyo-Televizyonun
Gelişim Süreci)**, İletişim Dizisi:2,
İstanbul, Beta Basım Yayım, Haziran 1997

Crowley, David, Heyer, Paul:

İletişim Tarihi, yayına hazırlayan: Bülent
Özçelik, editör: Serdar Öztürk, çeviren:
Berkay Ersöz, 2.bsk., Ankara, Ekinoks
Yayınları, Mart 2011

Cerçi, Sedat:

“Televizyon Eğitebilir mi ?”, **Selçuk
Üniversitesi Türkiyat Araştırma Dergisi**,
No:4, 1990

Cerçi, Sedat:

Televizyonda Program Yapımı, editör:
İrfan Koçyiğit, İletişim Dizisi:1, İstanbul,
Metropol Yayınları, 2001

Çağdaş, Aysel:

Anne-Baba-Çocuk İletişimi, 2.bsk.,
Ankara, Eğiten Kitap, 2015

Çağdaş, Aysel, Şahin Seçer, Zarife:

Anne Baba Eğitimi, yayına hazırlayan:
Elif Göçmen, Ankara, Eğiten Kitap, 2011
“Bir Sosyal Etkinlik Olarak Eğlence ve
Televizyon (Konya Örneği)”, **Konya
Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dergisi**, No:13, 2005, s.123-142

Çakır, Vedat:

Çicek, Çiğdem:

Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin
Çocuklara Yönelik Televizyon Programları
Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi: Bir
Televizyon Çocuk Programı Önerisi,
Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sağlık
Bilimleri Enstitüsü Hacettepe Üniversitesi,
2009

Coşkun, Yemliha, Baş, Arife:

“Okul Öncesi Eğitime Devam Eden
Çocuklarının Anne Babalarının Çocuk
Yetiştirmeye Yönelik Görüşlerinin
Karşılaştırılması”, **Kahramanmaraş**

**Şütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler
Dergisi, C:XII, No:2, 2015, s.195-210**

Demir, Esra:

Aile Eğitim Programlarında Eğitimcilerin ve Annelerin Kültürel Çeşitliliğine İlişkin Görüşleri, Yayınlanmış Yüksek Lisans, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, 2011

Demiray, Uğur:

“Eğitim İletişim Sürecinde Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun İşlevleri ve Eğitim İletişimi Boyutu”, **Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi**, C:VIII, No:8, 1990, s. 425-434

Demiriz, Serap, Dinçer, Çağlayan:

“Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Bakım Becerilerinin Annelerin Çalışıp Çalışmama Durumlarına Göre İncelenmesi”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C:XIX, No:19, 2000, s.58-65

Deniz, M.Engin:

Erken Çocukluk Döneminde Gelişim, 1.bsk., Ankara, Maya Akademi, 2008

Durualp, Ender, Kaytez, Nazan, Kadan, Gül:

“Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Ailelerine Verilen Aile Eğitiminin Annelerin Bilgi Düzeyleri İle Çocukların Gelişimlerine Olan Etkisinin İncelenmesi”, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C:XVI, No: 4, 2016, s.1706-1722

Dursun, Aylin:

Okul Öncesindeki Çocukların Davranış Problemleriyle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi , Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dokuz Eylül Üniversitesi, 2010

Düzgün, Şükrü:

“Eğitim Sürecinde Ana-Babaların Çocuklarına Olan Etkileri”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C:VIII, No:2, 2010, s.225-238

- Eğitimciler için Eğitim Rehberi: Beslenme Modülleri, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara, 2008, Sağlık Bakanlığı Yayın No:722
- Ekici, Şerafettin : Bir İletişim Ortamı Olarak İnternet ve Türkiye’de İnternetin Regülasyonu, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Marmara Üniversitesi, 2009
- Erdoğan, Erman: Yaygın Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun Kamusal İşlevleri, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Üniversitesi Marmara Üniversitesi, 2008
- Erdoğan, Gözde: Gözde Erdoğan, **Hayat Evde Başlar**, editör: Gamze Elmacı, 1.bsk., İstanbul, Yakamoz Kitapevi, Mart 2015
- Erdoğan, Hasan Ali: Hasan Ali Erdoğan, Günümüz Kitle İletişim Araçlarının Görünen ve Görünmeyen Yüzü: Türkiye Örneği, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Selçuk Üniversitesi, 2009
- Esslin, Martin: **Tv Beyaz Camın Arkası**, çeviren: Murat Çiftkaya, İstanbul, Pınar Yayınları, t.y
- Fıratlı, Esra: Demokratik Tartışma Ortamı Açısından İzleyici Katılımlı Televizyon Tartışma Programlarının Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi
- Gezgin, Suat: “Medyanın Toplumsal İşlevi ve Kamuoyu Oluşumu”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, C:I, No:12, 2002, s.11-20
- Girişken, Neriman: “Çocuk Eğitiminde Ailenin Etkisi”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, C:V, No:2, 2010, s.141-160
- Girgin, Atilla: **Yazılı Basında Haber ve Habercilik “Etik”i**, İstanbul, İnkılap Kitapevi, 2000

- Girgin, Atilla: **Haber Yazmak**, İstanbul, Der Yayınevi, 2002
- Gökdoğan Eda: **Yesinde Büyüsün**, 1.bsk, İstanbul, Mikado Yayınları, 2013
- Gökçe, Gürol: **Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği**, 2.bs., İstanbul, Der Yayınları, 2012
- Görmez, Esra: Esra Görmez, Lise Öğrencilerinin Kitle İletişim Araçlarını Kullanma Durumları ile Güvengenlik Özelliklerinin İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Fakültesi Enstitüsü Atatürk Üniversitesi, 2014
- Güngör, Mehmet: “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Televizyon İzleme Alışkanlıkları ve Anne Baba Tutumları”, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C:XI, No:28, 2014, s.199-216
- Güngör, Nazife: **İletişim/ Kuramlar ve Yaklaşımlar**, editör: Bülent Özçelik, Ankara, Siyasal Kitapevi, Şubat 2011
- Güngör, Nazife: **İletişime Giriş**, 2.bsk., Ankara, Siyasal Kitapevi, Nisan 2013
- Gürocak, Tolga: Tüketim ve Yaşam Tarzları Olgularının ‘Gossip Girl’ Dizisi Örneğinde Sunumuna İlişkin İçerik Çözümlemesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Anadolu Üniversitesi, 2010
- Gürsel Yaktıl Oğuz: “Televizyon: Kaçınılmaz Öğreticimiz Televizyonun Toplumsal İletişimdeki Yeri”, **Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi**, C:XVII, No: 17, 2000, s.27-34
- Güven, Gülhan: Farklı Eğitim Modelleri Kullanılarak Uygulanan Aile Eğitim ve Aile Katılım Programlarının Okul Öncesi

- Öğretmenlerinin Uygulamalarına ve Ebeveynlerin Görüşlerine Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, 2011
- Güz, Nükhet: “İletişim Süreci ve Temel Öğeler”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, No:7,1998, s.121-142
- Güzel, Şefika: Dört Altı Yaş Grubu Çocuğa Sahip Annelerin Aile Eğitimine Yönelik İhtiyaç Duydukları Konuların Belirlenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Gazi Üniversitesi, 2006
- Hamamcı, Elif: Televizyon ve Sosyal Medya İlişkisi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Marmara Üniversitesi, 2015
- Hamamcı, Zeynep, A. Sevim, Scher: “Türkiye’de Aile Rehberliği Çalışmaları”, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, C:III, No:22, 2004, s.77-87
- İlgaz Büyükbakkal, Ceyda: “Kitle İletişim Araçları ve Toplumsal Yaşam”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, No:21, 2005, s.71-75
- İşık, Metin v.d : **Genel ve Teknik İletişim**, 3.bsk., Konya, Eğitim Akademi Yayınları, Kasım 2010
- İşık, Metin: **İletişimden Kitle iletişimine**, Eğitim Dizisi:02, Konya, Mikro Yayınları, 2000
- İşık Metin: **Kitle İletişim Teorilerine Giriş**, 2.bsk., Konya, Eğitim Kitapevi, Mart 2005
- İlaslan, Süleyman: “Türkiye’nin Yeniden Yapılanma Sürecinde Televizyon: 12 Mart 1971 Sonrası Dönemde Televizyon Yayıncılığının Kontrolü ve Yaygınlaştırılması”, **Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi**, C:I, No: 8, 2015, s.33-55
- İlkkurşun, Esra: Küresel ve Yerel Kültür bağlamında Türk Özel Televizyon Yayıncılığı, Yayınlanmış

- Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Üniversitesi Mersin Üniversitesi, 2006
- İrcal Sümbül, Emel: 4-6 Yaş Arasındaki Öğrencilerin Okul Dönemindeki Yetersiz ve Dengesiz Beslenme Alışkanlıklarının Saptanması, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, 2009
- Kandemir, Seda: “Geleneksel” ve “Modern” Çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve ‘Reality Show’larda Temsili, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Emstitüsü, İstanbul Üniversitesi, 2016
- Kandır Adalet, Alphan Yasemin: “Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi”, **Sosyal Politikalar Çalışmaları Dergisi**, C: XIV, No:14, 2008, s.33-38
- Kara, Taylan: Görsel Medyanın Aile Bireyleri Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Araştırma, Tük Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, Manisa 2011
- Karaman, Ümmügülsüm: Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Çerçevesinde Evlendirme Programları: Esra Erol’la Programı Üzerine Bir İnceleme, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, 2016
- Kars, Neşe. **Haberin Tarihi, Kuramları, Söylemi ve Radyo-Televizyon Haberciliği**, İstanbul, Derin Yayınları, Şubat 2010
- Kars, Neşe: **Televizyon Programı Yapalım Herkes İzlesin**, İstanbul, Derin Yayınları, 2010
- Kartal, Hülya: Erken Çocukluk Eğitim Programlarından Anne-Çocuk Eğitim Programı’nın 6 Yaş Grubundaki Çocukların Bilişsel Gelişimlerine Etkisi, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, 2005

- Kaplan, Yusuf: **Öykü –Anlatma ve Mit- Üretme Aracı Olarak Televizyon**, İstanbul, Ağaç Yayıncılık, 1992
- Kaya, Mevlüt “Ailede Anne Baba Tutumlarının Çocuğun Kişiliği ve Benlik Gelişimindeki Rolü”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C:IX, No:9, 1997, s.193-204
- Kayador, Vakur: “Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Radyo ve Kamusal Radyoculuk”, **Marmara İletişim Dergisi**, C:XI, No:11, s.131-142
- Kejanlıoğlu, Beybin: **Türkiye’de Medyanın Dönüşümü**, 1.bsk., Ankara, İmge Kitapevi Yayınları, Kasım 2004
- Kılıç, Çiğdem: “Aile Eğitim Programları ve Türkiye’deki Örnekleri”, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi**, C:X, No:1, 2010, s.99-111
- Kılıç, Çiğdem: “Yetişkin Eğitimi Bakış Açısıyla; Çocuk Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Bilgilendirme Amaçlı Hazırlanan Televizyon Programı Hakkında Ebeveyn Görüşleri“ **Eğitim Öğretim Araştırmaları Dergisi**, C: IV, No:2, 2014, s.3
- Kılıç, Sadettin: Kitle İletişim Araçlarının Gelişimi ve Sosyal Medyanın Siyasal İletişimi Etkileme Rolü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2014
- Kırık, Ali Murat: “Televizyonun Gelişim Çağı Çocukları Üzerindeki Olumsuz Etkileri ve Ebeveynlerin Kontrol Sorunu”, **21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C:II, No: 2, 2013, s.189-198
- Kırtay, Ozan: Reklam İletilerinde Mizah Kullanımı: Öğeler, Teknikler ve Uygulama Örnekleri, Yayınlanmış Yüksek Lisans, Sosyal

Bilimler Enstitüsü İstanbul Kültür Üniversitesi, 2012

Koca, Mehmet:

Kitle İletişim Araçlarının Eğitim Üzerine Etkileri (Sivas/Merkez Meslek Liseleri Örneği), Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Cumhuriyet Üniversitesi, 2009

Kocadaş, Bekir:

“Kitle İletişim Araçları Eğitim İlişkisi” **Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, C:IV, No:3, 2004, s. 129-135

Koptur Şen, Şerife:

Ortaöğretim Öğrencilerinin Suça Yönelmesinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü(İstanbul İli Bağcılar İlçesi Örneği), Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Beykent Üniversitesi, 2008

Köroğlu, Sakine:

Okul Öncesi Dönem 4-6 Yaş Arası Çocuklarda Aileden Kaynaklanan Beslenme Bozukluklarının İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, 2009

Kurtulmuş Zeynep,

Anne Eğitim Programının 4-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Alt Sosyo Ekonomik Düzeydeki Annelerin ve Babaların Aile İlişkilerini Algılamasına Etkisinin İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, 2003

Kutluay Merdol, Türkan:

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Beslenmesi, Beslenme Bilgisi Serisi 1, Ankara, T.C Sağlık Bakanlığı, 2008

Küçükali, Rıdvan:

“Çocuklarda Beslenme Bozuklukları ve Beslenmenin Okul Çocuklarının Üzerindeki Etkisi”, **Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi**, No:14, 2006, s.223-239

Köksal, Buse:

Buse Köksal, Özel Bir Okulda Okuyan 2-6 Yaş Arası Çocukların Saldırganlık

- Düzeyleri İle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beykent Üniversitesi, 2016
- Lazar, Judith: “Kitle İletişimi”, çeviren: İlker Bıçakçı, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, No:9, 1999, s.283-291
- Mete, Mehmet: **Televizyon Yayınlarının Türk Toplumu Üzerindeki Etkisi**, yayına hazırlayan: Erol Kalender, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını
- Mutlu, Erol: **İletişim Sözlüğü**, 6.bs., İletişim Dizisi/01, Ankara, Sofos, 2012, s.148
- Mutlu, Erol: **Televizyonu Anlamak**, 2.bs, Kültürel Çalışmalar/02, Ankara, Ayraç Kitapevi, Eylül 2008
- Mutlu, Erol: **Televizyonda Program Yapımı**, Ankara, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 1995
- N. Özmert, Elif: “Erken Çocukluk Gelişiminin Desteklenmesi- III: Aile” , **Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi**, No:49, 2006, s.256-273
- N.Özmert, Elif: “Erken Çocukluk Gelişiminin Desteklenmesi-I: Beslenme”, **Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi**, No:48, 2005, s.179-195
- Oktay, Ayla: **Yaşamın Sihirli Yılları Okul Öncesi Dönem**, 5.bsk., İstanbul, Epsilon Yayıncılık, Ekim 2004
- Oskay, Ünsal: **İletişimin ABC’si**, Abc Dizisi:9, İstanbul, Simavi Yayınları, 1992
- Öngider, Nilgün: “Anne-Baba ile Okul Öncesi Çocuk Arasındaki İlişki”, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry**, C:V, No:4, 2013, s.420-440

Özcan, Handan:

Handan Özcan, İlkokul Öğrencilerinin Özgüvenleri, Akademik Başarıları ve Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler, Yayınlanmış Yüksek Lisans, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, 1996

Özçağlayan, Mehmet:

“Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Gelişimi”, **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, C:I, No:2, 2004, s.41-52

Özel, Erdoğan, Zelyurt, Hikmet:

“Anne Baba Eğitiminin Aile Çocuk İlişkilerine Etkisi”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, No:36, 2016, s.9-34

Özdemir Uluç, Fatma:

“Kitle İletişim Araçlarıyla Eğitim”, **Erken Çocukluk Eğitim Politikaları: Yaygınlaşma, Yönetişim ve Yapılar Toplantısı Raporu**, Ankara, 5-6 Aralık 2003

Özgen, Murat:

“Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Gelişimi ve Yasal Çerçevesi”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, No:17, 2012, s.423-433

Öztekin, Saniye:

Çocuk Televizyonunun Eğitime ve Eğlendirme Özelliklerinin Çocuğun Gelişimine Etkisi Dijitürk Baby Tv Örneği, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Selçuk Üniversitesi, 2008

Pekşen Akça, Raziye:

“Ana-Babaların Çocuk Yetiştirmede Aşırı Korumacı Olmaları”, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, No:29, 2012, s.1-13

Postman, Neil:

Televizyon Öldüren Eğlence, yayına hazırlayan: Mehmet Küçük, çeviren: Osman Akınhay, İnceleme Dizisi:45, 3.bs., İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2010

Sarı, İbrahim:

Emniyet Örgütlerinde Görevli Anne-Babaların Fiziksel İstismar

- Potansiyellerinin Belirlenmesi ve İstismarla İlgili Aile Eğitim Programının Etkililiği, Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Gazi Üniversitesi, 2010
- Sarı, Ümit:
- Kitle Kültürü ve Popüler Kültür Bağlamında, Kitle İletişim Araçlarının Kitle Kültürüne Etkileri: Örnek Olarak Popstar Türkiye Yarışması, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul Üniversitesi, 2006
- Sarı, Ümit:
- Yeni Nesil Yarışma Formatlarının Türk Televizyon Yayıncılığına Etkileri; “Var mısın Yok musun Yarışma Programı Örneği” Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi
- Saygı, Didem:
- Ebeveyn- Çocuk İlişkisi Ölçeği’nin Türkçe’ye Uyarlanması ve Anne-Çocuk İlişkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (İstanbul Örnekleme), Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, 2011
- Serarslan, Meral:
- “Türkiye’de Radyo Televizyon Düzeninin Değişimi”, **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, C:I, No: 4, 2004, s.77-82
- Serhatlıoğlu, Birsen:
- Televizyon Programlarının Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının Zihin ve Dil Gelişimini Etkileme Biçimlerine Yönelik Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Belirlenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Fırat Üniversitesi, 2006
- Serim, Ömer:
- Türk Televizyon Tarihi 1952-2006**, editör: Nihal Ünver, 1.bsk., İstanbul, Epsilon Yayıncılık, Ocak 2007
- Sertelin, Çare:
- Ebeveyn Tutumlarının Sosyo-Kültürel Yapı ve Aile Fonksiyonları İle İlişkisi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi , Sosyal

- Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, 2003
- Sırmabıyıklı, Gizem: Meb Aile Eğitim Programının Eğitim Materyallerinde Toplumsal Cinsiyet, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, 2017
- Şendil, Gül, Kaya Balkan, İdil: **Anne Baba Olmak**, 1.bsk., 7-14 Yaş Çocuk Gelişimi ve Eğitim Dizisi, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları, 2005, s.84-85
- Soydan, Aslı: Televizyonlarda İçerik Planlaması, Uzmanlık Tezi, T.C Radyo Televizyon Üst Kurulu, 2011
- Spotiswoode, Raymond, Happe, Bernard: “Televizyonun Tarihi”, çeviren: Mehmet Kesim, **Kurgu Anadolu İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Fakültesi Dergisi**, C:II, No:2, 2016, s. 205-225
- Şahin, Fatma, Filiz, Selma: “Okul Öncesi Dönemde Beslenme Kavramının Gelişimi Üzerine Ailenin Etkisi”, **M.Ü Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, C:XI, No:11, 1999, s.321-334
- Sarmaşık, Jale: **Türkiye’de Radyo ve Televizyon Düzeni(1927-2000)**, İstanbul, Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2000
- Teber, Mehmet: **Çocuk Eğitiminde İdeal Anne Baba**, editör: Melike Nur Cep, 5.bsk., İstanbul, C Planı Yayınları, 2014
- Tekinalp, Şermin: **Camera Obscura’dan Synopticon’a Radyo ve Televizyon**, İstanbul, Der Yayınları, 2003
- Tekiner, Suat: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu’nda Televizyonun Eğitimde Kullanılması ve TRT Eğitim(TRT Okul) Kanalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ordu Üniversitesi, 2016

- Tezel, Şahin, Fatma, Özbey, Saide: "Aile Eğitim Programlarına Niçin Gereksinim Duyulmuştur? Aile Eğitim Programları Neden Önemlidir?", **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, C:III, No:12, 2007, s.7-12
- Tezel Şahin, Fatma, Cevher Kalburan, F.Nilgün "Aile Eğitim Programları ve Etkililiği: Dünyada Neler Uygulanıyor?", **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C:XXV, No:25, 2009, s.1-12
- Tezel Şahin, Fatma: "Mother-Child Relation and Factors Affecting This Relation" **International Journal Of Science Culture and Sport**, C:II, No:3, 2014, s.79-88
- Tutar, Hasan: **Örgütsel İletişim**, editör: Ceyda Taşdelen, 1.Bsk., Ankara, Seçkin Yayıncılık, Haziran 2003
- Tutar, Hasan, Yılmaz, M.Kemal, Erdönmez, Cumhur: **Genel ve Teknik İletişim**, 4.bsk., İletişim Kitapları Dizisi:1, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Mart 2008
- Yaktıl Oğuz, Gürsel: "Televizyon: Kaçınılmaz Öğreticimiz Televizyonun Toplumsal İletişimdeki Yeri", **Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi**, C:XVII, No: 17, 2000, s.27-34
- Yavuzer, Haluk: **Çocuğu Tanımak ve Anlamak**, 3.bs., İstanbul, Remzi Kitabevi, Temmuz 2003
- Yavuzer, Haluk: **Anne-Baba ve Çocuk**, 20.bs., İstanbul, Remzi Kitabevi, Nisan 2009
- Yavuzer, Haluk v.d: **Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne Baba Tutumları**, editör: Nuray Türkyılmaz Catic, 3.bsk., Aile Eğitim Dizisi/5, İstanbul, Timaş Yayınları, 2011
- Yengin, Hülya: **Ekranın Büyüsü Batıda Değişen Televizyon Yayıncılığının Boyutları ve Türkiye’de Özel Televizyonlar**, İstanbul, Der Yayınevi, 1994

- Yücedoğan, Güleda: **“Gelişen Teknoloji ve Kamuoyu Oluşturma”**, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, No: 7, 1998, s.233-239
- Yüksel, Haluk Ahmet: **“İletişimin Toplumsal Boyutu Olarak Kitle İletişim”**, **Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi**, C:VII, No:7, 1990, s.9-39
- Yüksel, Erkan: **Medyanın Gündem Belirleme Gücü**, Konya, Çizgi Kitapevi Yayınları, Aralık 2001
- Yılmaz Boyat, Emine: Anne Baba Eğitiminin Beş-Altı Yaş Çocuğa Sahip Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutum ve Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, 2011
- Yurdagöl, Ayşe: Kitle İletişim Araçlarının Toplum Yaşamındaki Yeri(Türk Radyoları Üzerine Araştırma), Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul Üniversitesi, 1996
- Tamer, Emel Ceylan: **Dünü ve Bugünüyle Televizyon**, Bilgi dizisi:2, İstanbul, Varlık Yayınları, Kasım 1983
- Türkoğlu, Nurçay: **Kitle İletişimi ve Kültür**, 1.bsk.,Araştırma Serisi, İstanbul, Naos Yayınları, Ocak 2003
- Türkoğlu, Nurçay: **İletişim Bilimlerinden Kültürel Çalışmalara Toplumsal İletişim Tanımlar, Kavramlar, Tartışmalar**, yayına hazırlayan: Serkan Dora, İstanbul, Babil Yayınları, Ekim 2004
- Tokgöz, Oya: **Temel Gazetecilik**, 5.bsk., Ankara, İmge Kitapevi, Şubat 2003

- Tor, Hatice: “Aile İçi Etkileşimin Çocuk Eğitimindeki Rolü”, **Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi**, No:3, 1995, s.13-21
- Tunç, Müberra: Sanat Eğitimde Kitle İletişim Araçlarının Rolü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Gazi Üniversitesi, 2006
- Ünlü, Sezen: “Okul Öncesi Dönemde Aile Ortamının Önemi”, **Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi**, C:V, No:5, 2016, s.357-361
- Üstünoğlu, Ülkü: “Aile Eğitiminde Uygulanacak Farklı Yaklaşımlar”, Aile Eğitimi Paneli, **T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı**, 1991
- Uğur Tanrıöver, Hülya: **Türkiye’de Televizyon Yayıncılığı 2011**, İstanbul, İTO Yayınları, Şubat 2012
- Uslu, İbrahim: Televizyon Yayıncılığında Kamu Hizmeti Yayıncılığı, Uzmanlık Tezi, T.C. Radyo Televizyon Üst Kurulu, Ekim 2011
- Uslu, Mustafa: **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi**, İstanbul, Erkam Yayınları, 2014,
- Usluata, Ayseli: **İletişim**, İstanbul, İletişim Yayınları, Mart 1994
- Uyguç, Ünal, Genç, Ali: **Radyo-Televizyon Haberciliği**, gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 2.bsk., İstanbul, Avcıol Basım- Yayın, 1998
- Radyo Televizyon Üst Kurulu, **Yayınlarda Program Türleri Kod, Tanım ve Sınıflandırmaları**, Rtük, Ankara, 2014
- Zincirli, Özgün: Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Anne Baba Tutum Algısı, Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fırat Üniversitesi, 2014

Zıllıoğlu, Merih:

İletişim Nedir?, 4.bs., Kültür Dizisi,
İstanbul Cem Yayınevi, Ekim 2010

İNTERNET

Arslan, Ali:

“Bir Sosyoloji Olgu Olarak Televizyon”,
(çevrimiçi), <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/163/163>, erişim: 13.09.2017

AÇEV:

Televizyon Yolu İle Eğitim, AÇEV-TRT
İşbirliği İle Benimle Oynar mısın?
(çevrimiçi), <http://www.acev.org/basimbultenleri>, erişim:12.11.2017

AÇEV:

Baba Olmak Güzel Şey (Çevrimiçi),
<http://www.acev.org/ne-yapiyoruz/anne-babalar-icin>, erişim:12.11.2017

AÇEV

Baba Olmak Güzel Şey(çevrimiçi),
<http://www.acev.org/basimbultenleri>,
erişim: 12.11.2017

Medya Faresi:

(çevrimiçi),
<http://www.medyafaresi.com/haber/tns-6-nisan-reytingleri/302842>, erişim:02.05.2018

Medya Faresi:

(çevrimiçi),
<http://www.medyafaresi.com/haber/tns-27-nisan-reytingleri/341563>, erişim:02.05.2018

Medya Faresi:

(çevrimiçi),
<http://www.medyafaresi.com/haber/tns-11-mayis-reytingleri/367222>,
erişim:02.05.2018

Medya Faresi:

(çevrimiçi),
<http://www.medyafaresi.com/haber/tns-25-mayis-pazar-reytingleri/392775>,
erişim:02.05.2018

Medya Faresi:

(çevrimiçi),
<http://www.medyafaresi.com/haber/tns-1->

- <http://www.haziran-pazar-reytingleri/406104>,
erişim:02.05.2018
- Medya Faresi: (çevrimiçi),
<http://www.medyafaresi.com/haber/tns-8-haziran-reytingleri/418838>,
erişim:02.05.2018
- Medya Faresi: (çevrimiçi),
<http://www.medyafaresi.com/haber/9-mart-2015-pazartesi-tv-reytingleri/688808>,
erişim:02.05.2018
- MEGEP: Beslenme,(çevrimiçi),http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Beslenme.pdf, erişim:01.12.2017
- MEGEP: Süt, Oyun, Okul ve Ergenlik Döneminde Beslenme,(çevrimiçi),
http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/S%C3%BCt,%20Oyun,%20Okul%20Ve%20Ergenlik%20D%C3%B6neminde%20Beslenme.pdf
- MEGEP: Radyo Televizyon Tarihi, (çevrimiçi),
http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Radyo%20Televizyon%20Tarihi.pdf, erişim: 28.08.2017
- MEGEP: Radyo Televizyon Tarihi,(çevrimiçi),
http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Radyo%20Televizyon%20Tarihi.pdf , erişim: 08.09.2017
- Savaş, Gökhan: Kitle İletişim Araçlarına Eleştirel Bir Yaklaşım, (çevrimiçi),
<http://www.jhumansciences.com/mod/page/view.php?id=95#gsc.tab=0>,
erişim:18.08.2017
- Çocuğunuza Yemek Yeme Alışkanlığı Kazandırmanın 12 Püf Noktası,(çevrimiçi),
http://www.bebek.com/cocugunuza-yemek-yeme-aliskanligi-kazandirmanin-12-puf-noktasi_m, erişim:09.12.2017

EK 1

YÖNETMEN SERKAN HASEKİOĞLU İLE 16/09/2015 TARİHİNDE YAPILAN RÖPORTAJIN SORULARI VE CEVAPLARI

Program için kaç kişi ile çalışıyorsunuz, uzmanlık alanları nelerdir? Pedagogları ve psikologları hangi alanda seçiyorsunuz? Pedagog ve psikologların sizinle, yapım şirketi ile vs. bir akrabalık ilişkisi var mı?

Serkan Hasekioğlu yönetmen. Yaklaşık 16 kişilik bir ekibimiz var. Bu ekibin içerisinde bir televizyon ekibi, çekim ekibi var. Teknik personel. Prodüksiyon ekibi var ve uzmanlarımız var. Çalıştığımız üç tane kameraman arkadaşımız var. Bir yönetmen bir yardımcı yönetmen iki editör bunlardan bir tanesi montajda. Onun haricinde prodüksiyon ekibi de dört kişilik bir ekipten oluşuyor. Uzmanlarımız zaten sunucumuz Gözde Hanım aynı zamanda pedagog, kendi alanı branşı uzman. Onun haricinde sette görevli iki tane psikoloğumuz var. Bunlar işlerinde oldukça eski ve yaş olarak 60 yaş civarındalar. Bu programa onlarda gönül koymuş insanlar ve başından beri sağ olsunlar bize destekçi oluyorlar. Onların enerjisi evde çok önemli aile karşısındaki güvenimiz ve daha sonrasındaki takibi için. Onun haricinde bir de aslında ikinci sorununun da cevabı oluyor bir baş danışmanımız Aysun Hanım var yapımcımızın eşi ve zaten bu programın Türkiye’de olmasına vesile olan kişidir. Kendi iş programı çok yoğun olduğu için eskiden ilk sezon sette bulunuyordu. Daha sonrasında sadece danışmanlık yapmaya başladı. Bizim değerlendirme toplantılarımıza katılır ve bize bir kılavuz çizer ve sette bir sıkıntıya düşersek, görüş ayrılığına düşersek de ona danışırız. Sadece dediğim gibi baş danışmanımız, yapımcımızın eşi, şirket sahibinin eşi, o da bu programın gelmesine vesile oldu ve hani bize destek oluyor. Psikologlarımızın çalışma sistemi şöyle; aile ile tanıştıktan sonra bütün çekimler boyunca bizimle birlikte bulunuyorlar daha sonrasında ailelerin takibini yapıyorlar. Yani çekimler bitince aile ile ilgili çalışmamız bitmiş olmuyor. Hemen bir hafta sonrasında bir aile ziyareti yapar, telefonla görüşmeler şeklinde bunu devam ettirir. İhtiyaç duyuyorsa tekrar eve gidip görüşme yapar. Ki yaklaşık üç senedir bu işi yapıyoruz nerdeyse ilk sezondaki ailelerle dahi hala görüşme halindeyiz. Bu şekilde.

Ekrana çıkaracağınız pedagogların sizin için hangi özellikleri önemli?

Şimdi şu ana kadar iki sunucumuz oldu bizim TRT'nin birinci sezonunda bir sunucumuz vardı daha sonra Gözde Hanımla devam ettik. O ilk sezondaki arkadaşımız pedagog değildi. İlişki uzmanı diyeyim ilişki terapisi yapan bir arkadaştı. O program hakkındaki sistem ile ilgili eğitilerek çıktı oraya ki o sezon da dediğim gibi Aysun Hanım destek oluyordu ona. Çünkü hani bu sistemi en köklü bilen o. Daha sonrasında Gözde Hanım ile çalışmaya başladık. Hangi özelliklere baktık. Tabi televizyon olduğu için öncelikle görsel özelliğine baktık dış görünüşüne baktık. Ama bu güzel olsun anlayışı değildi. Kendi dinamiği olsun. Aileye güven sağlayabilsin. Çünkü bir insanın evinde bir hafta kadar vakit geçiriyoruz. O yüzden kıyafet vs. konusunda dikkatli davranıyoruz. Ardından baktığımız özelliklerse işte bu iş dinamiğın kaldırabilecek olması hani sonuçta onların kendi ofis işleri oluyor. O yüzden biraz daha yaşı geç bir insan tercih ettik kariyer için savaşabilecek çünkü zor bir program çekiyoruz. Çünkü gerçekten o konuda da Gözde Hanım büyük çaba sarf ediyor. Çünkü yaptığı her şey aslında kendi kariyeri ile paralel ilerliyor. Bizim tercihlerimiz bu yönde oldu. Tabi tekniği yeterlilikleri de biliyorsun ona ben çok girmeyeyim o dediğim gibi baş danışmanımız değerlendirdi. Okuduğu okul mezun olduğu, yaptığı işler stajlar vs. değerlendirildi onlar içerisinde Gözde Hanımla çalışmaya karar verdik. Şuan da Gözde Hanımla dördüncü sezonu bitiriyoruz.

Pedagog Gözde Erdoğan çekim başlamadan önce aileler ile görüşüyor mu? Ne kadar süre görüşüyor?

Çekim öncesinde görüşmüyor. Sadece yaptığımız değerlendirme toplantısında bilgi almak gerekiyorsa o şekilde bir görüştürüyoruz oda çok nadir denk geliyor çünkü aile görmelerini yapan başka bir uzmanımız var. AÇEV'de çalışan bir eğitimci. Biraz kopuk ekipten biraz zor ulaşırsınız. Aileleri takip ettiği için onun işi çok yoğun hani binlerce başvuru oluyor, telefonla görüşüyor. Gönüllü olarak çalışıyorlar psikologlarımızda aynı şekilde. AÇEV'le gönül bağı olan insanlar. Şöyle önce bir telefon görüşmesi yapar. Başvuranlar içinde samimiyetine inanmadıklarımız hariç neredeyse hepsi aranıyor. Arandıktan sonra ailenin sorunları telefonda dinler, değerlendirir bize uygunsa eğer çekim şartlarına ve hani aile ile çalışmaya uygunsa evlerine gidip küçük bir ziyaret yapar. Yaklaşık bir buçuk iki saat sürüyor. Onları tanır.

Benimser. O sırada sadece ailenin evinin ve kişilerin görsellerini alır. O görseller şirkete geldikten sonra işte başdanışmanımız ben ve işte yapımcımız değerlendiririz. Bu ailelerden bir tanesine karar veririz. Daha sonrasında bir ön çekim yapılır. Bizim before dediğimiz ailenin bir günü gözlemlenir. Bu gözlemlenen görüntüler montajlanır. Montajlandıktan sonra uzmanlarımız seyrederek, bu aile ile çalışıp çalışmadığımıza karar verir. Her şey göz önünde oluyor çekimlerimizde. Öncelik zaten ailenin mahremiyeti korumak o mantıkta gizli kamera zaten olamaz. İzin alınarak yapılıyor her şey. Dediğim gibi bu süreçte o şekilde. Zaten ikinci soruyu da yanıtlamış olduk, başvuru yapan her ailenin görüntüleri aile görüşmesi yapanların görüntüleri alınıyor ama bu alınan görüntüler fotoğraf karesinden ibaret deyim size hani konuşma sırasında bir dakika iki dakika yine hani televizyona çıktığımız için belli şeyleri gözetmemiz gerekiyor. Konuşması anlaşılabilir mi, görsel olarak ekrana uygun mu?

Peki bu süre ne kadar, kaç gün ailenin doğal yaşamı kayıt ediliyor?

Dediğim gibi bir gün ön çekimimiz var bu bahsettiğimiz uzmanımız yapar onu Didem Hanım. Eve gider bir gün boyunca bir kameraman ile aileyi gözlemler. Hani ne oluyor ne bitiyorsa akşama kadar kayıt eder. Biz onun içerisinden ilgilendiğimiz alanları alır ve bir toplantı yapar, toplantının sonucunda ki bu uzun toplantı böyle gerçekten bir günümüzü alan. Neler yapacağımıza karar veririz daha sonraki program çekim süreci de beş günden oluşuyor, üç eğitim günü. Daha sonrası evde tek başına yine bir kamera ve Didem Hanım çalışıyor evde tek başına günü. Son günde o evde tek başına günün değerlendirilmesi işte çocuklar ile ilgili yapılacak geziler vs. organize ediliyor.

Programda önce sadece aile ve sadece çocuklarla ayrı görüşme yapılıyor mu? Aynı uygulama varsa diğer aile bireyleri ile de yapılıyor mu?

Şimdi şöyle bizim çalıştığımız yaş grubu okul öncesi olduğu için beş yaş öncesi olduğu için çocuklar ile ayrı bir görüşme yapılmıyor. Evde varsa bir abi abla o iletişime açıksa tabii ki sorular soruluyor. Ama bu sorular üstü kapalı. Biz şeyin hassasiyetini çok fazla gösteriyoruz. Evin içerisindeki çalışmamızda da ailelerin çoğunun yaptığı yanlış ve çocuğun yanında çocuğun sorunları ile ilgili konuşmalar, yaptığımız şey şu olmuyor, çocuğa kardeşinden şikayetin var mı diye bir soru

sormuyoruz. Biz onunla sohbet ediyoruz o sırada çocuk bize bazı bilgiler verirse bunları değerlendiriyoruz. Şimdi mesela bir örnek verim ben sana. Çalıştığımız bir evde büyük abi küçük çocuğu istemediği için ben evden gitmek istiyorum, yatılı okulda okumak istiyorum diyormuş aile bize bu bilgiyi verdi. Ha ne oldu biz çocuk ile sohbet ederken ne yapıyorsun, odan neresi derken çocuk bize bu bilgiyi veriyor zaten. Onun ötesinde bir görüşme yapılmıyor.

Gözde Erdoğan aileler ile hangi günlerde buluşuyor, görüşmeler, çekimler kaç saat sürüyor?

Daha önce bu sorunun cevabı geçti. Üç gün eğitim veriliyor. Ağırlıklı olarak çarşamba günü çalışıyoruz ama bu değişkenlik gösterebiliyor. Ailenin durumuna bizim iş durumumuza göre.

Çekimlerin hepsi İstanbul'da mı yapılıyor?

Çekimlerin hepsi İstanbul da yapılıyor. Maalesef evet. Anadolu'da çalışmak istiyoruz. Çok fazla. Türkiye şartlarında olamaz çünkü kanalların ayırdığı bütçe bir şehir dışı masrafını karşılayacak nitelikte değil. Burada maddiyat için içerisine giriyor. Zaten özveri ile yapılıyor hani bu iş yapım firması tarafından yani o çok zorlayıcı bir şey. Ama hepimizin gönlünde vardı bir sezon en azından bir aileye gitsek dedik ama gerçekleştiremedik.

Çocuklar eğitim verilen süre içerisinde evden çıkıyorlar mı?

Bizim kontrolümüz dâhilin de çıkıyor. Zaten bizim aile için programın başında görmüşsündür aile için bir düzen tablosu hazırlıyoruz ve bu düzen tablosuna mümkün olduğunca evde realite etmeye çalışırız. Bunun içerisinde her çocuk için park vs. zamanı vardır. Bu zamanlarda müsaade etmeye gayret gösteririz. Olumsuz başka bir şey yoksa ondan daha önemli bir çalışma yoksa gün içerisinde, yani bizim anlayışımız her gün çocuk mutlaka bir saat dışarı çıkması gerek. Ama biz bunu kendi kontrolümüzde ve eğitim şeklinde yaparız. O esnada çekim yapmıyor olabiliriz, bölümün içine girmeyebilir ama işte bahsettiğim psikolog arkadaşımız onlara eşlik eder prodüksiyondan bir arkadaş eşlik eder. Yani dışarıda bulundukları süre içinde de biz onlar ile birlikte oluruz.

Görüntüler izlendiği zaman ilk üç gün pedagog, anne-baba aynı kıyafetleri giyiyor. Dördüncü gün kıyafetler değişiyor neden, bu durumun özel bir nedeni var mı?

Özel bir nedeni var şöyle biz aile içerisinde çalışırken bir çalıştığımız bloğu diğer güne taşıma ihtimalimiz oluyor. İster istemez televizyon programı olduğu için dramatik özellikleri içeride barındırman gerekiyor. İçerde bir aksiyon barındırman gerekiyor. Aslında hani bu temelde seyrettiğin dizi ile çok farkı yok. Aslında biz montaja girdimizde asıl süreç orada başlıyor. Tekrar orada bir senaryo yazıyoruz. Bu senaryo yazıyoruz tabi şey olarak algılanmasın olmayan bir şey uyduruyoruz değil elimizdeki ürünler içerisinde bir denge kuruyoruz. Bilmiyorum hani derslerde görmüşsünüzdür mutlaka bir senaryo içerisinde iyi kötü dengesi vardır. Hareket dengesi vardır. Bu dengeyi sağlamak için bu yolu tercih ediyoruz. Birinci gün çektiğimiz işte iki mola oluyor misal veriyorum size ikinci mola gelişimi daha yüksek bir mola oluyor. Onu ben birinci gün yerine ikinci güne koyabiliyorum, izlenebilmesi açısından tamamen. Buradaki amaç bu. Dördüncü gün kıyafetin değişmesinin nedeni o başka bir bloğa geçmiş oluyorsun hani çünkü eğitim bloğu bitti başka bir blok olduğu için o kendi içerisinde yer değiştirir. Tabi şey de olabiliyor gün içerisinde de yer değiştirebiliyorsun sabah çektiğin bir şeyi öğleden sonraya koyabiliyorsun.

EK 2

PEDAGOG GÖZDE ERDOĞAN İLE 16/09/2015 TARİHİNDE YAPILAN RÖPORTAJIN SORULARI VE CEVAPLARI

Programda yer alan aileleri ve çocukları hangi özelliklerine göre seçiyorsunuz?

Şimdi şöyle, sadece yemek problemi sadece uyku problemi ya da öfke nöbeti problemi yeterli bir sebepler değil. Zaten doğru kaynaktan doğru problemler varsa pek çok noktada da ayrı ayrı sorunlar var demektir. İşte annenin tutarsızlığı ya da babanın tutarsızlığı. Bazen şiddet bazen evin içerisinde yer almamış bir çocuk. Ruhsal olarak kabul görmeyen çocuklar ya da anne ve babanın yeni bir çocuğa hazır olmayışı iki çocuğa birden aynı katkıyı sağlayamayışı bu gibi kaynaklarından çıkan sorunların tabii ki can bulduğu yerler ya da görüldüğü yerler çocukların davranışları oluyor. Haliyle o davranışlar ne kadar çeşitliyse ne kadar fazla ise biz o kadar da bizim için çalışılabilir bir aile haline geliyor o aile. Aileler zaten bize başvuruyor tabii ki pek çok kriterler var ailenin programın işleyişindeki işte yoğun bir şekilde aileler ile çalışıyoruz bu durumu kabullenmesi kabul etmesi anne babanın ve daha doğrusu çocukların işte bize ve kameraya ne kadar hazır olduğu değişime ne kadar hazır olduğu en önemlisi. Değiştirebilip değiştiremeyeceğimiz sorunlar var tabii ki yani buna ne kadar hazırlıklı olduğu biz before görüntülerinde ve ön görüşmelerimizde anlıyoruz. Ona göre de zaten aileleri seçiyoruz ve o aileler ile çalışmaya başlıyoruz.

Çocukları seçerken ailenin gelir durumu ile ilgili bir ayrım yapıyor mu?

Hayır, kesinlikle.

Ailenin eğitim düzeyi çocukların seçiminde ne derece önemlidir?

Hayır, etkili olmuyor. Bu sadece anlatış biçimimizi değiştiriyoruz. Ya üst düzeyde ya da daha alt düzeyde önemli olan şey ailenin anne babanın hangi dilden hangi yollar ile hangi iletişim yollarıyla daha iyi anladığı bizim için önemli olan şey anne baba ne kadar eğitim alırsa çocuklarda o kadar değişime hazır olurlar.

Kardeş sayısı veya kardeşin olup olmaması çocukların seçiminde etkili midir?

Yani tabî ki etkili. Yani tek çocuk olduğu zaman işleyebileceğimiz konular çok fazla çeşitli ve yelpazemizde renkli olmuyor haliyle ne kadar fazla çocuk varsa işte iki çocuk üç çocukla beraber yavaş yavaş anne babanın kontrolü azalmaya başlıyor yaşanan sorunlar daha fazla üst düzeye çıkmaya başlıyor daha fazla konu konuşulabilir hale geliyor bu yüzden tek çocuk değil genellikle iki çocuk ve üstü aileler tercihimiz oluyor. Ama tek çocuklu ailelere gittik mi evet gittik.

Çocukları seçerken kardeşlerinin cinsiyetine göre bir ayrım yapıyor mu?

Cinsiyete göre ayrım yok. Kızlı erkekli çocuklarda oluyor. Aralarında çok ciddi yaş farkı olan kardeşlerde oluyor ikiz çocuklarda oluyor. Üçüzlerde oldu. Farklı cinsiyet aynı cinsiyetler oluyor. Burada önemli olan ayrı bir cinsiyet ayrımı değil çocuğun evdeki yaşadığı zorluklar ve sorunlar. Bizim için önemli olan şeyler bu.

Çocukların yaş gruplarına ve okula gidip gitmemesine göre bir ayrım yapıyor mu?

Şimdi öncelikli tercihimiz 0-6 yaş grubundan olan tercihler çünkü hatta 3-6 yaş dönemi. Niye 3-6 yaş dönemi, çünkü çocuğun isteği kendini ifade edebilme kapasitesi var mı yok mu, işte yapılan hamleleri işte koyulan kuralları ne kadar anlıyor ne kadar anlamıyor sadece 3 yaş altı çocuklar ile çalışmıyoruz çünkü yine konuşacağımız konular daha kısıtlı olduğu için sadece 3 yaş altı konuşmuyoruz. Ama programda her zaman çoğu programa baktığınızda mutlaka bir üç yaş üstü varsa mutlaka bir üç altıda vardır. Ya da üç yaş üstü varsa altı yaş sonrası da vardır. Mümkün olduğunca yelpazemizi geniş tutmaya çalışıyoruz ama asıl değişim tabî ki okul öncesi çağda bizi ne kadar çocuğu yakalayabiliyorsak o kadar da hızlı değişim oluyor. Bu değişimi de gözlemleyebiliyoruz.

Ailenin içinde anneanne-babaanne olup olmamasına dikkat ediliyor mu, çocuklara bakıcı mı bakıyor?

Çalıştık. Ananeler ile çalıştık babaannelerle çalıştık, bakıcılar ile çalıştık, dedeler ile çalıştık. Aile apartmanı çalıştık yakın otururken.

Çocukların daha önceden profesyonel yardım alıp almadığına bakılıyor mu?

Tabi ki. Bunu biz söylemiyoruz. Tabii anormal bir durum söz konusu varsa zaten çalışılmıyor. Çünkü oda sağlıklı bir veri ve sağlıklı bilgi aktarımı da olmaz. Unutmamak gerekir ki evet bizim su götürmez gerçeklerimiz var. İşte kurallar yemek kuralları, uyku eğitimi, yemek eğitimi gibi, eğitimlerimiz var. Bunları uygularken tabii ki pek çok yani çocuğun ne kadar hızlı değişip değişmeyeceğini de biz göz önünde bulunduruyoruz. Çocuk eğer çok fazla yara aldıysa çok kronik bir sorun varsa zaten bunu zamana yayıyoruz. Ve bunu zaten dile getiriyoruz programın içerisinde ama herhangi bir anomali herhangi bir çocukta işte özel eğitim ile ilgili bir sıkıntı bir ihtiyaç varsa ya da işte daha ağır bir psikiyatrik bir sorun varsa işte öyle ailelerle öyle çocuklarla çalışmamayı tercih ediyoruz. Çünkü şuanda uyguladığımız sistem iste yemek uyku kuralları çok daha farklı çerçevelerle anlatmamız gerekiyor bu da programın işleyişi için zorluk yaratabilir diye ve ailedeki değişimi biz o kadar hızlı alamayız diye çalışmıyoruz.

Çocuk aile ortamı dışındaki ortamlarda da gözleniyor mu, gözlenilmesi mümkün müdür?

Okulda da gözlemlediğimiz oldu tabi ki, dışarıda gözlemliyoruz, parkta, markette, alışveriş merkezinde.

Çocuğun tanıdığı ya da tanımadığı akranları ile olan iletişimi karşılaştırılabilir mi?

Hayır, bizim programımızda ve aslında olması gereken koşullarda da her çocuk bireyseldir her çocuk bir bireydir. Biriciktir. Haliyle davranışları savunmaları da tamamen ona özgüdür. Program içerisinde de programın dışı noktasında çalışmalarımızda da asla çocuğun başka bir çocuklarla kıyaslaması yapılamaz sadece ihtiyacı olan durumlar belirlenir, buda çocuğu etiketlemek için değil tam tersine o ihtiyaçları doğrultusunda anne babanın nasıl yaklaşması ile ilgili bilgiler verilir anne babaya.

Aynı biçimde yönlendirdiğiniz çocuklardan farklı bir tepki alınıyor mu? Bu durumda nasıl davranıyorsunuz?

Hayır, aslında yöntemin çerçevesi hiçbir zaman değişmiyor. Çerçeve aynı ama içerideki müdahalelere, kişinin durumuna, geçmişine ve o anki var olan pozisyona göre değiştirebiliyoruz. Örneğin; işte çocuk öfke nöbeti geçiriyor. Öyle bir örneğimiz var mesela Aydın ailesinde. Aydın ailesinde mola izlerseniz görürsünüz Aydın ailesinde mola çocuğun kendi odasında bitti. Ve kâğıtları yırtarak bitirdik. Kâğıtları yırttık, öfkeli insanlar kulübü yaptık, bunun sonucunda o öfkeyi dışarıya çıkartması için çocuğun var olan öfkesini çaresizliğini dışarıya çıkartması için yeni bir alan oluşturuldu bu alanda aslında çok terapatikte bir şeydi. Bir oyun gibi görünüyor ama çok başka bambaşka zemini olan bir durum. Orada öfke çıkartıldı. Ve işte o kâğıtlar ile oyun oynandı ve onlar toplandı ve mola ancak bu şekilde bitti. Şimdi bu da bir örnek. Ve orada ki çocuk sekiz yaşındaydı. Obez bir çocuktı ve çok ciddi ailede sorunsallar olan bir zorluklar yaşamış bir çocuktı. Şimdi bu gibi esneklikler var. Ama çerçeve yine aynı aslında yanı o çocuk yine kendi kendine sakinleştirme sürecinde anne baba ya da ben hiçbir koşulda tepki vermedik. Yine o öfkesini çaresizliğini arttıracak onun karşısında güçsüz duracak hiçbir sembolümüz olmadı.

Programdan önce sadece aile ve sadece çocuklarla ayrı görüşme yapılıyor mu? Aynı uygulama varsa diğer aile bireyleri ile de yapılıyor mu?

Hayır. Ben iletişime geçmiyorum. İşleyişi bozması nedeniyle. Tabii ki yapan biri var. Ön görüşmeyi yapan arkadaşımız aile ile o iletişimi devam ettiriyor. Bizim programı sağlıklı bir şekilde çıkartabilmemiz daha doğrusu program bizim hep ikincil plandır. Aileye doğru yardımı doğru zamanda verebilmek için çok sistemli çalışırız. O yüzden iletişim ilk etapta ön değerlendirmeyi yapan kişi sağlar. Biz genellikle ilk günlerde geri dururuz geri adım atarız ondan sonra yavaş yavaş o yakınlığımızı sağlarız bu da ailenin gerçekten sorunlarını anlayabilmek adım adım onlara çözümü sağlıklı bir şekilde öğretebilmek için. Yakın ilişki kurulduğu andan itibaren artık yardım için doğru bir zemin oluşmuyor. Yani arkadaşlık değil orada kurulan tam bir uzman danışan ilişkisi var.

Ailelere program süresi içinde verdiğiniz bilgilerin dışında çocuklara davranış konusunda eğitim veriliyor mu?

Tabî ki. Evin içerisinde yine. Anne babanın ihtiyacı olan şey ne ise ya da çocuğun ihtiyacı olan şey ne ise o yönlendirmeleri yapıyoruz. Mesela bir seminer ya da kitaptan öte annenin ekstra bir yardım alması gerekiyorsa ya da babanın yardım alması gerekiyorsa ya da çocukla ilgili gidilmesi gereken bir yer varsa uzman varsa mutlaka o yönlendirmeler yapılıyor. Ve bunu takibi de yapıyoruz ailelere daha sonra.

Program bitiminden sonra aile ile bağlantılar devam ediliyor mu? Ne kadar süre devam ediyor? ⁴

Şimdiye kadar program sonrası profesyonel yardım alması için yönlendirilen çocuk oldu mu?

Tabî ki oldu.

Programın temelinde bilimsel davranışçı ekolün dışında başka kuramlardan faydalanılıyor mu?

Aslında şöyle tam tamına bilişsel davranışçılık değil bilişselci olan bilişselci çalışanlarımız var analitik temelli çalışanlarımız var psikoloğumuz var. Şimdi Daha çok aslında dinamik psikolojiyi baz alıyoruz yani evet bilişselcilik de var davranışçılık da var. Analitik çalışmalarımız da var. Çünkü sorunun temelini anlayabilmek için analitik kuramdan yararlanıyoruz. Müdahaleyi hızlı bir şekilde yapabilmek için, davranışçılığın çözüm önerilerinden yararlanıyoruz. Çocuğu daha iyi anlayıp daha doğru iletişime geçebilmek için de aslında bilişselcilikten yararlanıyoruz.

⁴ 16/09/2015 tarihinde Pedagog Gözde Erdoğan ile yapılan röportajda bu sorunun sorulmadığı ses kayıtlarının dinlenilmesi sonucu fark edilmiştir.

EK 3**SÜPER DADI PROGRAMINDA YER ALAN AİLELERE DAİR BİLGİLER**

BÖLÜMLER		Babanın Mesleği	Babanın Yaşı	Annenin Mesleği	Annenin Yaşı	1. Çocuk Yaşı	2. Çocuk Yaşı	3. Çocuk Yaşı	Ailenin Diğer Üyeleri
1. BÖLÜM	Uluslan Ailesi	Pazarlama Sorumlusu	30	Ev Hanımı	25	3	3		
2. BÖLÜM	Göğtepe Ailesi	İdari İşler Sorumlusu	40	Kalite Sorumlusu	30	5	4		
3. BÖLÜM	Aydın Ailesi	Güvenlik Sistemleri Satış	32	Ev hanımı	32	8	6		
4. BÖLÜM	Yar Ailesi	Tekstil	27	Stilist Yardımcısı	28	5	3		
5. BÖLÜM	Hasbal Ailesi	Teknisyen	32	Ev Hanımı	28	4	1		
6. BÖLÜM	Aygün Ailesi	Tekstilci	41	Bankacı	34	4	4 aylık		
7. BÖLÜM	Turan Ailesi	Muhasebe	33	Ev Hanımı	32	4	1,5		
8. BÖLÜM	Talayman Ailesi	Medikal Ürünler Satış	38	Ev Hanımı	33	8	4		
9. BÖLÜM	Korkut Ailesi	İşletmeci	33	Ev Hanımı	30	7	3		

10. BÖLÜM	Altun Ailesi	Teknik Ressam	36	Ev Hanımı	30	9	5		
11. BÖLÜM	Alkan Ailesi	Muhasebe Sorumlusu	36	Ev hanımı	28	4	2		
12. BÖLÜM	Hotoman Ailesi	İdari İşler	40	Ev hanımı	42	4	2		
13. BÖLÜM	Şenol Ailesi	Çikolata Ustası	39	Ev Hanımı	34	4	4		
14. BÖLÜM	Demirel Ailesi	Asansör Teknisyeni	29	Ev Hanımı	30	3	8 aylık		
15. BÖLÜM	Karaday Ailesi	İtfaiye Görevlisi	31	Halkla İlişkiler	31	4	1		Dede 57 Emekli Babaanne 52/Ev Hanımı
16. BÖLÜM	Yeter Ailesi	Tekstil	34	Kuaför	28	5	3		
17. BÖLÜM	Yakartep e Ailesi	İnsan Kaynakları	38	Ev Hanımı	31	5	1		
18. BÖLÜM	Canarslan Ailesi	Tekstil	31	Ev Hanımı	26	3	3		
19. BÖLÜM	Aktaş Ailesi	Baharatçı	32	Ev Hanımı	32	4	18 aylık		
20. BÖLÜM	Yücebaş Ailesi	Satış Müdürü	40	Ev Hanımı	42	5	2,5		
21. BÖLÜM	Konukçu Ailesi	Satış Alma Müdürü	35	Satış Yöneticisi	26	3,5			

22. BÖLÜM	Öztel Ailesi	Serbest Meslek	36	Ev Hanımı	38	6,5	17 aylık		
23. BÖLÜM	Gökşen Ailesi	Proje Yöneticisi	37	Ev Hanımı	36	4	2		
24. BÖLÜM	Bulut Ailesi	Tekstil	38	Ev Hanımı	32	4	2,5		
25. BÖLÜM	Destici Ailesi	Serbest Meslek	41	Ev Hanımı	36	14	3,5	2	
26. BÖLÜM	Değirme nci Ailesi	Doğalgaz	34	Ev Hanımı	33	5	3		
27. BÖLÜM	Toğaç Ailesi	Tekstil	29	Ev Hanımı	28	3	2		
28. BÖLÜM	X	X	X	X	X	X	X	X	X
29. BÖLÜM	Gökçin Ailesi	Özel Şoför	32	Ev Hanımı	31	4	10 aylık		
30. BÖLÜM	Karabuya Ailesi	Tesktıl Sektörü	30	Ev Hanımı	27	5	3		
31. BÖLÜM	Top Ailesi	Medya Sektörü	40	Ev Hanımı	34	4	3		
32. BÖLÜM	Keleş Ailesi	Sevkiyat Sorumlusu	35	Ev Hanımı	31	3	3		
33. BÖLÜM	Gün Ailesi	Evcil Hayvan Kuaförü	35	Müşteri Temsilcisi	31	5	1		Anneane 49/Ev Hanımı
34. BÖLÜM	X	X	X	X	X	X	X	X	X
35. BÖLÜM	Esen Ailesi	Fotografçı	35	Ev Hanımı	24	5	3	7 aylık	

36. BÖLÜM	Yıldırım Ailesi	Şoför	34	Ev Hanımı	25	3	18 aylık		
37. BÖLÜM	Akman Ailesi	Yönetici	35	Ev Hanımı	30	4	3		
38. BÖLÜM	Sayılr Ailesi	Pazarlama Sorumlus u	35	Ev Hanımı	34	4,5	3,5		
39. BÖLÜM	Kurtuluş Ailesi	Teknik Servis	28	Ev Hanımı	25	4	3		

EK 4

İÇERİK ANALİZİ YAPILAN BÖLÜMLERDE KULLANILAN GÖRÜNTÜLERİN TIME CODELARI

YAR AİLESİ

Görüntü 1	1.Kısım -15:00
Görüntü 2	1.Kısım -15:52
Görüntü 3	1.Kısım -17:11
Görüntü 4	2.Kısım -04:24
Görüntü 5	2.Kısım -05:16
Görüntü 6	2.Kısım -06:33
Görüntü 7	2.Kısım -06:59
Görüntü 8	2.Kısım -17:20
Görüntü 9	3.Kısım -09:04
Görüntü 10	3.Kısım -13:51

TURAN AİLESİ

Görüntü 1	1.Kısım -15:10
Görüntü 2	1.Kısım -16:16
Görüntü 3	1.Kısım -16:50
Görüntü 4	1.Kısım -18:04
Görüntü 5	2.Kısım -08:09
Görüntü 6	2.Kısım -15:06
Görüntü 7	2.Kısım -16:01
Görüntü 8	3.Kısım- 13:56
Görüntü 9	3.Kısım -14:52

KORKUT AİLESİ

Görüntü 1	1.Kısım -15:54
Görüntü 2	1.Kısım -19:00
Görüntü 3	1.Kısım -19:47
Görüntü 4	2.Kısım -00:38
Görüntü 5	2.Kısım -15:04
Görüntü 6	2.Kısım -15:40
Görüntü 7	2.Kısım -15:54
Görüntü 8	2.Kısım -16:44
Görüntü 9	3.Kısım -09:39
Görüntü10	3.Kısım -13:30
Görüntü 11	3.Kısım -15:32

ALKAN AİLESİ

Görüntü 1	1.Kısım -17:39
Görüntü 2	1.Kısım -18:15
Görüntü 3	1.Kısım -19:37
Görüntü 4	2.Kısım -00:16
Görüntü 5	2.Kısım -16:05
Görüntü 6	2.Kısım -18:02
Görüntü 7	3.Kısım -07:30
Görüntü 8	3.Kısım -14:42
Görüntü 9	3.Kısım -16:21

HOTOMAN AİLESİ

Görüntü 1	1.Kısım 19:33
Görüntü 2	1.Kısım 19:56
Görüntü 3	2.Kısım -00:11
Görüntü 4	2.Kısım -01:38
Görüntü 5	2.Kısım -11:21
Görüntü 6	2.kısım - 13:10
Görüntü 7	2.Kısım -14:53
Görüntü 8	2.Kısım -15:16
Görüntü 9	3.Kısım -04:15
Görüntü 10	3.Kısım -09:36

ŞENOL AİLESİ

Görüntü 1	1.Kısım -17:39
Görüntü 2	2.Kısım -06:17
Görüntü 3	2.Kısım -06:28
Görüntü 4	2.Kısım -07:12
Görüntü 5	2.Kısım -18:00
Görüntü 6	3.Kısım -11:45
Görüntü 7	3.Kısım -12:59

DEĞİRMENCİ AİLESİ

Görüntü 1	1.Kısım -12:40
Görüntü 2	1.Kısım -13:10
Görüntü 3	1.Kısım -19:40
Görüntü 4	2.Kısım -02:24
Görüntü 5	2.Kısım -14:01

Görüntü 6	2.Kısım -15:45
Görüntü 7	2.Kısım - 16:34
Görüntü 8	2.Kısım - 17:52
Görüntü 9	3.Kısım - 07:41
Görüntü 10	3.Kısım - 13:44
Görüntü 11	4.Kısım - 00:05

EK 5**İÇERİK ANALİZİ YAPILAN BÖLÜMLERE DAİR REYTING SONUÇLARI
YAR AİLESİNİN YER ALDIĞI 4. BÖLÜME DAİR REYTING SONUÇLARI
(6 NİSAN 2014)⁵**

TOTAL	Title	Channel	Start time	End time	Rtg%(Net)	Share%(Net)
21	SUPER DADI	STAR TV	23:44:05	25:05:18	2,08	9,64
AB						
18	SUPER DADI	STAR TV	23:44:05	25:05:18	1,86	9,46

TURAN AİLESİNİN YER ALDIĞI 7. BÖLÜME DAİR REYTING SONUÇLARI (27 NİSAN 2014)⁶

TOTAL	Title	Channel	Start time	End time	Rtg%(Net)	Share%(Net)
23	SUPER DADI	STAR TV	23:54:21	25:14:48	1,73	9,2
AB						
18	SUPER DADI	STAR TV	23:54:21	25:14:48	1,96	10,13

⁵ (çevrimiçi), <http://www.medyafaresi.com/haber/tns-6-nisan-reytingleri/302842>, erişim:02.05.2018

⁶ (çevrimiçi), <http://www.medyafaresi.com/haber/tns-27-nisan-reytingleri/341563>, erişim:02.05.2018

KORKUT AİLESİNİN YER ALDIĞI 9.BÖLÜME DAİR REYTING SONUÇLARI (11MAYIS 2014)⁷

TOTAL	Title	Channel	Start time	End time	Rtg%(Net)	Share%(Net)
17	SUPER DADI	STAR TV	23:51:25	25:11:09	2,13	10,17
AB						
6	SUPER DADI	STAR TV	23:51:25	25:11:09	2,84	12,75

ALKAN AİLESİNİN YER ALDIĞI 11.BÖLÜME DAİR REYTING SONUÇLARI (25 MAYIS 2014)⁸

TOTAL	Title	Channel	Start time	End time	Rtg%(Net)	Share%(Net)
22	SUPER DADI	STAR TV	23:50:52	25:11:23	1,96	9,94
AB						
12	SUPER DADI	STAR TV	23:50:52	25:11:23	2,75	13,09

HOTOMAN AİLESİNİN YER ALDIĞI 12.BÖLÜME DAİR REYTING SONUÇLARI (1 HAZİRAN 2014)⁹

TOTAL	Title	Channel	Start time	End time	Rtg%(Net)	Share%(Net)
26	SUPER DADI	STAR TV	23:46:40	25:03:16	1,68	7,93
AB						
12	SUPER DADI	STAR TV	23:46:40	25:03:16	2,49	12,31

⁷ (çevrimiçi), <http://www.medyafaresi.com/haber/tns-11-mayis-reytingleri/367222>, erişim:02.05.2018

⁸ (çevrimiçi), <http://www.medyafaresi.com/haber/tns-25-mayis-pazar-reytingleri/392775>, erişim:02.05.2018

⁹ (çevrimiçi), <http://www.medyafaresi.com/haber/tns-1-haziran-pazar-reytingleri/406104>, erişim:02.05.2018

ŞENOL AİLESİNİN YER ALDIĞI 13.BÖLÜME DAİR REYTING SONUÇLARI (8 HAZİRAN 2014)¹⁰

TOTAL	Title	Channel	Start time	End time	Rtg%(Net)	Share%(Net)
23	SUPER DADI	STAR TV	24:21:27	25:40:48	1,78	11,23
AB						
8	SUPER DADI	STAR TV	24:21:27	25:40:48	2,72	17,19

DEĞİRMENCİ AİLESİNİN YER ALDIĞI 26.BÖLÜME DAİR REYTING SONUÇLARI (9 MART 2015)¹¹

TOTAL	Title	Channel	Start time	End time	Rtg%(Net)	Share%(Net)
33	SUPER DADI	STAR TV	23:44:39	25:18:42	1.63	8.11
AB						
34	SUPER DADI	STAR TV	23:44:39	25:18:42	1.37	7.58

¹⁰ (çevrimiçi), <http://www.medyafaresi.com/haber/tns-8-haziran-reytingleri/418838>, erişim:02.05.2018

¹¹ (çevrimiçi), <http://www.medyafaresi.com/haber/9-mart-2015-pazartesi-tv-reytingleri/688808>, erişim:02.05.2018